דבר

יום שישי, י"ח בניסן תשמ"ז, 17 באפריל 1987 ● גליון 19096

היום 60 עמודים, כולל „דבר־השבוע" ● המחיר 1.35 ש"ח, באילת 1.17 ש"ח

היום בדבר

הרמטכ"ל, סיכום ראשון / טלי זליגנר. מודעי, ראיון / עליזה ולך. אסד נגד ה„וול סטריט ג'ורנאל" / יוסי מלמן. חיים חפר, סיפור חיים / נעה גל. „אימון" מאמין לכל דבר / יעל פישביין. אמנון דנקנר, אריה ארד, מירי פז, אהוד מנור. „משא" לתרבות ולאמנות ו„דבר השבוע"

מזג האויר

מעונן חלקית. תורגש ירידה בטמפרטורות. בצפון הארץ יתכן גשם מקומי קל.

הטמפרטורות החזויות להיום: ירושלים: 8–17, רמת־הגולן: 8–17, צפת: 7–16, חיפה: 12–20, טבריה: 11–24, עפולה: 9–21, שומרון: 9–19, תל־אביב: 14–21, נתב"ג: 13–22, יריחו: 13–27, עזה: 11–22, אילת: 15–31.

תמימות דעים בצמרת הפוליטית:

אין מנוס מהכרעת בג"ץ בפרשת הקצין הצ'רקסי

מאת מרדכי [illegible], סופר „דבר" [illegible]

[illegible]

הסירוב להצעתו של ראש השב"כ להעניק הגינה לאחר נפסו. עזאת ולא לפנות בהליך השיפוטי.

בתחבורת הפוליטית „ערב הגשר נמסר אתמול, כי ההליך המשפטי, לממשלה הציע לא מכבר לנפסו עזאת חנינה.

לדעתה לא התקבל אישור. אולם מקורות משפטיים בכירים אישרו אתמול, כי עד לפני זמן [illegible] ראש באפשרות להענקת חנינה לאחר [illegible] ביטול ההליך המשפטי.

ראש הממשלה, יצחק שמיר ושר המשפטים אברהם שריר, סבורים, כי אין מנוס מקיום ההליך השיפוטי בפרשה הבטחונית. ראש הממשלה אמר אתמול, כי העסק, שבוצע בבית משפט, לדבריו, אין כל נסיון [illegible] מבחינה בטחונית אינה [illegible] להכריז את [illegible] ישראל.

שר המשפטים אברהם שריר הגן אף הוא אתמול ב„דבר" על „ההליך המשפטי", כי יש לבחור בדרך המשפטית. בכנס בירושלים אמר שריר, כי „בפרשה [illegible] לקבוע את ההליכים המשפטיים [illegible] כל דרך אחרת. אני בעד מיצוי הליכים משפטיים וכל הליך משפטי עדיף על הליך אחר. יש לנו אמון רב בבית המשפט ובבית המשפט העליון".

שריר מתח ביקורת על דרך שחרור הפרסומים [illegible]. „אני מצטער, שהפרסום בנושא בא באיחור", לדבריו, צריך ללמוד לקח מפרשה זו [illegible] הפרסום פוגעת באמינות מוסדות המדינה מבית ומחוץ.

שריר גם אינו סבור, כי הפרשה תפגום באמינות עבודת השב"כ בבתי המשפט. „הפגיעה בעבודת השב"כ יכולה להיות רק מבחוצה. מדאליות ואני מציע לכולנו לראות את העבודה המצוינת שעושה השירות הזה", אמר.

יחד עם זאת, סבורים גורמים המקורבים לשב"כ, כי הבעיה אינה בעיותו של יוסי גנוסר, אלא שאלה עקרונית הנוגעת לדרכי העבודה של השב"כ.

ההליכים המשפטיים לא יחולו [illegible] כי בבית המשפט העליון טרם הוחל

(המשך בעמ' 2)

פקיד ממשלתי מוסמך:

לא מקרה חריג

מאת נתן רועי, סופר „דבר"

פקיד ממשלתי מוסמך אמר אתמול, כי בפרשה הבטחונית החדשה אין כל ביזוי ראיות ואין זה מקרה חריג.

„זו אינה פרשת ביזוי ראיות, ואם עולה כאן שאלה של שיטות העבודה של שירות הבטחון הכללי, יש לבדוק זאת באורח ציבורי ולא כמקרה חריג, משום שאין מדובר במקרה חריג".

הפקיד הממשלתי אמר אתמול, שיש במקרה זה ניסיון להבהיר לציבור, כי מדובר בפרשיה חריגה – ואין זה כך. יוסי גינוסר אינו נושא באחריות לפרשיה בטחונית חריגה, ואם הוצים לבדוק אם אכן היתה כאן חריגה, יש לבדוק את דרך פעולתו של הארגון המפעיל שיטות עבודה מתוחכמות ומורכבות ביותר, כדי למנוע פגיעה בבטחון המדינה.

גורם משפטי המקורב לפרשה אמר אתמול, כי יוסי גינוסר אינו המטרה להתקפות. כל שאלה שעולה מפרשה זו שאינה פרשה כלל, יש להפנות אל הארגון ולא אל יוסי גינוסר האמרים.

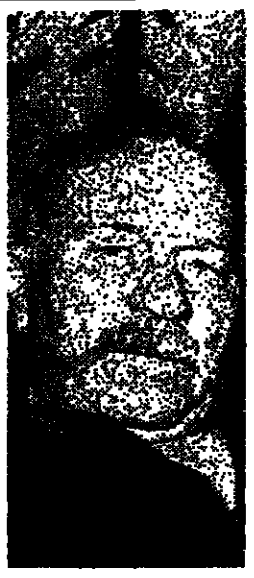

חיים לבקוב שליווה את המשפט וממקימי היחידה הצ'רקסית:

„עזאת לא בגד – הוא מעל באמון"

מאת נתן רועי, סופר „דבר"

„מאחר שליוויתי את משפטו של עזאת נפסו מתחילתו, אני יכול לומר כי המשפט התנהל כמו שצריך. הבחור נידון למאסר עולם דין". כך אמר אתמול חיים לבקוב, ממקימי היחידה הצ'רקסית בצה"ל ומן האישים

(המשך בעמ' 2)

בכפר קמא תומכים במאבק לטיהור השם

„אנשי בטחון בכירים דאגו לסבך את עזאת"

„אם הוא ריגל – שיגידו לטובת מי" ● המשפחה מאמינה: עזאת דחה את החנינה משום שהוא חף מפשע

מאת מוחמד ואליד, סופר „דבר"

התושבים הצ'רקסים בכפר קמא שבגליל התחתון אינם יכולים להאמין שבן־כפרם עזאת נפסו הסתבך בפרשה בטחונית. מאז קום המדינה התגייסו הצעירים הצ'רקסים לצה"ל, ואף הקימו יחידה צ'רקסית. לאחר מכן לפי בקשת הנכבדים של העדה התגייסו לשירות חובה.

ההיסטוריה מלמדת, אומרים וקני הכפר, שהצ'רקסים נאמנים למדינה בה הם חיים. כך בירדן שם חיים כ־30,000 צ'רקסים, בסוריה בה חיים כ־40,008 איש, בתורכיה וכמובן גם בישראל.

„מישהו דאג לסבך את עזאת בפרשה המכוערת", אומרים בני המשפחה ובני המשפחות האוהדות בכפר. אחמד נפסו, עובד מכס לשעבר והיום מנהל השכונות בנצרת ובכפר, מאמין, „שהצדק יבצבץ בסוף. הוא יצא זכאי".

אבו ג'מיל, שכיהן כ־14 שנה כראש מועצה, טוען כי גם הוא שעזאת נפל קרבן ושאנשים בכירים, המעורבים בפרשה הבטחונית, מצאו מן המתום בעזאת קרבן.

אחיו של עזאת, נג'ח, אמר כי הוא מקווה שהמשפט יהיה משפט צדק ולא יהפוך למשפט דרייפוס. הוא ציין, כי הבסיס לערעור הוא בידוי ראיות. „יש לשאול את מאשימיו מדוע בדו ראיות", אמר.

מהיום הראשון למעצרו של בן כפרם לפני כשבע שנים התגייסו בכפר קמא כדי להגן עליו. הוקמה ועדת הורי המנהלת את המאבק למענו. בני הכפר לא נטשו את עזאת ומשפחתו, הגישו להם תמיכה כספית ומסייעים בידי המשפחה לנהל את המשפט. עדיה תרמו התושבים כ־250,000 דולאר ולמימון הערעור בבג"ץ נתרמו 170,000 דולאר.

„אנו נחושים בדעתנו ללכת עד הסוף", אמרו

חברי ועדת ההורים.

הצ'רקסים הגיעו לארץ ישראל לפני כ־150 שנה. הראשונים התיישבו בריחניה שליד צפת, ובכפר קמא החלה ההתיישבות לפני כ־120 שנה. מאז הם חיים בשכנות טובה עם הערבים והיהודים באזור, אך שומרים על דתם ועל תרבותם והמסורת הצ'רקסית.

עזאת נפסו בן 32, שירת שלוש שנים בשירות חובה ושלוש שנים בשירות קבע. השתחרר בסוף 1978 בדרגת סגן מהיל המגלים. לאחר שהורה מפקד הגליל בפקודה להצטרף למשמר הגבול, אך הוא דחה [illegible] לאחר כישלונו, הוחזר לשירות בבסיס [illegible] 18 שנה מאסר [illegible] בשל [illegible] בריגול לאויב.

אבוה בן־אור ואמוד ניסיון [illegible] לאחר בל ביקור הם החזירים מעורבים יותר [illegible] שהוא חף מפשע. [illegible] את נפשו [illegible] עד [illegible] בקשת החנינה [illegible] ושמאות [illegible].

המולה נפסו [illegible] באחת המשפחות הגדולות והמבוססות בכפר. [illegible] מכתב כראש מועצה [illegible] המשפחה, יחד אתו [illegible] בפני שטרות [illegible] להונה לאויב.

„אם עזאת ריגל, שיגידו לטובת מי", אמר יוסף, הוא ציין, [illegible] עזאת [illegible] לאומות כפי [illegible] שבכפר קמא. [illegible] מאז שם המדינה [illegible] שבהמה לא [illegible] ממשלתית [illegible] המשפחות [illegible] המשפחות הבטחוניות.

חברי המשלחת מישראל, המניפים את דגל המדינה, משתתפים בטקס האזכרה שהתקיים אתמול ליד האנדרטה לזכר גיבורי מרד גיטו וארשה, במלאות 44 שנה למרד (צילום: א.פ.)

„אלי, שלא ייגמר לעולם" שרו 200 חניכי „השומר הצעיר" באתר גיטו וארשה

(עשית). – שיר הפרטיזנים. – „אלי שלא ייגמר לעולם" ו„התקווה" נשמעו אתמול באתר גיטו וארשה, במלאות 43 שנים למרד.

השירים הושמעו מפיהם של 200 חניכי „השומר הצעיר" בחולצות כחולות בעת מיפקד שומרי שערכו באתר גיטו וארשה על הבונקר של מנהיג המרד מרדכי אנילביץ' – איש השומר הצעיר.

חיים אורון (ג'ומס) מזכיר הקיבוץ הארצי, שנכח במיפקד, קרא „הוראת יום" מאת אבא קובנר ואמר כי היטמאות בני הנוער ברחוב מילא 18 במקום בו נלחם ונהרג אחד ממנהיגי השומר הצעיר הוא סמל פנתר והמשך לתנועת הנוער ולערכים עליהם נלחמו ונפלו לוחמי הגיטו.

ויכוח בין האוצר לוועדת הכספים מעכב את ביצוע רפורמת המס

מאת אמנון אמיר, סופרו הכלכלי של „דבר" בירושלים

ויכוח חריף בין האוצר ובין ועדת הכספים מעכב ביצוע חלק מהרפורמה במיסים.

בשבוע שעבר הגיש האוצר לאישור ועדת הכספים בקשה להקטנת מיקדמות המס של חברות, כמתחייב מהרפורמה במיסים.

לגבי העצמאים, הציע האוצר להקטין את המקדמות של כמה אלפי עצמאים בלבד, הנמצאים ברמות הכנסה גבוהות במיוחד. אי־הקטנת המקדמות לעצמאים לא מצאה־חן בעיני חבר הוועדה, דן תיכון (ליבראלים), ולדבריו, יש להחיל את הקטנת המקדמות על כלל מיגזרי המשק. תיכון דורש לכנס את חברי סיעת הליכוד בוועדה לדון בהצעתו לדחות את אישור הקטנת המקדמות לחברות, עד שהאוצר יוותר בו מאי־הקטנת המקדמות לעצמאים.

לטענת האוצר, אין מקום להקטין את המקדמות לעצמאים, שכן הצעדים שבוצעו במקביל לרפורמה, כגון הפחתת מס המעסיקים ודמי הביטוח הלאומי, הגדילו את הכנסתם החייבת במס של העצמאים.

(המשך בעמ' 2)

ח"כ יצחק ארצי מוחה:

„ח"כ שפירא דוחה שוב ושוב דיון במצבן של קרנות הפנסיה"

מאת סופרו הכלכלי של „דבר"

„יו"ר ועדת הכספים דוחה שוב ושוב בקשות לדון בוועדה בדחיפות במצב קרנות הפנסיה בישראל לאור המידע המצטבר, שלפיו צפויה להן מפולת בעוד כמה שנים בדומה לזו שהתרחשה בתחום המניות והבנקים".

דברים אלה טוען חבר ועדת הכספים של הכנסת, יצחק ארצי. במכתב ששלח אל יו"ר הוועדה, ח"כ אברהם שפירא, מצטט ארצי מידע שהגיע רשמית מן האוצר בעניין הקרנות ומצבן המדאיג. ארצי טוען, כי ביקש עשרות פעמים לדון בוועדה בנושא ולשמוע מומחים שיקבעו אם זו פאניקה או סכנה אמיתית.

ארצי מעלה במכתבו תקווה, ששפירא אינו מתמסק מדיון בנושא „עדיין ולא נעים לה". ארצי דורש לדון בכך מיד לאחר החג „ולא לטמון שוב את הראש בחול, כפי שנעשה לפני מפולת מניות הבנקים".

התחדש המירוץ להורדת הריבית

מאת סופרו הכלכלי של „דבר"

מדד חודש מארס שפורסם שלשום, נתן את האות להתחדשות המירוץ להורדת הריבית במשק.

כל הארגונים הכלכליים נחלצים כעת שוב ללחוץ על בנק ישראל לחזור בו ממדיניותו ולהוריד לאלתר את הריבית. בנק לאומי היה אתמול הראשון שהודיע כי החל ב־1 במאי יוריד באורח חד־צדדי את ריבית החובה שהוא גובה מלקוחותיו העסקיים והפרטיים. זאת, בעקבות ההתאמה הצפויה של ציפיות הציבור והמשק לרמת אינפלציה נמוכה יותר מזו שהיתה צפויה לאחר פיחות ינואר. בנק לאומי יוריד במאי את הריבית הבסיסית ברבע אחוז לחודש – לשני אחוזים, כאשר הריבית החריגה תרד גם היא בשיעור דומה, ותהיה אחוז אחד לחודש.

המשנה לראש החטיבה העסקית של בל"ל הד"ר דוד קליין אומר כי כעת נראה כבר שהאינפלציה בשנת 1987 תהיה למרות הכל נמוכה יותר מאשר זו שב־86, על אף הפיחות.

לפי שעה, עדיין מוביל במירוץ הריבית בנק הפועלים, אשר הריבית שהוא גובה נמוכה במידת־מה מכל הבנקים.

„רפול" מאשר: הוריתי לצותת בגלל ההדלפות מהמטכ"ל

מאת סופרי „דבר"

הח"כ רפאל איתן אישר אתמול את גילויי „דבר" מהשבוע, כי בהיותו רמטכ"ל הורה לצותת לאלופי צה"ל. בראיונות ל„קול ישראל" ולטלוויזיה טען איתן, כי עשה זאת באישור הדרג המדיני בעקבות הדלפות מדיוני המטכ"ל.

איתן הכחיש, כי הורה לצותת לשר הביטחון ולסגנו. הידיעה איתן באה לאחר שלושה ימי שתיקה ואיום מצידו כי אם „יגרד" אותו „יפתח את פיו".

בתחקיר שפורסם בערב פסח סופר, בין השאר, על חייל ביחידת ההאזנה שהעיד, כי במהלך הציתות שמע שיחה, שבה השתתף גם סגן שר הביטחון דאז, מרדכי ציפורי.

הפרקליט הצבאי הראשי לשעבר, צבי ענבר המכהן כיום כיועץ המשפטי לכנסת, קבע בחוות דעת שפורסמה בתחקיר, כי פקודות הצבא אינן מאפשרות לרמטכ"ל להורות על האזנה אישית (לאלופים).

„הצורך שנוצר בציתות לקציני צה"ל בשל ההדלפות מישיבות המטכ"ל" – זהו הנושא שח"כ אריאל ויינשטיין (ליכוד) מבקש להעלות לדיון בכנסת, אם וכאשר היא תכונס לישיבת פגרה בכל נושא שהוא. ח"כ ויינשטיין אמר אמש, כי מדאיג שההדלפות מישיבות מטכ"ל חייבו את הדרג המדיני לאשר לרפאל איתן לצותת לקצינים חברי מטכ"ל.

ויינשטיין הוסיף ואמר: „קצינים שמדליפים מישיבות מטכ"ל ראויים לטיפול מסוג אחד בלבד: סילוק מצה"ל בבושת־פנים".

מקור מוסמך במשרד הבטחון אמר אמש ל„דבר" שאין כל אישור לכך כי הרמטכ"ל רפאל איתן קיבל או אפילו ביקש אישור הדרג המדיני להאזין האזנות סתר לקציני צה"ל. על פי החוק דרוש אישור בכתב לפעולה זו.

שר התקשורת אמנון רובינשטיין אמר אתמול, כי הופתע לשמוע את דברי „רפול", כי האזנות הסתר לשיחות טלפון של קצינים בכירים בצה"ל היתה בידיעת הדרג המדיני.

„אם הדבר נעשה לאחר קבלתו של החוק להאזנות סתר, על הדרג המשפטי להיכנס לעובי הקורה", אמר השר.

פרס הציע לגרמניה: הכור החדש – לפיקוח בין־לאומי

מאת יוסי מלמן, סופרו המדיני של „דבר"

שר החוץ שמעון פרס מציע להעביר את הכור הגרעיני החדש, שישראל מבקשת לבנות בנגב, לפיקוח בין־לאומי. שמעון פרס העלה את הצעתו בשיחות עם שר המדע של מערב גרמניה, בניסיון לשכנעו למכור לישראל את הכור.

המדובר בכור גרעיני להפקת חשמל, שישראל מבקשת להקים באזור שבטה בנגב, כדי שיספק את צורכי האנרגיה בעתיד. מחיר רכישתו של כור כזה מסתכמת בכמיליארד דולאר. גרמניה, כמו צרפת בשעתה, דוחה את בקשת ישראל למכור לה כור גרעיני, משום שישראל מסרבת לחתום על האמנה הבין־לאומית למניעת הפצתו של נשק גרעיני ולאפשר פיקוח של הסוכנות הבין־לאומית לאנרגיה אטומית על הכורים שלה בנחל שורק ובדימונה.

כדי להוציא את המשא ומתן מן המבוי הסתום, מציע איפוא שר החוץ, כי אתר ההקמה של הכור החדש יקבל מעמד אקסטריטוריאלי, כלומר יופקע לכאורה משטחה הריבוני של ישראל ובכך אפשר יהיה להעמידו לרשות פיקוח בין־לאומי.

ההצעה נידונה בשיחה אתמול בירושלים של שר החוץ שמעון פרס ושר המדע גרעון פת עם שר המדע הגרמני ד"ר היינץ רייזהובר. האורח נועד גם לפגישות עם ראש הממשלה יצחק שמיר ונשיא המדינה חיים הרצוג.

נמסר, כי השר הגרמני הביע נכונות עקרונית למכור את הכור, ומשא־ומתן ענייני בנוגע לכך יתנהל בעתיד הקרוב.

אמיר רוזנבליט, סופר „דבר" בנגב, מוסיף:

נשיא האגודה הישראלית למדעי הגרעין פרופ' יגאל רונן שולל את ההצעה למקם את הכור הגרעיני באתר שבטה שבנגב, כיוון שהדבר עלול לייקר את ההוצאה ב־100 עד 200 מיליון דולאר.

„תחנת כוח זקוקה לקירור מתמיד, ואם נמקם את הכור ליד הים, למשל באתר ניצנים, ניתן יהיה לקרר באמצעות מי־הים ולהשיג בכך חסכון כספי, העשוי לנוע בין 100–200 מיליון דולאר".

יצויין כי דעתו של פרופ' רונן איננה עולה בקנה אחד עם עמדת חברת החשמל והוועדה לאנרגיה אטומית, שגורסים שיש למקם את הכור באתר שבטה, עקב ריחוקו ממרכזי אוכלוסין.

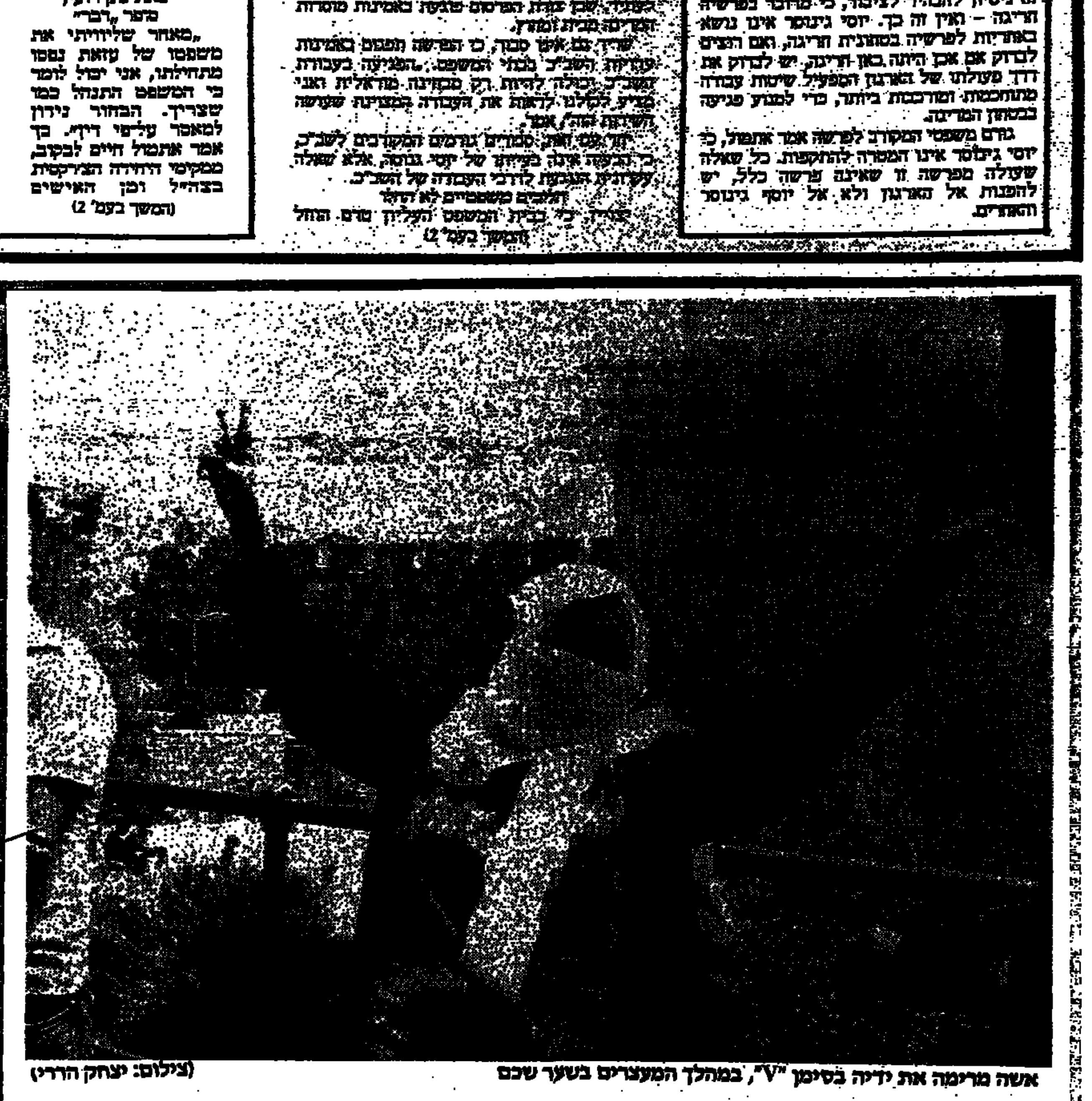

אשה מרימה את ידיה בסימן "V", במהלך המעצרים בשער שכם (צילום: יצחק הררי)

חשש: המהומות בשטחים יתגברו עם כינוס מועצת אש"ף בשבוע הבא

מאת דני רובינשטיין ודני צדקוני, סופרי „דבר"

אתמול שררה רגיעה יחסית בשטחים, ונמסר על מספר מועט יחסית של הפרות סדר.

ליד מחנה הפליטים אדהיישה, מדרום לבית לחם נרגמה מכונית פרטית ישראלית, שתי נשים נחבלו משברי זכוכית, ועל המחנה הוטל מייד עוצר. בחלחול מצפון לחברון יידו אבנים ולמקום הגיעה קבוצה של מתנחלים חמושים מקרית ארבע. כוחות הבטחון הטילו עוצר באיזור התקרית והרחיקו את המתנחלים.

הממשל בגדה המערבית הוציא אתמול צווי סגירה זמניים לעוד שני מוסדות חינוך. נסגרו בית־ספר לאחיות ברמאללה ובית־ספר תיכון בעיירה ענבתא ממערב לשכם. בכך מגיע לעשרה מספר מוסדות החינוך בשטחים, שנסגרו על־פי צו צבאי. רובם נסגרו למועדים קצרים, ואילו מכללת ביר־זית נסגרה לארבעה חודשים.

בבית החולים „הדסה" בירושלים מאושפז הצעיר מחברון, שנורה ונפצע קשה אור ליום אתמול, בשעה שניסה להיכנס לקרית־ארבע ועודד את חשדות השומרים. נבדקת אפשרות שהצעיר, שנשא ספרי קוראן, איננו יציב בנפשו. המקרה נחקר על־ידי משטרת נפת יהודה.

הכוננות בשטחים נמשכת וביזומים הקרובים צפויות הגיגות הג־הפסחא אצל הנוצרים באיזור ירושלים. אוהדי אש"ף בגדה ינסו

ישראל התבקשה לספק חומר מודיעיני נגד ריפעת אסד

במסגרת משפט דיבה שהגיש הגנראל הסורי נגד „וול סטריט ג'ורנאל"

מאת יוסי מלמן, סופרו המדיני של „דבר"

ישראל התבקשה לספק חומר מודיעיני, כדי לתמוך בתביעת־דיבה שהגיש הגנראל ריפעת אסד, אחיו של נשיא סוריה, את הנשיא, לישראל ומנהלי העיתון האמריקאי „וול סטריט ג'ורנאל", הנתבעים על־פי חוק לשון הרע והוצאת דיבה.

פרטים מלאים על הפרשה מתפרסמים הבוקר לראשונה ב„דבר" (ראה עמוד 23).

ריפעת אסד, המתגורר עתה בגלות חצי־רשמית בפאריס, הגיש את תביעתו לבית־משפט בבריסל, בירת בלגיה, שבה יוצאת לאור המהדורה האירופית של העיתון. הוא תובע פיצוי בסכום סימלי של פרנק בלגי אחד, השווה לחמש אגורות ישראליות, משום שלטענתו פגע העיתון בשמו הטוב.

„וול סטריט ג'ורנאל" פירסם באוגוסט 1986 מאמר מאת עיתונאי ישראלי בשם ידידיה אטלס, בו נטען כי הגנראל הסורי הוא „הסנדק" של סחר הסמים במזרח־התיכון. ידידיה אטלס, המתגורר באחת ההתנחלויות בגדה, מרבה לכתוב מאמרי ביקורת לעיתונות יהודית בארה"ב, בהם הוא תוקף את התקשורת הבין־לאומית.

היועצים המשפטיים של העיתון הודו בשיחה עם „דבר" כי הם נתקלים בקשיים לאמת את המאמר שנתפרסם, ועל כן פנו בבקשת סיוע לאותן מנציגויות דיפלומטיות של ישראל בארה"ב, כדי שתספק להם חומר המסתבים על אישומו של הגנראל אסד, שיאפשרו להם להוכיח את טענת המאמר.

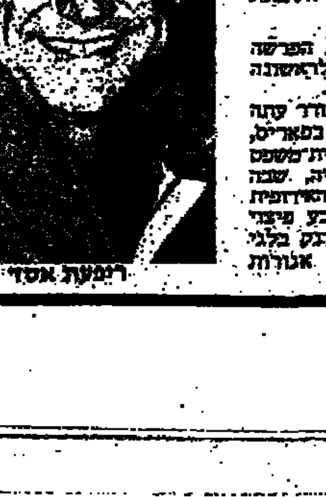

ריפעת אסד

אלוף פיקוד הצפון צופה החמרה בירי הקטיושות ובניסיונות פיגוע

„לא אעזוב את המקום, אמר תושב הישוב שביתו ניזוק קשה בפגיעת טיל

מאת שמעון ויים, סופר „דבר" בצפון

אלוף פיקוד הצפון יוסי פלד אמר אתמול, כי יש לצפות שהמחבלים יגבירו את פעולותיהם ולהתנגש על איזור רצועת הבטחון וינסו לשבש את מהלך החיים באיזור ולפגוע בבוזות צה"ל וצד"ל באמצעות ירי קטיושות, הפגזות והפיגונות פיגוע.

האלוף פלד אמר את הדברים במהלך ביקור שערך אתמול בבוקר שעות אחדות לאחר שבאיזור נחת טיל קטיושה בקוטר 122 ממ"ר וגרם לפציעת תושבת הישוב. שלושה תושבים נוספים לקו בהלם.

הקטיושות נורו סמוך לשעה שלוש לפנות בוקר יום אתמול לעבר רצועת הבטחון ואחת מהן נחתה באצבע הגליל. ככל הנראה נורו הקטיושות מצפון לרצועת הבטחון, ולדברי אלוף פיקוד הצפון עדיין לא ברור מי הארגון העומד מאחורי ירי הקטיושות. יחד עם זאת אמר פלד, כי ידוע האיזור שממנו שוגרו הקטיושות.

נפילת הקטיושה גרמה לבהלה מסויימת באיזור הגליל, ותושבים מישובי האיזור נכנסו למרחבי בטחון. כוחות התירום נכנסו לכוננות הקטיושה נפלה לא הרחק מבית מגורים ובדרך נס לא גרמו רסיסיה לנפגעים רבים ולהרוגים.

הפצועה קמי סלומון, בת 39, נשואה ואם לילדה, נפגעה מרסיסי זכוכית בראשה. היא הועברה לטיפול בתחנת מד"א בעיר ושוחררה כעבור שעה קלה. הנפגעת ובעלה הגיעו רק באחרונה לאיזור ולדברי הבעל אמנון, זו הפעם הראשונה ששמעו בחייהם קטיושה מתפוצצת.

כתוצאה מנפילת הקטיושה נגרמו נזקים למבנים באיזור, מערכת החשמל נפגעה, חלונות נופצו ומכונית סובארו, שחנתה בקרבת מקום, נהרסה כליל. הנזקים באומדים במאות אלפי שקלים, וכבר אתמול לפנה"צ הגיעו שמאים להעריך את הנזקים.

כתוצאה מנפילת הקטיושה נפגע ביתו של אברהם קמרי בצורה קשה. „בניתי את הבית במו ידי, ולמרות מה שקרה, אני לא מתכוון לעזוב את המקום, אלא להתחיל מיד בשיפוץ ותיקון הנזקים" אמר קמרי.

שתי בנותיו, כך סיפר, לא נפגעו בדרך נס, אף שאחד הרסיסים חדר אל הבית, וזגוגיות שבורות נפלו על מיטתן. אחת הבנות, גליה קמרי בת ה־18, נזקקה לטיפול לאחר שלקתה בהלם.

אלוף פיקוד הצפון אמר, כי אין להסיק מהירי אתמול בלילה מסקנות חפוזות. הוא הביע את הערכתו להתנהגותם של תושבי האיזור.

אתמול, שעות אחדות לאחר הנפילות, כבר שבו החיים בישובי האיזור למסלולם התקין.

שולץ: השיחות בברה"מ יצרו אפשרויות נרחבות לפיקוח הנשק

(א.פ.) - - מזכיר המדינה האמריקאי ג'ורג' פ. שולץ תיאר אתמול את ההצעה הסובייטית בדבר הטילים הגרעיניים שעל אדמת אירופה בקבילה לגבי נאט"ו, אולם בעלות־הברית האירופיות של ארצות־הברית השמיעו תגובות מסויגות יותר.

שולץ דיווח אתמול במשך כ־90 דקות לפקידי הברית הצפון־אטלאנטית על שלושת ימי שיחותיו במוסקווה ואמר, כי מגעיו עם המנהיגים הסובייטיים יצרו "אפשרויות נרחבות" בתחום הפיקוח על הנשק. עם תום הדיווח לנאט"ו, יצא שולץ לקליפורניה, כדי לדווח שם לנשיא רייגן על מסעו למוסקווה.

פקידים ממדינות אירופה והחברות בברית נאט"ו היללו אתמול באוזני כתבים את בהירות דיווחו של שולץ, אולם אמרו, כי עדיין מוקדם לאמץ את ההצעות הסובייטיות החדשות. "גישתנו הכוללת צריכה להיות: חשוב היטב היטב על האיסטרטגיה הכוללת שלך, אל תמהר להסיק מסקנות", אמר לכתבים שר החוץ ההולנדי האנס ואן־דן ברוק. המזכיר הכללי של ברית נאט"ו הלורד קרינגטון אמר, כי מוסדי נאט"ו כבר החלו בודקים את השלכותיהן האפשריות של הצעות הסובייטיות על בטחון המערב, כולל את הקשר בין הצעות אלה ובין תחום כלי הנשק הכימיים והקונבנציונליים.

שולץ לגאמבי: הצעה מפתה

כזכור, הציע מנהיג ברית המועצות מיכאיל גורבאצ'וב ביום ג' השבוע לחסל את כל הטילים הגרעיניים לטווח קצר המופנים כיום לעבר מערב־אירופה, כחלק מהסכם כולל על הסגת הטילים הגרעיניים הסובייטיים והאמריקאיים ארוכי־הטווח מאירופה.

ג'ורג' שולץ אמר, כי להצעה זאת יש הרבה מן "המפתה" לגבי מדינות ברית נאט"ו, שמזה יותר משבע שנים הן מעניקות עדיפות עליונה לכל מאמץ להיפטר מן הטילים הגרעיניים הסובייטיים לטווח ביניים מדגם ס.ס. - 20, המאיימים על המערב.

"עכשיו יש בידינו סיכוי להסכם שיאפשר שוב פיקוח על בערך הפריסה של הטילים הסובייטיים, מעין שאנו מתנגדים לו מכל וכל", אמר שולץ והוסיף: "מבחינת עמדתנו - הרי זה טוב. לזה ניסינו להגיע מלכתחילה".

האם פרצו על תמיכתו?

"איננו יכולים להרשות לעצמנו לדחות הצעה זאת כלאחר־יד", אמר אתמול שר החוץ של דנמארק אוה אלמן־ינסן, "עלינו לנתחה בזהירות ולהבין היטב מה טמון בה". שר החוץ המערב־גרמני האנס־דיטריך גנשר אמר, כי כל החלטה של נאט"ו בעניין זה תצריך "התייעצויות אינטנסיביות ביותר".

שר החוץ הבריטי סר ג'פרי האו היה זה שמדבריו השתמע באופן הברור ביותר שעל נט"ו להיענות להצעותיו של גורבאצ'וב. האו אמר, כי בעבר שאפו הסובייטים לשמור על המונופולין שלהם בתחום הטילים הגרעיניים לטווח קצר ולכן הציעו רק הקפאה הדדית של המצב הקיים. "אם מסתבר שעתה מוכן גורבאצ'וב לזנוח תביעה סובייטית זאת למונופולין", אמר האו במסיבת עיתונאים אתמול, "יהיה זה נתיב שנקדם בברכה יתרה".

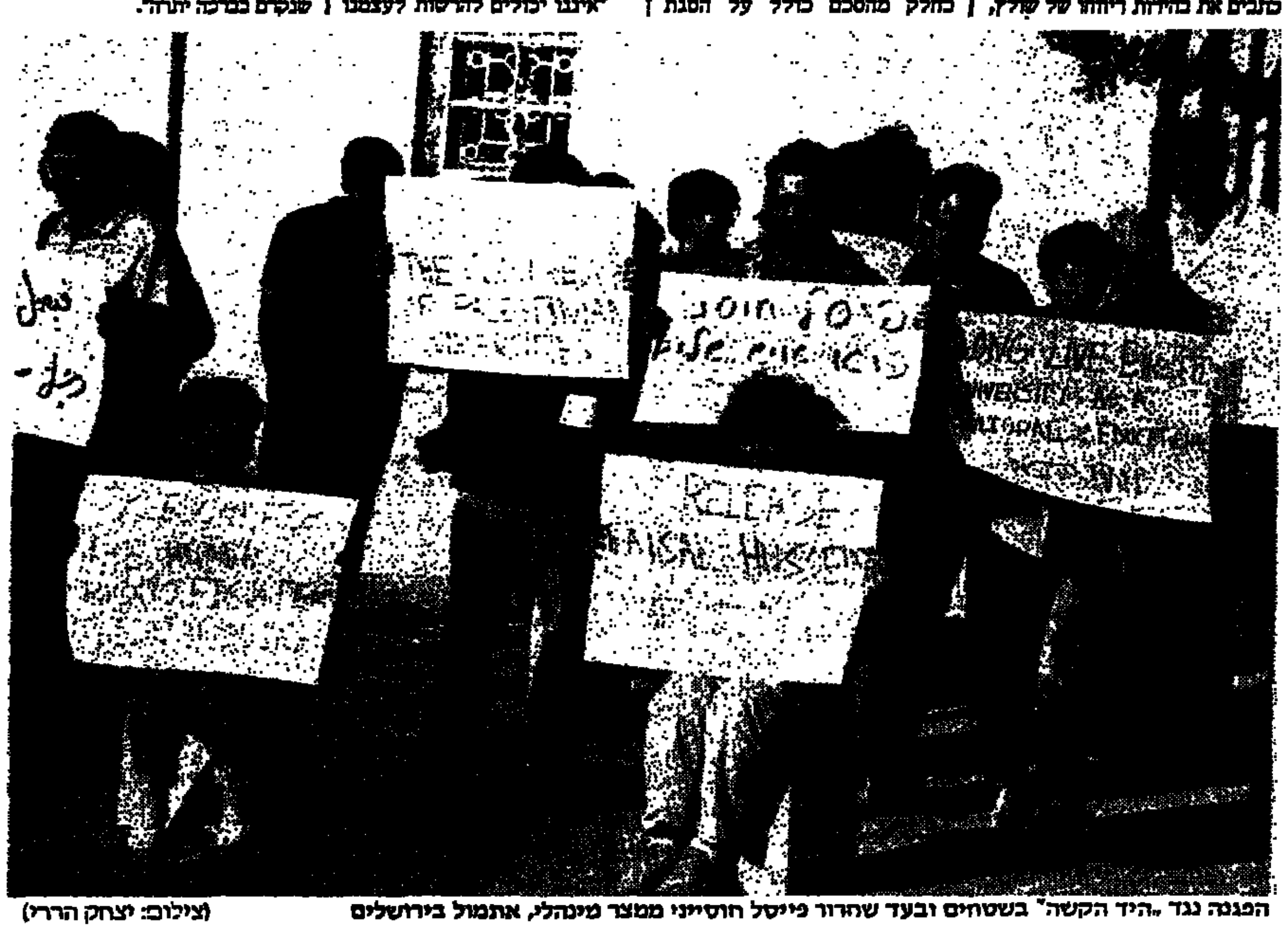

הפגנה נגד "היד הקשה" בשטחים ובעד שחרור פייסל חוסייני ממעצר מינהלי, אתמול בירושלים (צילום: יצחק הררי)

הקונגרס היהודי סיכל את כוונת ארה"ב לגרש פושע נאצי לפנאמה

קארל לינאס נשפט בהעדרו למוות בברה"מ בגין פשעי מלחמה

מאת מרים פוקס, סופרת "דבר" בניו־יורק

ניו־יורק (מיוחד ל"דבר"). - תגובתם המהירה של פעילי הקונגרס היהודי העולמי מנעה את ביצועו של התובע הכללי האמריקאי אדווין מיז לגרש את פושע המלחמה הנאצי קארל לינאס לפנאמה. מיז ניסה לגרש את לינאס לפנאמה, כדי למנוע את הסגרתו לברה"מ, שם תלוי נגדו גזר־דין מוות.

מיד עם היוודע לנציגי הקונגרס היהודי העולמי על ניסיונו של מיז ועל הסכמת פנאמה לתת מקלט מדיני ללינאס, יצאה אמש משלחת של הקונגרס לוואשינגטון להיפגש עם שגריר פנאמה בארה"ב. לאחר פגישתם עם השגריר דומינגו־ארדוז קייסר בסאן, מסר נציג הקונגרס רותנפס, כי "התברר שאיש לא מסר לנציג פנאמה על פעולותיו של קארל לינאס ועל עוברת היותו פושע מלחמה". פקידים במשרד המשפטים האמריקאי מסרו, שפנאמה אכן הסכימה לתת מקלט מדיני לקארל לינאס, אולם נסוגה בה מהסכמתה.

דובר משרד המשפטים האמריקאי מסר, שלינאס לא יגורש לפנאמה.

בשנת 1981 נשללה אזרחותו של לינאס בן ה־67 על־ידי בית המשפט הפדראלי בלונג איילנד, ניו־יורק. הוא הורשע בהונאת משרד ההגירה האמריקאי בכך שהסתיר מפניהם את עברו כמשתף פעולה עם הנאצים בעת שנחקר על־ידי שלטונות ההגירה עם כניסתו לארה"ב בשנת 1951, ובשנת 1960 בעת קבלת אזרחותו. השופטים דרשו לגרשו מארה"ב.

עד־כה לא נמצאה ארץ המוכנה לקבלו, מלבד ברה"מ, שבה נשפט למוות לפני 35 שנה על אשמת שיתוף פעולה עם הנאצים בעת שהיה מפקד מחנה הריכוז טארטו, שם נרצחו 12,000 איש בעת מלחמת העולם השניה.

קבוצות וארגונים של יוצאי הארצות הבלטיות, שבהן כלולה אסטוניה, ארץ מוצאו של לינאס, ניסו מזה שנים למנוע את הסגרתו לברה"מ. טענתם היא, שאין לסמוך על מערכת המשפט הסובייטית, מאחר שתוצאות משפטו של לינאס פורסמו בשבועון סובייטי עוד בטרם נערך המשפט.

גם במשרד המשפטים האמריקאי יש חילוקי דעות בקשר להסגרתו של לינאס לברה"מ. התומכים בהסגרה טוענים, שיש למלא אחר פסק הדין שניתן על ידי בית המשפט הפדראלי ולגרשו מגבולות ארה"ב. המתנגדים להסגרה טוענים, שגירושו של לינאס לברה"מ מהווה הכרה במערכת המשפט הסובייטית.

צעירי "העבודה" לשמיר: הפסק להסית נגד השלום או התפטר!

מאת עליזה ולך, כתבת "דבר" לענייני מפלגות

חוגי הדור הצעיר במפלגת העבודה שלחו אתמול מברק לראש הממשלה, יצחק שמיר, ובו הם תובעים ממנו: "הפסק את מסע ההסתה שלך נגד השלום או התפטר".

חוגי הדור הצעיר שבהם מדובר הם "הכפר הירוק", "ערכים" ו"משוב" היוניים, המקיימים באחרונה כינוסים משותפים כ"משקל־נגד" לחוג "דור ההמשך" הניצי. לשלושת החוגים יחד ייצוג מכובד מאד במרכז מפלגת העבודה.

"מרגע שהעמדת עצמך בראש חזית הסירוב לקידום השלום, הינך מפר את קווי היסוד של ממשלת האחדות הלאומית", כותבים נציגי חוגי הדור הצעיר עוד במברק ששלחו אתמול לשמיר, בהדגישם שקידום השלום הוא אחד מקווי היסוד של הממשלה. "אם בכל זאת מעורר השלום אימה בלבך, נהג על־פי המתחייב מהיושר הציבורי. פרק את הממשלה והבא את נושא השלום להכרעת העם", נאמר עוד במברק.

אין מנוס

(המשך מעמ' 1)

בצעדים לפתיחת ההליך המשפטי. טרם נקבע מועד לערעור וטרם הוחלט מי יהיה הצוות המשפטי שידון בערעור.

פרקליטו של עזאת נפסו, אריה קמר, אמר אתמול, כי "יש מכנה משותף בין הפרשה האחרונה לפרשת השב"כ.

"ראוי להשמיע את טענותיו של האיש ולהוכיח את צדקתו, קרוב לוודאי שלא הייתי נוטל את התפקיד לידי, אם לא הייתי מאמין בסיכוייו, על כן אני מייצגו", אמר עו"ד אריה קמר. עו"ד קמר סירב לאשר או להכחיש אם יוסף גינוסר מוזכר בכתב הערעור שהגיש לבית המשפט העליון.

ח"כ מרדכי וירשובסקי פנה אתמול ליושבי ראש ועדת החוץ והבטחון וועדת חוק חוקה ומשפט בבקשה לזמן את הצנזור הצבאי הראשי כדי לדון בשימוש המוזר והפסול שעשתה הצנזורה בסמכותה במניעה מסירת מידע בעל חשיבות ציבורית עליונה, שאינו קשור לחסיון המשפטי.

ח"כ וירשובסקי אומר, כי הצנזורה ניפחה את הפרשה בכך שמנעה במשך שבוע את פרסום הידיעה, שהשב"כ מנסה ללחוץ על היועץ המשפטי לממשלה למנוע את המשך ההליך המשפטי. לדבריו, נעשה נסיון פסול למנוע מידע חשוב לציבור תוך פגיעה בעיקרון זכות הציבור לדעת ואת מתוך כוונה למנוע מהציבור וח"כים לפעול ולמנוע מעשים חריגים.

אנשי שב"כ נוספים מעורבים

(ע). - אנשי שב"כ נוספים שקיבלו חנינה מידי נשיא המדינה בפרשת קו 300, היו מעורבים בעניינו של הקצין הצ'רקסי.

הקצין הצ'רקסי טען בערעורו, כי אנשים נוספים מבין אנשי השב"כ שקיבלו חנינה, לבד מיוסי גינוסר, היו מעורבים בעניינו. זאת בהסתמך על דו"ח פרשת השב"כ שכלל את ראשי התיבות של שמותיהם.

עזאת

(המשך מעמ' 1)

הישראלים המקורבים ביותר לעדה הצ'רקסית בארץ.

לבקוב, שפרש לאחרונה ממערכת הבטחון, אמר אתמול: "עזאת נפסו לא בגד - הוא מעל באמון. המקרה שלו דומה למקרה אודי אדיב. כמו שתפסו קיבוצניק מגן שמואל והאשימו אותו בריגול - כך גם במקרה הזה. בשעתו ליוויתי את הפרשה כולה, והיא התנהלה על־פי הצדק. סברתי שצריך לנהוג בנפסו בדרך אחרת, אך לא אני הקובע במקרים אלה".

לדעתי, עורך דינו של נפסו טעה כשפנה לבית המשפט העליון, כיוון שעד מעט רמראן ואפשר היה להקל עליו. בית המשפט צריך עתה לבדוק את קבילות העונש. אני, כמו שאמרתי, יודע שהמשפט התנהל כמו שצריך להתנהל משפט בנושאים רגישים באלה.

דבר DAVAR دافار

מאוחד עם למרחב

העורכת חנה זמר
סגנה לעורך דוד פדהצור
מזכיר מערכת מרדכי ברקאי
עורך "דבר השבוע" טוביה מנדלסון
מנהל כללי אהרן קראוס

המו"ל - "דבר" בע"מ
נדפס בדפוס "דבר" בע"מ
המערכת והמנהלה תל־אביב, רח' שינקין 45, ת.ד. 199, מיקוד 61001
טלפון 286141 (6 קוים)
מחלקת המודעות: טלפונים ישירים 298032, 281840, 286156
מנויים: ת"א, בית "דבר" רח' שינקין 45 טלפון 286141, מיקוד 65233
ירושלים: המערכת, רח' המלך ג'ורג' 16 בית מאוחה קומה ג טלפון 242203 מ 94229
חיפה: רח' הנביאים 27 טלפונים 642113־3־2, ת.ד. 33100

יהודי ארה"ב דוחים דברי פולארד בדבר העדפת הנאמנות לישראל

מאת מרים פוקס, סופרת "דבר" בניו־יורק

ניו־יורק (מיוחד ל"דבר"). - "פרשת פולארד העלתה על סדר היום את בעיות הבגידה והנאמנות הכפולה, העומדות בלב בעיית היחסים בין יהדות ארה"ב וישראל" - כך נכתב אתמול במאמר ב"ניו יורק טיימס".

בראיונות שערך העיתון עם חתך רחב של יהודי ארה"ב נבחנה פרשת פולארד. לדברי העיתון, איש מהמרואיינים לא הסכים עם וידויו של פולארד שטען שהוא בחר בנאמנות לישראל כחשובה יותר מהנאמנות לארה"ב.

בעיית הנאמנות הכפולה התעוררה, כשישראל החלה לשמש לחלק מיהודי ארה"ב כמושא להגדרת השתייכותם האתנית, במקום הזדהותם המסורתית עם הדת היהודית - אומר העיתון. לדבריו, עד לפרשת פולארד לא היתה התנגשות בין ההזדהות האתנית עם ישראל לבין ההזדהות עם ארה"ב, אולם פרשת פולארד "הכריחה אנשים להתמקד ולהחליט היכן נאמנויותיהם", נאמר במאמר.

"האם נאמנות כפולה פירושה נאמנות למדינת ישראל ולממשלת ארה"ב, או לדת היהודית ולארה"ב? אפשר להיות נאמן גם ליהדות וגם לארה"ב, ואולם לא למדינת ישראל", אומר אחד המרואיינים.

עוזרו של ערפאת: מאבק עקוב מדם

אלג'יר (א.פ.). - אחד מעוזריו הבכירים של מנהיג אש"ף יאסר ערפאת הזהיר אתמול, כי על הפלשתינים להתכונן ל"מאבק עקוב מדם" במזרח התיכון לפני שתכונס ועידה בינלאומית לשלום - כך מסרו אתמול מקורות פלשתיניים.

האני אל־חסן, יועצו המדיני הבכיר של ערפאת, העריך בוועידת ראשי הארגונים הפלשתיניים המתכנסת עתה באלג'יר, כי שני הצדדים לסכסוך הערבי־ישראלי ינסו להתחפר בעמדותיהם ולבצרן לפני כינוס הועידה הבינלאומית.

"לפני כינוס ועידה בינלאומית, לשלום במזרח התיכון, אני צופה שיינטש מאבק עקוב־מדם, כאשר כל אחד מן הצדדים ינקוט את מירב האמצעים כדי לממש את שאיפותיו", אמר אל־חסן בישיבה סגורה שהתקיימה אתמול. כך מסרו אחדים ממשתתפיה, שלא הוסיפו פרטים.

בישיבת הועידה אתמול ישב ראש יאסר ערפאת עצמו, שהגיע לאלג'יר יום קודם לכן מהאראר. בישיבות הקודמות ישב ראש סגנו, חליל אל־ואזיר. אחרי הישיבה אמר אתמול אל־ואזיר לכתבים, כי הוא צופה שדיוני ראשי הארגונים הפלשתיניים יימשכו עוד יומיים לפני שתכונס המועצה הפלשתינית, כ־20 באפריל, לראשונה מאז 1984.

גל פיצוצים בביירות נגד הכוחות הסוריים

ביירות (א.פ.). - שתי פצצות דינאמיט התפוצצו אתמול בשטח המוחזק על־ידי הסורים במערב־ביירות.

בפיצוצים נפצע אזרח אחד ונהרסה תחנת דלק. פרשנים זרים העריכו, כי מטרת גל הפיצוצים הפוקד את ביירות בימים האחרונים היא להתנכל לכוחות הסוריים השוהים בעיר.

משטרת לבנון מסרה, כי פצצה ראשונה התפוצצה בפתח בית־מלון ברובע המוסלמי אחרי חצות הלילה ופצעה עובר־אורח. הפצצה השנייה, דיווחה המשטרה, התפוצצה שלוש שעות אחר־כך והרסה לחלוטין תחנת דלק בשכונת קאזי שלחוף הים. שני הפיצוצים שהיו אתמול העלו ל־58 את מספר הפיצוצים שארעו בביירות מאז הציבה סוריה 7,500 מחייליה ברובע המוסלמי, ב־22 בפברואר.

ויכוח בין האוצר לוועדת

(המשך מעמ' 1)

נציב מס הכנסה יאיר רבינוביץ אמר אתמול ל"דבר", כי אין מקום להפחתה כוללת של המקדמות, אולם בכל מקרה של טענות למקדמות גדולות מדי, יכול העצמאי להגיש בקשה לפקיד השומה להקטנת המקדמות שלו.

ככל הנראה, מנסה הממונה על הכנסות המדינה, ישראל ברון, לבצע "תרגיל" שמטרתו לדחות את הקטנת הכנסות המדינה ממסים כתוצאה מהרפורמה עד סוף השנה, ובכך להטיל את הבעיה למיגרשו של הממונה, שיבוא אז במקומו. בכל מקרה, מדובר בדחיה בלבד של הבעיה ובסכומים קטנים יחסית. אי־הקטנת מיקדמות העצמאים תכניס לאוצר כ־90 מיליון שקלים בלבד, מתוך 700 מיליון השקלים שתעלה השנה הרפורמה במיסים.

חשש: המהומות בשטחים

(המשך בעמ' 2)

לתת ביטוי ל"יום האסיר הפלשתיני" החל בסוף השבוע.

מקורות בטחוניים צופים המשך אי־השקט בשטחים בשבוע הבא נוכח כינוסה של המועצה הלאומית הפלשתינית באלג'יר. המועצה אמורה לפרסם הודעות של פשרה ואחדות בין הפתח וארגוני "חזית הסירוב".

ברפיח נפצע חייל צה"ל אתמול באורח קל בעת פיזור התפרעות בצומת "פילקר", שם ניסו צעירים להסית תלמידות לשבות ולצאת להפגין.

בחאן־יונס היתה שביתת מסחר. במקומות שונים ברצועה נמשכו הפרות הסדר ו־10 חשודים נעצרו. בעזה פוזרה הפגנה, שנעה לכיוון בניין הממשל.

מרמת־הגולן נמסר, כי המשטרה נערכת לחידוש הפרות הסדר בכפרי הדרוזים בגולן לרגל יום העצמאות הסורי, החל ביום ו' ה־17 בחודש. גורמי הבטחון סגרו אתמול את "גבעת הצעקות", שמשקיפה לשטח הסורי ושימשה מקום להשמעת נאומים פרסומיים. האיזור הוכרז כשטח צבאי והכניסה אליו נאסרה.

במקביל, עצרה המשטרה עוד ארבעה דרוזים מהכפר מג'דל שמס, החשודים בהתפרעויות בסוף השבוע, במחאה על פיצוץ פסלו של סולטן אל־אטרש.

"אלסינט" מבקשת סיוע נוסף - 40 מיליון ד'

מאת סופרו הכלכלי של "דבר"

חברת האלקטרוניקה "אלסינט" עדיין לא נחלצה מן הקשיים ומתברר כי פתחה במגעים ראשוניים לקראת בקשת סיוע נוסף בהיקף של כ־40 מיליון דולר.

הגישושים נעשו לפי שעה בעיקר בבנקים הגדולים ועדיין לא הוחלט באיזו דרך יתן הסיוע, אולם מעריכים כי לא מדובר בוויתור על חובות, כשם שנעשה בשנה שעברה, אלא בהקלות אחרות, כגון פריסה של סכומי חובות נוספים לטווח ארוך, דחיית פרעון, הקטנת ריבית או אשראי נוסף.

כזכור ויתרו הבנקים בשנה שעברה יחד עם הממשלה על עשרות מיליוני דולרים של ריביות ודחו החזרים בסכומים גדולים כדי להציל את "אלסינט" מפשיטת רגל, לאחר שחובותיה הגיעו למאות מיליוני דולרים.

אפשרות שחברות ישראליות יגייסו הון בבורסה בלונדון

מאת דני גוב, סופרו הכלכלי של "דבר"

בימים אלה נבחנת אפשרות שחברות ישראליות יגייסו, לראשונה, הון בבורסה הלונדונית.

כוח המשימה הכלכלי בודק את הרעיון לאחר מגעים שקיימו באחרונה שר הכלכלה גד יעקבי, נשיא התאחדות התעשיינים דב לאוטמן ומנכ"ל כוח המשימה אהוד גרא. מנכ"ל הכוח אמר, כי קיימה פגישה עם קבוצת אנשי פיננסים בריטיים בראשות ויקטור בלאנק מחברת "צ'ארטר האוס" שהוא בנק המתמחה בהנפקות בבורסה. לדברי גרא ניתן יהיה להציע בקרוב לאנגלים שמות של מספר חברות ישראליות המתאימות לגיוס הון בבורסה הלונדונית.

בתחילה תבוצע הנפקה נסיונית של מוצר שיש לו ביקוש כדי להתגבר על "מחסום פסיכולוגי" של הבורסה האנגלית בפני מוצרים מישראל.

אושרה תוספת מבנים במרכז הבהאאי בחיפה

מאת יוסף מיכלסקי, סופר "דבר"

הממשלה אישרה ערב החג את ההסכם עם הכת הבהאאית על תוספת מבנים במרכז העולמי שלהם בחיפה. עלות הפרוייקט נאמדת ב־160 מיליון דולר והוא יתן מקורות תעסוקה לתושבי העיר, במיוחד בענף הבניין. פרטים אלה מסר שר האנרגיה משה שחל ב"קידוש" מסורתי שנערך במועצת פועלי חיפה.

בצער רב אנו מודיעים על פטירת אחינו

משה שועלי ז"ל

ההלויה התקיימה ביום ראשון י"ג ניסן תשמ"ז 12-4-87 בבית העלמין בבאר־יונה.

אחיו: ברנרד פיקסלר - פריס
אריה פיקסלר - נתניה
יוסף בן ישראל - חולון
אחותו: אסתר פיקסלר - נתניה

הדרוזים בגולן: יום העצמאות הסורי יעבור ללא התפרעויות

מאת יוסי ליבוביץ' ושמעון זיים, סופרי "דבר"

הדרוזים ברמת הגולן הבטיחו אתמול בשבועה דתית לראש העדה הדרוזית בישראל שייח אמין טריף, כי יציינו את יום העצמאות הסורי החל היום בעצרת שקטה ללא אלימות, ללא הנפת הדגל הסורי, וללא קריאות גנאי נגד המדינה.

שייח אמין טריף ביקר אתמול בכפרי הדרוזים בגולן בראש משלחת של 100 שייחים דרוזים מכל רחבי הארץ כדי ללמוד מקרוב את בעיותיהם. הוא ביקר ליד פסלו של הסולטן אל־אטרש, שנפגע בפיצוץ בשבוע שעבר, והבטיח לפעול אצל השלטונות למציאת הפוגעים.

כמרכן הוחלט להקים ועדה בת 10 חברים, המורכבת מדרוזים מישראל והגולן בראשה יעמוד ראש העדה. הוועדה תטפל בבעיות הדרוזים בגולן ותבוא במגע עם השלטונות כדי ליישם את מסקנותיה. הוועדה תיפגש לישיבה ראשונה בשבוע הקרוב.

אתמול נעצרו ארבעה דרוזים תושבי הכפר מג'דל שאמס כחשודים בהשתתפות בהתפרעויות שאירעו בכפר בסוף השבוע שעבר. בכך מגיע לחמישה מספר הדרוזים שנעצרו כחשודים במהומות. נמסר, כי צפויים מעצרים נוספים.

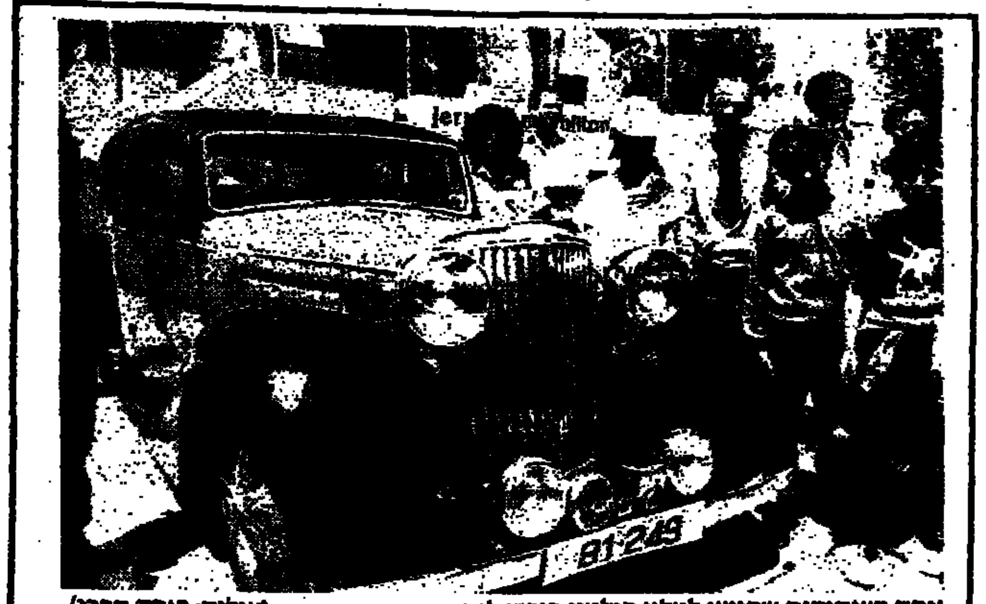

אחת העתיקות שהגיעו למלון הילטון בירושלים (צילום: יצחק הררי)

שיירת המכוניות העתיקות בנות 50 שנה עלתה אתמול לירושלים במסע הגדעה לציון 20 שנה לאיחוד העיר.

המכונית העתיקה ביותר היתה פורד מודל א משנת ייצור 1928 בהוגה בידי מוטי זיכאי מחולון. הוא הגיע עם אשתו וילדיו, שישבו במושב האחורי, הנמצא מחוץ לתא הנוסעים (במקום בו נמצא במכוניות העכשוויות תא המטען).

שיירת העתיקות יצאה מיפו ב־10 ובעבור קצת יותר משעתיים הגיעה לירושלים. "נסענו במהירות ממוצעת של 40 עד 50 קמ"ש" סיפר יו"ר המועדון צבי רכבין שהגיע עם רעייתו במכונית "מרצדס 170 די" משנת ייצור 1949. לדבריו רק שתי מכוניות לא הצליחו לסיים את המסע: מדגם מוריס מ־1935, משום שנשבר לה הצלב, ופורד מ־1930 בשל סתימת דלק.

טולקובסקי מציע לתעשיה להקים חברות־בנות בחו"ל

מאת דני גוב, סופרו הכלכלי של "דבר"

התעשיה הישראלית ליצוא תפיק תועלת רבה אם תקים בחו"ל חברות־בנות - סבור דן טולקובסקי, הבעלים המנהל של קרן הדיסקונט "אתינה" ומי שהיה מנהל חברת דיסקונט השקעות ומפקד חיל־האוויר בשעתו.

- להערכתו אין להתעלם מכך כי גם יצואן קטן "הסוחב" בעל מחזור [illegible] שנתי של 15 מיליון דולר, מתפתח לחברה רב־לאומית מפני שעיקר

טולקובסקי אומר בראיון ברבעון התאחדות התעשיינים, כי השאלה היום איננה אם דרושה ורצויה בישראל חברה רב־לאומית, אלא אם יש להקים ולנהל ארגונים מבוזרים בחוץ של יצירת חברות רב־לאומיות המעסיקות־עובדים זרים, הפועלות במדינות זרות ומשווקות את תוצרתן בשוקי־העולם.

טולקובסקי אומר עוד, כי [illegible] על התעשיה בחוסר המצאה אותה לא ערוכה. התעשיה זקוקה לפרק זמן ממושך יותר כדי להסתגל לכללי משחק חדשים. תקופת התגלגלות של חודשי־חודשים לא הספיקה לתעשיה המבוססת על יצוא. בשל כך היה צורך לשנות מבנים פיננסיים ושיווקיים, דרכי פעולה וניהול ומרכיבים אחרים כדי להתאים את כל מערך התעשיה למציאות החדשה. ולכן גם נפלו קורבנות ועוד יוספו ליפול חללים.

הסכם תיירות עם הפיליפינים

(ע). - שר התיירות אברהם שריר חתם אתמול על הסכם תיירות עם המזכיר לענייני תיירות של הפיליפינים חוזה אנטוניו גונזלס. זה ביקור רשמי ראשון של שר פיליפיני מן הממשלה החדשה בראשות אקינו.

על פי ההסכם יפותחו קשרי התיירות בין שתי המדינות, ייערכו חילופי משלחות של סוכני נסיעות ועיתונאים, תהיה החלפת מידע בנושא תיירות וייערכו אירועי תיירות משותפים.

במסיבת עיתונאים, לאחר חתימת ההסכם אמר שריר כי על פי הנתונים שבידיו, יש בפיליפינים 7.5 מיליון איש בעלי אמצעים וכן יש כמיליון פיליפינים החיים בארה"ב. מטרת ההסכם תהיה לעודד בעיקר תיירות צליינית מהפיליפינים, שהם ברובם קתולים.

נגנבו קופות גמ"ח מבנק הפועלים בת"א

(ע). - מספר קופות לגמילות חסדים נגנבו אור לאתמול מסניף בנק הפועלים ברחוב פינסקר בתל אביב.

הפורצים חדרו דרך תריס חלון בשירותים. הם לקחו מן הדלפקים קופות גמילות חסדים שהכילו מעט כסף. חוץ מהקופות לא נגנב דבר.

מזג האוויר ביעדי הטיסה החשובים של סוויסאיר

אוסלו	0	11	בהיר
אמסטרדם	8	15	מעונן
בואנוס איירס	15	22	בהיר
הלסינקי	2	7	מעונן
הונג קונג	18	22	מעונן
וינה	5	12	מעונן
ז'נווה	0	15	בהיר
טוקיו	8	18	בהיר
טורונטו	9	15	מעונן
יוהנסבורג	10	18	בהיר
לונדון	10	18	מעונן
ליסבון	13	23	בהיר
מאדריד	8	22	בהיר
מונטריאול	8	20	מעונן
ניו יורק	8	17	גשום
סאן פאולו	21	30	מעונן
פאריס	8	19	בהיר
פרנקפורט	2	15	מעונן
ציריך	5	12	מעונן
ריו דה ז'נרו	20	34	בהיר
שטוקהולם	1	8	מעונן
שיקאגו	8	13	מעונן

תל־אביב: רח' בן־יהודה 1, טל. 5102653
ירושלים: רח' יפו 30, טל. 233373
חיפה: דרך הים 2, טל. 384655
באר שבע: רח' האבות, טל. 35282

swissair

בית לוחמי הגיטאות ע"ש יצחק קצנלסון למורשת השואה והמרד בשיתוף עם הוצאת הקיבוץ המאוחד

ספרים חדשים

מן המיצר - שירים מן הגיטאות והמחנות ושירי מרד. אסופת שירים בליווי תוים. נוסח השירים בשפת המקור ובתרגום עברי. מהדורה מחודשת ומורחבת. מהדורה קודמת ראתה אור בהוצאת המרכז לתרבות של הסתדרות העובדים, שנת תש"ט - 1949. בעריכת ארנסט הורביץ, גיל אלדמע ושלמה אבן־שושן. מבוא ארנסט הורביץ. 179 עמ'.

מרים מטיאס / אני אעבור את הירדן הזה. קארפאטורוס, אושביץ, מתנות, עליה ב', קפריסין. עורכת: שלומית רזאר. 160 עמ'.

אליהו שטרן / מדריך לארכיון החלוץ בפולין 1918–1939. המדריך משקף את פעולה של תנועת "החלוץ", שהיתה קשורה בקיבוץ המאוחד. המדריך משלים את המאמץ לשחזר את הארכיון שאבד בשואה. תצלומי פקסימיליות ומכתבים. עיצב והביא לדפוס: דב מייזל. 231 עמ'.

דוד בקר / פסלים, תבליטים, פסיפס. אלבום מעבודות האמן - שארית הפליטה, מחנות קפריסין ועיירה יהודית. מבוא: ד"ר דוד שערי. תרגום לאנגלית. 95 עמ'.

שרה שנר־נשמית / ואל המנוחה לא באתי. הספר מתאר את חייה וחיי משפחתה של המחברת על רקע החיים בליטא העצמאית, בליטא הסובייטית ואת גורלה בתקופת הכיבוש הנאצי: בגיטו, בנתונה ובבריחתה אל הפרטיזנים. ראיין: צבי דרור. הביא לדפוס: עמנואל ביאזובסקי. 240 עמ'.

יצחק שטרנברג / בזהות אחרת (UNDER ASSUMED IDENTITY). סיפורו האישי של נער, שעשה את ימי המלחמה בלבוב, בבחינת מתחזה של איש אחר. ראיין: צביקה דרור. תרגם לאנגלית: אלך שטיינברג. 148 עמ'.

זאב איבינסקי / אחיותי גיבורות הענות, מסת ועדות. סיפור על מחברת השיר "שירו ענוגי" של אחותה, שגווע על סף החופש. על חברותיה, ששרדו לספר את סיפור האחווה ומסירות הנפש. הדפסה שניה. תקציר באנגלית. 89 עמ'.

ספרים שיראו אור בקרוב

רבקה פרליס / תנועות הנוער החלוציות בפולין הכבושה, כרך א'. מחקר מקיף על פעילותן ועמידתן של תנועות הנוער בתקופת הכיבוש הנאצי בפולין ובמרד הגיטאות. עורכת: ריקה קליטוב.

אלכסנדר רינדזונסקי / בדם ולא בעוגות. וילנה הכבושה, בגיטו וביער. עורכת ורדה בכור. 300 עמ'.

קבוצת המאבק השניה - סיפורי לוחמים מגיטו וילנה. בספר מובא סיפורה של "קבוצת המאבק השניה", אחת מקבוצות הלוחמים היהודים שפעלה בגיטו וילנה. חבורה זו מוכרת יותר בכינוי "קבוצת יחיאל", כשמו של מארגנה ומפקדה יחיאל שיינבוים. ראיין וערך: צבי דרור. הביאה לבית הדפוס: ראיה ידחי. 192 עמ'.

עדות - בטאונו המחודש של "בית לוחמי הגיטאות", חוברת א': בין המסמכים המתפרסמים לראשונה בחוברת זו: הפרק הראשון מ"יומנה" של יוסטינה, פקודות וכרוזים של מפקדת הארגון היהודי הלוחם בקראקוב. עורך אריה פיאלקוב, המלביד יהודה הלמן.

דפים לחקר תקופת השואה, מאסף ה'. בטאון המכון לחקר תקופת השואה משותף לאוניברסיטת חיפה ול"בית לוחמי הגיטאות".

מכירה והזמנות:
אגודת שוחרי בית לוחמי הגיטאות, ארלוזורוב 102, תל־אביב 62097, טל' 03-228696; או - בית לוחמי הגיטאות, קיבוץ לוחמי הגיטאות, ד.נ. אשרת 25220, טל' 04-920412.

• חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות

השתלשלות פרשת הקצין הצ'רקסי:

עזאת נפסו: הראיות נגדי שובשו
גורמי בטחון: הראיות נגדו מוצקות

(ע). – סגן עזאת נפסו בן 29 מכפר קמא בגליל התגייס לצה"ל בשנת 1976 ובשנת 1980 שירת כקצין בדרום לבנון. במחצית 1980 השתחרר סגן נפסו מצה"ל וחודשיים לאחר שחרורו נעצר, נחקר ובסוף 1981 הוגש נגדו כתב אישום על עבירות של ריגול ובגידה.

בית דין צבאי פיקודי של פיקוד הצפון הרשיע את האיש וגזר עליו 18 שנות מאסר בפועל, הורדה לדרגת טוראי. בין עדי התביעה שהעידו במשפטו היו אנשי שב"כ שחקרו את הפרשה.

זמן קצר אחרי הקרשעה, הגיש עזאת נפסו ערעור לבית־הדין הצבאי לערעורים אך הערעור נדחה לפני כתשעה חודשים.

כחודש ימים לאחר שבית־הדין הצבאי לערעורים אישר את הרשעתו, התקבל בכנסת תיקון לחוק השיפוט הצבאי, המאפשר למי שהורשע בבית דין צבאי לערעורים להגיש בקשת „רשות ערעור" מנשיא בית המשפט העליון. נשיא בית המשפט העליון יכול לאשר הגשת ערעור, אם ישנה שאלה משפטית קשה, עקרונית או חדשה בתחולתה.

בסוף חודש דצמבר אסתקד הגיש האיש את בקשת הערעור לבית המשפט העליון, באמצעות עו"ד אריה קמר, שהחל לטפל בתיק. נשיא בית המשפט העליון אישר במחצית ינואר השנה את הגשת הערעור.

בפברואר הוגש הערעור ובו נטען, כי מסכת של שיבוש ראיות והליכי משפט גרמה להרשעתו בדין על לא עוול בכפו. עוד נטען, כי מהאשם נגבתה הודאה באמצעים בלתי כשרים.

עם הגשת הערעור, ביקשו גורמים במערכת הבטחונית שלא לקיים את הדיון המשפטי, בטענה שדיון כזה יחשוף את שיטות הפעולה של השב"כ. עוד טענו גורמים בטחוניים, שגם אם היו תקלות, הן נבעו מרצון להסתיר את מקורות המידע המודיעיניים שהביאו לחשיפת האיש, ואין בהם כדי לגרום לזיכוי האיש, מאחר שישנן ראיות מוצקות נגדו.

בדיונים עלתה אפשרות של מתן חנינה לאיש, כדי למנוע פתיחת הליך משפטי. זאת בטענה, כי האיש כבר ריצה שליש מעונשו וניתן להקל בעונשו. לגישה זו התנגדו אנשי הפרקליטות הצבאית בטענה, שמתן הקלה בעונשו של האיש תביא לפגיעה באמינות המערכת המשפטית־הצבאית.

העלתה אפשרות נוספת, שהמדינה לא תשיב על הערעור, וכך יזכה האיש בשל אי־מתן מענה לטענותיו. אך היועץ המשפטי לממשלה הבהיר, שבכוונתו להשיב באמצעות הפרקליטות על הטענות, מאחר שישנן ראיות מוצקות, המקשרות את האיש למעשים המיוחסים לו.

מהומות אלימות בקוריאה הדרומית

סיאול, קוריאה הדרומית (א.פ.) – אלימות והפגנות סוערות נגד המשטר פחפו אתמול 24 אוניברסיטאות בקוריאה הדרומית, בעוד הממשל מבהיר אזהרה על תנועת ההתנגדות והמדינה כולה שרויה בדיון קונסטיטוציוני להחט.

עדי ראייה סיפרו אתמול לכתבים זרים בסיאול, כי באוניברסיטת סוגאנג שבמרכז העיר השליכו כ־600 סטודנטים זועמים פצצות־תבערה ואבנים לעבר כוח משטרתי גדול שהוחש למקום וכי השוטרים ירו לעבר המפגינים מטחים רבים של פצצות־גאז. הסטודנטים צעקו קריאות גנאי נגד המשטר, צעקו "הלאה הדיקטאטורה" ודרשו שתיפסק מה שכינו "התמיכה האמריקאית בדיקטאטורה הקיימת".

מקורות בתנועת ההתנגדות של הסטודנטים וכתבי העיתונים היומיים בקוריאה דיווחו כי מהומות דומות היו בעוד 16 בתי־ספר ומוסדות להשכלה גבוהה בעיר הבירה ובעוד ספר אחרות.

באוניברסיטה הלאומית הקוריאנית שבסיאול רגמו הסטודנטים באבנים מבנה השייך ל"כנסיית האיחוד" של הכומר סון מיונג מון וצעקו "סון הוא סוכן אמריקאי מטונף". עדי ראייה אמרו, כי שניים משומרי ראשו של הכומר נפצעו. משטרת קוריאה הדרומית סידרה אתמול למסור תגובה כלשהי על גל ההפגנות, אולם מסרה, כי כוח משטרתי המונה כ־120,000 איש הועמד בכוננות מיוחדת למשך ארבעת הימים הבאים וכי סו: דונג־קיוו, התובע הראשי הממשלתי, זימן פגישה של כל התובעים במדינה והודיע להם כי הוא פותח במבצע תביעות חוקיות נגד אנשי תנועת ההתנגדות למשטר.

איראן: התקפה כימית

ניקוזיה (א.פ.). – איראן מסרה אתמול, כי 21 אזרחים מצאו את מותם ועשרות אחרים נפצעו בהתקפה עיראקית, שלטענתה של איראן היתה ההתקפה הראשונה שערכו העיראקים בנשק כימי על איזור מיושב באזרחים.

הציר האיראני בוועידת ז'נבה לענייני פירוק הנשק, שבה חברות 40 מדינות, אמר כי לאחר ההתקפה שהיתה על העיר חוראמשאר ב־10 באפריל, נמצאו פצועים בשטח העיר ובילי פגזי נשק כימי.

פרס בטקס במלאות 60 שנה לתנועת „גורדוניה":

„יש להניף את דגל השלום
יחד עם דגל העלייה מברה"מ"

(ע). – מ"מ ראש הממשלה שמעון פרס אמר אתמול, כי תנועתו תרים את שני הדגלים – דגל השלום ודגל העלייה מברה"מ. בדבריו בכינוס הראשון של יוצאי תנועת הנוער „גורדוניה" במוזיאון הארץ בתל אביב, הדגיש פרס, שהקרב החדש היום הוא על יציאת מצרים נוספת – זו מברה"מ.

בהתייחסו לעליית יהדות רומניה הזכיר פרס את תרומתם הרבה לבניין הארץ והמדינה, וציין שתרומתם לא נכתבה עד כה בהיסטוריה של ארץ ישראל.

הכינוס נערך במלאת 60 שנה לייסוד תנועת „גורדוניה" ברומניה ו־40 שנה לחיסול התנועה ברומניה, שהורד אסירי ציון והעלייה לארץ.

התנועה, שהגדירה עצמה כתנועת נוער ציונית, חלוצית ועממית, הודרכה עם דמותו ואמונתו של א.ד. גורדון. בין חברי „גורדוניה" נמנו גם שייקה דן וברוך קמין, שהיו בין צנחני הישוב העברי שהתנדבו לצנוח בלב אירופה הכבושה ויצרו קשר עם אנשי המחתרת היהודית ברומניה. לאחר סיום המלחמה היו הם בין מארגני העלייה וההעפלה מרומניה.

חברי גורדוניה יסדו בארץ את קיבוצי מסדה, חולדה, ניר־עם וחניתה.

במהלך הטקס אמר יוסף יהין יזכור, פלטיאל סגל, יו"ר הוועדה המארגנת, נשא דברי פתיחה, ירוחם משל, יו"ר מכון לבון, אמר דברי ברכה ונעל את הטקס ישראל קסר מזכ"ל ההסתדרות.

חברים בוועד המרכזי מכשילים
הרפורמות – מודה גורבאצ'וב

מוסקווה (א.פ.) מנהיג ברית־המועצות, מיכאיל גורבאצ'וב הודה אתמול, בנאום פומבי שנשא, כי תוכניותיו לשינוי פני החברה הסובייטית אמנם נתקלות במכשלות מצד חברים בוועד המרכזי של המפלגה הקומוניסטית הסובייטית ומצד פקידים אחרים של המנגנון המפלגתי.

דבריו של גורבאצ'וב, שנאמרו בכינוס הקומסומול (ארגון הנוער הקומוניסטי הסובייטי), היו הודאתו הראשונה של המנהיג בקיום התנגדות לקווי מדיניותו בתוך הוועד המרכזי בן 300 החברים של המפלגה. עם זאת, גורבאצ'וב גם הטעים, כי „אין לו מתנגדים פוליטיים".

מיכאיל גורבאצ'וב התמקד בנאומו – שנישא באותו יום שבו סיים שר החוץ האמריקאי ג'ורג' שולץ את ביקורו בברית־המועצות – בענייני פנים והעניין היחיד שנגע למדיניות החוץ בנאומו היו שבחים שחלק לחיילי הצבא האדום הלוחמים באפגאניסטאן. גורבאצ'וב התעלם לחלוטין מדברי הביקורת של שולץ בדבר ההתערבות הסובייטית באפגאניסטאן, דברים שנשמעו בשידור הטלוויזיה הסובייטית ביום ד' בערב וכן לא אמר גם מלה אחת בעניין הנשק הגרעיני, שעמד במוקד ביקורו של שולץ. נאומו של גורבאצ'וב שודר בטלוויזיה בשידור חי והופץ, במלואו, על־ידי סוכנות הידיעות הסובייטית הממלכתית „טאס"ס".

בנאומו לפני הקומוניסטים הצעירים אמר גורבאצ'וב, כי באחד המכתבים שהגיעו לשולחנו, התבקש להזות את אויביו. „אני סבור, כי הזכתי להבהיר שאלה זאת. אין לנו מתנגדים פוליטיים, אין למולנו אופוזיציה המתנגדת לשידוד המערכות והזכרתי. אולם, הקשיים המעכבים בעד הצעדים הראשונים בתהליך המהפכני הזה קיימים בהחלט", אמר גורבאצ'וב.

„אלה המתקשים להסתגל לשינויים, ועל כן אף מעכבים בעדם, אמר המנהיג הסובייטי. „במצאים בוועד המרכזי ובממשלה, במיניסטריונים השונים, ברפובליקות ובפרובינציות. ישנם כאלה בקולחוזים ואפילו כאן, בקומסומול".

„עליכם וגם עליי", המשיך גורבאצ'וב, „לסבול עוד שתיים־שלוש שנים מן הקשות ביותר, ובהכרעת גם לפתור בעיות כבירות ביותר וליצור את כל התנאים – פוליטיים, כלכליים, ארגוניים, פסיכולוגיים, מוסריים ורוחניים – הנחוצים לאותה בנייה־מחדש שאליה שאיפתנו".

בהמשך נאומו במושב הפתיחה של כינוס הקומסומול הכריז גורבאצ'וב, כי ימשיך ללחום למען יתר דימוקראטיזציה והבהיר, כי „כבר הגיעה עת שהכל יבינו סוף סוף, כי סוציאליזם ללא דימוקראטיה אינו יכול להתקיים".

פורץ נפצע מיריית שוטר

(ע). – פורץ נפגע ברגלו מיריות שוטרים בעת שפרץ לחנות בגדים בשדרות ירושלים ביפו אור לאתמול.

ניידת הבהינה בחשוד המעמיס קרטונים על תלת־אופניים. כאשר הבחין בשוטרים, זרק מוט ברזל לעבר אחד מהם ונמלט. לאחר שלא עצר כשהוזהר, ירה שוטר ופגע בשוק רגלו השמאלית.

לאחר מכן נעצר גם חשוד שני, שיצא מהחנות. הפצוע, בן 22 מבת־ים, הועבר לטיפול בבית־החולים וולפסון. החשוד השני, בן 30 מיפו, נעצר.

השנה נוסעים ל-רומניה

כי רומניה מציעה לך הרבה יותר בהרבה פחות כסף

- טיולים למשך שבוע, שבועיים או שלושה שבועות באוטובוס תיירים נוח בכל מרחביה הקסומים ונופיה של רומניה.
- הצצה לעולמה התרבותי – סיורים במוזיאונים, פולקלור, אתרי המורשה היהודית ביאסי, קלוז' ובוקרשט, ועוד.
- תכנית „טוס – סע" הכוללת: טיסה, השכרת רכב לנהיגה עצמית והבילות בתי מלון.
- חופשות המשלבות בילויים, טיולים ומנוחה בהרי הקרפטים: בפויאנה בראשוב, סיניה ופרדיאל או על שפת הים השחור: בממאיה ונפטון.

מס נסיעות 50% הנחה

למידע נוסף צלצל או כתוב אלינו.
להזמנות פנה אל סוכן הנסיעות שלך.

גזור ושלח

לכבוד - משרד התיירות הרומני
רח' בן יהודה 1
ת"א 69181, טל. 03-663536

אבקש לשלוח אלי חוברת מידע על חופשות ברומניה.

שמי ______
כתובתי ______

הסיוע האמריקאי
יקטן – מעריך יעקבי

מאת אמיר רוזנבליט, סופר „דבר" בנגב

„הסיוע האמריקאי הריאלי לישראל יילך ויקטן בשל משבר ירידת שער הדולאר ועקב הבחירות הקרובות לנשיאות בארה"ב" – מעריך שר הכלכלה והתכנון, גד יעקבי.

יעקבי, שדיבר בכינוס האגודה הישראלית להנדסה כימית באוניברסיטת בן־גוריון, ציין כי בירידת שער הדולאר בעולם טמונות גם יתרונות וגם חסרונות, מבחינתה של ישראל. „היתרון בכך, שרווחיות היצוא הישראלי משתפרת בלי שיהיה צורך בפיחות השקל, כיוון שרובו של היצוא הישראלי מופנה לאירופה. החסרונות הם שעלולה להיווצר בעיה לגורמים בישראל, אשר ממומנים ממקורות דולאריים".

יעקבי הטעים, כי נוכח ירידת הדולאר, אין להניח שהסיוע האמריקאי, העומד על יותר מ־3 מיליון דולאר לשנה, יוצמד למדד ירידת הדולאר. זאת גם הסיבה שתביא, לדבריו, להפחתת הסיוע הריאלי הישראלי, מגמה המסתמנת ממילא נוכח הבחירות הקרובות לנשיאות בארה"ב.

טיול יום של חג

צבי אילן

בדרך לשדכן הגדול מכולם

יער בירייה הוא אחד היערות הנטועים הגדולים בגליל העליון. הגישה אליו נוחה, ונוסף לטיולים ולשהייה בו עצמו יש ממנו גישה אל אתרי נוף וטבע בגליל העליון. הכניסה ליער היא בצומת צפת. פונים צפונה בכביש, נוסעים כקילומטר עד לכיכר.

ימינה מוביל כביש למחנה, ולפני השער מסתעפת שמאלה ממנו (יש שילוט) דרך לקברי הצדיקים של יבנית – יהודה נשיאה ואחרים. מהמקום גם מראה נוף של בקעת חולה. ואילו מהכיכר צפונה נוסעים עוד מרחק קצר אל צומת, משולשת כהלכה. ניקח את הכביש ימינה, אל מצודת בירייה הסמוכה. בבירייה נרשם פרק בתולדות ההתיישבות והמאבק עם הבריטים. שלושת נסיונות ההיאחזות במקום מתועדים בתצוגה שבמקום. נראים גם 'סליקים' בהם הוסתר נשק ההגנה. המקום, המוחזק בידי הקק"ל, אינו פתוח בשבתות, משום מה. יש בו גם תצוגה אודות היער ופעלי הקק"ל בכל הארץ. בקירבת מקום מצוי חניון־היער על שם אלי שלו, ראש המועצה האזורית שיזם את הקמת החניון במקום יפה נוף זה, ממנו רואים לא רק את החרמון אלא גם את הרי מול־הלבנון.

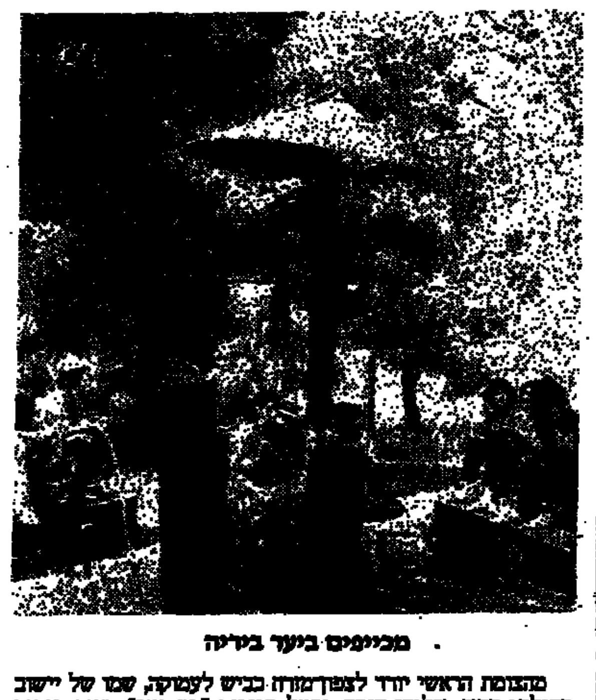

מכיימים ביער בירייה

מהצומת הראשי יורד לצפון־מזרח כביש לעמוקה, שמו של יישוב קהילתי חדש, שלידו הוקם מפעל תיירות "בת יער", חוות סוסים ומסעדה בתוך היער. דרך כורכר מוליכה למקום ובסופה מקום חנייה רחב, גם למבקשים לשוטט ביער ולהנות בו. בהמשך הכביש יש בצידו זעיק הפסטיה, הקרוי כך על שם הצילון דמוי־פסטריה שמעל שולחן פיקניק. ליזו יוצאת מערבה דרך עפר טובה, מסומנת כחול (הרבה שלטים לאורכה) המגיעה עד למיסעף כביש עין זיתים והציוני עין זיתים היפים (מעט צפונה בכביש ולתוך – עין זיתים).

מקירבת הכניסה ליישוב עמוקה יורדת דרך עפר, שהשתבשה השנה בגשמים ובכל מקרה רצוי לעשותה ברגל, ועמה מגיעים לדרך כביש צומת מתניים – כביש עין זיתים, שהוכרנו קודם. זו דרך יער העוברת ליד קברו של יונתן בן עוזיאל, שעתה השלימו בניית כיפה גדולה מעליו. הנה מביאים אברכים צעירים תערות הסודרות כדי שהצדיק יברכן בשידוך טוב. מסורת די חדשה שהוזרת לה מגיעים אנשים במיוחד ממאה שערים, בני ברק וארצות הברית. פגשתי אנשים נאורים המאמינים בזה. אומרים – התחתנתי בדיוק לאחר הביקור במקום. עתה יש לי שני ילדים. אפשר לנסות. להזיק זה לא מזיק.

שני קילומטרים מערבה נמצאים ליד הדרך שרידי בית הכנסת של נבוריה. הדרך קשה מהרגיל, בגלל הגשם שהיה, והצמחיה פשתה במקום. בית כנסת אחר בסביבה הוא זה של מרות. אם נוסעים בדרך מעמוקה מזרחה עולים כעבור כ־2 ק"מ לכביש, העובר ליד חניונים נוספים של קק"ל, ומגיע לצומת מתניים. מכאן נוסעים מספר ק"מ צפונה עד אל מרדום לתל חצור. דרך כורכר מושכת שמאלה, והמשכה הוא דרך עפר שאף היא מובילה שמאלה (מערבה). נוסעים עד אחרי הסנק, כמאתיים מטר. כאן רצוי להשאיר את הרכב. אם כי יש העולים ברכבם הפרטי בהמשך הדרך העולה כאורך עוד כקילומטר וחצי והמוביל היתמים פנים ימינה. האתר כבר נראה לפני כן מראש הגבעה, במבט לצפון. בבית הכנסת יש כמה שלטים המקלים על הביקור. בעתיד יהיו עוד שלטים ומפת הביקור יהיה יותר קל, למי שיכול להמתין. מסורות מסתעפת דרך צפונה, עוד כשני קילומטר, להורבות בית הכנסת של קציון. אף זה דרך קשה לרכב, אך בהחלט נעימה ברגל. הכניסה למרות־קציון חפשית בשבת וחג. בימי חול־המועד צריך לראות אם יש צבא במיסווה שבכניסה ובמקרה שכן לזהוא עמו את אפשרות הבניסה.

ממול לכניסה לדרך למרות־קציון יש על הגבעה ריכוז של פרחי אירוס הדור, שפרחו לפתות עד לפני כמה ימים. לא הרחק מכאן מצויים, נוכיר, שמורת החולה ובית הזרבוכין ביסוד המעלה. טיול חג נעים לכם.

קונצרט

קולות בלתי־מאוזנים

מאת יהודה כהן

בערב השלישי לסדרה המיוחדת „אמריאוס" של התזמורת הקאמרית הישראלית, המוקדשת למוסיקה של מוצארט, ובעיקר לקונצ'רטות לפסנתר, שמענו במוזיאון תל־אביב תחילה את הקונצ'רטו במי־במול מג'ור, ק' 271, יצירה נועזת שבה נפתחה שורת הקונצ'רטות הגדולים של המלחין, ובה הוא מציג את הפסנתרן הסולן לפני הטוטי הפותח ומקיים בזה את בטהובן שעשה כן בשני הקונצ'רטות האחרונים שלו. ויש בזה מן המפליא, כי הצלילים המעטים מגלים מראש הרבה מגישתו המוסיקלית של הסולן ליצירה.

ארנן ויזל, מן הפסנתרנים הצעירים המבטיחים, הפגין בעיקר שליטה טכנית בכלי, שאמנם הגיעה אל גבולה בפרק השלישי, שמשום כך הודגש מפעמו כנמהר. לפעמים הפתיעו פיאנות מרשימים; לעומת זה נעדרו פיאנות במקומות שהנושא בתזמורת. מה גם שקולות התזמורת בניצוח יואב תלמי לא היו מאוזנים דיים; לא פעם בבלע קול הכנורות, ואילו הקרנות היו על־פי רוב חזקות מדי.

תופעה זו בתזמורת היתה גם בעת נגינת הקונצ'רטו בלה מג'ור, ק' 488, שבו הסולן היה הפסנתרן הצעיר עוד יותר דניאל גורטלר, שגילה יוזמה מוסיקלית, ובעיקר „זימר" יפה את הפרק האיטי. גם אצלו היה הפרק האחרון פזיז, וכוונה שזה היה מעין מבנה משותף לבצוען של שלוש היצירות של הערב, שהאחרונה בהן היתה סימפוניית „פראג", המכונה גם „בלי מנואט", ק' 504, שהוראת המפעם בפרקי הסיום שלהן היא „פרסטו" (מהיר). העיצוב המוסיקלי של הסימפוניה היה הגיוני, אבל תנאי האולם דורשים יותר בקרה במצלול.

אנשים • אנשים •

הפריחה הגדולה

כמחצית משרי הממשלה ביקרו כבר בתערוכת הפרחים „פלוריש 87" בחיפה, ויתרם יבקרו, קרוב לוודאי, עד לנעילתה. כך מכל מקום מקווים מארגני התערוכה. אתמול ביקרו בה שר החינוך יצחק נבון, שרת הבריאות שושנה ארבלי אלמוזלינו, שר האנרגיה משה שחל ושר התקשורת אמנון רובינשטיין. נבון השתתף ב"יום החינוך ההתיישבותי" וחילק תעודות הצטיינות למוסדות חינוך חקלאיים. הראשונים זכו... הכווה לחינוך חקלאי בפתח־תקוה ובית הספר עירון בחדרה. נוכח המספר הגדול של מבקרים בתערוכה, שהגיע עד אתמול ל־120,000, רבים מהם מחוץ לחיפה, העמיקה אמש הנהלת הטכניון, רשות המבקרים הכבה מיוחדת מכאי־שבע...

אריאלה ראובני

עוברים דירה

צ'ארלי צ'אפלין, מרילין מונרו, האמפרי בוגארט והג'יימס דין, או ליתר דיוק, דמויות השעווה שלהם, עמדו בתור מחוץ למוזיאון השעווה של מאדאם טוסו בלונדון. הם חיכו לסבלים שיעבירו אותם דירה למעונם החדש, בית־הקפה של האגדות, שליד המוזיאון. הדוגמנית מארי קרוס ניצלה את ההזדמנות והדביקה נשיקה על לחיו של ג'ימס דין. האליל, בכל אופן, לא קם לתחייה.

שנמע

חוסיין מלך ירדן עבר ביום ראשון שעבר ניתוח מוצלח שני באוזנו הימנית, מסר ראש ממשלת ירדן זאיד אל־ריפאעי. בספטמבר אשתקד עבר המלך בבריטניה ניתוח סינוס, וביוני ניתוח באוזן הפנימית. ריפאעי מסר לטלוויזיה הירדנית, כי המלך ישוב לארצו תוך ימים ספורים כאשר רופאיו יתירו לו לנסוע.

חילוץ

הרמטכ"ל משה לוי העניק אמש ציון לשבח לשני טייסי מסוק קרב של חיל־האוויר, שבתאריך ה־16 באוקטובר 1986 חילצו טייס פנטום שמטוסו נפל בשטח לבנון. בתעודת העיטור נאמר בין היתר כי טייסי המסוק התנדבו לחלץ את טייס הפנטום לאחר שבמסוק שנשלח לחלצם חלה תקלה. הם איתרו את מקומו של הטייס בתוך ואדי צר ומצוקי והכהנייתו הצליחו לרחף מעליו בגובה נמוך ותוך סיכון רב, עד שהצליח ללפות בידו את מיגלש המסוק. בהתרחקם מהמקום, מתוך דאגה לשלומו, טסו השניים בגובה ובמהירות נמוכים על אף היות השטח מאויים. שני נסיונות שעשו מאוחר יותר, האחד לנחות כדי להושיב את הניצול על דלת תא התחמושת והשני כדי להעבירו למסוק חילוץ שחבר בינתיים, לא צלחו בגלל אש אוייב שנורתה לעבר המסוק. טייסי המסוק המשיכו בנתיבם כאשר הטייס הניצול יושב על אחד ממגלשי המסוק ותופס בזרועותיו ברגל המיגלש עד הביאם אותו לארמת מבטחים.

בטקס השתתפו סגן מפקד חיל־האוויר, ראש אכ"א וקצינים בכירים.

ש. שלמה

רוזה, רוזה

במסגרת ערב התרמה למען ילדים אוטיסטים, שנערך ביום ד' בחסות לאה רבין ובהשתתפות בעלה, שר הבטחון יצחק רבין, נערכה הקרנת הבכורה של הסרט „שם הוורד". הסרט הוא עיבוד בנוסח הוליוודי לספר בשם זה שנכתב על־ידי אומברטו אקו, מחשובי הסמביוטיקאים בעולם. הקשר בין הסרט לאירוע לא הוברר, ולמרות הוורדים בכניסה ניכר שהדם הרב שזורם על המסך היה קשה לעיכול לרבים מהמוזמנים.

הסעודה נפתחת

„הסעודה האחרונה", ציור הקיר של לאונרדו דה־וינצ'י, ייפתח שוב לתצוגה. כנסיית סאנטה מריה דלה גראצי, שעל אחד מקירותיה צייר דה־וינצ'י את הפרסקו במאה ה־15, נסגרה בפני קהל ב־1 בפברואר השנה בהוראת משרד התרבות האיטלקי. הפרסקו, הנחשב לאחד מיצירות האמנות החשובות בעולם, נבדק על־ידי מומחים, שחקרו את הנזק שהביא לה הייתה. בין היתר נבדקו גורמים כטמפרטורה, אבק וזיהום אקולוגי. הכנסיה תפתח שנית היום, יום ו', אולם רק 15 מבקרים יורשו להיכנס בו־זמנית, ומכוניות ואוטובוסים לא יורשו לחנות בחנה שליד הכנסיה. נמסר כי המומחים ימשיכו לבדוק את הממצאים ויחליטו בקרוב על האמצעים שיינקטו כדי לשמר את הפרסקו.

פיג "אדומה"

הסוציאליזם הדמוקראטי זכה השבוע להישג במדינה אסיאתית נוספת, פיג'י, שזכתה לעצמאות ב־1970. מפלגת הלייבור בפיג'י, בראש קואליציה בראשות מנהיגה ד"ר בבאנדרה (בתמונה), זכתה ברוב מוחלט של 28 מושבים בבחירות כלליות, לעומת 24 של הממשלה הקודמת. זאת בעיקר הודות לתשומת הלב של הלייבור לבעיות הסעד והבטחות לרפורמה חקלאית. לישראל שגריר לא תושב בפיג'י, אך מדינה זו, שנשיא חיים הרצוג ביקר בה בעת מסעו באזור לפני חודשים מספר, לא גילתה להיטות לקבל שגריר קבוע. אין להניח שבשלטון הלייבור יחול מפנה לטובה בעניין זה.

מרבה נכסים

נכסיו של מייסד כנסיית ה„סיינטולוגיה", רון ל. האבארד, מוערכים ביותר מ־26 מיליון דולאר, כך עולה ממסמכים שהגיש לבית המשפט המוצאי לפועל של צוואת האבארד. האבארד מת משבץ ב־24 בינואר שנה שעברה, בחוותו בקליפורניה. בצוואתו, עליה חתם ביום לפני מותו, לא היה פירוט מדוייק של כלל נכסיו. הנכסים הרשומים עתה אינם כוללים את הכספים שהפקיד האבארד בקרנות למען אשתו וחמשת ילדיו. יחד עם רשימת נכסיו של האבארד, הוגשה רשימה של היצירות הרבות שעליהן היו לו זכויות יוצרים – בתחומי המוסיקה, הכוריאוגרפיה, הקולנוע והמדע הבדיוני, וכן זכויות היוצרים על המלים „סיינטולוגיה" ו„דיאנטיקה". רון ל. האבארד, סופר מדע בדיוני מצליח, ייסד את כנסיית הסיינטולוגיה בשנת 1954. מנהיגי הסיינטולוגים טוענים כי כיום מקיפה תנועתם יותר מ־6 מיליון חברים ברחבי העולם אולם סיינטולוגים לשעבר מארה"ב, שתבעו את התנועה באשמת הונאה, סיפרו כי אין בה יותר מ־2 מיליון איש.

תגיגות המימונה נפתחו אתמול ביום עיון על „שאלו שלום ירושלים", בבית ראש הממשלה. השתתפו כ־15 דוברים, שהצליחו לא להאיר זה על דברי זה כי לכל אחד היתה זווית מיוחדת: אקדמאים, רב, משורר, תיאולוגים נוצרים, אישי־ציבור, ובתוכם ד"ר ג. טבאני, מוסלמי. עוזי נרקיס, מי שהיה מפקד פיקוד המרכז כאשר נכבשה העיר העתיקה, נתן פירוש מיוחד למושג „ירושלים השלמה": „עשינו כל מאמץ כדי לסיים את הקרבות בירושלים כשהיא שלמה – דהיינו לא הרוסה".

בצילום: הרב אברג'יל (מימין) מברך את ראש הממשלה בפתיחת יום העיון, בזר עלי נענע. מאחוריהם עומד סם בן־שטרית, יו"ר תנועת ביחד, המארגנת את חגיגות המימונה (ראה גם עמוד 15).

צילום: יצחק הררי

המדור נערך היום בידי מיכל פלג

מאה שערים • מאה שערים • מאה שערים • מאה שערים • מאה שערים • מאה שערים • מאה

עליות במניות בעקבות המדד הנמוך

העליה הנמוכה של המדד גרמה לעליות שערים, לעיתים חדות, במניות החופשיות. מחזור העסקות בשוק המשיך להיות קטן בהשוואה לתקופה האחרונה, אך גדול מיום המסחר הקודם. הציבור המשיך להורים סכומי כסף גדולים לקרנות הנאמנות, וכן היה מעבר מקרנות של אגרות חוב צמודות מדד, אשר אינן מהוות מגן מפני האינפלציה ואינן מניבות תשואה חיובית למשקיע בהן.

למניות הבנקים שבהסדר הופיעו היצעים בינוניים שנקלטו תוך ירידות קטנות או ללא שינוי. אי.די.בי מר היצע 202 ע.נ. ללא שינוי, פועלים ע"ש היצע 1081 נקלט תוך מחזור מלא בירידה של 0.1 אחוז, כלל היצע 515 ע.נ. ללא שינוי. שיעורי התשואה של ניירות הערך הבנקאיים 17%. בשוק אגרות החוב הצמודות למדד היתה נטיה לירידת שערים של עד 1 אחוז, באגרות החוב הצמודות לדולר מגמה מעורבת.

בתגובה למדד מרץ שעלה בשיעור של 1.3%, עליה נמוכה שלא נצפתה ע"י אנשי הבורסה, וכן הרגיעה במתיחות הפוליטית שבין שני המגנות הביאה להתחזקות המגמה החיובית במניות החופשיות. בסקטור הבנקים שלא בהסדר נרשמו ביקושים גדולים למניית בנק הספנות על רקע פעילות בעלי עניין, ושמועות בדבר גידול ברווחים שיבוא לביטוי בדו"חות הקרובים. היום עלה שער מניית הר"1 ב-6.9%, מניית הר"5 ב-3.4%, אופציה עליה של 2.7%, ביקוש לבינלאומי סופק ללא שינוי בשער. מניות חברת אלקו המשיכו לרכז ביקושים גדולים ושערן עלה: אלקו 0.1 ב-10.1%, אלקו 0.25 מוכו ב-14.9%, כן נרשמה פעילות ערה במניית אלקטרה ושער מניית ה-5 עלה ב-8.9%. למניית חברת קצמן נרשמו ביקושים גדולים, עקב הודעת החברה על קבלת הזמנות ב-2.5 מיליון דולר, עבודה זו מיועדת לביצוע מיוני 1987 עד אוגוסט 1988. המחזור השנתי הממוצע של החברה בשנים האחרונות עמד על 8-8.5 מיליון דולר, שער מניית הר"1 עלה ב-10.1% תוך מחזור חלקי, ושער מניית הר"5 עלה ב-8.6%. במניות אלרון נמשכו ההיצעים ושער המניה ירד ב-5.4%. לשאר המניות הכבדות נרשמו ביקושים לא גדולים שסופקו בעליות שער מתונות, רק ביקוש של 4368 ע.נ. למניית דלק סופק בעליה של 1.3%, שופרסל א' עליה של 3.4%, אפריקה ללא שינוי, נכסים היצע של 1634 ע.נ. נקלט ללא שינוי.

סיפורה של מניה – מתיתיהו ליפשיץ בע"מ

החברה הוקמה ב-1969, עוסקת במספר תחומים:

1. בניה – כקבלן יזום וכקבלן מבצע לאחרים, נבנית עם חברות הבניה הגדולות בישראל. בשנים קודמות עסקה בהקמת שכונות מגורים, בנייני צבור גדולים, בתי חולים, בתי מלון, מרכזים מסחריים ומבני תעשיה. בשנה האחרונה, עקב השפל בענף, צומצם היקף עסקיה בצורה משמעותית. הבניה היוה תחום הפעילות העיקרי שלה.
2. מלונאות – החלה בבניית שני בתי-מלון בירושלים (253 חדרים) ובאיזור ים-המלח (213 חדרים). הבניה הופסקה מחוסר תקציב. החברה נמצאת במו"מ למכירת חלק מזכויותיה בהם.
3. נכסים להשכרה – בעיקר דירות מגורים.

שווי הרכוש הקבוע של החברה מסתכם בכ-35 מיליון דולר. הרכוש כולל את שני בתי-המלון בבניה, דירות מגורים ומבני תעשיה להשכרה וציוד בניין.

במ"ע: מתיתיהו ליפשיץ.

מאפיינים בורסאיים: בנובמבר 1982 הנפיקה החברה לראשונה מניות לציבור וגייסה סך של 12.5 מיליון דולר, תמורת 25% בשליטה ובהון.

שווי שוק לחודש (מיליוני דולר)

12.82	6.83	12.83	6.84	12.84	6.85	12.85	6.86	12.86
106.6	45.6	12.2	12.3	7.1	5.0	2.6	7.4	10.8

החומר נמסר באדיבות „ביכל" יועצי נ"ע.

זכו בפיס

בסך 180,000 ש"ח זכה המספר 549909.

הפרס המצטבר בסך 300,000 ש"ח עובר לשבוע הבא. מקסימום פרס ראשון בשבוע הבא יהיה 580,000 ש"ח (כולל צבירה).

בסך 12,000 ש"ח זכה המספר: 178171.

בסך 6,000 ש"ח זכו המספרים: 261738; 529202.

בסך 300 ש"ח זכו המספרים: 060735; 069147; 137240; 172065; 215276; 220624; 235331; 276756; 292963; 295297; 301413; 317982; 318808; 387415; 443370; 444068; 468886; 534445; 540912; 605593; 607820; 634981; 651960; 664223; 704291; 722415; 729820; 738465; 817821; 850668; 860095; 880152.

בסך 150 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב: 0625; 4996.

בסך 25 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב: 928; 993.

בסך 16 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב: 514; 698; 871.

כל הכרטיסים שמספריהם מסתיימים בספרה 2 זכו בסך של 2.50 ש"ח.

בסך 5 ש"ח זכו המספרים התלת-ספרתיים: 027; 045; 053; 116; 125; 171; 197; 267; 278; 318; 319; 343; 362; 386; 405; 411; 519; 546; 598; 646; 669; 686; 689; 938; 988; 993.

בסך 2.50 ש"ח זכו המספרים הדו-ספרתיים: 02; 09; 10; 23; 24; 26; 32; 33; 34; 35; 41; 47; 53; 54; 56; 59; 66; 67; 69; 71; 81; 93; 95; 97; 98.

רק הרשימה הכוללת של תוצאות ההגרלה מחייבת את מפעל הפיס.

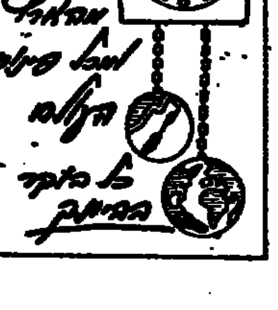

שערי המניות

בנקים מסחריים

שאינם בהסדר הצמדה

אר.ה.ב. ש	27500	9.0	+100	+.4	+5.0
הספנות 0.1	2350 תב	2544	+151	+6.9	+7100
הספנות א 0.5	1230	3313	+40	+3.4	+6813
הספנות אופ 2	1900	2865	+50	+2.7	+4653
כללי לא בהסדר	30500	226			-14.0
בנק צפ' אמריק 1.	— הפסקת מסחר —				
בנק צפ' אמריק 5.	— הפסקת מסחר —				
הבינלאומי 5.0	7155	4734			+1782
פ.י.ב.י. 0.5	8500	2570	+140	+1.7	+3689

כלולים בהסדר הצמדה

אידיבי רג 100.0	90780	135	-30		-202
אידיבי ב 100.0	90670				
אידיבי בב א 2.0	553000				-1.0
אגוד 1שח	67000	244			-188
דיסקונט ב	115700	10.0	-210	-.2	-19.0
דיסקונט א	115910	12.0			-34.0
דיסקונט שה ב	13750	20.0	+120	+.9	+15.0
המזרחי ש	37285	600	-80	-.2	-645
המזרחי מ	37409		+44	+.1	+9.0
המזרחי שה 9	16935				
הפועלים מבב	98600	1.0	+4580	+4.9	+1.6
הפועלים ש	61640	973	-60	-.1	-1081
הפועלים מ	61640	119	-60	-.1	-119
כללי א 1.0	137700	4.0			+26.0
כללי שה 7	7690				
כלל סמוק 100.0	39210	651			-515
כלל שה 11	14920	39.0	+290	+1.4	+28.0
מימון וסחר 1.0	51950				
מימון וסחר 5.0	26700				

בנקים למשכנתאות

אדנים 0.1	31600	35.0	+600	+1.9	+25.0
לאומי משכנתאי ש	11200	704	+385	+3.6	+685
לאומי משכנתאי מ	10900	21.0			-8.0
כרמל ש	5602	29.0	+1		+44.0
כרמל שה 1	3840	40.0	+40	+1.1	+140
בנין ב 5.0	13500	119	+536	+4.1	+289
פת משכ ש	4000	4861			-791
משכן ב ש	3730	757	+170	+4.8	+3321
עצמאות 0.1	17150	62.0	-100	-.6	-62.0
טפחות מבכ ש	24000	50.0			-50.0
טפחות רג ש	24000	290	+1000	+4.4	+409
טפחות שה 1	9950	35.0			-35.0
טפחות שה 2	4961	1500			+1093
יעוד 1.0	2020	505			+457
יעוד 5.0	1290	1954			+273
מידב 1.0	8874	481	+400	+4.7	+636

מוסדות מימון

שלמון א ש	977	5289	+30	+3.2	+4037
החקלאות מבב א	— לא נסחר —				
החקלאות מבב ג	— לא נסחר —				
לאומי תעשיה א ש	16850	34.0	-50	-.3	-2.0
פתוח תעשיה מבב	— לא נסחר —				
פת תעש בב ג	— לא נסחר —				
פת תעש בב גג	— לא נסחר —				
פת תעש בב גגג	— לא נסחר —				
פת תעש בב ד	— לא נסחר —				
פת תעש בב דד	— לא נסחר —				
מרכז קבלנים 5.0	1546	5107	+1	+.1	+393
תיירות בב	— לא נסחר —				
כלל ליסינג א0.1	28700	40.0			+80.0
כלל ליסינג ב0.5	26500	205			-6.0
כלל ליסינג אג"חו	22150	30.0			+70.0

ביטוח

איתן ביטוח 1שח	280	14865	+15	+4.9	+26100
אדיס 0.1	1699	226	+39	+2.4	+224
אדיס א 0.5	1012	1850	+12	+1.2	+763
בטוח משנה 0.1	835	474	-10	-1.2	-81.0
בטוח משנה 0.5	325	8210			-131
הדר 1שח	436	6055	-5	-1.1	-5315
הדר 5שח	331	5948	+6	+1.9	+4985
הדר אופ 2	283	16748	+8	+2.9	+38939
הסנה 1שח	468	46200	+10	+2.2	+33973
הפניקס 0.1	751	4410	+23	+3.2	+7675
הפניקס 0.5	725	2327	+35	+5.1	+3323
המשמר-הראל 1.0	8500	392	+380	+4.7	+740
המשמר-הראל 5.0	6200	1459			-225
מנורה 1.0	2990	479	+61	+2.1	+423
מנורה 5.0	1850	546	-50	-2.6	-456
סהר פיתוח ג	8540	1002	+130	+1.6	+1183
סקוריטס 1שח	1600	1703	+10	+.7	+921
צור ש	471	13114			+2451
ציון החזקות 1.0	11150	28.0	+200	+1.8	+44.0
ציון החזקות 5.0	3850	217			-251

מסחר ושרותים

מסחר

[illegible] 1.0	9240 תב	353	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible] 5.0	7200	1151	+335	+4.9	+2287
מגיד עזרא 1.0	1180	5268	+31	+2.7	+8044
מגיד עזרא אופ'	713	5615	+24	+3.5	+22218
כלל סחר 1שח	470	12356	+15	[illegible]	[illegible]
כלל סחר אופ ד	388	31663	+18	+4.9	+72315
כלל סחר אגח 2	169.5 תב	23240	+9.5	+5.9	+34498
קריסטל 1.0	998	4129	+21	+2.2	+2418
רסק 0.1	34650 קן		+1650	+5.0	+49.0
רסק 0.5	19470 תב	184	+1770	+10.0	+221
שופרסל א 2.0	15200	387	+500	+3.4	+1547
שופרסל ב 10.0	19951	1490	+450	+3.3	+856

שרותים

דלק ג 0.1שח	6790	3766	+90	+1.3	+4368
הראל 1.0	2572 קן		+123	+5.0	+500
הראל 5.0	2020 •	270	+20	+1.0	+250
• ביצוע חלקי 90.00%					
ספנות הספקה 0.1	28600	125	+700	+2.5	+62.0
ספנות הספקה 0.5	14024	257			-321
קידור 0.1	1600 תב	2425	+80	+5.3	+4442
קידור 1.0	431	69728	+14	+3.4	+104647
מחסני ערובה 0.1	3480	464			-185
מחסני ערובה 0.5	1725 תב	4476	+90	+5.5	+5490
קונטרוסים 0.1	4460	706	+210	+4.9	+338
קונטרוסים 0.5	3140 תב	651	+280	+6.8	+1335
קופל 1.0	5722	175	+272	+5.0	+261

מלונות ושרותי תיירות

גלי זוהר 1.0	6208	30.0	+1		+9.2
גלי זוהר 5.0	4101	34.0	+88	+2.2	+419
מלונות דן 1.0	2474	307			-97.0
מלונות דן 5.0	1780	350			-75.0
חוף האלמוג 0.1	6290	314	-60	-.9	-98.0
כנם 1שח	2500		-108	-4.1	-202
מלונות ירדן 1.0	2962	412	+142	+5.0	+704

מחשבים ושרותי מחשב

איכות 1שח	1620	2865			
דשה ביכון 1.0	13550	285	+200	+1.5	+268
ת.ו.ל.ב. 1.0	21000 תב	1032	+1320	+6.7	+1994
יעקא 1.0	9035	118			-8.0
כלל מחשבים 1.0	17414	68.0	+850	+5.1	+161
כ.ל.ל. 1.0	17350	26.0	+650	+3.9	+103
כ.ל.ל. 5.0	6250	538			-295
מטב 1.0	740	1600	+5	+.7	+1018
מטב אופ 1	590 תב	1000	+42	+7.7	+1900
ניקוב 1שח	2360	81.0	+5	+.2	+53.0
ניקוב 5שח	1160	1379	-39	-3.3	-2416
ניקוב אופ 2	5700	120	+60	+1.1	+160
תים מחשבים 1.0	1080	7336	+20	+1.9	+8304

מקרקעין ופיתוח

נדל"ן בינוי ופיתוח

אבוהם גינדי 1.0	— הפסקת מסחר —				
אבוהם גינדי 5.0	— הפסקת מסחר —				
אזורן מבנים 1.0	803	852	+10	+1.3	+2262
אזורן מבנים 5.0	400 תב	20868	+30	+8.1	+36866
אזורים 1שח	1698 תב	13897	+90	+5.6	+23261
אזורים אופ 1	1275	2418			+1807
אזורים אגח 3	204	20682	+6	+3.3	+27852
אילון 1.0	548	8233			-4313
אל-רוב 1.0	1999	2720	+63	+3.3	+3024
אבנונים 1שח	3830	350	-170	-4.3	-579
אפריקה 0.1שח	64000	390			+104
אפריקה 1שח	57500	246			+3.0
אפריקה אופ 5	45100	143	-600	-1.3	-98.0
ארזים 1.0	2828 תב	400	+168	+6.3	+1523
אירלדן 1שח	5950	1918	+150	+2.6	+2107
אירלדן 5שח	3850	5876	+110	+2.9	+4810
בן-יקר גת 1.0	8590 תב	368	+640	+8.1	+949
ברנוביץ 1שח	4280 תב	549	+380	+9.7	+2184
ברנוביץ 5שח	3430	985			-385
דנקנר 1.0	8070	550	+100	+1.3	+239
דרוקר 1.0	943	1713	+1	+.1	+1713
דרוקר 5.0	690	309	+19	+2.8	+490
דרוער 1 ש"ח	562	6596	+11	+2.0	+8579
דרוער 5 ש"ח	480	5000			-1430
המכלול 1.0	1781 תב	890	+100	+6.8	+919
המכלול 5.0	1249	128	-3	-.2	-214
ת.ל.ב. 0.1	— הפסקת מסחר —				
ת.ל.ב. 0.5	— הפסקת מסחר —				
חברה לירושלים 1	425	37176	+10	+2.4	+27385
חברה כלכלית אופ	240	59117	+6	+2.6	+57202
נכסים ובנין 1.0	4600	3325			-1634
כב-ים 0.1	5530	2105			+174
כב-ים 0.5	5020	900	+140	+2.9	+1644
השכרת הישוב 1.0	116440	728	+1000	+.9	+901
ישפרו 1שח	5457	1928	+100	+1.9	+2454
ישראלום 1.0	2110 תב	3489	+110	+5.5	+6850
ישרס 10.0	24800	265	+243	+1.0	+350
כהן פיתוח 1.0	11080	43.0			+34.0
כלל נדלן 0.1	910	11120	+20	+2.3	+31070
לוסיר 1.0	6950 •	370	-70	-1.0	-323
• ביצוע חלקי 90.00%					
לוסיר 5.0	3449	1530	-1		-433
מ.ת.מ. 1.0	551	12129			+1037
מ.ת.מ. אופ 2	412	7180	+15	+3.8	+11975
מ.ת.מ. אגח א	138.0 תב	18790	+7.0	+5.3	+24380
מאגרי בניה 1.0	1070	3581			+1094
מישכאל 5שח	508	12822	+21	+4.5	+19120
מגרת 5.0	2980	1183	+48	+1.4	+1093
מר-לו 1.0	1090	2078	+30	+2.8	+1240
לוינשטין 1.0	589	3075			+125
לוינשטין 5.0	289	31857			-5151
ליפשיץ 1.0	3290 תב	2385	+242	+7.9	+3091
ליפשיץ 5.0	2200 תב	5540	+130	+6.3	+11097
נאות אביב 0.5	13470	321	+570	+4.4	+824
נכסי אזורים 1 ש	366	31863			-14278
סהר החזקות 1.0	36500	35.0	-1380	-3.6	-50.0
סהר החזקות 5.0	27000	104	-344	-1.3	-56.0
סהף 1.0	7889 •	45.0	-80	-1.0	-50.0
• ביצוע חלקי 60.00%					
סהף 5.0	4650	109	+85	+1.9	+99.0
עמר ושלש 1.0	825	4404	+26	+3.3	+5068
עזר 3.0	3290	469	-53	-1.6	-372
קיסריה 0.1	4776	181			-181
קיסריה 0.5	2208 תב	1159	-120	-5.2	-1144
רומנוב 1שח	500	6683			+2532
רומנוב 5שח	297	17260			-7325
רומנוב אופ 2	1535	2250			-1384
רומנוב אגח א	142.5	17996			-17613
רסקו מבנה	5620 •	653	+220	+4.1	+650
• ביצוע חלקי 97.00%					
רסקו רג	5195	883			-538

חקלאות

מטעי הדר 0.1	4866	645			-713
מטעי הדר 0.5	4850	1125	+180	+2.1	+1375
מהדרין 1שח	7564	4627	+300	+4.1	+7630
מהדרין אופציה	5400 תב	4749	+308	+6.1	+9931
גבעי הדרים 1.0	2165	951			+49.0
פריאור 1שח	2820	409	+30	+1.1	+871
פריאור 5שח	4465	1352	+35	+.8	+486
שגב אופ' סד' א	3100	1723	+141	+4.8	+1971

תעשייה

מזון וטבק

אסום 1.0	1650	1549	+20	+1.2	+879
גולדפרוסט 1 ש"ח	3800 תב	164	-310	-7.5	-176
גולדפרוסט 5 ש"ח	3100	507	+105	+3.5	+526
גולדפרוסט אופ 1	2032 •	185	+20	+1.0	+38.0
• ביצוע חלקי 88.40%					
דובק מב ש	6560	1515	+70	+1.1	+1350
דובק מב מ	6625	1500	+65	+1.0	+1059
זגלכל 1.0	1170	1241	+10	+.9	+744
זגלכל 5.0	852	1484	+32	+3.9	+2470
פרי-הן 1.0	— הפסקת מסחר —				
פרי-הן 5.0	— הפסקת מסחר —				
כספו בירה 1.0	37800	84.0	-700	-1.8	-101
כספו בירה 5.0	32000	43.0	-1000	-3.0	-95.0
יצור 1שח	1600	500			-164
יצור א 5שח	945	2130	+18	+1.9	+3800
יצור אופ 2	650	1500	+20	+3.2	+1368
כן 1שח	944	4045	+24	+2.6	+1427
כן 5שח	510	2673	-2	-.4	-2686
מגפרוסט 1.0	19000	120	+500	+2.7	+310
עלית 0.1	24780	721	+240	+1.0	+566
עסיס 5שח	563	15492	+5	+.9	+6293
שלמה אגבל 1.0	3551	444	+151	+4.4	+1036
שמן מבכ ש	6502	393			-139

טקסטיל והלבשה

אדגר 1.0	860	1084	+2	+.2	+643
אופים 1.0	1780	717			-47.0
אופנת כרוך 1 שח	741	4526	+26	+3.6	+6203
אופנת כרוך 5 שח	580	6082	+15	+2.7	+5015
אופנת כרוך אופ'	548	4000	+8	+1.5	+1469
ארגמן רג ש	21600	940	+850	+4.1	+1241
דלתא-גליל 1.0	5708	492	+180	+3.3	+924
דלתא-גליל א 3.0	4450	527	+100	+2.3	+562
משכית מאוחד 1.	3240 תב	101	-360	-10.0	-206
משכית מאוחד 5.	1449	201	-1	-.1	-36.0
ויטלגו 1.0	2110	124	+60	+2.9	+202
ויטלגו 5.0	1550	600			-929
חדיגון 1.0	10800	280	+550	+5.4	+308
זיקית מ"ר 1 ש"ח	2840 תב	643	+140	+5.2	+1168
זיקית מ"ר 5 ש"ח	2115	900	+40	+1.9	+648
לודזיה 0.1	3800	348			-128
לודזיה 0.4	3100	1000	+60	+2.0	+512
ליבנת 1שח	1172	5119	+27	+2.4	+12765
מים גליקו 1.0	997	648			-54.0
מקס 0.1	5400	572			-86.0
מקס 0.5	3650	795	+145	+4.1	+1141
עים 1.0	695	1398	+10	+1.5	+1293
עים 5.0	385	7500	+5	+1.3	+8889
עמק 1.0	421	7831			-4722
עמק אופציה 1	299	13513	+5	+1.7	+26600
פולגת א 1שח	6940	1088			-128
פולגת ב 4שח	4440	3963	+120	+2.8	+3472
פולימן א 0.5	11900	115	+500	+2.6	+128
פרגוד 1.0	6500	185			+92.0
גיבור סברינה	22400	566	+1000	+4.7	+616
תעש רוגוזין 1.0	2970	143	+40	+1.4	+349

מתכת ומוצריה

אוקטגון 5.0	3162	520	+12	+.4	+251
אורדן 10.0	14597	763			+219
אורדן 50.0	13230	361	+360	+2.8	+489
אלומית 1.0	7800	359			+30.0
אלומית 5.0	6200	200			+94.0
בבלים ש	48000	116	+2000	+4.4	+100
התבוף 1.0	9009	443	+10	+.1	+502
התבוף 5.0	5532 •	290	+380	+7.4	+1199
• ביצוע חלקי 95.30%					
התבוף אופ	6140	167	+110	+1.8	+486
דיקה 1.0	5520	124	+110	+2.0	+146
דיקה 5.0	2540	650	+40	+1.6	+81.0
קופסאות פח 1.0	5250	899	+80	+1.6	+602
קופסאות פח 5.0	5050	52.0	+50	+1.0	+488
מתכת טרום 1.0	3479	966	+100	+3.0	+1033
כבלי ציון 1.0	3196	747	+41	+1.3	+329
כבלי ציון 5.0	1960	1345			-600
כבלי ציון אופ 3	893	1449	+43	+5.1	+861
מרגן 1.0	1251	1653	+1	+.1	+1100
מתכת קרמני 1 שח	391 •	20285	+36	+10.1	+37687
• ביצוע חלקי 79.60%					
מתכת קרמני 5 שח	228 תב	11800	+18	+8.6	+27962
נחושתן 0.1	49780	20.0	+1400	+2.9	+20.0
נחושתן 0.5	18800	23.0	+200	+1.1	+91.0
פקר פלדה 1.0	20100	245	-100	-.5	-195
קינג 1.0	1463	1489	+60	+4.3	+1333
קינג 5.0	963 תב	3921	+48	+5.3	+5032
קליל 1.0	2900	1032	-101	-3.4	-1224
קליל 5.0	2525	647	-25	-1.0	-269
שלדות 5.0	12780	748	+400	+3.2	+1368
תעשיות לכיש 1.0	1369 תב	767	+69	+5.3	+2753
תעשיות לכיש 5.0	1025	2750	+1	+.1	+310

חשמל, אלקטרוניקה ואופטיקה

אלביט 3.0	635080	14.0	-5800	-.8	-15.0
אלקו 0.1	14145 תב	533	+1300	+10.1	+1139
אלקו 0.25 ש	7500 תב	2492	+499	+7.1	+4310
אלקו 0.25 מ	7725 תב	474	+1000	+14.9	+2121
אלקטרה 0.1שח	2420 תב	4504	+195	+8.8	+10964
אלקטרה א 0.5שח	1599 תב	7006	+130	+8.9	+11977
אלקטרה אופ 5	1330 תב	11548	+135	+11.3	+14572
אלקטרה אגח 3	152.0	15635	+3.0	+2.0	+16365
אלרון 3.0	488000	91.0	-28000	-5.4	-87.0
אורית 0.02שח	30999	427	-500	-1.6	-475
כלל תעש אלקטר	3553	4051			+2966
ספקטרוניקס 1.0	3410	1679	+130	+4.0	+3446
ספקטרוניקס 5.0	2835	3434	+135	+5.0	+5205
פיכוטגנר 1שח	930	1270			-970
פיכוטגנר 5שח	830	4760	+13	+1.6	+2310
זיקלון 1שח	2914	430	+34	+1.2	+195
זיקלון 5שח	1721	780			-1193
קנטקסיר אלקטר 1	8790 תב	230	+540	[illegible]	[illegible]
קנטקסיר אלקטר 5	7280	408	+270	+3.9	+179
ת.א.ת. 1.0	2140 תב	1618	+130	+6.5	+3649
ת.א.ת. 5.0	[illegible]	8392	+42	+4.2	[illegible]
ת.א.ת. אופ 1	29401 תב	83.0	+2900	+10.9	+229
תדאה 1שח	1010	3027			-333

מוצרי בניה

אי.פי. 1 ש"ח	250	25236	+9	+3.7	+13049
אי.פ.בנין אופ א	927	6135			-1627
אי.פ.בנין אגח א	151.5	21083	+4.5	+3.1	+8210
אלקיל 1.0	— הפסקת מסחר —				
אקרשטיין 1שח	1245	2439			+151
אקרשטיין 5שח	872	2984	+14	+1.6	+1852
אקרשטיין אופ א	583	4258	+13	+2.3	+3520
אקרשטיין אג"ח 1.	134.5	12880	+5	+.4	+42250
בטון תדיר 1.0	— הפסקת מסחר —				
בטון תדיר 5.0	— הפסקת מסחר —				
בר-טון 1.0	1580	2644			-2418
בר-טון 5.0	740	1284			+497
טרמואבסט 1.0	10700	30.4	+205	+2.0	+96.6
טרמואבסט 5.0	6182	161	-100	-1.6	-361
מ.ל.מ. 1.0	1280	1008	+60	+4.9	+1230
מ.ל.מ. 5.0	1080 תב	680	+80	+8.0	+380
מודול השק 1שח	984 תב	4359	+50	+5.4	+9346
מוזאיקה ולפמן 1	— לא נסחר —				
מוזאיקה ולפמן 5	21200				-26.3

כימיה, גומי ופלסטיק

אגן 5.0	23120	411	+720	+3.2	+357
אליאנס ב 200.0	2850	680	+70	+2.5	+1045
גל תעשיות 1.0	29000 תב	90.0	+1800	+6.6	+158
גל תעשיות 5.0	23100 תב	130	+1120	+5.1	+466
דקסטר 1.0	3689	100			-99.0
דשנים 0.1	5250	96.0	+111	+2.2	+162
דשנים 0.5	1900	1999	+10	+.5	+1198
חושה כמיקל 10.0	1129	10583			+2774
טבע 0.01 ש"ח	14680	1608	+567	+4.0	+3776
ליפסקי 1.0	3883 •	357	+38	+1.0	+68.0
• ביצוע חלקי 89.20%					
ים המלח 1שח	3020	10504	+20	+.7	+5085
פטרוכימיים 10.0	883	53342	+33	+3.9	+67018
מקסימה 1.0	8660	2.0	+250	+3.0	+50.0
מקסימה 5.0	6453	369	+250	+4.0	+434
נקה 1שח	9000	232	+200	+2.3	+218
סנו 1.0	29600	92.0	+600	+2.1	+145
סנו 5.0	23887 •	13.0	+237	+1.0	+14.0
• ביצוע חלקי 78.60%					
פריקלאס 1 ש"ח	687	16221	-8	-1.2	-14007
פריקלאס אופ 1	273	16526			-9260
קרים כימיקל 1.0	7900	193			-80.0
ת.ג.ל. 1.0	3801 •	43.0	+41	+1.1	+64.0
• ביצוע חלקי 86.80%					
ת.ג.ל. 5.0	3210				-47.0
תיא 5.0	17001 תב	51.0	+1000	+6.3	+161
פרוטארום 10.0	23099	115			-179
תוד א 5.0	11999	52.0	-1		-63.0

עץ ומוצריו, נייר ודפוס

כתר 1שח	280	25325	+5	+1.8	+34133
רפרין 1.0	10050 תב	257	+610	+6.5	+248
רפרין 5.0	7650	20.0			-1.0
ת.ב.ג. 1.0	10700	281			-95.0
יאה 1שח	5820	131			-31.0
לבידי אשקלון 1.	733	5751	+7	+1.0	+3723
מולט ב 0.5	53800	9.0	+1800	+3.5	+60.0
מפעלי נייר 10.0	454500	168	+4000	+.9	+139
סקאנדיה 1.0	4102	105	+2	+.1	+99.0
רים 0.1	3165	790	+40	+1.3	+580
רים 0.4	2440	635			-142
תעל ב 0.2	24800	409	+810	+3.4	+441

תעשיות שונות

אבריון 1.0	14200	188	+160	+1.1	+128
אבריון 5.0	8100	135			+38.0
חמישה יחד 1.0	12740	168	+400	+3.2	+168
ת.ג.פלק 1שח	2780	214	+91	+3.5	+476
ת.ג.פלק 5שח	1960	603			+125

השקעות תעשיה

מרכזית ב 0.1	15310	263	+200	+1.3	+359
כור בב 1.0	— הפסקת מסחר —				
כלל תעשיות 1 שח	280	188294	-9	-3.1	-355635
מאגרי טכנולוגיה	599	1134			-134

חברות להשקעה

השקעה ואחזקות

אמיש ש	10700	160			-160
אי.די.בי פתוח 2.0	10200 תב	5050	+500	+5.2	+4612
איגקומה 1שח	110.0	20286	+3.0	+2.8	+12503
אלגר ש	20799	258	+60	+.3	+222
אלגר מ	20780	78.0			-68.0
אלרן ש	7600 תב	1647	+510	+7.2	+4497
אלרן מ	7220 •	80.0	+220	+3.1	+440
• ביצוע חלקי 76.20%					
אמישר בב 1.0	1830 תב	378	-180	-9.0	-521
אפיק 1.0	451 תב	19129	+31	+7.4	+68691
אפיק 5.0	418	7557	+11	+2.8	+8433
בזלת השקעות 1שח	1815 תב	2960	+165	+10.0	+4819
דנבאר 0.1	700	2521	+21	+3.1	+2497
דנבאר 0.5	505	732			-347
חברה לישראל 1שח	30100	2269	+1100	+3.8	+2804
חברה לישראל 5שח	28750 תב	448	+2000	+7.5	+1298
הלפמן 0.1	136800	2.0	-7200	-5.0	-2.5
הלפמן 1.0 ש	35400	107	+1400	+4.1	+146
אמפא א 0.5	35700	350	+1200	+3.5	+274
פועלים השק ש	13000	1414			-510
דיסקונט השק ש	6241	7821	+240	+4.0	+10160
מזרחי השק ש	42000	37.0	+2000	+5.0	+172
כור השק אגח 126	14020				
הרדן 1.0	3960	586	+80	+2.1	+252
הרדן 5.0	2015 תב	2505	+110	+5.8	+5480
ישום החזקות 1שח	305	44559	+7	+2.4	+72088
יצוא ש	18000 •	350	+300	+1.7	+326
• ביצוע חלקי 96.10%					
ירדן א 0.1	2900 תב	628	+280	+7.4	+1548
כלל ישראל 10.0	1600	16951			-11170
כלל ישראל 50.0	1520 •	1017	+15	+1.0	+127
• ביצוע חלקי 90.00%					
לנדיק 1שח	2799	609	-41	-1.4	-931
לנדיק 5שח	1110 תב	1929	-60	-5.1	-610
מגור 1שח	760	4112			+3086
מגור א 5שח	478	4791			-2470
מגור אופ ב	415	2504	-4	-1.0	-4473
מגור אג"ח 1	127.0	8000			-5000
עוז השק ב 0.1	4700	45.0			-18.0
עוז השק ב 0.5	3400	164			-65.0
פז השק ש	4580	1850			+60.0
פמה א 0.1	15499	234	+200	+1.5	+154
פמה 0.5	10850 תב	1255	+600	+5.9	+1423
פריון ב 2.0שח	17100 תב	918	+1500	+9.6	+983
קידן 1שח	215	19986	-10	-4.4	-23417
קידן 5שח	185.0	13525	-5	-.3	-4106

מחקר ופיתוח

גליל טכנולוגיות	— הפסקת מסחר —				

דלק ונפט

דלק חיפושים 1.0	5430	1010	-15	-.3	-1290
דלק חיפושים 5.0	3230	586	+130	+4.2	+2386
דלק נפט אופ 2	2485	1582	+67	+2.8	+2262
פז חיפושי נפט	40800	180	+1400	+3.6	+181
י.נ.א.ל. 5.0	892 תב	35206	+80	+9.9	+37595
מ.ג.נ. 1.0	8000 תב	327	-468	-5.5	-258
מ.ג.נ. 5.0	3650	1881	+66	+1.8	+2021
פראגיל ב 0.03שח	8100 תב	44.0	-900	-10.0	-83.0
נפטא ש	3085000	7.0	+15000	+7.5	+14.8

נסחרות במט"ח

בזית מ	220		-5	-2.2	-710

שערי קרנות נאמנות

הקרן	מחיר היחידה	מחיר הפדיון
אב	6133.77	6110.16
אבטקה	627.05	615.07
אגוד	243.18	238.48
אגיר	1598.51	1567.83
אודם	3219.55	3158.37
אופיר	1825.16	1811.29
אור	417.42	408.60
אוריון	156.13	153.02
אורלי	264.55	262.65
אורן	795.58	780.27
אייל	3900.56	3823.88
אירים	5376.95	5260.82
איתן	709.66	695.47
אלון	576.39	564.55
אלמוג	657.82	649.82
ארז	845.32	829.14
אש	218.01	217.01
אשל	181.65	178.10
אתרוג	233.33	231.16
בדולח	3035.89	2978.96
ברוש	568.33	557.51
ברק	591.27	579.88
ברקת	836.46	832.33
גביש	1505.70	1495.57
גבע	1052.90	1037.80
גדרן	744.65	730.72
גזא	9696.42	9552.89
גיל	3403.77	3339.69
גלית	617.62	610.28
דובדבן	451.40	447.13
דוכיפת	772.25	763.23

הקרן	מחיר היחידה	מחיר הפדיון
דולב	225.90	221.07
דורון	1471.08	1443.29
דותן	257.49	252.52
דליה	578.45	576.24
דרור	485.59	476.58
דקל	516.56	506.69
הדס	486.26	481.95
הוד	529.63	519.91
הנבית	2827.63	2769.15
זהר	19984.02	19692.95
זיו	18435.82	18166.51
זמיר	1282.72	1258.37
חוחית	152.45	149.09
חליפין	128.57	128.01
חלמיש	616.25	613.31
חן	135.38	135.34
חשש	1356.33	1325.10
טל	5983.47	5906.58
יבול	829.99	814.28
יהלום	2962.80	2908.75
ישורון	467.56	463.21
ישפה	678.92	656.39
כוכב	1461.60	1433.57
כחל	131.58	129.01
כלנית	636.06	633.55
כספית	716.09	712.43
כרמל	151.12	148.10
כתר	1161.75	1138.99
להב	4775.79	4685.99
למשקיע	119075.83	116912.56

הקרן	מחיר היחידה	מחיר הפדיון
לפיד	516.09	506.12
לקס	1721.21	1686.59
לשם	964.12	959.71
מבחר	—	—
מבטח	—	—
מגן	—	—
מגוון	—	—
מגל	777.86	771.27
מור	—	—
מורן	1040.66	1036.79
מטה	27783.46	27270.91
מיטר	—	—
מעוף	—	—
מעיין	—	—
מקשה	996.74	992.18
מרגלית	1636.43	1605.07
מרווח	—	—
מרום	—	—
נגה	28494.72	28085.86
נביף	1166.66	1161.66
נבע	561.17	549.90
נגיל	8117.45	8003.39
נביון	699.13	696.55
סגולה	131.45	128.86
סלע	979.23	974.90
סנונית	723.85	709.85
סער	906.64	890.12
ספיר	527.51	527.51
עדיף	1017.73	998.83
עדית	2915.52	2903.37
עידן	480.69	474.08

הקרן	מחיר היחידה	מחיר הפדיון
עגור	1198.59	1172.82
עטל	2986.70	2962.02
עפרוני	676.01	661.38
ערמון	139.50	136.84
פזא	1735.89	1723.96
צבר	557.50	546.44
צופית	787.42	772.14
צוק	116.44	116.44
צביר	1012.36	991.36
צמיחה	583.00	574.98
צנרת	1754.36	1719.85
קלע	2418.54	2406.48
רונית	21506.25	21122.91
רימון	119.69	119.44
רקפת	826.13	811.24
רשף	767.49	750.84
שביט	811.31	795.80
שרם	936.46	929.12
שירה	465.84	462.47
שמיר	363.80	361.12
שנהב	1139.48	1134.30
שסק	1091.88	1065.72
שקד	177.95	174.44
תאנה	273.36	270.88
תדהר	640.46	637.28
תירוש	509.95	507.63
תפוז	216.99	212.92
תפוח	180.95	179.66
תרשיש	1408.02	1397.93
תשרי	497.77	495.76

שערי מטבע חוץ ביום 16.4.87

המטבע	השינוי	בנקנוטים: לאומי קניה	לאומי מכירה	הפועלים קניה	הפועלים מכירה	דיסקונט קניה	דיסקונט מכירה	העברות והמחאות: לאומי קניה	לאומי מכירה	הפועלים קניה	הפועלים מכירה	דיסקונט קניה	דיסקונט מכירה	שער יציג
1 דולר ארה"ב	+0.0019	1.56	1.63	1.56	1.63	1.56	1.63	1.5941	1.6139	1.5911	1.6109	1.5931	1.6131	1.6030
1 מארק גרמני	+0.0003	0.86	0.90	0.86	0.90	0.86	0.90	0.8773	0.8882	0.8746	0.8855	0.8782	0.8992	0.8832
1 לישט"ג	+0.0042	2.53	2.64	2.54	2.66	2.55	2.67	2.5912	2.6234	2.5858	2.6178	2.5935	2.6261	2.6076
1 פרנק צרפתי	+0.0001	0.25	0.27	0.25	0.27	0.25	0.27	0.2632	0.2670	0.2629	0.2662	0.2634	0.2667	0.2654
100 ינים יפאניים	-0.0034	1.09	1.14	1.09	1.14	1.09	1.15	1.1144	1.1282	1.1126	1.1265	1.1140	1.1280	1.1214
1 גילדן הולנדי	-0.0002	0.76	0.80	0.76	0.80	0.76	0.80	0.7784	0.7880	0.7773	0.7870	0.7776	0.7874	0.7827
1 פרנק שוויצרי	-0.0009	1.04	1.09	1.04	1.09	1.04	1.10	1.0649	1.0781	1.0599	1.0731	1.0643	1.0777	1.0708
1 כתר שוודי	—	0.25	0.26	0.25	0.26	0.24	0.26	0.2524	0.2556	0.2519	0.2551	0.2525	0.2557	—
1 כתר נורבגי	—	0.23	0.24	0.23	0.24	0.23	0.24	0.2340	0.2369	0.2345	0.2374	0.2346	0.2375	—
1 כתר דני	—	0.23	0.24	0.23	0.24	0.22	0.24	0.2326	0.2355	0.2325	0.2354	0.2327	0.2356	—
1 מארק פיני	—	0.35	0.37	0.35	0.37	0.35	0.37	0.3611	0.3655	0.3598	0.3643	0.3605	0.3651	—
1 דולר קנדי	-0.0031	1.18	1.23	1.18	1.24	1.18	1.24	1.2067	1.2217	0.2031	1.2181	1.2050	1.2201	1.2135
1 דולר אוסטרלי	—	1.04	1.14	1.10	1.18	1.11	1.19	1.1382	1.1523	1.1359	1.1500	1.1414	1.1557	—
1 ראנד דרא"פ	—	0.51	0.61	0.54	0.80	0.50	0.70	0.7923	0.8021	0.7913	0.8012	0.7933	0.8013	—
10 פרנקים בלגיים	—	0.41	0.43	0.41	0.44	0.41	0.43	0.4221	0.4273	0.4231	0.4284	0.4236	0.4290	—
10 שילינגים אוסטריים	—	1.22	1.28	1.23	1.28	1.22	1.29	1.24849	1.2644	1.2472	1.2627	1.2494	1.2651	—
1 סל (ECU)	—	—	—	—	—	—	—	1.8244	1.8471	1.8209	1.8436	—	—	—
1000 לירטות איטלקיות	+0.0008	1.20	1.27	1.21	1.28	1.20	1.28	1.2310	1.2463	1.2300	1.2454	1.2323	1.2478	1.2387
1 דינר ירדני	+0.0055	4.47	4.74	4.34	4.61	4.40	4.70	—	—	—	—	—	—	4.6327
10 לירות לבנוניות	—	—	—	0.13	0.14	0.12	0.16	—	—	—	—	—	—	—
1 לירה מצרית	—	0.65	0.69	0.76	0.80	0.74	0.81	—	—	—	—	—	—	—

שערי אגרות חוב

הסידרה	השער	השינוי בנקי
4% מלווה פיתוח (100% הצמדה)		
צ4001	628029.0	
צ4002	620727.0	
צ4003	620318.0	
צ4004	686674.0	
4.25% מלווה מדינה (שנתי)		
ק-331 תשואה 2.61%		
4101	357.0	-2.5
ק-332 תשואה 3.13%		
4102	142.2	-1.2
4103	136.6	-1.2
4104	132.5	-1.2
4301	132.3	-1.2
ק-333 תשואה 3.10%		
4302	126.2	+.1
4303	125.3	+.1
4304	123.3	+.1
ק-335 תשואה 2.89%		
4305	114.0	+.6
ק-338 תשואה 3.37%		
4105	109.4	+.1
4106	106.6	+.2
4107	103.3	+.2
4108	101.5	+.2
ק-339 תשואה 3.61%		
4109	98.1	-.8
4110	97.0	-.8
ק-351 תשואה 3.46%		
4201	122.4	-.2
4202	120.2	-.2
4203	117.9	-.2
4204	118.7	-.3
4205	114.8	-.1
ק-352 תשואה 3.60%		
4206	111.9	-1.0
4207	111.5	-1.1
4208	110.0	-1.0
4209	107.6	-1.0
4210	104.8	-1.0
4211	101.6	-1.0
ק-353 תשואה 3.50%		
4212	100.3	-1.6
4213	97.9	-1.6
3% מלווה מדינה (גליל)		
ק-201 תשואה 3.38%		
צ3601	37892.0	-204.0
צ3602	[illegible]	[illegible]
צ3603	32434.0	-170.0
ק-202 [illegible]		
צ3604	[illegible]	[illegible]
צ3605	26441.0	-223.0
צ3606	24898.0	-210.0
ק-203א תשואה 2.96%		
צ3607	23555.0	+15.0
ק-203ב תשואה 3.43%		
צ3608	21918.0	-233.0
ק-203ג תשואה 3.20%		
צ3609	21936.0	-272.0
ק-204א תשואה 2.60%		
צ3610	19391.0	-217.0
ק-204ב תשואה 2.37%		
צ3611	18896.0	-149.0
ק-204ג תשואה 2.40%		
צ3612	18690.0	-88.0
ק-205א תשואה 2.27%		
צ3613	17678.0	-54.0
ק-205ב תשואה 2.49%		
צ3614	16819.0	-57.0
ק-205ג תשואה 2.54%		
צ3615	15501.0	-115.0
ק-205ד תשואה 2.40%		
צ3616	14273.0	-51.0
ק-206 תשואה 2.20%		
צ3617	13578.0	-106.0
צ3618	12888.0	-101.0
צ3619	11858.0	-92.0
ק-207 תשואה 2.35%		
צ3620	11140.0	-92.0
צ3621	10584.0	-88.0
צ3622	9546.0	-79.0
ק-208 תשואה 2.34%		
צ3623	8967.0	-135.0
צ3624	8615.0	-55.0
ק-209 תשואה 2.44%		
צ3625	7835.0	-69.0
צ3626	7249.0	-63.0
צ3627	6724.0	-59.0
ק-210 תשואה 2.61%		
צ3628	6138.0	-57.0
צ3629	5751.0	-54.0
צ3630	5437.0	-51.0
ק-211 תשואה 2.29%		
צ3631	5079.0	+31.0
צ3632	4786.0	+29.0
צ3633	4523.0	+29.0
ק-212 תשואה 2.59%		
3634	3920.0	-41.0
צ3635	3707.0	-71.0
צ3636	3642.0	-39.0
ק-213 תשואה 2.58%		
צ3637	3423.0	-13.0
צ3638	3187.0	-12.0
צ3639	2918.0	-11.0
ק-214 תשואה 2.57%		
צ3640	2405.0	+2.0
צ3641	2085.0	+1.0
ק-215 תשואה 2.70%		
3642	1850.0	-12.0
צ3643	1605.0	-10.0
ק-216 תשואה 2.69%		
3644	1432.0	-13.0
3645	1291.0	-12.0
4.25% מלווה מדינה (גליל)		
ק-231 תשואה 3.80%		
3701	1052.0	-28.0
ק-232 תשואה 3.10%		
3702	866.1	-6.8
ק-233 תשואה 3.75%		
3703	736.2	+.3
3704	630.6	+.4
ק-252 תשואה 3.78%		
3752	133.7	-1.9
3753	128.4	-1.9
ק-253 תשואה 3.91%		
3901	123.1	-1.2
3902	117.2	-1.1
3903	116.4	-1.1
3904	114.5	-1.0
ק-254 תשואה 3.95%		
3754	115.5	-1.5
3755	111.0	-1.3
3756	107.0	-1.3
3757	108.1	-1.3
ק-255 תשואה 3.94%		
3758	106.2	-1.6
3759	105.8	-1.6
3760	104.3	-1.7
3761	102.0	-1.7
3762	99.3	-1.6
3763	96.3	-1.5
ק-256 תשואה 3.96%		
3764	94.4	-2.3
3765	92.1	-2.3
3766	91.0	-2.3
ק-271 תשואה 3.92%		
3791	97.3	-2.3
3792	95.5	-2.3
ק-291 תשואה 3.72%		
3826	117.0	
3827	114.7	
3828	110.6	
3829	111.7	
ק-292 תשואה 3.72%		
3830	109.6	+.1
3831	109.2	
3832	107.7	+.1
3833	105.4	+.1

הסידרה	השער	השינוי בנקי
3834	102.6	+.1
ק-311 תשואה 3.68%		
3861	103.6	-2.3
4%-6%-7% מלווה פיתוח ומדינה (80% הצמדה)		
צ3210	207100.0	
צ3211	202000.0	+1300.0
צ3212	198000.0	
צ3213	190700.0	
צ3214	182200.0	-400.0
6%		
צ3501	181510.0	
צ3502	179750.0	
צ3503	165574.0	
צ3504	156500.0	
צ3505	151400.0	-1500.0
7%		
צ3521	153200.0	
צ3522	146000.0	
צ3523	140200.0	+1300.0
צ3524	141300.0	
צ3525	136500.0	
צ3526	143300.0	+200.0
צ3527	140700.0	
צ3528	136500.0	
צ3529	135700.0	+700.0
צ3530	131800.0	+480.0
צ3531	133200.0	
צ3532	128980.0	
צ3533	128700.0	
צ3534	121000.0	
צ3535	121300.0	
צ3536	120180.0	-1120.0
צ3537	119300.0	-2000.0
צ3538	113500.0	
צ3539	113600.0	+100.0
צ3540	113000.0	-1000.0
צ3541	109200.0	
צ3542	109000.0	
צ3543	102815.0	+250.0
צ3544	103500.0	-1000.0
ק-701 תשואה 1.69%		
צ3545	101194.0	-898.0
צ3549	95689.0	-854.0
צ3552	87928.0	-289.0
צ3554	87872.0	-1658.0
צ3555	[illegible]	[illegible]
ק-702 תשואה 1.80%		
צ3546	105586.0	-1580.0
צ3547	[illegible]	[illegible]
צ3548	101080.0	-1368.0
צ3550	96005.0	-1328.0
צ3551	95503.0	-1313.0
ק-705 תשואה 1.74%		
צ3553	87191.0	-937.0
ק-704 תשואה 1.91%		
צ3556	83329.0	-1822.0
צ3558	86932.0	-1146.0
צ3559	83827.0	-1105.0
צ3560	79445.0	-1066.0
ק-705 תשואה 1.58%		
צ3557	88412.0	-630.0
צ3572	80536.0	-562.0
ק-706 תשואה 1.39%		
צ3561	80001.0	-437.0
צ3571	79706.0	-427.0
ק-707 תשואה 1.50%		
צ3573	80076.0	-802.0
צ3574	73829.0	-738.0
צ3577	73902.0	-748.0
צ3578	68225.0	-687.0
ק-708 תשואה 1.56%		
צ3575	73406.0	-503.0
צ3576	73134.0	-494.0
צ3579	67580.0	-453.0
ק-709 תשואה 1.88%		
צ3580	62649.0	-460.0
צ3581	57046.0	-419.0
צ3582	52650.0	-385.0
ק-710 תשואה 1.87%		
צ3583	48993.0	-597.0
צ3584	46653.0	-576.0
צ3585	44257.0	-550.0
ק-711 תשואה 2.00%		
צ3586	39981.0	-558.0
צ3588	39977.0	-908.0
צ3589	36493.0	-829.0
ק-712 תשואה 1.89%		
צ3587	40314.0	-672.0
צ3591	38326.0	-295.0
צ3592	38269.0	-295.0
צ3593	38183.0	-290.0
ק-713 תשואה 2.00%		
צ3590	36501.0	-802.0
צ3595	36082.0	-485.0
ק-714 תשואה 1.40%		
צ3594	36924.0	+27.0
צ3596	35335.0	+34.0
צ3597	35179.0	+40.0
5% מלווה פיתוח ומדינה (בחירה בפולה צמודה)		
צ2001	148800.0	-500.0
צ2002	148800.0	-580.0
צ2003	143900.0	
צ2004	145400.0	-400.0
צ2005	135200.0	
צ2006	136400.0	-600.0
צ2007	133244.0	
צ2008	131341.0	
צ2009	138900.0	-500.0
צ2010	137400.0	-600.0
צ2011	134600.0	-500.0
צ2012	134300.0	
צ2013	134600.0	-400.0
צ2014	130800.0	+300.0
צ2015	130600.0	+500.0
צ2016	131800.0	-200.0
צ2017	128400.0	-100.0
צ2018	128900.0	
צ2019	127000.0	
צ2020	123600.0	
צ2021	123900.0	
צ2022	115600.0	+400.0
צ2023	118100.0	+100.0
צ2024	108600.0	+340.0
צ2025	109950.0	-300.0
צ2026	109600.0	-1100.0
צ2027	105300.0	
צ2028	105400.0	-300.0
צ2029	100200.0	
צ2030	100600.0	-1000.0
צ2031	97000.0	
ק-101 תשואה 1.21%		
צ2032	100595.0	+65.0
צ2034	95155.0	+96.0
ק-102 תשואה 1.89%		
צ2033	95054.0	-949.0
צ2035	85492.0	-882.0
ק-103 תשואה 1.70%		
צ2036	86645.0	-1217.0
צ2038	82592.0	-1180.0
צ2040	82105.0	-394.0
ק-104 תשואה 0.55%		
צ2037	83592.0	-655.0
צ2039	83185.0	+61.0
ק-105 תשואה 1.39%		
צ2041	77508.0	-918.0
צ2052	71432.0	-858.0
ק-106 תשואה 0.72%		
2051	79409.0	+54.0
ק-107 תשואה 1.38%		
צ2053	72160.0	+54.0
צ2055	66739.0	+72.0
ק-108 תשואה 1.09%		
צ2054	66466.0	+352.0
צ2056	61590.0	+355.0
ק-109 תשואה 0.94%		

הסידרה	השער	השינוי בנקי
צ2057	62481.0	+46.0
צ2059	56895.0	+60.0
ק-110 תשואה 1.41%		
צ2058	55684.0	+37.0
צ2060	51413.0	+49.0
ק-111 תשואה 1.60%		
צ2061	39030.0	-308.0
צ2062	36768.0	+29.0
צ2063	35072.0	+38.0
הלים		
ם 19	108.3	+.1
ם 20	— הפסקת מסחר —	
ם 21	99.9	+.5
ם 22	98.0	-.8
ם 23	96.0	
ם 24	92.0	
ם 25	93.1	-1.9
ם 26	94.0	+1.4
ם 27	91.9	-1.0
ם 28	96.6	+2.6
ם 29	92.5	-1.5
ם 30	101.6	+2.8
32	91.8	-2.7
33	99.6 ם	31/03/87
מריב 34	101.5	+.5
מריב 35	99.7	12/04/87
פ"ס 36	106.0	
קרן 1א	97.8	15/04/87
לישה 32	101.4	15/04/87
פלה 31	99.1	09/04/87
אגרות חוב בלתי סחירות בבנק		
מגיב 24 ש	86.1	28/12/86
מגיב 25 ש	87.7	01/04/87
מגיב 26 ש	85.1	26/01/87
מגיב 28 ש	83.2	26/03/87
מגיב 30 ש	86.8	01/04/87
אגרות חוב צמודות (70% הצמדה)		
צ6001	118038.0 פ	02/04/87
צ6002	106000.0	29/03/87
צ6003	104800.0	22/03/87
צ6004	101618.0	23/03/87
אגרות חוב צמודות רבית קבועה (ארזים)		
סד' 2501	172.2	-.9
סד' 2502	169.5	-.3
סד' 2503	163.2	-.6
סד' 2504	[illegible]	[illegible]
סד' 2505	154.5	-.5
סד' 2506	150.0	[illegible]
סד' 2507	146.0	[illegible]
סד' 2508	107.1	
ילבוני-צמוד דולר ריבית קבועה		
ק-901 תשואה 9.40%		
7001	249.1	+1.5
7002	241.4	+1.5
ק-902 תשואה 9.97%		
7003	227.7	-.7
7004	209.7	-.6
ק-903 תשואה 9.98%		
7005	195.8	+.9
ק-904 תשואה 9.97%		
7006	184.3	+.8
ק-905 תשואה 9.94%		
7007	171.8	-2.5
7008	163.2	-2.4
ק-906 תשואה 10.13%		
7009	157.2	+.3
ק-907 תשואה 10.00%		
7010	149.6	+.2
ק-908 תשואה 9.50%		
7011	147.7	+2.0
7012	142.5	+2.0
ק-909 תשואה 9.94%		
7013	133.0	+.2
ק-910 תשואה 9.92%		
7014	115.8	-.6
ק-911 תשואה 9.92%		
7015	96.0	+.4
7016	95.1	+.4
7017	97.3	+.4
7018	97.0	+.3
7019	97.4	+.3
7020	97.2	+.4
7021	96.5	+.4
7022	96.0	+.4
ק-951 תשואה 9.82%		
7201	94.0	+.1
7202	92.2	+.1
7203	91.9	+.1
7204	92.3	+.1
7205	92.4	+.1
ילבוני צמוד דולר ריבית משתנה		
ק-801 תשואה 2.65%		
צ6101	13153.0	-26.0
ק-802 תשואה 3.59%		
צ6102	7648.0	+3.0
ק-803 תשואה 3.58%		
צ6103	6877.0	+109.0
ק-804 תשואה 3.38%		
צ6104	6425.0	+6.0
צ6105	6087.0	+6.0
ק-805 תשואה 3.16%		
צ6106	5967.0	+87.0
צ6107	5748.0	+84.0
ק-806 תשואה 3.80%		
צ6108	4806.0	
צ6109	3808.0	
צ6110	3742.0	
ק-807 תשואה 3.30%		
צ6111	3218.0	+36.0
צ6112	3120.0	+35.0
ק-808 תשואה 4.13%		
צ6113	2009.0	+20.0
ק-821 תשואה 4.45%		
צ6151	805.5	+6.6
צ6152	769.4	+6.3
ק-822 תשואה 4.55%		
צ6153	665.1	+3.2
צ6154	656.5	+2.0
ק-823 תשואה 4.57%		
צ6155	423.5	+4.5
ק-824 תשואה 4.61%		
צ6156	341.3	+4.3
ק-825 תשואה 4.71%		
צ6157	252.3	+2.2
צ6158	238.9	+2.0
ק-826 תשואה 4.63%		
6159	203.8	+2.4
ק-827 תשואה 4.61%		
6160	191.5	+.6
6161	185.0	+.6
ק-828 תשואה 4.57%		
6162	167.5	+.3
ק-829 תשואה 4.64%		
6163	154.8	+.8
6164	148.8	+.8
ק-830 תשואה 4.67%		
6165	139.6	+1.3
ק-831 תשואה 4.78%		
6166	131.1	+.2
6167	128.2	+.2
6168	126.2	+.2
ק-832 תשואה 4.53%		
סד 6169	121.5	+1.2
ק-833 תשואה 4.66%		
6170	113.2	+.8
ק-834 תשואה 4.71%		
6171	79.8	-2.1
6172	79.0	-2.3
ק-851 תשואה 4.65%		
6801	88.5	-.2
אגח צמודות מטבע – כוויש		
אל-אופ 86	1117.0	+4.0
אלתא 85	1137.0	+6.0
אלסינט א'	1883.0	-32.0
אלסינט ב'	1255.0	+35.0
מאיטק 85	773.0	+3.0

בעקבות דחיית הערעורים בביהמ"ש העליון

ובכל זאת: חשיפה של בצלאל מזרחי

מאת נתן רועי

ערעורו של העיתונאי אבי ולנסין נדחה השבוע בבית המשפט העליון אך נצחונה המוסרי של העיתונות ישאר איתן לתמיד. גם כאן המשפט הכריע אבל החיים ניצחו. איש העסקים בצלאל מזרחי, שבמלונותיו התארחו כל שועי ארץ ובהם אלופי צה"ל, דיפלומטים לעתיד, אנשי עסקים, מצטייר רע מאד מערעורו בבית המשפט העליון בירושלים בתחילת השבוע.

מזרחי הצטייר במשך שנים ארוכות כאחד מאנשי העסקים המצליחים של מדינת ישראל. קשריו ההכרתיים חבקו עולם. היה נדמה כי המדובר באדם המייצג את הטוב בחברה הישראלית. לפני 10 שנים נחשף באור מסגוור על ידי העיתונאי־תחקירן אבי ולנסין ("הארץ") ותבע אותו על הוצאת לשון הרע בבית המשפט המחוזי בתל־אביב. ולנסין, בסדרת כתבות, טען לקשר בין השלם התחתון למזרחי.

· בית המשפט המחוזי, בהחלטתו לחייב את ולנסין בהוצאות נזיקין הביא סיפורים שאושרו והם אשר מאירים את דמותו של מזרחי. אחד הסיפורים: ב־23 באוקטובר 1975 התקשר "פפה" רוקנשטיין, פושע תל־אביבי ידוע, לביתו של מזרחי והציג את עצמו כאיש משטרה החוקר בענייניו וכי יש בידו מידע שמבקשים לחטוף את בנו הקטן. "פפה", שנחשב ל"מחשב" של עולם הפשע התל־אביבי, הציע למזרחי הגנה וכן למסור לו את תיק החקירה נגדו תמורת מיליון לירות. מזרחי התלונן במשטרה. תלונתו נרשמה לאחר שקצין המשטרה ארמונד לוי סיפר למזרחי שידוע למשטרה כי נעשה ניסיון לסחוט ממנו כסף. בהסכמה מלאה של המשטרה הותקן מכשיר הקלטה בטלפון של מזרחי והוקלטו בו שיחות טלפון נוספות בינו ל"פפה". ואכן בתיאום בין המשטרה לבין מזרחי נתפס "פפה" כשבידיו תיק המכיל ניירות ריקים.

· אבל הפרשה לא נסתיימה כך. נגד "פפה" הוגש כתב אישום בגין עבירות סחיטה באיומים, התחזות כשוטר ועבירות נוספות. תחילה כפר בעבירות ומזרחי הוזמן להעיד במשפט. "פפה" חזר בו מכפירתו, הורשע ונידון לתקופת מאסר של שש שנים. על פי גרסת ולנסין, הודה "פפה" בעבירות שיוחסו לו כתוצאה משידולו של מזרחי שלא היה מעוניין כי יעיד ואת כדי להסתיר קיומם של עסקים משותפים בלתי כשרים בין השניים. הוכח שמזרחי נפגש עם אשתו של "פפה" במהלך המשפט וכי לאחר שנגזר דינו, נערכה שיחה טלפונית בין השניים והשיחה הוקלטה. בעקבות כך אמר בית המשפט המחוזי בעת שדן בתביעה על לשון הרע של מזרחי נגד "הארץ" ואבי ולנסין כי "בית המשפט המחוזי סבר שאכן ביקש מזרחי למנוע את מתן עדותו של פפה באשר זה ידע לספר דברים מפלילים נגדו. סיכום הדברים מפי השופט: "אין בכך הוכחה מכרעת לגבי מעורבותו של מזרחי בעסקה פלילית אחת או יותר עם פפה, אך בראיות שהובאו בפני יש יותר מרמז לכך".

רומה שדחיית ערעור תביעת הנזיקין של מזרחי ושל ולנסין בבית המשפט העליון בתחילת השבוע מגלה טפח על מעורבותו של מזרחי בקשר לעסקאות שונות. ולנסין אולי הובס במשפט, אך הוא ניצח מוסרית מאחר שהיום ברור כי גילה, ללא מורא, פרטים מגונים "פיקאנטיים" בלשון המעטה על מזרחי. זה ניצחון מוסרי גדול לעיתונות ומשפט שעוד יילמד בפקולטות למשפטים. בית המשפט העליון מעיר על כך בהרחבה במקומות שונים בפסק הדין: " היתה קיימת חובה ציבורית או מוסרית על "הארץ" להוקיע את התופעה של הפשע המאורגן אך הוא לא היה רשאי לאזכר את שמו של מזרחי מבלי שהיו בידיו ראיות מספיקות לבסס עליהן את האשמות נגדו".

במהלך משפט הדיבה שבה ועלתה בבית המשפט העליון פרשה שארעה בשנת 1962 ולא ניתן ליחסה לתקופת "הפשע המאורגן". לפי ממצאי בית המשפט המחוזי בתל־אביב היתה סדרת גניבות של כמויות עצומות של אריחי חרסינה. בתחילת 1962 נעצרו כמה אנשים בעלי כינויים כמו "מוגו", "פאסיסר" ו"אהרל'ה" כחשודים בגניבות. הם נעצרו כגונבי האריחים ואילו מזרחי נחשד ונעצר כאחד ממקבלי הרכוש הגנוב. ומה כתוב על כך בית המשפט העליון בהתבססו על ממצאי ולנסין כפי שהתפרסמו ב"הארץ"? "בהסכמת התביעה הומר אישומו של "מוגו" מגניבה לקבלת רכוש גנוב והוא הורשע ודינו נגזר". הוא ערער לבית המשפט העליון ובטענותיו לעונש טען סניגורו של "מוגו" כאילו זה מכר את הסחורות בשליחותו של מזרחי (!) ועל יסוד טענה זו הקל בית המשפט בעונשו. בבית המשפט המחוזי התכחש "מוגו" לדברים אלה וטען שעלילה העליל על מזרחי אך השופטת שולמית ולנשטיין מבית המשפט המחוזי בתל־אביב סברה שלדברי סניגורו של "מוגו" יש תימוכין גם בעדותו של מזרחי. או כפי שכתבו זאת שופטי בית המשפט העליון בראשית השבוע בירושלים: " על יסוד דברים אלה קיבלה השופטת המלומדת כי אכן קנה מזרחי אריחי חרסינה בידיעה על מקורם הגנוב". זה פרט שולנסין הביא בשתי כתבותיו שהופיעו באוגוסט 1977 והיו עילה לתביעת הדיבה.

אבי ולנסין

בצלאל מזרחי

מה מתגלה עוד במהלך הדיון בבית המשפט העליון על אופיו של מזרחי? במהלך המשפט כולו מאשרים השופטים את קשרי העבודה ויחסי החברות בין מזרחי לבין טוביה אשרי והאחים אהרוני (בומי) שהורשעו ברצח העבריינים עזר כהן ועמוס אוריון (על ידי ריסוסם בכדורים וטחינתם במכונת בשר במפעל "בריבקר") . בין השלושה היו יחסי עבודה וחברות. יחסי חברות אלה נחשפים בפרשת סן מרטין שעלתה בכתבותיו של ולנסין. בית המשפט העליון דן גם בפרשה זו. הפרשה קשורה בנסיעתם של מזרחי עם טוביה אשרי, המרצה עונש של מאסר עולם על רצח אוריון וכהן, ואחרים ובכללם פרקליטיהם לאי סן מרטין בכוונה לרכוש שם מלון. העסקה לא יצאה לפועל אך השופטת שולמית ולנשטיין השתכנעה שמזרחי ואשרי עשו יחדיו עסקה "בין שתפקידו של אשרי היה זה של מתווך אשר רצה לקבל דמי תיווך בצורת מניות, ותפקידו (מזרחי) היה זה של מומחה בלבד ובין אם התכוונו אמנם שני אלה לרכוש את המלון ואחרי בדיקתו התחרטו". התרועעותו זו, בין מזרחי לבין אשרי ואהרוני, מעידה ללא ספק על אופיו של מזרחי.

· במהלך המשפט הראשון בבית המשפט המחוזי הוכיח ולנסין כי מזרחי שלח אליו אדם באמצעות אדם שלישי שיפגע בגופו כדי למנוע ממנו כתיבת רשימה על פרשת מכירת קרקעות בגזה. ולנסין הוכיח גם כי חבר הכנסת אהוד אולמרט, שהעלה את נושא הפשע המאורגן באמצעי התקשורת, קיבל במהלך מסעו הציבורי טלפון מרחבעם זאבי (גנדי), חברו של מזרחי, ובתיאום עימו, שיחת טלפון שהשתמע ממנה איום לפגוע בו "בין פגיעה גופנית ובין פגיעה בלתי מוצדקת בשמו ובמוניטין שלו כחבר כנסת".

ולנסין הוכיח גם כי ב־20 בפברואר 1974 נפלה ההחלטה לפשוט על משרדיו של מזרחי כדי לבדוק העלמות מס אפשריות. לאחר שחיפשו החוקרים בביתו של מזרחי הם עברו למשרדיו והופתעו למצוא שם שלושה אלופי צה"ל (!). השופטת שולמית ולנשטיין קבעה בפסק דינה "הסברו של (מזרחי) להמצאם שם של שלושה אלה אינו מתקבל על דעתי. מאחר שהאלופים עצמם לא העידו בפני לא אוכל לקבוע את הסיבה האמיתית אבל סברת ההגנה שהם הוזמנו על ידי מזרחי כדי "להרשים" את אנשי מס ההכנסה יותר מתקבלת על דעתי מהסברו של מזרחי".

במקרה אחר הוכיח ולנסין כי מזרחי הגיש תצהיר כוזב במהלך הליך אזרחי שהתנהל נגדו או אחת מחברותיו. גם העדרו של מזרחי משירות צבאי במשך זמן היציבו עונש מאסר הוכח על ידי ולנסין. ומה אומרת על כך השופטת בבית המשפט המחוזי בתל־אביב ובית המשפט העליון? "בצדק באה השופטת המלומדת במסקנה על "הארץ" שהיה היחיד שידע מה יש לאל ידו להוכיח על שהביא לפני בית המשפט חומר ראיה בכמות גדולה שהיתה לו אולי חשיבות בחקירה ציבורית על הפשיעה בישראל אך במחלוקת הרב הוא לא היה רלבנטי למשפט נשוא הערעור." בית המשפט העליון מורה מחזיק אחרי השופטת ואומר: "קיימת חובה מוסרית או חברתית על עיתון להוקיע תופעות שליליות כמו תופעת הפשע המאורגן ואילו בכך הסתפק "הארץ" לא היתה התובענה מוגשת".

אין ספק שההסטוריה של המשפט והעיתונות תשפוט את פסק הדין, אך בינתיים זה נצחונו הגדול של ולנסין: הוא הוכיח כי הוא כלב שמירה של הדמוקרטיה. מזרחי כבר אינו מה שהיה.

"שאלו שלום ירושלים" – סיסמת חגיגות המימונה

מאת עמרם גבאי

40 קיבוצים ברחבי הארץ יפתחו את שעריהם בליל המימונה במוצאי שביעי של פסח ויהפכו למרכז אירוח כמנהג יהודי צפון אפריקה. הקיבוצים יארחו במסגרת מפעל הדלת הפתוחה תושבי עיירות פיתוח, מושבי חבל לכיש, אורחים מבית שאן, באר־שבע וקרית שמונה. ברובע מנהטן בניו־יורק יישבו אורחים ונכבדים סביב שולחנות ערוכים עם תקרובת מסורתית בארבעה מרכזים ובתי כנסת בניצוחו של הרב לויס ויינשטיין ויעטימו בשירה ופיוט כמנהג תרבחו ותסעדו. בירושלים נאותו כל בתי המלונות הגדולים בעיר לקשט את אולמי הכניסה בירק ופרחים ובכיבוד של מעדני החג. פעילי תנועת "ביחד" יסבירו בשפות השונות את מנהגי החג לתיירים ויתקיימו תערוכות ותצוגות אשר ימחישו את אופיו הייחודי של החג. בארץ יקבל החג את המימד הכלל־ישראלי ב־140 מוקדי אירוח. וב־100 אלף בתים של יהודי צפון אפריקה יהיו פתוחים ובסך הכל מצפים ל־1,600,000 איש אשר יפקדו את מוקדי החגיגות. אלה הם רק חלק מהארועים המתוכננים של חגיגות המימונה השנה אשר הפכו זה מכבר לנחל כלל עם ישראל בארץ ובתפוצות.

פרטים אלה מסר סם בן שטרית, יו"ר תנועת ביחד ויו"ר הועד הציבורי לחגיגות המימונה. בן שיטרית, אשר זו לו השנה השמינית לארגון את החגיגות, הציב לו למטרה – עם אחד ביחד. הוא אכן מקפיד לשתף את כל קהילות ישראל בארץ ובתפוצות באירוע זה, המסמל את גולת יהודי צפון אפריקה ושמוצא את ביטויו באחוה, אחווה, ביקורים הדדיים, דלת פתוחה ואירוח בחודש ניסן הידוע כחודש הגאולה. חגיגות המימונה לבשו בשנים האחרונות מימד ישראלי לאומי. המוני בית־ישראל לקהילותיהם נוטלים חלק באירועים בליל המימונה ובחגיגות שלמחרתו.

השתרשותו של חג עממי זה, שמקורו במסורת יהודי מרוקו וצפון־אפריקה בישראל, היא תופעה שהשתרשה בהוויה הישראלי. שיתופן של כלל קהילות ישראל באירועי החג, תוך מתן ביטוי לתרבות ולמורשת של כל אחת מן הקהילות, הוא נדבך חיוני בשאיפה לבנות תרבות משולבת מתוך הפסיפס הססגוני של עמנו. ומעל לכל, מהותו של חג המימונה, כחג של לב נכון ודלת פתוחה, מהווה תרומה חשובה לחיזוק האחדות הלאומית.

במלאת 20 שנה לאיחוד ירושלים מקבלות השנה חגיגות המימונה נופך מיוחד ויצויינו בסיסמה "שאלו לשלום ירושלים" (תהילים קכב). בן שטרית עשה בראשית השנה אצל קהילות יהודיות באירופה, באמריקה ובקנדה, שם ארגן את החגיגות בשיתוף מחלקת התפוצות במשרד החוץ, הסוכנות היהודית, הפדרציה הספרדית העולמית והקונגרס היהודי העולמי.

לראשונה מאז חלה ההפשרה ביחסים הדיפלומאטיים בין מרוקו לישראל יטלו חלק בחגיגות המימונה של הקהילות המקומיות גם שגרירים וקונסולים של מרוקו בארצות כהונתם. השגרירים הודרו להיענות בחיוב להזמנה באומרם "כי זה תואם את מדיניות הוד מלכותו".

ב"מצודת דוד"

בישראל תתקיים הפתיחה החגיגית במוצאי שביעי של פסח ב"מצודת דוד" אשר נבחרה למטרה זו בגלל מיקומה הגיאוגרפי, בהיותה בין ירושלים המערבית למזרחית. באוהל מלכותי ענק אשר הובא במיוחד ממרוקו יארחו טדי קולק ובן שטרית, את המוזמנים. הרב עובדיה יוסף והשר זבולון המר יברכו ברכה מיוחדת לחג אשר תועבר לקהילות ישראל בארץ ובתפוצות. כל באי האירוע יכובדו כיד המלך בתקרובת מסורתית של המימונה הכוללת: [illegible] מאפה, מעדני חלב, ריבות לסוגיהן, ופירות יבשים. במעמד זה יכובד מנהג עתיק יומין שהיה נהוג במרוקו בליל המימונה: המוסלמים נהגו לערוך ביקור ראשון לאחר צאת חג הפסח אצל שכניהם היהודים והיו מביאים אתם את מנחת המימונה שהיתה למעשה החמץ הראשון. גם כאן יקויים מנהג זה. אורח הכבוד בפתיחת החגיגות יהיה מ"מ ראש הממשלה ושר החוץ שמעון פרס. נציגי שנים־עשר שבטי ישראל, המיוצגים על־ידי התאחדות עולי כורדיסטן, גרוזיה, אתיופיה, רומניה, ברה"מ, טוניסיה, אלג'יריה, נציגי שכונות בירושלים והתנועה הקיבוצית, ערבים ונוצרים לזרמיהם השונים, כולל בדלנים וארמנים, יגישו מנחת חג המימונה פרס – מגשים של פירות יבשים, מעדני חלב הרבה פרחים. את הבאים לאוהל המקושט במרבדים, בדי קטיפה ומתצלות מסוגננות יקבלו יוצאות מרוקו בתלבושת מסורתית, הקפטן, בתה ובענע.

חדר אירוח בבית יהודי במרוקו (מוזיאון ישראל)

פרס יסור למרכז האירוע הנערך בשיתוף עם תנועת "שהשים", שם יתקיים מרתון המימונה אשר יימשך עד לשעות הבוקר. במקום יופיעו ד"ר בר אשר וה"ד אילון, אשר ירצו על מנהגי המימונה בתפוצות. לאחר מכן יתארח פרס אצל משפחות בשכונות מוסררה, אבו־טור וימין משה כדי להביע את הערכת הממשלה לעמידתם האיתנה של התושבים אשר היו חשופים להפגזות הטורדות בעת שירושלים היתה חצויה, אך לא נטשוה עד אשר שוחררה העיר ואוחדה.

בנאומו יאמר פרס: "ירושלים היתה דרמה, ואילו אתם הייתם השחקנים הראשיים בה, שימשתם חומת מגן אנושית לעיר ולא נטשתם אותה, הגנתם על חצרות המסות ליפול ונשארתם בחדרותים אשר שימשו לכם מגורים". פרס גם יתארח בשכונת האוהלים בקטמונים אצל משפחות שארחו אותו אשתקד בעת היותו ראש ממשלה. פרס יהיה גם אורח אשדוד. ראש הממשלה יצחק שמיר יתארח אף הוא

סם בן שטרית, ראש תנועת ביחד

בכל המוקדים אשר יתפרסו בבתים, במועדוני ההסתדרות ונעמת". בבתי כנסת מצפה לבאים תקרובת המימונה והופעת אמנים אשר ישירו שירי גאולה וכיסופים לירושלים.

למחרת היום יתקיים האירוע המרכזי בגן סאקר בירושלים במעמד נשיא המדינה, ראש הממשלה, שר החוץ , יו"ר ההנהלה הציונית אריה דולצ'ין וראשי קהילות מהתפוצות. במקום ייערכו תצוגות ותערוכות על מנהגי החג וכן תכניות אמנותיות עד לשעת הלילה.

סם בן־שטרית מייחס חשיבות רבה לחגיגות המימונה בשיתוף של כל עדות ישראל, [illegible] למנהגים, בישיבה כבתחנה ובפתיחה [illegible] באווירה נינוחה. על כן מומלץ מאד לבני עדות אשכנז לצרף אליהם את רעיה הילדים ולערוך ביקור משותף במוקדים השונים.

מה מריץ את בן שטרית, שאלתי אותו, והוא השיב: "ברוחי נרד לשמש דוגמה. פעילות ציבורית אינה קרדום לחפור בו. אפשר גם לעשות דברים יפים בשביל בני הארץ, הייתי מודאג מהקיטוב החברתי והמתחים הבין־עדתיים. למזלנו, הסכנה של חלוקת העם למחנות חלפה, אולם עדיין קיימת המלחמה בין דתיים לחילוניים. יש לחזק את ידם של חכמי המזרח על חשבון חכמי אשכנז. חכמי המזרח נהגו כבית הלל וידעו לקרב לבבות, לא החרימו ולא נידו. אל תשכח, עם ישראל אומר כן לאחוות ולאינטגרציה. אין כמו חג המימונה ליישם את כל התורה הזו. זו גם הסיבה שתנועת ביחד בשיתוף הפדרציה הספרדית יזמה את המימונה בתפוצות כדי לקרב את יהודי חו"ל למורשת בתקופה של התבוללות. אל נשכח שממוצע של 60 אחוז מהיהודים בגולה נישאים בנישואי תערובת. השנה הכריזה תנועת ביחד על הענקת פרס בסך 4,000 דולר ליצירה בנושא מורשת יהדות מארוקו.

ביחד היא תנועה רעיונית בלתי מפלגתית, מייסודם של יוצאי צפון־אפריקה. התנועה הוקמה בשנת 1979 כדי לפעול להפגת המתחים הבין־עדתיים, כדי להציג את ייחודה של יהדות צפון־אפריקה ותרבותה. במשך השנים, הצטרפו לתנועה אנשי רוח ואנשי מעשה מבין קהילות ישראל האחרות, וביניהן רבים מיוצאי אשכנז.

לביחד שלוש מטרות עיקריות: א. לעשות לחיזוק אחדות העם ושלמותו על ידי הדגשת המאחד המשותף שבעם והבלטת החיוב שבחיינו, בעברנו, בערכינו ובמורשתנו המשותפים. התנועה חוזרת אמונה, כי המשותף שבעמנו רב על המפריד והחיוב שבחיינו מאפיל על השלילה; ב. להפיץ מורשת יהודי צפון־אפריקה ולהנחילה לרבים. התנועה מעודדת את העשיה הרוחנית בתחומי התרבות, האמנות המדע, וכל הקשור בחקר ובשימור מורשת יהודי צפון־אפריקה והנחלתה לרבים. התנועה רואה בדו־כיווניות של עמנו מקור לעושר רוחני ותרבותי, שממנו תקום תרבות אחת ומורשת משותפת. ג. להדגיש את החובה להתגייסות עצמית, התנועה מפנה את התביעה לכל פרט לעשות בראש ובראשונה למען עצמו בטרם יבקש דבר מזולתו. זאת, על ידי שימוש נבון ויעיל של אמצעים העומדים לרשותו. לפיכך, חרתה תנועת ביחד על דגלה את הצו עזוב תעזוב עמו" והדגש על עמו, כלומר: כל נזקק ובאי לקבל סיוע מזולתו אך מחוייב, בנתינה, שהוא מגלה נכונות לסייע גם הוא לעצמו, מסכם בן שטרית.

ראשי ערים בישראל נענו לפניית יו"ר הועד הציבורי לחגיגות המימונה שלא לקיים את החגיגות בעריהם ויעלו כולם לירושלים שם יוקמו 20 אוהלי ענק. במהלך החגיגות יארחו ברווזים מהר חברון אשר יכתשו פולי קפה ויגישוהו לכל האורחים. בסיום חגיגות המימונה תוגש מגילת קלף ותעודת הוקרה מיוחדת של האמן רפאל אבקסיס לשני יקירי תנועת "ביחד" אשר פעלו למען ירושלים ולמען יהדות צפון־אפריקה. שלמה זלמן שרגאי ראש העיריה הנבחר הראשון של ירושלים לאחר המנדט, על פועלו הגדול למען ירושלים ולביסוס מעמדה הבינלאומי וכן על העלאת אלפי יהודים מצפון אפריקה בעת אשר שימש כראש מחלקת העליה של הסוכנות היהודית; שלמה חביליו, על היותו אחד משני המפקדים בעת המצור על ירושלים ובעיקר על היותו פעיל המחתרות במרוקו. באמצע שנות החמישים הטיל עליו ראש הממשלה אז בן־גוריון לרדת לצפון אפריקה ולהקים רשת מחתרתית להגנה עצמית לעליה ולהעפלה. בזכות פעילותו הנועזת אשר בחלקה הגדולה עדיין לוטה בערפל עלו רבבות יהודים.

החגיגות בתפוצות

יוזמה נוספת של תנועת "ביחד" בשיתוף הפדרציה הספרדית תערוך לראשונה חגיגות מימונה בתפוצות במטרה לקרב את הקהילות המקומיות למורשת היהדות בעידן של התבוללות והיטמעות.

סדרות של אירועים מתקיימות לפני החג, בעיצומו של החג ולאחריו. מסורת זו בכל בית ישראל לשבטיו. ואכן רבים וטובים, לאו דווקא מבני צפון־אפריקה, אימצו את מצוות "הדלת הפתוחה" בבתיהם ומקדמים כל באי ביתם בברכת "תרבחו ותסעדו".

החייאת מסורת המימונה בתפוצות, שתי מטרות לה:

★ לקרב את יהודי התפוצות למורשת העבר, לערכים מבית אבא ולהזדהות עמם.

★ ליצור הזדמנות של היכרות וקירוב לבבות בין יוצאי קהילות שונות סביב שולחן החג המסורתי.

תנועת ביחד הפיצה בקרב הקהילות היהודיות בתפוצות קלטות וידאו על מנהגי חג המימונה וכן חוברות הסברה בשפות שונות כדי להקל על המארגנים המקומיים להבין את עיקרי החג.

שגריר מרוקו בארה"ב , בן־סלאוי, יתארח בקווינס אצל ראש הקהילה בנג'מין שטרית ורעייתו רוזט. לעומתו יתארח שגריר ישראל בארה"ב, בנימין נתניהו, בברוקלין ובניו־ג'רזי. קונסול מרוקו במונטריאול יתארח אצל נשיא הקהילה בקוויבק לוסיין בן־דוד. השר ג'די ויינר [illegible] שילה [illegible] יתארחו אצל הקהילה היהודית באוטאווה.

שגריר מרוקו בפאריס ויו"ר יוסף בן עטר יו"ר עם שגריר ישראל בצרפת עובדיה סופר ויו"ר ועדת החוץ של הפרלמנט הצרפתי, קלוד לראגד מרכוס, יאורחו במרכז רמב"ם על ידי יו"ר הקהילה רוד כהן. משם יברך הרב הראשי לצרפת אלן גולדמן את יהודי צרפת בברכת תרבחו ותסעדו. שגריר ישראל בוונצואלה אוטו פרישר יארח בביתו את ראשי השלטון ואנשי הסגל הדיפלומאטי.

מהו מקור המימונה

חג המימונה נהוג במרוקו ובאפריקה הצפונית מאות שנים במוצאי חג הפסח. פירושים רבים ניתנו למקור החג ולמנהגיו:

יש הסבורים, כי "מימונה" באה מהשם "מימון" אביו של הרמב"ם (רבי משה בן מימון) שהיה נערץ על יהודי מרוקו ויום מותו חל ביום המימונה.

אחרים מניחים, כי השם "מימונה" נגזר מהמילה הערבית "מימון", שמשמעותה "מזל" ואלה מאמינים, שבלילה זה השמים פתוחים לכל תפילה ולכל בקשה. לכן נהגו במקומות אחרים במרוקו לעסוק בשידוכים בליל המימונה ולייעד בת פלוני לבן אלמוני, בעודם בגיל הרך – בהסכמה ראשונית בין ההורים – לנישואי ילדיהם כשיגיעו לפרקם. ללמדך, כי אין לילה מוצלח לזוג בו זיווגים מאשר ליל המימונה.

דעה שהביע הבלשן ד"ר אהרון ממן (מוסף המימונה ב"מעריב" מ־8.4.1980) מעלה פנים אחרות במשמעות המילה ובתוכן החג. דעה זו נסמכת על ניתוח פילולוגי של הביטוי "לילת – למימונה", שפירושו "הלילה של בת המזל", והיא אותה כלה הוכה להתארס בליל המימונה, שכן כידוע נמנעו מאירוסין ומנישואין כל הימים שבין פסח לל"ג בעומר, ומוצאי פסח היה ההזדמנות האחרונה להתארס לפני תקופה זו. התקרובת שמגישים בסעודת האירוסין דומה להפליא לתקרובת המסורתית של ליל המימונה. ואולי יש בכך משום חיזוק נוסף לגרסה זו.

אולם הפירוש המקובל ביותר הוא השם מימונה הוא היגוי עממי של המילה אמונה, שנשתבשה בהשפעת השפה הערבית, והכוונה אמונה בגאולת עם ישראל ובשיבתו לציון. כי הרי נאמר: "בניסן נגאלו ישראל ובניסן עתידים להגאל". והנה חג הפסח עבר, חודש ניסן מתקרב לסיומו והגאולה לא באה. וכי עלינו לאבד אמונתנו – מימונתנו? נהפוך הוא, אנו מחדשים את אמונתנו, כמאמר חז"ל גם אם יתמהמה אחכה לו". לפי זה, אין המימונה, אלא חג לחיזוק האמונה בגאולת ישראל.

בליל המימונה המסורתי נוהגים יהודי צפון – אפריקה לבקר איש את בית רעהו, עדויים במיטב עדייהם מסביב לשולחן התקרובת המסורתית העורך דברי מאפה ומתיקה ומעדני חלב. וכל המסובים שרים ומזמרים ביחד ושואלים איש לרעהו "תרבחו תסעדו" (תזכו ותצליחו).

פרט מעניין: גם מי שיש לו דין ודברים עם חברו, נוהג בליל המימונה לבקר בביתו ולהשלים עמו. שוב ללמדך: כי בלילה הזה הכל נסלח ונמחל. אהבת האדם, אהבת הבריות, עומדת מעל לכל.

למחרת היום, יום המימונה, ראשית האביב והפריחה, נוהגים יהודי המגרב לצאת עם בני המשפחה ועם החברים לחיק הטבע.

סמלי תנועת ביחד

הם אינם רוצים לחוג את חג החרות בישראל

מאת אבנר תבורי, ניו־יורק

בשבוע שעבר עשה מיכאיל ארביטמן את דרכו מברה"מ אל החופש שמעבר למסך הברזל. ארביטמן הוא אחד מ־700 יהודים שמאז האחד בינואר הובטחה להם זכות הגירה מברה"מ במסגרת מה שנקרא "ההפשרה ביחס הקרמלין לשאלת הגירתם של היהודים". ארביטמן, כמו רבים אחרים מאותם 700 בני מזל, לא היסס כאשר ירד מכבש המטוס בוינה באשר ליעד הסופי של נסיעתו. הוא לא שמע על ההצעה של ממשלת ישראל לחייב יהודים היוצאים מברה"מ לבוא לישראל תחת כורח אדמיניסטרטיבי, הוא גם לא התרשם מהטיעונים הציוניים שמאחוריהם. הוא עלה למטוס הראשון שהוביל אותו לניו־יורק והתאחד עם משפחת בנו שהגיעה לשם לפני שש שנים.

לפני כמה ימים חג מיכאיל ארביטמן בן ה־60 יחד עם הבן ואשתו והנכדה לסדר פסח ראשון. רחוק מעיניהם הבולשות והחודשות הרעה של סוכני הק.ג.ב סבב יום קודם באיזור המגורים שבקווינס, מסייע לכלתו בקנית המצות, המרור, היין לארבע הכוסות, גרעש. מכך ש"אתם כאן לוקחים את הכל כמובן מאליו. כאן יכול האדם להיות מה שהוא רוצה. יהודי, נוצרי, או חילוני. אתה יכול להיות מאמין או לא מאמין, אתה בעיקר פטור מחובת ציות למי שחושב שיש לו זכות לומר לך מה כן להיות ומה לא להיות."

ארביטמן לא היה לבד. יחד עימו סבו בארה"ב עוד במאות אלפי בתים לסעודת ליל הסדר יהודים רבים, כאלה שנולדו כאן, כאלה שבאו כמוהו מברה"מ, וגם ישראלים רבים. מרביתם אף הם ברכו "בשנה הבאה בירושלים" מאותה שכונת קווינס המאוכלסת בצפיפות יהודים רבים. מכל אלה, הארביטמנים הם הכאובים לנו ביותר. מי שנולד כאן חווה מולדתו, נוכחותו כאן ברורה וטבעית. ישראלים, שמסיבות שונות, כלכליות, או אף כאלה שנואשו מהדרך שבה הולכת ישראל בשנים האחרונות והרימו ידיים (ורגליים) – על אלה יש להצטער, אבל לפחות הם טעמו את הטעם של חיים בישראל, וכמוהו לנדוד. בעולם חופשי, למרות העלבון שחשים הנשארים, זכותו של אדם להחליט איפה יתקע יתד, ואיזה בית יעזוב מאחור, אפילו בית הוריו הוא, ומי שנלחם על זכותם של יהודים לעזוב את ברה"מ, חייב גם לכבד את זכותם של אלה שבחרו לעזוב את ישראל. אבל הארביטמנים מציבים בפנינו את כשלוננו הגדול. הם אינם מוכנים אפילו לנסות, אינם מוכנים אפילו לקחת אותנו כאפשרות. הם מתעלמים מקיומנו כבית הלאומי של העם היהודי וכמקלט לנרדפים. הרעיון הציוני אינו מדבר אל ליבם. אנחנו לא מדברים אל ליבם. וכאשר הם מחפשים מקום שבו יוכלו להיות כאנשים חופשיים, הם מדלגים עלינו. כדאי לעיין היטב בהסבר הממצה, מדוע בחר ארביטמן את ארה"ב להיות לו לבית. "כאן יכול להיות אדם מה שהוא רוצה, יהודי נוצרי או חילוני. אתה יכול להיות מאמין או לא מאמין, אתה בעיקר פטור מחובת ציות למי שחושב שיש לו את הזכות לומר לך מה כן או מה לא להיות". האם יודע ארביטמן שבמדינת ישראל של היום אתה יכול לרצות להיות מה שאתה רוצה, אבל אתה לא יכול להיות חילוני מבלי להיות חשוף לאלימות החרדית ולמערכת בתי הדין הרבניים? האם הוא יודע שבישראל אתה יכול להיות דתי או לא דתי, כל זמן שאתה נאמן להוראות צרות המוחין של הממסד הרבני הקיצוני, וכי אתה לא יכול להיות יהודי כפי שאתה רוצה, כי הרבנות תנהל נגדך מלחמת חורמה והפסקה האחרונה יפהפיה ממש: "מי שחושבים שיש להם את הזכות לומר לך מה כן או מה לא להיות". מה זאת אומרת, חושבים. הם הרי בטוחים. שמאלוהים ניתנה להם הזכות לקבוע זאת, גם עבור אלה מאיתנו שמתוך הכרה רוצים להיות אחרת, הם לא בוחלים בזריקת אבנים או בשריפת תחנות אוטובוסים.

אם רוצה ארביטמן להיות נאמן להגדרתו העוקבת, ואין ספק שכך הוא, החלטתו לבוא לארה"ב היא ההחלטה היחידה שיכול היה לקבל. ולכן זה צריך לכאוב לנו. כי בבקשו את הארץ החופשית באמת, פסח עלינו. הוא ובנו וכלתו, ונכדתו עשו את הפסח בקווינס, כמו רבים רבים אחרים שישראל של היום איננה עונה על הציפיות שיש להם מחיים בארץ דמוקראטית חופשית באמת. הקרדיט של החלום נגמר. ודווקא בתחום שבו היינו יכולים להתחרות ולנצח, יצאנו מפסידים. שאלו את ארביטמן, ויאמר לכם.

תורנות בתי־מרקחת

ליום שישי 17.4.87

תל־אביב
בני – דיזנגוף 174 – 222386
טל שחר – שלום אש – הדר יוסף – 499312

ירושלים
מרפאת רוממה – המ"ג 28 – 523191

חיפה
נוה שאנן – התיכון 37 – 235530

בני־ברק – רמת־גן
ירושה – כצנלסון 151 רמת־גן – 722271

פתח־תקוה
קופת חולים כללית – חיים עוזר – 905271

בת־ים – חולון
קופת חולים – עין יהב 4 חולון – 884854

רעננה – כפר־סבא – הוד השרון
שואף: אחוזה 78 רעננה

בתי מרקחת ליום שבת 18.4.87

תל־אביב
אחוה – דיזנגוף 165 – 224717
הבימה – דיזנגוף 17 – 288465
אחוה – דיזנגוף 165 – 224717 – מוצ"ש
בצו ישראל 11 – 226545 – מוצ"ש

ירושלים
הר הזיתים – הר הזיתים – 287480
מרפאת רוממה – המ"ג 28 – 523191 מוצ"ש

חיפה
נורדוי – נורדוי 13 – 664039

בני־ברק – רמת־גן
חן – ז'בוטינסקי 99 רמת־גן – 7514434

פתח־תקוה
קופת חולים כללית – חיים עוזר – 9052711

בת־ים – חולון
מוזר – חביבה רייק 20 בת־ים – 583360
ד"ר חורי – סוקולוב 70 חולון – 842433

רעננה – כפר־סבא – הוד השרון
קופת חולים שועלי – א. יפה רעננה
השרון – דרך השרון – הוד השרון

מוקד מידע טלפוני

של קופת חולים הכללית המוסר אינפורמציה של מרפאות קופת חולים של ההסתדרות, בתי חולים, עזרה ראשונה, מרפאות הפתוחות בשבת ובחג וכן אינפורמציה על הגורמים הרפואיים בישראל.

בתל אביב
בימים א' – עד ה'
מ־8.00 בבוקר עד 20.00 בערב
ביום ו' ובערב חג
מ־8.00 בבוקר עד 15.00 אחה"צ.

מרפאות שיניים לעזרה ראשונה

אזור תל־אביב
רחוב בר כוכבא – 03־284649
בימים א' – ה' מ־21.00 עד 23.00
בימי ו' וערבי חג מ־18.00 עד 24.00
שבתות וחגים מ־15.00 עד 21.00

חיפה
הנמל 26 קומה ג' 04־523566
כל יום כולל ערבי חג, שבת ושבתות וחגים מ־20.00 עד 23.00

ער"ן – עזרה ראשונה נפשית

תל־אביב
קו למבוגרים 03־261111
קו לילדים ונוער 03־261113
בירושלים – 02־227171
בחיפה 04־672222/3

קו פתוח – ארגון קשבת לילדים ובני נוער
בתל־אביב 03־221680 (24 שעות)

הפועל כפ"ס ומכבי ת"א אוחזות בידיהן את המפתח של האליפות

מאת ברוך הנון

מכבי ת"א והפועל כפ"ס מחזיקות בידיהן את המפתח של בירור האליפות. התוצאות, שהן ישיגו במפגשיהן הביתיים עם שתי הראשונות בדירוג, יקבעו את תמונת הצמרת ויכתיבו את אופיו של קרב האליפות במחזורי הנעילה.

כפ"ס עשויה להיות „הסוס השחור" של המחזור אם תכביל להמעיד את בית"ר ירושלים. אז יהיו בידי בני־יהודה אופציות פתוחות בתנאי שתכבוש את השלישית בטבלה, מכבי ת"א. יתכנו, כמובן, אפשרויות אחרות, שיגדילו את הפער של הירושלמים או מצב של סטאטוס־קוו. בכל מקרה, יהיה מעניין במעלה.

גם התחתית תגעש ותרעש בשעה שמכבי יפו תארח בקרב ההזדמנות העצרונה את בית"ר ת"א. הפסד יפואי ישאיר אותה בעמדה קשה מאד ואילו נצחון שלה יותירה עם סיכויים טובים. מכבי יבנה, שתתארח אצל הפועל פ"ת, לא תסמוך על המזל ותשתדל לעשות את המלאכה עבור עצמה.

באזור המסוכן מסתובבות גם הפועל ת"א והפועל באר־שבע. ת"א מצפה לנצחון על מכבי חיפה, שיספר את מעמדה, ואילו באר־שבע סומכת על ביתיותה במאבק עם שמשון.

הפועל לוד לא תתקשה לגבור על בית"ר נתניה ואילו הנתנייתית השניה, מכבי, תעשה מאמץ לחזור למסלול ההישגים על חשבונה של מכבי פ"ת.

הפועל פ"ת – מכבי יבנה

יבנה תצטרך לשכוח את השישיה שלה לרשת בית"ר נתניה ולהיערך לקרב קשה. פ"ת, הגם שהיא בטוחה ושאננה, לא תוותר על הנקודות במגרשה הביתי. יבנה חייבת להיות טובה, נחושה ופוריה אם היא רוצה לחזור לביתה עם רכוש גדול.

התחזית: תיקו.

מכבי נתניה – מכבי פ"ת

שני ההפסדים הרצופים במהלך השבוע האחרון שיבשו את הבטחון העצמי של נתניה ופגעו ביומרותיה. האורחים יקבלו, איפוא, הזדמנות לחזור לעצמם מול קבוצה אפורה ונעדרת מעוף כפ"ת. הביתיות תהווה גורם מכריע אף שצריך לקחת בחשבון אפשרות של מעידת המקומיים.

התחזית: נצחון לנתניה.

הפועל ת"א – מכבי חיפה

בעונה שעברה זה היה קרב האליפות. הפעם זה יהיה סתם מאבק בין שתי אלופות, שירדו מגבסתן. ת"א, אולי בהשפעת מצבה העדין בקרבת התחתית, עשויה להיות שאפתנית יותר בשעה שאצל חיפה כבר סיימו את הליגה.

התחזית: נצחון לת"א.

מכבי ת"א – בני־יהודה

מסע ההצלחות של המכבים צריך להדאיג את בני־יהודה. חניכיו של שנור מאמינים, אולי, בגביע, אך יש להם כוונות לתפוס מדרגת ליגה גבוהה. הלחץ של „ההוכים" לעשות הרגיעה במחנה המכבי עשוי להשפיע על האירועים בשדה. קרב מעניין.

התחזית: תיקו.

הפועל כפ"ס – בית"ר ירושלים

הקרב החשוב של המחזור. כפ"ס מכיוזה יכולת טובה ותיאבון בריא ויש לה גם אתגר חשוב מול מוליכת הטבלה. עם זאת, התוצאה תהיה תלויה; בראש ובראשונה, במה שיציגו האורחים מירושלים. צפוי למשחק פתוח ותקפי.

התחזית: תיקו.

באר־שבע – שמשון

באר־שבע לא תחמיץ את ההזדמנות הביתית לטפס במעלה הטבלה. שמשון, לאחר מקלחת יפואית הגונה, תהיה שאפתנית, אולם העדיפות המקומית תורגש היטב ותטה את הכף. שמשון לא תוותר על נקלה והמארחים יצטרכו לשנס מתניים ולשפר את יכולת ההבקעה.

התחזית: נצחון לבאר־שבע.

מכבי יפו – בית"ר ת"א

בעימות הזה "עוסר גיבים". שתי הקבוצות זכו השבוע בנצחונות מפתיעים והמוראל של שחקניהן הרקיע שחקים. יהיה, איפוא, מאבק חריף, עיקש, לוהט ועצבני. בית"ר נראית, אולי, יציבה יותר, אולם האיזון יקבע הודות לביתיות היפואית.

התחזית: תיקו.

הפועל לוד – בית"ר נתניה

להרכב הצעיר של נתניה לא יהיו סיכויים ממשיים במגרש הלודאי. המערך הקדמי של המארחים יעבוד „שעות נוספות" ויעלה בחכתו דג שמן.

התחזית: נצחון ללוד.

הליגה הלאומית

	הקבוצה	מש'	נצ'	תיקו	הפס'	שערים	נק'
1.	בית"ר ירושלים	24	15	8	1	23–49	53
2.	בני־יהודה ת"א	24	11	13	–	16–31	46
3.	מכבי תל־אביב	24	10	9	5	18–36	39
4.	הפועל כפר־סבא	24	10	8	6	24–31	38
5.	מכבי נתניה	24	10	7	7	25–27	37
6.	שמשון תל־אביב	24	7	14	3	14–26	35
7.	מכבי פתח־תקווה	24	9	8	7	18–23	35
8.	הפועל לוד	24	8	10	6	15–25	34
9.	הפועל פתח־תקווה	24	8	9	7	20–26	33
10.	מכבי חיפה	24	7	9	8	22–26	30
11.	הפועל תל־אביב	24	5	12	7	18–17	27
12.	הפועל באר־שבע	24	5	11	8	15–11	26
13.	בית"ר תל־אביב	24	5	10	9	33–25	25
14.	מכבי יבנה	24	4	9	11	30–21	21
15.	מכבי יפו	24	3	8	13	37–16	17
16.	בית"ר נתניה	24	2	1	21	75–13	7

על הגובה. שוער בית"ר ת"א, אלי ג'רבי, קוטף כדור מראשו של כוכב נתניה, שלום תקווה (0:2) (צילום א. קנפר)

בנק יהב לעובדי המדינה בע"מ

תמצית מאזן ליום 31 בדצמבר 1986
מותאם להשפעת האינפלציה לפי מדד דצמבר 1986
(באלפי שקלים חדשים)

	31.12.1986	31.12.1985*
נכסים		
מזומנים בקופה ובבנק ישראל	11.307	20,428
פקדונות בבנקים	16,087	15,146
ניירות ערך אג"ח להשקעה	44,433	43,447
הלוואות לממשלה	24,074	20,555
הלוואות לציבור	71,892	31,084
בניינים וציוד	5,743	5,895
נכסים אחרים	3,612	5,334
	177,148	141,889
התחייבויות		
פקדונות מבנקים	1,232	1,256
פקדונות הציבור	78,477	71,408
פקדונות למתן הלוואות	81,502	52,110
התחייבויות אחרות	2,970	4,248
סה"כ התחייבויות	164,181	129,022
הון עצמי	12,967	12,867
	177,148	141,889

א. שילוני, יו"ר מועצת המנהלים; מ. אולניק, יו"ר ההנהלה; ע. רווה, המנהל הכללי

תמצית דו"ח רווח והפסד
לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 1986
מותאם להשפעת האינפלציה לפי מדד דצמבר 1986
(באלפי שקלים חדשים)

	1986	1985*
רווח מפעולות רגילות לפני מסים	674	5,954
הפרשה למסים על הרווח מפעולות רגילות	442	3,958
	232	1,996
התאמת מסים נדחים לקבל עקב הקטנה צפויה בשיעורי המס	126	–
רווח נקי	106	1,996

דו"ח על השינויים בהון העצמי
לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 1986
מותאם להשפעת האינפלציה לפי מדד דצמבר 1986
(באלפי שקלים חדשים)

	1986	1985*
הון עצמי לתחילת השנה	12,867	10,873
רווח נקי	106	1,996
דיבידנד ששולם	(6)	(2)
הון עצמי לסוף התקופה	12,967	12,867

* מותאם מחדש

הערה: הדו"ח הכספי המלא נמצא לעיון ב כל סניפי הבנק.

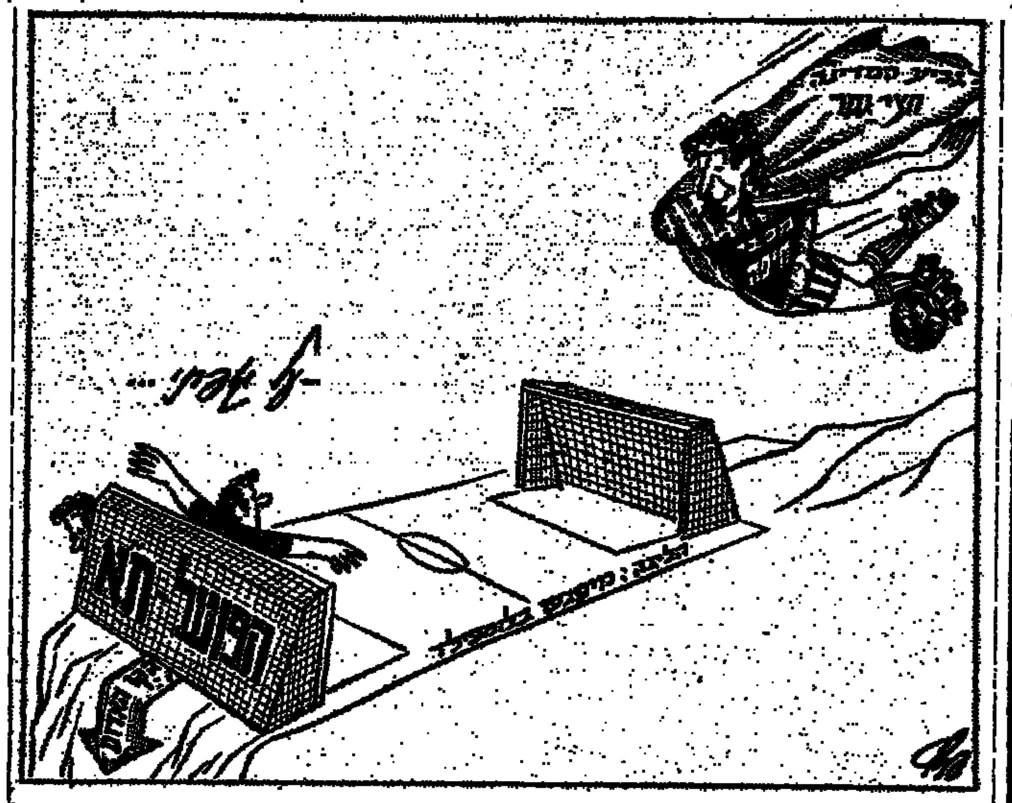

השניות האחרונות בלוזאן אינן מרפות מחן ליפין

מאת משה כהן

לרכז המצטיין של מכבי ת"א, חן ליפין, יש בימים אלה נפש חצויה. מצד אחד הוא מאוד מרוצה מהשתלבותו בחמישייה הפותחת של קבוצתו ומהפיכתו לשחקן מפתח בקבוצה, אבל השניות האחרונות של משחק גמר גביע אירופה בלוזאן אינן מרפות ממנו. ליפין הידוע ברגישותו הרבה לקח ללב את ההפסד הצורב.

בימים אלה נהנה ליפין מחופשה קצרה בביתו, במושב בית־זאהרון. פנינו לאחר מגיבורי „מחבת שרף", שהצליחו במהלך העונה לתפוס את מקומו של מוטי ארואסטי בחמישייה הפותחת של קבוצתנו.

הופעת הבכורה של ליפין בחמישייה הפותחת היתה בזר הגמר של אורטז, שם הוא הציג יכולת מעולה עד שהשופטים נכנסו לפעולה, ו"הדביקו" לו את העבירה השלישית.

העיתונות הצרפתית ידעה להעריך את יכולתו של ליפין. „ליפין היווה את הפתעת המשחק", ציינו העיתונאים הצרפתים המופתעים. בהמשך קנה לעצמו הרכז המצטיין מקום של קבע בחמישייה הפותחת.

ש: כיצד אתה מסכם את העונה?

ת: אני מאוד מרוצה מהעונה שחלפה. היתה לי התקדמות מאוד גדולה ואני בטוח שעם יותר ניסיון הבטחון יהיה שיפור ניכר ביכולתי.

ש: אתה עדיין מאוכזב ממשחק הגמר בלוזאן?

ת: בלוזאן היתה לנו אכזבה מאוד גדולה. אני טיפוס שמאוד לוקח ללב. אני חש אשמה מהשניות האחרונות, אבל יש לי עוד הרבה שנים לשחק כדורסל ואני מקווה להצליח במעמד דומה יותר טוב.

ש: מה דעתך על התבטאויותיו של מיקי ברקוביץ?

ת: אני מעדיף לא להתייחס לדבריו, כיוון שאני לא יודע את כל העובדות. הידע שלי מסתכם מעיון בעתונים.

ש: אתה נהנה לשחק במחיצתו של מיקי?

ת: באופן אישי אני מאוד נהנה לשחק איתו. יש לנו סגנון דומה של מהירות. היחסים שלנו מצויינים ואני זוכר כיצד הוא עזר לי רבות בעבר.

ש: מה דעתך על צבי שרף?

ת: הוא העניק לי מספיק אשראי ואני מאוד מרוצה מהתקופה איתו.

ש: כיצד ישפיעו עליכם השינויים בקבוצה לקראת העונה הבאה?

ת: לדעתי לא יהיו כל־כך הרבה שינויים. עדיין לא ידוע אם ברקוביץ ולאסוף ימשיכו לשחק במכבי. אם הם ימשיכו תהיה לנו אותה קבוצה עם חיזוק של מוטי דניאל.

ש: כיצד אתה מבלה בפגרת המשחקים?

ת: כבר בעוד שבועיים מסתיימת הפגרה ואני מתחיל את ההכנות בנבחרת לקראת אליפות אירופה. הפגרה קצרה מידי לשחקן מקצועני, אבל זה כבוד גדול עבורי לשחק בנבחרת ישראל.

מילצ'ן: תהליך צימצום הליגה יופסק עוד הקיץ

גורמים בכירים בין נציגי מכבי ובית"ר בהנהלת ההתאחדות לכדורגל שוקלים אפשרות להיאבק על הגדלת הליגה הלאומית ל־16 קבוצות בתום עונת המשחקים 87/88 במקום להמשיך את התהליך ולצמצמה ל־12 קבוצות בתום עונה זו.

עוזיקם מילצ'ן, בכיר נציגי מכבי בהתאחדות לכדורגל, אמר אמש:"לדעתי תהליך הצמצום ל־12 קבוצות יופסק עוד הקיץ. השאלה עתה האם נחזור ל־16 קבוצות או שנשאיר את הליגה עם 14 קבוצות לשנתיים של נסיון".

עמדת ראשי גוש מכבי ובית"ר נחושה שלא לאפשר את המשך תהליך הצמצום. "אין זה חשוב אם נחליט על כך היום או בהמשך הקיץ" אמר עוזיקם מילצ'ן. לדבריו כנס נציגי הקבוצות ביום ראשון האחרון הכחיש את העובדה שהקבוצות לא רוצות בהמשך תהליך הצמצום.

מילצ'ן הודיע כי גוש מכבי ובית"ר יעלה את הנושא במועד מאוחר יותר משום שאין הסיבות לתאריך. עם זאת אמר:"אני מקווה שקבוצות הפועל לא ישנו עמדתן בעקבות תכתיב או דבר דומה".

נבחרת הנוער היום בשווייץ נגד נוישטטל

מאת אשר גולדשלגר

נבחרת הנוער של ישראל בכדורגל תתמודד היום בשווייץ מול קבוצת הנוער של נוישטטל במסגרת טורניר בין־לאומי לקבוצות שבה נוטלות חלק גם קבוצת הנוער של ארסנל האנגלית.

נבחרת הנוער יצאה אתמול לשווייץ עם שלושה שחקני חיזוק שכבר סיימו את גיל הנוער, אולם בהתאם לתקנון הטורניר מותר היה לצרפם שכן טרם מלאו להם 20.

השלושה הם אלון נתן ממכבי ת"א, לביא קוניצקי ממכבי יפו ובני קווזירלי מהפועל פ"ת.

משחק הגמר של הטורניר יתקיים ביום שלישי בין הראשונה בבית הישראלי לבין הראשונה בבית המקביל. שאר הקבוצות תקיימנה משחקי דרוג על המקומות שלישי ומטה.

עבור המאמן גיגי כהן תהיה זו פרידה מהנבחרת שכן הוא מסיים את חוזהו ב־1 ביוני שנה זו וב־1 בספטמבר יכנס לתפקידו המאמן שלמה שרף.

סגל הנבחרת שיצא לשווייץ כולל את: לביא קוניצקי, עיד ברברה, גיא שרעבי, אלעד קורן, בני קוזשוילי, יצחק לוי, סתיו אליסלך, קרון צופין, מיכה צופין, אלון חזן, אלון נתן, משה ברדוגו, מוטי מוח, אחמד מוסה, איתי מרדכי, יאיר סגדרי, רונן חרזי ומשען ג'אן.

לנבחרת הנוער בצפים ארבעה משחקים בארבעה ימים.

בית"ר ירושלים לוועדת המשמעת

מאת אשר גולדשלגר

קבוצת בית"ר ירושלים תועמד בפני בית־הדין המשמעתי של ההתאחדות לכדורגל בגלל התפרעות אוהדיה במשחק עם הפועל באר־שבע בשבת האחרונה. למעשה אמורים היו הבית"רים להיות מועמדים לדין כבר אמש, אולם דיין בית־הדין המשמעתי עו"ד חיים אלחריף ביקש בנוסף לדו"ח המשטרה והמתין לדו"ח השופט אריה פרוסט שטרם הגיע למשרדי ההתאחדות.

בדו"ח המשטרה שהגיע להתאחדות מואשמים אוהדי בית"ר בגרימת קטטה עם אוהדי הפועל באר־שבע. ביה"ד המשמעתי מבקש גם לקבל הבהרות ממשטרת ישראל לגבי הדו"ח.

קבוצת מכבי יבנה נקנסה בסכום של 1000 ש"ח בגין התנהגות בלתי ספורטיבית של שני חברי הנהלה במשחק עם מכבי נתניה. שני חברי ההנהלה אלי איטח וחיים היגרי הורחקו לשני משחקים ממגרשי הכדורגל.

אברהם חזן מהפועל רעננה נענש בהפסקת פעילות מ־2 משחקי ליגה בגין הכישה בשיסים שהוביב.

אנדראס תאריטו, שוער קפריסין, מאגרף כדור גבוה שנבעט לעבר שערו, במשחק הבין־ארצי נגד פולין, שנסתיים שבדאנסק בתיקו אפס.

ישראל תנסה להפתיע את שוודיה בכדורעף

מאת יצחק ויסהוף
שליחנו המיוחד

נבחרת ישראל בכדורעף תתמודד הערב מול נבחרתה החזקה של שוודיה בבית הגמר של טורניר האביב.

השוודים הפתיעו בנצחון על נבחרת מערב גרמניה. פרשנים רואים בנבחרת זו את המועמדת העיקרית לזכות באליפות טורניר האביב. אם ישראל תפסיד הערב, היא תתמודד מחר נגד המפסידה במשחק בין נבחרות ספרד ותורכיה.

נבחרת הנשים של ישראל סיימה במקום האחרון את משחקיה בבית 3 של טורניר האביב בכדורעף הנערך בשוודיה. הישראליות נחלו הפסד שלישי ברציפות, הפעם מול אוסטריה – 3:0 (15:6, 15:13, 15:10).

כדורסל נשים

יריבתה של אליצור ת"א במשחק הגמר־סל, תקבע רק ביום שלישי, בתום המשחק השלישי המכריע בין קבוצות הפועל גבעתיים ומכבי ת"א. כך נקבע אמש בתום משחקי הגומלין בחצי גמר הגמר־סל לנשים.

אליצור ת"א גברה על הפועל ת"א 59:70 ומכבי ת"א הפתיעה את בנות הפועל גבעתיים – 56:78.

● נבחרת הקדאטים של ישראל בכדורסל עומדת לחזור היום לארץ ממלטה, שם היא זכתה בטורניר הבית המוקדם, על הזכות ליטול בקיץ חלק במשחקי אליפות אירופה.

מקנרו יצטרף ללנדל בסקוטלנד

ג'ון מקנרו יצטרף לאיוואן לנדל בסקוטלנד, כחלק מהכנותיו לקראת אליפות וימבלדון בשבוע הרביעי של חודש יוני.

השניים יתאמנו על משטחי הדשא בסקוטלנד, כדי להיות מוכנים להופעתם הבאה על משטחים דומים בקווינס קלאב הלונדוני ובוימבלדון.

הפתעה ברבע־גמר התחרות לדירוג

הפתעה היתה אתמול ברבע־גמר התחרות הבין־לאומית לדירוג עולמי לנוער, כאשר שגיב הורוביץ גבר על המדורג מס. 3 סאודין משוודיה 6:0, 6:2. ביתר משחקי רבע הגמר הושגו התוצאות הבאות: וידנפלד – ויינברג 7:5, 6:0; ח. ציון – בן־מרדכי 6:2, 6:1; מרנשטיין – הגדול (שוודיה) 7:6, 6:1.

היום ייערכו בבת־ים משחקי חצי־הגמר: מרנשטיין – ח. ציון; וידנפלד – הורוביץ.

בתחרות לנערות גברה המדורגת מס. 1 דליה קוריאט על אורית קביל 6:3, 6:3. יתר התוצאות: פופ (מערב־גרמניה) – מיכל פלת 6:2, 6:0; ענת וארון – דורית אשר 6:1, 6:1; הגית אחיון – סופי רפאל 6:4, 6:2.

בשבת יתמודדו בחצי הגמר אחיון מול וארון ופופ נגד קוריאט.

● גמר גביע המדינה בטניס יהיה היום אחה"צ (14.30) במגרשי מכבי צפון ת"א בין מועדון הכרמל חיפה והפועל צהלה.

● באליפות הבין־לאומית לטניס לוותיקים העפילו לחצי הגמר רוני גולדמן, גבי הרמט, ברמן הודאס ומיקי רהב. המשך המשחקים היום ומחר במכבי צפון בת"א.

הפועל יהוד עולה לבירה ל'התחשבן' עם הפועל י-ם

מאת שמואל טל

הפועל יהוד, שעצרה בשבת החולפת את תנופתה של הפועל חיפה, המוליכה, עולה מחר לירושלים כדי להוכיח לשותפה אחרת במאבק האליפות את כוחה. יהיה זה המשחק המרכזי במחזור ה־25 בליגה הארצית.

הפועל חיפה עצמה, שאיבדה את יתרונה, תנסה לחזור ולהשיבו אליה על חשבון הפועל בית־שאן במשחק שייערך בקרית־אליעזר. שתי שותפות אחרות במאבק על כרטיס העליה יוצאות למשחקי חוץ קשים. הפועל חדרה תתארח בטבריה בשעה שצפריירים חולון תשחק ברחובות נגד מכבי שעריים.

בתחתית שני מאבקים על שש נקודות. בית"ר רמלה מארחת את בית"ר נהריה והכח ר"ג את הפועל מרמורק.

מכבי רמת־עמידר תארח את סוגרת הטבלה מדימונה והפועל עכו את הפועל ר"ג הנאבקת אף היא על חייה בארצית.

בית"ר רמלה – בית"ר נהריה

מאבק לחיים או למוות בין שתי קבוצות הממוקמות מתחת לקו האדום. רמלה שהשיגה בשבוע שעבר נצחון, תשתדל לנצל את ביתיותה כדי לצבור שלוש נקודות נוספות. נהריה שאיבדה כנראה כל סיכוי לא תהווה יריב לרמלאים הנמרצים יותר.

התחזית: נצחון לרמלה.

הכח ר"ג – מרמורק

עוד מאבק בין שתי קבוצות שחרב הירידה מונפת על צווארן. הכח ביתית ולפיכך סיכויה טובים יותר אבל מרמורק מעודדת מנצחונה האחרון, לא תרים ידים ותנסה לחלץ לפחות נקודה. כדורגל גדול לא יהיה שם אבל מלחמה ועצבים במשך כל דקות המשחק.

התחזית: תיקו

רמת־עמידר – דימונה

דימונה כבר בדרך לליגה א'. מאידך משחקת עמידר כדורגל משוחרר המניב תוצאות. אין כל סיבה שהמארחים יאבדו נקודות דווקא בבית, זאת למרות שדימונה תעשה מאמץ לסיים העונה בכבוד.

התחזית: נצחון לעמידר

הפועל י-ם – הפועל יהוד

לאחר שהמעידה את המוליכה מחיפה תנסה מחר יהוד לעשות זאת גם בירושלים. הירושלמים לא מצליחים להציג לאחרונה כדורגל גדול אבל הדבר לא מפריע להם ללקט נקודות. מאחר שלירושלמים אסור להפסיד הם ישקיעו כל כוחם. סיכוייהם לנצח עדיפים.

התחזית: נצחון לירושלים.

הפועל חיפה – בית־שאן

חיפה איבדה בשבוע שעבר את יתרונה. כדי לא לאבד את המקום הראשון היא חייבת לנצח מחר. אבל בית־שאן שכבר שכחה טעמו של הפסד, לא תוותר בקלות ותנסה להפתיע. על הנייר חיפה עדיפה אבל גם תיקו סביר.

התחזית: תיקו ומעלה לחיפה

הפועל עכו – הפועל ר"ג

הפועל ר"ג הנאבקת על מקומה בארצית מצפיה לעכו למפגש נגד קבוצה שאיבדה כל ענין בליגה. העכואים טובים יותר אבל השאפתנות של האורחים תאזן את המשחק שיהיה שקול.

התחזית: תיקו

הפועל טבריה – הפועל חדרה

חדרה, החולמת עדיין על העליה ללאומית, יוצאת למשחק חוץ קשה בעיר הכנרת. לטבריה אין אמנם אתגר רציני, אבל היא מוכרת כקבוצה המתעלה על עצמה נגד קבוצות הצמרת. חדרה לא יציבה ולכן תלויה תוצאת המשחק במצב הרוח של שוקציה.

התחזית: תיקו ומעלה לחדרה.

שעריים – צפריירים חולון

חולון חזרה לכשורה הטוב, אלא שמחר היא מתארחת אצל קבוצה שהתקרבה לתחתית. לפיכך לא תהיה משימת החולונים קלה. למרות שחולון טובה יותר הייתי מציע למנחשי הטוטו ללכת על משולש.

התחזית: תיקו ומעלה לחולון.

בליגות א'

● צפון: מכבי חדרה – רעננה; אחי־נצרת – עפולה; בני־טמרה – "עליה" כפר־סבא; בית"ר חיפה – קרית שמונה; טירה – מכבי טמרה; טייבה – אור־עקיבא; טירת־הכרמל – קרית־אתא.

● דרום: לורוס – בית"ר באר־שבע; ירוחם – בית־שמש; אור־יהודה – ראשון־לציון; אשקלון – קרית־גת; בת־ים – קרית־אונו; רמת־השרון – קרית־מלאכי; אזור – הפועל רמלה.

הליגה הארצית

	הקבוצה	מש'	נצ'	תיקו	הפס'	שערים	נק'
1.	הפועל חיפה	24	12	8	4	16–34	44
2.	הפועל ירושלים	24	13	5	6	20–29	44
3.	הפועל צפריירים חולון	24	11	8	5	13–29	41
4.	הפועל חדרה	24	11	7	6	28–34	40
5.	מכבי רמת־עמידר	24	10	5	9	22–21	35
6.	הפועל טבריה	24	10	4	10	27–31	34
7.	הפועל עכו	24	8	10	6	23–27	34
8.	הפועל יהוד	24	9	7	8	23–24	34
9.	הפועל בית־שאן	24	7	13	4	23–23	34
10.	מכבי שעריים	24	7	10	7	16–21	31
11.	הפועל רמת־גן	24	7	9	8	18–16	30
12.	הפועל מרמורק	24	7	6	11	31–25	27
13.	הכח רמת־גן	24	6	7	11	22–14	25
14.	בית"ר רמלה	24	4	12	8	32–17	24
15.	בית"ר נהריה	24	4	8	12	28–16	20
16.	הפועל דימונה	24	3	7	14	37–18	16

עיקול על כספי הפועל ירושלים לבקשת ר. טורק

צו עיקול על כספי קבוצת הכדורגל של הפועל ירושלים, הוצא אתמול בבית־המשפט המחוזי בתל־אביב, לבקשת הכדורגלן ריפעת טורק, בעבר שחקן נבחרת ישראל, הטוען כי המועדון חייב לו יותר מ־100 אלף ש"ח.

בבקשה להטלת העיקול, מפרט פרקליטו של השחקן, עו"ד א. שוך, את תנאי העסקתו של טורק בהפועל ירושלים, כולל שכר, פרמיות עבור נצחונות, פיצויים בגין נזקי־גוף ועוד. עוד נטען בבקשה, כי הנהלת האגודה התחייבה לשלם לו גם את יתרת שכרו לעונת המשחקים 1985־6.

למרות פניות חוזרות ונישנות של המבקש, טרם שולם לו החוב בסך 103.205־ ש"ח, טוען השחקן.

בדיון במעמד צד אחד, החליט השופט אורי גורן להיעתר לבקשה, והטיל עיקולים על כספי אגודת הפועל ירושלים. כמו כן הוצא צו תפיסה לכרטיסי הכניסה למשחק הכדורגל של הפועל ירושלים בשבת במגרש ימק"א בבירה נגד הפועל יהוד.

ליברפול תופיע בנעילת הכינוס

המשחק בין קבוצת ליברפול לבין נבחרת הליגה הישראלית ינעל את אירועי משחקי הפועל ה־13.

קבוצת ליברפול אישרה את בואה למשחק והיא תתמודד עם כוכבי הליגה הישראלית. במשחק מוקדם תתמודד אלופת סקוטלנד, קבוצת ריינג'רס, נגד נבחרת העתודה.

שני המשחקים יערכו ביום שני 11.5.87 באיצטדיון רמת־גן. בהפסקה שבין שני המשחקים ייערך טקס חגיגי, שבו תפרד קבוצת ליברפול מכוכבה, איאן ראש, המצטרף לשחק בעונה הבאה בקבוצה האיטלקית יובנטוס.

● הרץ הקנייתי, ארווין סנג, בעל שיא אישי של 1:44.22 דקה בריצת 800 מ', יטול חלק במשחקי הפועל. האתלט הקנייתי, שסיים במקום השישי באולימפיאדת לוס־אנג'לס יגיע למשחקי הפועל יחד עם משלחת ארה"ב.

נותרו עוד 17 ימים למשחקי הפועל ה-13

קרן פרס יו"ר הכנסת לאיכות החיים

הענקת פרסים לשנת התשמ"ח

קרן פרס יו"ר הכנסת לאיכות החיים מעניקה פרסים בשנת תשמ"ח בסכום כולל (בשקלים) השווה ל־100,000 דולר, בתחומים הבאים:

א. הגברת העליה, מניעת הירידה והקלת הקליטה.
ב. פעילות בשירות החברה והקהילה, ומיזוג יוצאי גלויות.
ג. קידום שלטון החוק וערכי הדמוקרטיה.
ד. העמקת ההבנה והדו־קיום בין היהודים והערבים.
ה. שיתוף פעולה עם צרפת על מוסדותיה התרבותיים, המדעיים והאומנותיים, לשם שיפור איכות החיים והעשרת חיי התרבות בישראל.

הקרן הוקמה במטרה לספח שיפור איכות החיים בארץ, ונועדה לעודד ולתמריץ פעילות שהחלה ויש לה המשך.

בכל תחום ותחום תפעל ועדת פרס, שתגיש המלצותיה. ההחלטה הסופית היא בידי חבר הנאמנים של הקרן.

הקרן תהיה רשאית להחליט גם על מתן מענק או מענקים.

כל אדם בישראל, וכן תאגיד או מוסד בלתי מאוגד למעט רשות מרשויות המדינה – כשיר להיות מועמד.

כל אדם כשיר להציע מועמד לקבלת הפרס. המציע רשאי להציע הצעה בעילום שם, או לבקש שאהותו תישמר בסוד.

על הזוכים בפרס תפורסם הודעה בעתונות. לא יישלחו הודעות למציעים שלא זכו בפרס.

הפרסים יחולקו בטקס שייערך במשכן הכנסת, במסגרת אירועי „יום הכנסת", בסמוך לט"ו בשבט התשמ"ח.

הצעות יש להגיש בכתב למזכירות הקרן, משכן הכנסת ירושלים, מיקוד 91999, בצירוף הנמקה, תוך 45 יום מפרסום מודעה זו.

שלמה הלל, יושב־ראש הכנסת, יושב־ראש הקרן
שמואל רשף, גזבר־כבוד של הקרן

דירות

וילות ובתים

דן משפחתי מערב ראשל"צ 3 מפלסים (25616) 03-945597

5 מאבן לשיפוץ +דונם בפיסגת הכנען 65,000 (25543) 04-370776

דירות למכירה

ת"א-יפו

דירות למכירה

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

בפתח-תקוה דירות לאיכלוס מיידי 4 חדרים ברח' רוטשילד 18-20 לפרטים: חברת "אביב" (26839) 03-7512203

דירות למכירה 2-2½ חדרים

דירות למכירה 3-3½ חדרים

בשיכון ל' דירות לאיכלוס מיידי 5 חדרים ר"ח לוי-אשכול 40 לפרטים: חברת "אביב" (26833) 03-7512203

שרון

דירות למכירה

בני-צהלה של "אור-רים" הרצליה הצעירה, שכונה יוקרתית חדשה, דירות 6½ 5 חדרים מפוארות, פנטהאוזים. מחירים מיוחדים לתקופה מוגבלת. לקבלת פרטים: 050-22214 משרד המכירות פתוח באתר בין השעות: 14.00-10.00, המשך רח' רבי-עקיבא הרצליה הצעירה (25675)

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

חולון-בת-ים

דירות למכירה 2-2½ חדרים

דירות למכירה 3-3½ חדרים

דירות למכירה 1-1½ חדרים

דירות גג

דן

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

קבלנים מציעים

בבנדים 3½, חניה, מעלית, ק"ב, חזית, 03-5519228 67,000. (25689)

דירות למכירה 1-1½ חדרים

דרום

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

דירות למכירה 2-2½ חדרים

דירות למכירה 3-3½ חדרים

דירות למכירה 1-1½ חדרים

דירות להחלפה

ביקוש דירות

דירות בשכונות

דירות מרוהטות

דירות בגני מבטח

● חייבת להימכר 2 חדרים חד"ש +טלפון במזרחוקה 03-910934 (2805)

חדרים מרוהטים

עסקים

זוכי מכירה אחרונה! בפסח! בפישפשוק בגני התערוכה במדינת הילדים ב-300 בלבד "יד" בן-עמי 7 כיכר דיזנגוף (בחג ובלילה) (25800) 03-293665

דרוש/ה לשותפות פעילה או למכירה מתפרה ונהנציה 03-5052220 (24799)

מחסנים

אולמות

חנויות

משרדים

מבני תעשיה

מגרשים

הצעות עבודה

ל"מי ומי" פרדייז עוזר למנהל אחרי צבא, הכשרה תינתן במקום (26813) 03-496115

ל"מיומי" פרדייז דרושים מלצרים לפנות לטלפון 03-496115 (26757)

לחברה בתחום האירועים, דרושים צוותים לביצוע עבודות דיגול וקישוט שטח. עדיפות לבעלי רכב מסחרי (26653) 03-267903

קניון מכבי לרכש חו"ל לעבודה בהרצליה, תנאים מעולים. "חבר" (26646) 03-221214

דרושים טבחים שינויים תנאים טובים למתאימים (25563) 03-7519320

בחורים חסונים החל: 1.80 מ' רציניים לאירועים, מיוחדים, מעניינים. (25493) 03-441591

מכונאי אחזקה מנוסים לעבודה בחולון/ כפר-סבא, תנאים מעולים "חבר" 03-221214 (25477)

להברת "מוסטלה פאס" תכשירי טיפוח ואיפור דרושות יועצות יופי בכל רחבי הארץ. הכשרה תינתן למתאימות. ת"א 03-238804, 235229, כ"ס רעננה 052-444717, גבעתיים-ר"ג 03-719632, נתניה 053-330272, חולון 03-846253, רחובות יבנה 08-435234, ראשל"צ 03-941773, הרצליה 052-545166, פתח-תקוה 03-919904, לוד-רמלה 08-244793, קרית גת 051-881203 (25455)

מפעיל מחשב בודה לעבודה במשמרות באזור ראשל"צ 03-240207-8 (25141)

למסעדת "פינג'ן" בהרצליה פיתוח דרושים: מלצרים/יות+ נסיון (24938) 052-555037

מלחימות/ מחווטות (רצוי WIRE-U.P) לעבודה באזור חולון. (24910) 03-240207-8

לניהול עסק רציני בתחום השיווק לחברה מובילה נמרץ ושאפתן להשכרה בטלפון (24894) 08-244768

עובדים כלליים לעבודה קבועה באיזור חולון וראשון-לציון (24743) 03-240207-8

פקידים/ות

דרושה מזכירה/ כתבנית דו-לשונית+ נסיון ביבוא לעבודה מידית משרה מלאה. תנאים מצוינים למתאימה "חבר" בן-יהודה 100 ת"א שעות הקבלה 09.00-14.00 (26704) 03-221214

דרושות כתבניות דו-לשוניות (רצוי שפת אם אנגלית) לעבודה מידית+ תנאים טובים "חבר" בן-יהודה 100 ת"א שעות קבלה 09.00-14.00 (26703) 03-221214

דרושות כתבניות עברית מנוסות לעבודה מידית. למתאימות תנאים סוציאליים. "חבר" בן-יהודה 100 ת"א שעות קבלה 09.00-14.00 (26702) 03-221214

דרושות כתבניות למעבד תמלילים: י.ב.מ. "יוני דרמיל" "לניר" ואחרים למתאימות (בעלות נסיון בלבד) עבודה מידית+ שכר גבוה "חבר" בן יהודה 100 ת"א שעות קבלה 09.00-14.00 (26701) 03-221214

למועדון בריאות ת"א (בריכת גורדון) פקידת קבלה 03-280229 מיום א' (25521)

מנהלת משרד לחברה גדולה בחולון (הדפסה עברית/ אנגלית) למשרה קבועה 03-240207-8 (25150)

כתבנית עברית לחברה גדולה בת"א (עבודה מגוונת). 03-240207-8 (24917)

כתבנית אנגלית לחברה גדולה בת"א (תנאים טובים) 03-240207-8 (24809)

מחשבים

מורים וגננות

עוזרות ומטפלות

טבחים – קונדיטורים

לקיבוץ להבות-הבשן בגליל-העליון דרוש טבח בעל ניסיון בפרטים לפנות לגיקי 06-952245 ביום 06-952389 בערב (25622)

גזירה/תפירה

5 ימי עבודה במפעלי "מטקס" בני-ברק הסעה מאורגנת כל התנאים הסוציאלים, זה הזמן להצטרף למטקס ולקבל קביעות 03-706342 03-706158 (26887)

לסריגי הלן בת"א דרושים/ות תופרות אוברלוק אפרט. גזרנים/יות מנוסים/ות לעבודות לייצוא ברמה גבוהה טלפון 03-835154 לי"ע קוב. (26767)

תדמנית מנוסה למשרה מלאה, תנאים טובים 03-614432 אחרי חג (25063)

למסירה גהצניה דוד 2+ שולחנות הציוד למכירה המקום בשכ"ח (24729) 03-5052220

הנהלת חשבונות

לחברה במרכז ת"א דרוש/ה למשרה מלאה מנהח"ש נמרץ בעל נסיון בעיבודי הנהח"ש ושכר על פי.סי (חשבשבת) טלפון 03-267903 (26671)

טכנאים הנדסאים

הנדסאי קירור/ מיזוג אויר לתכנון ושרטוט מיזוג אויר עבודה קבועה באזור ראשל"צ 03-240207-8 (25161)

חשמל ואלקטרוניקה

עובדי דפוס

עובדי יהלומים

ספרים/יות

נגרים

לחברת "בן-ארי" בע"מ דרושים נהגי טריילר לאמבטיות, סמי וציוד כבד. נסיון חובה 03-952521 (25565) 03-955611

נהגים

מחסנאים

דרושים מחסנאים סוציאליים עם נסיון של לפחות 4 שנים +המלצות ממקומות עבודה קודמים לעבודה מיידית הסעות+ ארוחות שכר גבוה "תגבור" 03-297840 (25532)

מוכרים/ות

ל"נוטקס" דרושות מוכרות מנוסות לבוטיק דיזנגוף והילטון כל התנאים הסוציאליים (26680) 03-337725

לחנות בנמל-בן-גוריון מוכרות לעבודה במשמרות. (ידיעת אנגלית חובה) (25154) 03-240207-8

סוכנים – מקדמי מכירות

לענף הצעצועים סוכן נוסע +נסיון קודם. תושב ראשל"צ/ הסביבה (26656) 03-990046

דרוש סוכן לא.י.ק. שיווק חומרי ניקוי לאזור הדרום +נסיון רצוי מקורי 03-800113 (25091) 03-804894

מפעלי ציוד מכני

מפעיל ל-950 בעל חזק ונסיון מאזור במרכז (25541) 03-5400663-4

פועלים/ות

עובדי נקיון

עובדי מתכת

דרושים חרטים עם דיוק תעופתי נסיון 4 שנים קריאת שרטוט יום עבודה מלא. הסעות +ארוחות שכר גבוה "תגבור" (25520) 03-297840

דרושים מסגרים בוגרי בי"ס מקצועי ידע בריתוך קריאת שרטוט ותוכניות. 4 שנות נסיון לתקופה מושכת. תנאים ושכר גבוה. "תגבור" 03-297840 (25421)

דרושים כרסמים: נסיון 5 שנים בעבודה מדוייקת לתקופה מושכת עבודה באופן עצמאי הסעות +ארוחות, שכר גבוה "תיגבור" (25392) 03-297840

כרסם אוניברסלי, ידע בהפעלת C.N.C לאזור חולון. 03-240207-8 (25189)

מבלטנים בוגרי בי"ס מקצועי בעלי נסיון של 4-5 שנים לפחות עבודה באופן עצמאי, הסעות+ ארוחות שכר גבוה "תגבור" (25165) 03-297840

עובדי מוסך

שומרים

פנסיונרים

שרותי אחיות

שליחים

בקשת עבודה

מכוניות

אאודי

80, 1600, 1987 גיר רגיל+ 1800 אוטומטית, למסירה מהירה+ אשראי 03-225217 +החלפה (24919) 03-235824

אוטוביאנקי

אוסטין

אופל

אלפא רומיאו

אמריקאיות

ב.מ.וו.

כל דגמי ב.מ.וו. 316, 318 1987 למסירה מהירה +החלפה 03-225217 03-235824 (24928)

ג'יפים

דייהטסו

דלתא

וולבו

וקסהול

טלבוט

טנדרים

לנצ'יה

מסחריות

מרצדס

סובארו

הזדמנות: פיטון חדש תוצרת יפן לצירה סרטים באורך 160 ש"ח +מ.ע.מ להשיג "המדביק" "יהי" דרוש חלפים לרכב (26723) 03-377744

בהזדמנות 1300 סוף 1981 +טסט מצוינת. צבע מקורי. שנה ש"ח 11,800 03-858102 03-857621 (25236)

המרכז לשיפוץ מנועי סובארו "בסובארו תה"לון" מורשה יפנאסט (25183) 03-805050

סובארו 1300 1981 (25071) 03-887162

פולקסווגן

פיאט

● פיאט רגאטה ראשונה 87 1300 4,500 ק"מ. 06-580587 (26737)

● פיאט 126 78 מצב טוב 03-906837 06-9326968 (26651)

● פיאט 127 1982 שניה +טסט לשנה 4 דל' תות 06-243030 (25827)

סיטרואן

● סיטרואן ויזה סופר אר 1983 1100 ראשונה 03-5461251 (26474)

● ג'י.אס.אי. 1984 סיטרואן +מזגן +טס' ריאו, יד ראשונה 03-294141 (25694)

● ב.ג. מוסכים סיטרואן מוכבת ת"א 25 שנים בשרות סיטרואן. אולם תצוגה שרות תקינות. מרדכי 52 תל-אביב 03-331339 03-334087 (25712)

● ויזה 1124, 1983 שמורה 55,000 ק"מ 03-209525 03-418118 (25619)

סיאט

● רונדה 84 ג'י.אל יפיפיה 45,000 ק"מ בהזדמנות 03-765227 (26748)

● איביזה 85 במצב ב"ד +תוספות 809768 658098 (25470)

● איביזה 1986 1200 מראשונה בהרשה 052-556396 ובעבודה 06-324527 (24764)

סוסיתא

● רום כרמל סטיישן 78 טסט לשנה בהזדמנות. 03-989260 (25375)

● כרמל דוכס 74 טסט לשנה מצויינת, בהזדמנות. 5519163 (25347)

פיז'ו

● 305 ג'י.אל סוף 1982 מיטלי שמורה כחדשה 03-807968 (25804)

● מכר 505 ג'י.אל 1986 הנה כה עבר 03-354244 בבית 03-657323 (25796)

רנו

● 5 מיאג 1982 1100 5 דלתות ראשונה 185,000 ק"מ 052-354576 (26273)

פורד

בתי"ס לנהיגה

● מכבורי 83 ראשונה +מזגן לבורה עם עבודה 03-9362129 (25785)

בתי"ס ושיעורים

חליפי רכב משומשים

"יהושע" חלפים מ"שומשים קניית רכב ל"תיקון ולפרוק (25791) 03-370249

אופנועים וקטנועים

מבצע f.m.50 סוזוקי חדש זדין ויעיל. הילדים אוטומטיים 2,310 ש"ח כולל מע"מ והה"פקדה משולמת ע"י אבניר לבעלי ויזה עדיף 12 תשלומים "אבניר" יבואני אופנועים הגדולים בארץ שרות ומחסן חלפים גדול ביותר. הסדנא 6 תל-אביב 03-815511 ואצל סוכני סוזוקי (26845)

רוצים לקנות

● ישראל קונה הכל וידרשות 03-958678 ובערב 03-828567 (26880)

דהיטים

מקררים

מקררים מסחריים!! מקרר ויטרינה למעדניה+ מקפיאים 03-380796 03-382198 (26895)

וידאו טייפ

מערכות קול

מכונות כתיבה

חיות בית

כלי נגינה

הלוואות

חוגים

חקלאות

למגדלי צבר ברשותי מיתקן למיון ואריזת צבר לשוק מקומי וייצוא, בהתאם לדרישת אגרקסקו לשידות המעוניינים. תנאים מיוחדים למגדלים שקנו ממני שתילים. למכירה יחידים מחלקה מובחרת המניבה 5 טון לדונם (25628) 053-344797

טרקטורים

טלויזיות

טיולים

בתי־כנסת

סירות

מזגני אויר

מכונות תפירה

ריפוי והדרכה

פוליש ונקיון

ציוד תקשורת

ציפוי אמבטיות

צילום

קיט ונופש

קרוואנים ונגררים

שרות/מעליות

שדוכים

בת זוג

בן זוג

הכרזות

שוק הציאות

● "HARDING EVANSTON 9346 ILL. 60283 U.S.A."

באר שבע והדרום

אילת

ירושלים

עסקים

משרדים

חיפה

דירות

דירות להכירה 2-2½ חדרים

מכוניות

חיפה

דירות

אשדוד

לשטיחי כרמל דרוש מקדם מכירות לשעות אחה"צ למחלקת השטיחים בכלבו שלום להתקשר 9.00-15.00 של' 4-06-62851 לאורנה

דור הוועדים שרף בתעסוקה תשמ"א 1981

מורר הנדסה ובניין בע"מ

דרושים/ות

1. מהנדס ביצוע
* מהנדס אזרחי
* כושר אירגון וניהול
* משא ומתן
* נסיון נדרש 3 שנים

2. מנהל עבודה
* מוסמך
* נסיון בעבודות ציבוריות בפרוייקטים מורכבים

מגורים דרומה מתל-אביב למשרות הנ"ל תנאים טובים למועמדים המתאימים
לפנות בכתב"יד לת.ד. 153 אשדוד 77101 או לטלפון 055-24334
סודיות מובטחת

ללקוחותינו באזור גוש-דן דרושים:

כרסם
כרסם אוניברסלי בעל ידע בהפעלת C.N.C. עבודה במשמרת II באזור חולון ● שכר גבוה

הנדסאי חשמל
לתכנון מתקני חשמל לארם חזק, 3-2 שנות נסיון במתקני חשמל, ידע כללי באנגלית, הבנת חומר טכני, העבודה באזור ראשל"צ.

מפעיל מחשב
ידע בהפעלת מחשב ברזו. עבודה במשמרות באזור ראשל"צ
בדבר פרטים נא לפנות לטלפון 03-231958 או 03-240207-8

לחברה ארצית (עם מחזור של למעלה מ־100,000,000 $) דרוש/ה

סגן/ית חשב/ת
לתפקיד בכיר ואחראי במערכת הכספים

כשורים דרושים:
★ רואה חשבון בעל/ת נסיון של מספר שנים בעבודה מעשית, רצוי בחברות מסחריות/תעשייתיות.
★ יכולת ארגונית וניהול צוות עובדים.
★ שליטה טובה בעברית ואנגלית.

מקום העבודה בחיפה.

נא לפנות בכתב יד לת.ד. 7144 חיפה. סודיות מוחלטת.

לאגף השיווק של חברה מובילה

בתחום המזון
דרושים

1. מנהל מחסן
★ השכלה תיכונית
★ כושר ניהול צוות עובדים
★ ידע בהפעלת מחשב
★ נסיון מוכח של 3 שנים בתפקיד דומה

2. מזכירה כללית
★ הדפסה בעברית
★ הפעלת מעבד תמלילים
★ ניהול משרד

3. פקיד מחסן
★ השכלה תיכונית

מגורים באיזור רמת-גן, פתח-תקוה הכרחיים לכל המועמדים
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים והמלצות לת.ד. 423 פתח־תקוה.

LEVI'S

סוכני מכירות עצמאיים

– בעל/ת נסיון קודם של לפחות שנתיים בענף הטקסטיל
– בעל/ת קשרים הדוקים עם בוטיקים בענף ההלבשה
– גיל 25-35
– יכולת כספית

לפנות בכתב בצרוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 2147 ת"א מיקוד 61020
עבור: דני האברי – אישית

דרוש

מנהל מחלקת גרפיקה
גרפיקאי עם נסיון בעיצוב ספסים וסמלים לניהול צוות גרפיקאים במפעל לנייר רציף וטפסים באזור ת"א.
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 33263 ת"א עבור מס' 35.

עיריית תל-אביב-יפו

להנהגת צופי ת"א־יפו דרושים

מרכז/ת שבט צופים
לקביעת פגישת הכרות להתקשר להילה טל' 301552/383387

FIAT

סוכנות מכוניות לים התיכון בע"מ

ד ר ו ש

כלכלן
* תכנון ועריכת תקציבים
* מעקב על ביצוע וניתוח הפעילות
* מעקב ופיקוח על ביצוע רישומת
* ידע בנורמות ופרמיות

מועמדים מתאימים יפנו בכתב־יד לת.ד. 522 תל אביב, מיקוד 61004, (עבור כלכלן) עם פירוט השכלה וניסיון מקצועי וכן לצרף צילומי מסמכים ותעודות.
סודיות מובטחת

לשת פיצירות רמיני
דרושים
★ מנהלי מסעדות
בעלי נסיון בענף
★ פקידה
עם ידע בהנה"ש
★ מרכזנית
נא לפנות 282967 03-285746

למפעל למבלטים ומכבשים
דרושים:
מהנדס/הנדסאי
לתיכנון מבלטים אוטומטיים
הנדסאי
לתיכנון והפעלת מכונות אלקטרואורזיה.
טל. 053-683754
053-683755

נטר צרפי צילום (2000) בע"מ

טכנאי שרות
למכונות להעתקת מסמכים
1. בוגר בית ספר מקצועי (אלקטרו מכניקה).
2. מגורים באזור הדרום.
3. רשיון נהיגה.
מועמדים מתאימים יתקשרו לציפי. 03-9234222

Agfa

על שם נחום גולדמן

דרושים

מנחים לקבוצת סטודנטים מחו"ל לסמינרים בנושאים:
תולדות עם ישראל וזהות יהודית

* ידע השכלה בנושאים הקשורים ביהדות
* נסיון בחינוך לא־פורמאלי והנחיית קבוצות דיון
* עד גיל 45

העבודה חלקית ואינה קבועה

המועמדים יחוייבו להשתתף בקורס הכנה בין 29.5.87-17.5.87

אגוד ערים אזור הרצליה

שרותי כבאות

מ כ ר ז
לקצין מניעת דליקות

הכישורים הדרושים:
1. עבר קורס קציני כבאות או קורס קצינים בצה"ל או בהג"א.
2. השכלה תיכונית או תואר אקדמאי, רצוי (פניות של מהנדסים גם כן יענו).
3. שולט בשפה העברית (קריאה וכתיבה).
4. ידע בקריאת תכניות.
5. בעל רשיון נהיגה מתאים.
6. ידיעת השפה האנגלית, רצוי.
7. בעל כושר בריאות תקין.
8. תעודת יושר משטרתית.

תנאים מיוחדים:
1. מגורים בתחום השיפוט של האיגוד.
2. שעות העבודה הן שעות בוקר.

פסיכוטכני.

על המתעמדים להגיש את מועמדותם עד 1.5.87, עם קורות חיים, בכתב יד, לת.ד. 144 הרצליה.
יעקב דקל / יו"ר האגוד

דרוש

טכנאי/ מתקין למזגני רכב
בעל נסיון תנאים טובים למתאימים 255418

חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות •

חגיגות הסהארנה, המימונה של יוצאי כורדיסטאן, החל אתמול בהשתתפות אלפים בעין־חמד ליד ירושלים (צילום: יצחק הררי)

כל פעולות חברת י.ש. עומדות בביקורת של ההסתדרות

רוזוליו: לא פעלה במסתרים; טענות שמאי מגוחכות

„אני קובע חד וחלק: חברת י.ש. לא פעלה במסתרים. וכל פעולותיה וספרייה עומדים לביקורת ההסתדרות: טענותיו המגוחכות של ראש סיעת הליכוד בהסתדרות בשקר יסודן והן ניסיון נוסף להכפיש את שם חברת עובדים ולעוות את פעילותם של אלה הנושאים באחריות לניהולה" – אומר דני רוזוליו, מנכ"ל חברת העובדים, במכתב ששלח אתמול לחברי הוועדה המנהלת של חברת העובדים והעתקיו יועברו לחברי הוועדה המרכזת.

רוזוליו כותב כי החברה הוקמה לפי אישור הוועדה המנהלת של חברת העובדים מיום 30.4.84, כשבעלי המניות הם חברת העובדים ו־8 תאגידים של משק העובדים. מטרת החברה – מימון מתן שרותים על ידי מטה חברת העובדים לתאגידים בתחום הבחינה, ייעוץ ופיקוח. גם מועצת חברת העובדים החליטה, בשנת 1986, על כך שיש להקים מסגרת תקציבית עצמאית למטה חברת העובדים.

החלטות הוועדה המנהלת על הקמת י.ש. הועברו, אומר רוזוליו במכתבו, לידיעת מבקר ההסתדרות שכן החברה – כמו כל חברה אחרת במשק העובדים – עומדת לביקורתו. בנוסף לכך יש כמובן לחברה הנהלת חשבונות ורואה חשבון חיצוני.

חברת י.ש. מממנת את שליחותו של נסים בכר בשוויץ לאחר שהדבר אושר על ידי הוועדה המנהלת של חברת העובדים לפי סיכום עם ירוחם משל, מזכ"ל ההסתדרות דאז ואישור חוזר של מזכ"ל ההסתדרות כיום ישראל קיסר.

חברת י.ש. מימנה עבודות יעוץ ומחקר שנעשו על־ידי הפרופסורים צ'ארלס סאפירו וגדעון שטיאס, במסגרת ההתארגנות־מחדש של מטה חברת העובדים ויעול ההכוונה והפיקוח על התאגידים השונים. החברה משלמת זמנית, עד שיופעל הסדר של קבע, עליו סוכם יחד עם מזכ"ל ההסתדרות, את משכורתו של מנכ"ל חברת העובדים, ד"ר שמעון רביד.

י.ש. משלמת גם את משכורתו של עובד אחר במחלקה הכלכלית, הדוברת, חצי מזכירה וחלק ממשכורתו של האיש המטפל בנושאים חברתיים של חברת־העובדים בירושלים – וזאת במסגרת השירותים שחברת־העובדים נותנת לתאגידיה באמצעות י.ש.; כן מימנה י.ש. כמה פעולות מחקר ויעוץ שנדרשו לצורך הפעילות העיסקית של חברת העובדים.

כל תשלומי המשכורות, מדגיש רוזוליו – תואמים את סולם השכר המקובל בכור.

בסיום מכתבו שב רוזוליו ודוחה את „הגילויים" של ח"כ יעקב שמאי, ראש סיעת הליכוד בהסתדרות ומביע צער על כך שקיימים גורמים, גם בתוך ההסתדרות, הנותנים יד להכפשת שמה של חברת העובדים והאחראים לניהולה.

עדיין רב מספר העוזבים את ת"א מהמשתקעים בה

מאת נתן רועי, סופר „דבר" בתל־אביב

מספר התושבים העוזבים את תל אביב עולה על מספר המשתקעים בה מדי שנה. הגרעון השנתי במאזן ההגירה (עודף העוזבים על המשתקעים) נע בין 3500 ל־6500 תושבים בשנים 1964–1984, אך בשנת 1985 נרשם גרעון נמוך במיוחד – 1753.

מן הדו"ח הסטטיסטי של המרכז למחקר כלכלי־חברתי של העירייה לשנת 1986, המתפרסם היום, מתברר כי נמשכת המגמה של עזיבת משפחות צעירות וקשישים לערים הסמוכות לתל אביב. מספר תושבי העיר עמד בשנת 1985 על 322,800 בעוד אחוז הקשישים (יותר מ־65) הגיע ל־19.7 אחוז מכלל האוכלוסיה העירונית.

ב־1985 חלה ירידה של מספר המועסקים מקרב תושבי הערים שבקרבת תל אביב. לאחר עליה הדרגתית (שישה אחוזים) במספר המועסקים בתל אביב־יפו בשנים 1981–1983, חלה ירידה במספרם ב־1984 הנמשכת באותו קצב (1 אחוז) גם בשנת 1985 ומספר המועסקים בעיר בשנה זו הגיע ל־251,500. הירידה חלה בקרב המועסקים בעיר והמתגוררים בה (חמישה אחוזים) ועיקר הירידה, 10 אחוזים, חלה במספר המועסקים בעיר ומתגוררים בערי־הלוויין של תל אביב (גבעתיים, רמת גן, חולון, בת ים, בני ברק). לעומת זאת חלה עליה של 12 אחוז במספר המועסקים בעיר והמתגוררים בישובים מרוחקים.

במקביל לתהליך ההזדקנות של העיר הולך חלקם של הזכרים בעיר ומצטמצם: מ־48.9 אחוז ב־1972 ל־47.4 ב־1985. שיעורי הילודה בתל אביב נמוכים בהרבה מאשר בכל הארץ ואילו שיעורי המיתה הם הגבוהים ביותר במדינה.

פעילי כ"ך חשודים בהפיכת דוכני פיתות בעיר העתיקה

(ע). – חמישה פעילים של תנועת כ"ך נעצרו אתמול לחקירה בחשד שהפכו דוכנים של כעכים ופיתות השייכים לערבים ברחוב הגיא בעיר העתיקה בירושלים.

ח"כ מאיר כהנא יחד עם כ־20 מאוהדיו נכנסו בבוקר למשרדי הצלב האדום בשכונת שייח ג'ראח ודרשו כי הצלב האדום יפעל למען מסורבי העליה בברה"מ, כשם שהוא פועל למענם של מחבלים רוצחים בשטחים. אנשי הצלב האדום לא הביעו התנגדות לכניסת אנשי כ"ך וגם לא בקשו את עזרת המשטרה. כעבור כשעתיים עזבו כהנא ואנשיו את המקום, לאחר שלדבריהם הסכימו אנשי הצלב האדום לשלוח מברק לשלטונות ברה"מ ובו בקשה להתיר למסורב העליה לב אלברס ומשפחתו לעלות לישראל.

לאחר מכן הגיעו כהנא ואנשיו לשער שכם והלכו לאורך רחוב הגיא לעבר רחבת הכותל המערבי. תוך כדי הליכה, טוענת המשטרה, הפכו דוכנים בהם היו פיתות או כעכים בנימוק ש„זה חמץ". מאוחר יותר הגיעו למשטרת העיר העתיקה כמה סוחרים ערביים שהתלוננו על המעשה. משנודע למשטרה על מעשיהם של אנשי כ"ך, הוזעק כוח גדול של משטרה ומשמר הגבול שחסם את הקבוצה באיזור הרובע היהודי, מחשש שהם מתכוונים להמשיך להציק לסוחרים ערביים ברחוב דוד, בדרכם החוצה מהעיר העתיקה. בין המשטרה לבין אנשי כ"ך פרץ ויכוח ואחד מהפעילים נעצר בחשד שתקף שוטר. כן הובאו לחקירה עוד ארבעה מאנשי כ"ך בחשד שהיו מעורבים בהתגרות בערבים.

בל"ל מוריד הרבית

(עש"ת). – בעקבות פרסום מדד חודש מארס, החליט בנק לאומי על הורדה נוספת בשיעורי רבית החובה לחשבונות העסקיים וללקוחות הפרטיים. ההורדה תחול מ־1.5.87, עקב המדדים הנמוכים הצפויים מכאן ואילך.

רבית הפריים תהיה 24 אחוז לשנה (שני אחוזים בחודש – הורדה של שלושה אחוזים בשנה, 0.25 אחוז בחודש). התוספת בגין חריגה תרד גם היא בשלושה אחוזים לשנה (0.25 אחוזים לחודש) ותהיה 12 אחוזים בשנה (1 אחוז לחודש). סך הכל הורדת הרבית, כולל החריגה, תהיה איפוא בגובה שישה אחוזים לשנה (0.5 אחוזים בחודש).

● צמיגיהן של שמונה מכוניות נוקרו אור לאתמול בחניון ברחוב כצנלסון 119 בגבעתיים.

זמני הדלקת הנרות

שישי		מוצ"ש	
ירושלים	6.30	ירושלים	7.47
תל־אביב	6.48	תל־אביב	7.45
חיפה	6.41	חיפה	7.49

קבלת פנים צוננת מצפה להצעת הסיוע למושבים בוועדת הכספים

מאת אמנון אמר, הכתב הכלכלי של „דבר" בירושלים

שר האוצר יגיש בשבוע הבא לאישור ועדת הכספים את בקשת הסיוע למושבים כפי שגובשה בהמלצות ועדת רביד. כך סוכם אתמול בפגישה שקיימו שר האוצר משה נסים ושר החקלאות אריק נחמקין.

עיקרי ההסדר המוצע הם פריסת חובות למושבים במצוקה בהיקף של 845 מיליון ש"ח לתקופה של 15 שנה וכן מחיקת חובות ב־258 מיליון ש"ח. נוסף על כך מציע האוצר לשחרר מן הערבות ההדדית כל מושב שיצטרף להסדר המוצע.

להצעת ההסדר של האוצר מצפה קבלת פנים צוננת מצד חברי ועדת הכספים. חלק מחברי סיעת הליכוד כבר הודיעו כי ידרשו לתת את הסיוע למתיישבים ולא לארגוני הקניות. גם ח"כ דדי צוקר (ר"צ) מתכוון לדרוש בדיקה קפדנית של הנתונים בטענה שאלה שהביאו המושבים היו ללא כל בדיקה.

מחזור חדש של טירונים דרוזים נשבע אמונים ליד קבר נבי שועיב

מאת מסבה חלבי, סופר „דבר"

מחזור חדש של טירונים דרוזים נשבע אתמול אמונים לצה"ל ולמדינה ברחבת הקבר של הנביא שועיב בכפר חיטין ליד טבריה בהשתתפות קציני וחיילי היחידה הדרוזית של צה"ל, נכבדי העדה והורי הטירונים. בדברי ברכתו למתגייסים אמר מפקד היחידה, בן העדה הדרוזית, כי מספר רב של קצינים דרוזים משרתים היום ברוב היחידות וכי חילות צה"ל פתוחים בפני כל דרוזי הרוצה לשרת בהם. עם זאת צה"ל משאיר את היחידה הדרוזית על כנה כדי לשמור על צביונה המיוחד.

קודם ערך הרמטכ"ל, רב־אלוף משה לוי, ביקור אצל המנהיג הרוחני של העדה השייח' אמין טריף בכפרו ג'וליס בגליל. רב אלוף לוי אמר לשייח' כי מטרת ביקורו משולשת: להיפרד מהדרוזים לרגל פרישתו, לקבל את ברכת השייח' לחג הפסח ולברך את הדרוזים לרגל חגם, חג הנביא שועיב, שיתחיל ב־25 ת.ז. מנהיג העדה החזיר ברכה משולשת גם הוא: ברכה בשם הדרוזים לבית ישראל לרגל החג, ברכה לרמטכ"ל בסיימו את תפקידו בשבוע הבא וברכה לקיבוץ בית אלפא, אליו חוזר לוי בריא ושלם לאחר 35 שנות שירות.

העקומות בכביש הקטלן באר־שבע–דימונה מטעות וגורמות איבוד שליטה

[illegible]

„סוס שחור" שעט לצמרת מירוץ המכוניות באשקלון

פרדי פריהאוף פורש מהמסלול

מאת אריה אגיד, סופר „דבר"

רמי שכטוביץ, סוס שחור ששעט קדימה ותפס את המקום הראשון בקבוצת הנפח שעד 1,300 סמ"ק, נראה אמש כגיבור מירוץ המכוניות הראשון לעונה זו, שנערך במסלול המירוצים באשקלון. הוא נותר היחיד מן הסימנים, שנראו שלשום, להתגבשותה של צמרת חדשה, ויתר המקומות הראשונים נפלו בחלקם של ותיקי הצמרת מהשנה שעברה.

המירוץ נערך בסדר מופתי לעיני 15 אלף צופים והעונה נפתחה ברגל ימין. ראויות לשבח משטרת אשקלון ומשטרת אשדוד, שאנשיהן עשו כל מאמץ להזרמה טובה של התנועה אל המירוץ וממנו. חבל שמשטרת מחוז תל־אביב עדיין לא הצטרפה למאמץ כולל זה.

בקבוצת הנפח שעד 1,000 סמ"ק זכה במקום הראשון דוד פרייס ב„פרינץ", בעוד שאחיו מוטי זכה במקום השלישי, גם הוא ב„פרינץ", והמקום השני נפל בחלקה של שרון אבר ב„פיאט 127" וזו פעם ראשונה שהיא מגיעה לדירוג כה גבוה. אלוף השנה שעברה אלון קידר נאלץ לפרוש בשל תקלה קשה מאד במנוע ה„פולו" שלו.

בקבוצת הנפח שעד 1,300 סמ"ק זכה במקום הראשון, כאמור, רמי שכטוביץ ב„אלפא סוד" ואחריו אלוף השנה שעברה חיים רווה ב„פולו קאפ" ודורון גלאנט ב„טלבו־סמבה־ראלי".

בקבוצת הנפח שעד 1,600 סמ"ק זכה במקום הראשון, מי אם לא, מישל גדז' ב„ריוה 4×4" ואחריו אלוף השנה שעברה רוני סמדרסון ב„גולף" ורמי לנדס גם הוא ב„גולף".

במירוץ האופנועים, ששולב לראשונה במירוץ המכוניות זכה במקום הראשון בקבוצת הנפח שעד 250 סמ"ק יהודה איילון על „הונדה" ואחריו דני אוחנה על „סוזוקי" ונועם הצור על „קאוואסאקי".

בקבוצת הנפח שעד 500 סמ"ק זכה במקום ראשון אביב קדישאי על „הונדה" ואחריו איל ירושלמי על „קאויבה" ואבנון ידידי על „ימאהה".

בסוף היום נמסר, כי פריהאוף, הנחשב לבכיר נהגי המירוץ של ישראל, פורש מהמסלול.

מישל גדז', המנצח במירוץ למכוניות 1600 סמ"ק נראה כאן כמעט מתהפך בסיטרואן ויזה שלו. (צילום: חנוך גוטמן)

הכפר הדרוזי בית ג'ן מתכונן להחריף מאבקו: „חנקו אותנו"

מאת יוסי ליבוביץ', סופר „דבר" בגליל המערבי

מועצת הכפר הדרוזי בית ג'ן עורכת הכנות להחריף את השביתה שפרצה בישוב ביום שני השבוע. ראש המועצה, שאפיק אסעד, אמר אתמול כי אם גורמים ממלכתיים לא יתערבו בסכסוך שפרץ עם רשות שמורות הטבע בימים הקרובים, ישבתו כל המפעלים ובתי המלאכה במקום.

אתמול שבתו כל 10 המועצות הדרוזיות כהזדהות עם מועצת בית ג'ן. מזכיר המועצות הדרוזיות וראש מועצת אבו סנאן, ד"ר האמד סאעד, אמר שהשביתה כללה סגירת בנייני המועצות המקומיות, אי־פינוי אשפה ואי־הפעלת מתנ"סים ובתי נוער.

לדבריו המועצות הדרוזיות מחכות לישיבת הממשלה הקרובה. „הובטח לנו שבישיבה זו ידונו בענייננו. אם לא תהיה החלטה חד־משמעית להשוות את התנאים בין ערי הפיתוח והישובים הדרוזיים, נבקש אמצעים".

ביום שני, בפעם הראשונה מאז קום המדינה, חסם הכפר בית ג'ן את הכניסה אליו. סלע המחלוקת הוא גבעה 33, חלק משמורת הטבע של הר מירון, שחיילים משוחררים דרוזים הקימו עליה בתי מגורים בשל חוסר מקום אחר וללא אישורי בניה. רשות שמורות הטבע מבקשת שהבתים ייהרסו ובתמורה יקבל הכפר אדמה אחרת עליה תיבנה קריית חינוך ובתי מגורים לכ־80 משפחות חסרות דיור. בבית ג'ן מתנגדים להצעה ובתגובה נסגר הכביש הפנימי המוביל לשמורה. אומר שאפיק אסעד: „נישאר כאן ולא נזוז. רק אנחנו נחליט מי ייכנס לכפר. אין לנו מה לעשות במועצה המקומית. איננו יכולים לבנות בית ספר. אין מיתקני טיהור ולכן הביוב זורם לעתים ברחובות, לא סוללים דרכי גישה לשטחים חקלאיים ולא מכשירים קרקע לבניה. חנקו אותנו מכל הכיוונים".

ראש המועצה הוסיף כי בארבעה ימים מאז סגירת הישוב שום נציג רשמי מטעם המוסדות לא ביקר בכפר. רק נציגי מפ"ם, רק"ח והרשויות הדרוזיות והערביות מגלים ענין במאבק של 6000 תושבי בית ג'ן.

87 עובדי „כרמו תעשיות" החזירו מכתבי הפיטורים

מאת יוסי ליבוביץ' סופר „דבר" בגליל המערבי

בעקבות הוראה של הנהלת קונצרן „וודסקי" בארה"ב להנהלת מפעל־הבת „כרמו תעשיות" בכרמיאל, לפטר את כל העובדים ולסגור את המפעל, שלחה הנהלת „כרמו" מכתבי פיטורים ל־87 עובדים ערב חג הפסח.

בהתייעצות עם עורך־דינם, חנן מלצר, החזירו העובדים את מכתבי הפיטורים להנהלה בנימוק שהפיטורים אינם מקובלים עליהם מפני ש־45 מהם לא קיבלו משכורת שלושה וחצי חודשים. יתר העובדים מקבלים כחודשיים דמי אבטלה. מאז ערב החג מקיימים העובדים משמרות בשער המפעל כדי למנוע הוצאת סחורות מחשש שההנהלה תוציא בחשאי סחורות, מכונות ופריטים נוספים בשווי מיליוני דולרים כדי לחסל סופית את המפעל.

בינתיים דאגה מועצת פועלי כרמיאל ובראשה המזכיר עזרא פיק לתת הלוואה של 150 שקל לכל עובד לקניות לחג. זאת, למרות שהמועצה אינה צד בסכסוך מפני שהעובדים חתומים על חוזים אישיים.

כעת מנסה עו"ד חנן מלצר לבדוק אם קיים גורם בארץ המוכן לנהל באורח זמני את המפעל עד שיוצא מכרז למכירתו.

תמיכת הממשלה באוניב' ירדה ב־22% בשבע שנים

(עש"ת). – נשיא האקדמיה הלאומית למדעים, פרופ' יהושע יורטנר, מתריע על כך שמערכת המחקר המדעי בארץ נמצאת בעיצומו של משבר חריף ועמוק הגורם כבר כיום נזקים חמורים במישור הלאומי.

פרופ' יורטנר כותב את הדברים בדו"ח על פעילות המחקר המדעי שהוגש לשר החינוך יצחק נבון. דבריו מחזקים את דברי האזהרה שכתב נבון בדו"ח המועצה להשכלה גבוהה, שפורסם באמצע השבוע, ושבו התריע על ירידת מעמדן וסיכון עתידן של האוניברסיטאות.

נשיא האקדמיה אומר בדו"ח כי המשבר הוא פועל יוצא של הקטנת המשאבים שמעמידה המדינה, בשנים האחרונות לרשות האוניברסיטאות ומערכת המחקר הבסיסי. „אנו עדים כבר עתה לנסיגה במדע ובטכנולוגיה ומאובדן דור של חוקרים ומלומדים צעירים בישראל שיפגעו ביכולתנו לקיים רמה אינטלקטואלית, טכנולוגית ותעשייתית גבוהה בשנים הבאות", מזהיר יורטנר.

אלה עיקרי הממצאים המובאים בדו"ח האקדמיה למדעים: חלקן של האוניברסיטאות במימון מחקר ופיתוח אזרחי ירד מ־38 אחוז בשנת 1966/7 ל־16 אחוז ב־1982/3. חלקה של מערכת ההשכלה הגבוהה בתקציב האזרחי של המדינה ירד מ־7.9 אחוזים ב־1973 ל־4.4 ב־1985. התמיכה הממשלתית בהשכלה הגבוהה צומצמה בערכים ריאליים בכ־22 אחוז בשבע השנים האחרונות.

מוסיף פרופ' י. יורטנר: „כתוצאה מעובדות אלה אנו עדים לעיוות כיווני מחקר, לאובדן מנהיגות בתחומי מחקר יחודיים, להימנעות מפיתוח כיווני מחקר חדשניים, לאובדן העצמאות המחקרית כתוצאה מהישענות על מקורות חוץ, לבריחת ידע מן הארץ, לפגיעה בעליה ובאפשרות קליטה של ישראלים חוזרים ולתופעה שמדענים מצטיינים מבצעים את מירב עבודותיהם בחו"ל".

נגני כלי נשיפה – הזוכים בתחרות פאול בן חיים לאמנים צעירים

מאת ישראל דליות, סופר „דבר"

התחרות הארצית השלישית על שם פאול בן חיים „אמנים צעירים מבצעים יצירות ישראליות", הנערכת כל שנתיים בירושלים, הסתיימה אמש באולם הנרי קראון בירושלים בהכרזה על שמות הזוכים. בשלב השני – הקונצ'רטי:

פרס ראשון (1200 דולר) מטעם המועצה הציבורית לתרבות ואמנות – מרסל אורליך (חליל) בנגינת הקונצ'רטו של יחזקאל בראון. פרס שני (600 דולר) מטעם „קול ישראל" על שם בן ישראל „קשתי" ליבוביץ' (טרומבון) בנגינת הקונצ'רטו לטרומבון מאת פרנץ שלייגר. פרס שלישי (400 דולר) מטעם „קול ישראל" על שם בן ישראל – שרון בצלי (חליל) בנגינת „חזיונות" מאת עדן פרטוש.

הזוכים בשלב ראשון, הקאמרי (שהסתיים ב־10.4): פרס ראשון – חטיבת מבוגרים (750 דולר) מטעם קרן התרבות אמריקה־ישראל – מיכל עמית (אבוב). פרס ראשון – חטיבת הצעירים (500 דולר) מטעם אקו"ם – עמית בורנשטיין (קרן).

הפרסים יוענקו לזוכים ביום העצמאות הקרוב במסגרת „הקונצרט של כשרונות צעירים" באולם ימק"א בירושלים.

מטרת התחרות על שם פאול בן חיים עידוד וביצוע של היצירה המקורית הישראלית. המארגנים הם: איגוד הקומפוזיטורים בישראל וחטיבת המוסיקה ב„קול ישראל". השנה השתתפו כ־35 מוסיקאים צעירים, רובם נגנים בכלי נשיפה מעץ וממתכת.

משרד החינוך מכין הנחיות הסברה לתלמידים על איידס

(עש"ת). – שר החינוך, יצחק נבון, הורה להכין הנחיות הסברה לתלמידים על מחלת האיידס. השר אומר, כי מחנכים, הורים ותלמידים רבים פנו באחרונה למשרד ומבקשים לקבל הנחיות לגבי שאלות המתעוררות על המחלה.

השר ביקש ממנכ"ל המשרד, ד"ר שמשון שושני, להקים צוות שידון בסוגיה זו על היבטיה החינוכיים, הרפואיים, הסוציאליים והאחרים ולהגיש לו המלצות כיצד לטפל בנושא זה במערכת החינוך. הצוות יאסוף, בין השאר, מידע ממדינות אחרות שכבר גיבשו מדיניות בנושא.

פנחס לנדר הובא למנוחות

(ע). – המשורר והעיתונאי פנחס לנדר־אלעד שמת השבוע בתל אביב בגיל 83 הובא אתמול למנוחות בבית־העלמין החדש בחולון. דברי פרידה השמיע השר לשעבר משה קול. בהלוויה השתתפו עיתונאים ותיקים של „הארץ" ועתונאים אחרים.

● בג"צ אישר את החלטת לשכת עורכי הדין להנהיג בחינות בכתב לבוגרי הפקולטות למשפטים, כתנאי לקבלת רשיון עריכת דין. בכך דחה בית המשפט את עתירתם של סטודנטים למשפטים, שקבלו על ההחלטה.

● קציני הים זכו בפסק־בוררות שנתן המוסד לבוררות מוסכמת בירושלים לתוספת בשכרם בשיעור 20 אחוז רטרואקטיבית מ־1.4.86.

ברונכוסקופ חדיש לרמב"ם

מאת אריאלה ראובני סופרת „דבר"

מערכת חדישה, ברונכוסקופית, לטיפול בקרן לייזר בקנה הנשימה והסימפונות, ניתנה בימים אלה במתנה למחלקה כירורגית חזה במרכז הרפואי רמב"ם בחיפה.

הברונכוסקופ הוא חלק ממערכת מתוחכמת המוכנס אל תוך קנה הנשימה של חולה ודרכו אפשר להתבונן בקנה הנשימה והסימפונות הראשיים. באמצעות המכשיר גם אפשר לבצע טיפולים בחולי סרטן בקנה הנשימה והסימפונות. גידול כזה עלול לגרום חסימה של דרכי הנשימה ומוות בחנק. באמצעות המערכת החדישה ניתן להפעיל קרן לייזר, המשמידה את רקמת הגידול. קרן הלייזר גורמת גם את הקרשת כלי הדם לאחר הטיפול ובכך היא מונעת דימום, העלול לסכן את החולה. גם במקרים של היצרות קנה הנשימה ניתן להשתמש במכשיר החדש.

את הברונכוסקופיה, המיוצרת על ידי חברת תעשיות לייזר בארץ ואשר מחירה 8500 דולר, נתנו לבית החולים האגודה למלחמה בסרטן ובנק לאומי.

פנחס פוסטל מציג | אירועי אביב בבניין העיר ת"א־יפו

אביב של מוסיקה — אפריל 1987

הבין סוואגל סינגרס מלונדון
יום ו' 17.4 ב־21.30 כפר־סבא „היכל התרבות"
מוצ"ש 18.4 ב־21.00 רמת־אפעל „אודיטוריום"
יום ב' 20.4 ב־21.00
הופעה חגיגית: תל־אביב „אהל־שם" יום ג' 21.4 ב־20.30, אורחים: „מקהלת שיקמים"
כרטיסי בהנחה בטל' 258351 בכל הסניפים ב„הדרך" 248787 ובסוכני המשרדים

הקונסורט אוף מיוזיק
מנהל מוסיקלי: אנתוני רולי (לאוטה). בשיתוף המועצה הבריטית.
ת"א „מוזיאון ת"א רקנאטי" יום ג' 21.4 ב־19.00 וב־21.00
כרטיסים במוזיאון טל' 257361, „הדרך קסטל" 223167

התזמורת הפילהרמונית הצעירה של הקונסרבטוריון נידרלנד
יום ג' 21.4 ב־20.30, כרטיסים „האודיטוריום ירושלים" טל' 667167 וב„בעמות" טל' 234061
ת"א „היכל התרבות" יום ג' 28.4 ב־20.30, כרטיסים „הדרך קסטל" 223167
בחסות מעריב לנוער

הפדרציה העולמית של יהודי פולין

הקונגרס העולמי של יהודי פולין לציון 1000 שנות יהדות פולין

יתקיים בימים 8 – 5 במאי 1987 בישראל.

הפתיחה החגיגית של הקונגרס תתקיים בתל־אביב „היכל התרבות"

יום ג', ו' באייר תשמ"ז, 5.5.87, בשעה 8.00 בערב בהשתתפות נשיא המדינה – מר **חיים הרצוג** וראש הממשלה – מר **יצחק שמיר**.

בתכנית האמנותית: ★ מקהלת הילדים „אנקור" שליד האקדמיה למוסיקה בירושלים ★ להקת המחול העירונית „שלום 2" ★ הופעת הזמר דודו פישר ותזמורתו.

כרטיסים ניתן להשיג במשרדי התאחדות יוצאי פולין, רח' דיזינגוף 158, ת"א. טלפון 225078 (03).

מנת דם חיים לאדם

אוניברסיטת חיפה — בית הספר לחינוך | „אורנים" בית"ס לחינוך של התנועה הקיבוצית

מזמינים את ידידיו, תלמידיו וכל מוקירי זכרו של

פרופ' שמואל נגלר ז"ל

לאזכרה שתתקיים ב„אורנים" באולם הוותיקה האקדמית, ביום ג' 28.4.87 בשעה 15:30

אנו משתתפים באבלה של **משפחת רוכברג** על מות חברנו הגימלאי

ישראל רוכברג ז"ל

הארגז בע"מ

במלאת שלושים לפטירתה של יקירתנו

מלכה ארצי ז"ל

נעלה לבית העלמין לאזכרה ביום שלישי כ"ב ניסן תשמ"ז 21.4.87 בשעה 4.00 אחה"צ. לאחר מכן נתאסף במועדון לחבר להתייחד עם זכרה.

המשפחה ובית יפעת

במלאת שלושים לפטירתו של חברנו היקר

ברוך בן־אברם ז"ל

נעלה לקברו ביום חמישי כ"ד ניסן תשמ"ז 23/4/87 בשעה 15.30. נתייחד עם זכרו בשעה 20.30 בחדר האוכל בקיבוצנו.

המשפחה ובית כפר המכבי

רמטכ"ל פורש לוי. סיכום ראשון / טלי זליגר

חשבו שיהיה אפור, והפתיע

אם יש עשירונים בדירוג רמטכ"לים, לוי לא היה מהעשירון התחתון. בהשוואה לאלה שקדמו לו ולאלה שיבואו אחריו, יתכן שנתגעגע אליו ודירוגו עוד יעלה

כשהתמנה רב-אלוף משה לוי לרמטכ"ל, ועוד קודם לכן כשהתחוללה ההתמודדות על התפקיד, היה לוי נושא את תפקיד "המועמד האפור". בכל התמודדות מתקיימים "המועמד הטבעי", "המועמד הבעייתי" ו"המועמד האפור". האחרון הוא איש פשרה שאיננו שנוי במחלוקת, שבניגוד לשני מתחריו לא נשא את שרביט הרמטכ"ל בילקוטו, חסר כאריזמה ונעדר הפתעות. המועמד משה לוי נבחר.

מיום שהיה לרמטכ"ל הוא הפתיע. לא כל הזמן ולא את כולם, אבל יותר משהעריכו מנבאי הנבואות ומפרשי הפרשנויות. האיש שאהבו לחשוב שהוא אפור, לא החלטי במיוחד, ביצועיסט בינוני בלבד, שיבש את ההימורים. בהתחשבנות הסופית, נרשמות לו בטור החובה העקשנות, כוח המאניפולציה, העצמאות. לוי העז לא לעמוד בציפיות. בימים אלה מקובל, לראות בו כשלון, לכסח אותו. מוקדם מדי והרבה מדי.

כמו בתהליך בחירת רמטכ"ל כן גם בתהליך סיכום רמטכ"ל, אין למעשה כלים של ממש להעריך בצורה מדודה ומדעית מי זה ומה זה "רמטכ"ל טוב". ההיסטוריה שופטת והיא, כמו טחנות הצדק, עובדת לאט. על הנסיון לברר כבר עכשיו את תרומתו והישגיו, מעיבים פרשת פולארד וספיחיה ופרשת היחסים עם הדרג המדיני. חרף זאת וכל עוד לא נפתח הכל והוברר, יהיה זה בלתי הוגן לא לזקוף לזכותו של רב-אלוף משה לוי שורה של צעדים שהעז ועשה, תוך נטילת אחריות וסיכונים, תוך נחישות שיש שיקראו לה עקשנות ותוך תבונה שיכול להיתפס גם כמאניפולציה אם רוצים לראות את זה כך.

תושב קיבוץ בית-אלפא, שאיש לא יודע מהן בדיוק עמדותיו הפוליטיות, היה רמטכ"ל יוני למדי. לא תמיד ובכמה סוגיות שחייבו החלטה בעד או נגד שימוש בכוח היה לוי כוחני יותר מתדמיתו ה"שפויה/מתונה", אבל גם אז ייאמר לזכותו שהחזיק סביבו בעמדות ייעוץ והערכה הרבה "ראשים פתוחים ושפויים". ואלה, בקומבינציה שלו ושל שר בטחון עם אוריאנטציה מתונה בסך-הכל, עשו ארבע שנים של שקט. כלומר, כשם שאין לקחת ממנו את החולשות אפשר לאמוד גם הישגים. צה"ל נראה טוב יותר או רע יותר אחרי ארבע שנים? קרו לצה"ל יותר דברים טובים או יותר דברים רעים בארבע השנים הללו? כמה ממה שקרה לצה"ל תלוי באמת ברמטכ"ל העומד בראשו, ואיזה חלק יש לתהליכים החברתיים-פוליטיים-כלכליים הכלליים על העשיה בשורות הצבא? האם בארבע השנים הללו הושג יעד הבטחון בטווח המיידי, ועד כמה נוכל בעתיד ליהנות מפירות השתילים שנזרעו בארבע השנים הללו?

רב-אלוף משה לוי לא היה איש תקשורת. הוא העריך את כוחה והתמסר לה, אבל לא השתמש בה. מנקודת מבטו של הכתב הצבאי היה לוי נוח יותר לעבודה מקודמו באופן שבו התעקש להבהיר שוב ושוב שאין לו מה להסתיר ושצריך לעבוד עם התקשורת ולא נגדה. אבל לוי, ביחסו לתקשורת, גילם הרבה ממדותיו האחרות. לאו דווקא הגדולות שבהן. כך היכולת להתבטא ברוחב-לב מול יכולת ראויה לציון לא פחות, ומקוממת, להתחמק לפעמים מפרעון השטר באלגנטיות שאיפיינה הרבה ממהלכיו. גם המפותלים שבהם. איש – כמעט – לא הצליח לאלץ את לוי לעשות משהו שלא רצה. מחזיקים את זה נגדו, אבל מותר להעריך שלוי רצה או לא רצה בדברים שהם לטובת העניין. העניין, מבחינתו של לוי היה ברובם המכריע של המקרים, העניין נטו. כך במינויים (שלמרות הביקורת היו ברוב המקרים מינויים של אנשים טובים ונבונים, גם אם על תקן "מקורבים" בעגת המבקרים), כך בביקורת. לוי לא התחמק מביקורת, חרף מה שנטען נגדו בעניין סתימת פיות. בנקר זה זאת היה פתוח כמו הפאסאדה שקיים. בשלב אימוץ הביקורת ומסקנותיה, כבר היה סלקטיבי יותר, שומר לעצמו את הזכות לעשות את מה שהוא מוצא לנכון, נגרר הרבה פעמים, אולי הרבה יותר מדי פעמים, לעיסוק בקטנות, בדקי דקנות שאינה הולמת את רום תפקידו וקומתו. בכך חשף חולשה מנהיגותית, פעמים. בראשונה כאשר כל אחד, כמעט, היה יכול לומר לו כל דבר, ובשניה כשעסק בקטנות, בעקשנות. המנהיגות של לוי לא חילחלה למטה, לשורות, ואת שיעור הקומה הפיזי לא תמיד ליוותה עוצמת פיקוד. אבל אי-אפשר לקחת מהרמטכ"ל הי"12 של צה"ל את הכושר האינטלקטואלי שלו, שלפעמים הלך רישומו לאיבוד בחשיפה התקשורתית של "העממיות" שאותה הוא אהב להרגיש. אי-אפשר לקחת ממנו את חוש האחריות שלו, את האמונה השלימה בצידקת מעשיו ובחשיבות הדרך המסורה, את המאמץ לשמור על ההיבט של האנושיות. לוי אהב להרגיש את הצד של "בני האדם" בכל שעשה. נלעג אולי לפעמים בעיני מבקריו, אבל בלתי ניתן לערעור. מי שאומר ועושה מוכרח גם להתכוון לזה, אחרת למה יסורו?

לוי הפתיע. אשף יחסי הציבור מצד אחד ועקשן בלתי מתמסר לעצות בעניין זה מצד שני, נאמן מאד לאמונותיו, לא תמיד במיתאם ישיר עם השכל הישר ונתוני השטח. הכפילות הזאת והעקשנות הזאת הכשילו אותו. לא נעדר רגישות ופגיעות, לוי הסתבך בכמה פרשיות שעיקרן איננו במהות אלא בחזות ושטיפולו בהן מאפיין את דרכו. כך בעניין עמנואל ולד, המינויים, ההתמודדות על הרמטכ"ל הבא ואחרות. הוא צדק אולי הרבה יותר משאפשר היה להבין מקו ההגנה שנקט, או שבחר לא לנקוט בזמן.

בעניין עמנואל ולד, מינויים ומינוי הרמטכ"ל שאחריו הסתבך לוי בטיפולו בהם, טיפול המאפיין את דרכו

ככל שהתברר ש"אפור" הוא בהחלט לא, הלכו אישיותו ומעשיו ועוררו מחלוקת של שחור ולבן. ככל שהתחוורה הביקורת כן האפירו חלקות רחבות של הישגים שהשפעתם על הצבא כבר ניכרת, שלוי לוקח אותם איתו הביתה ורשומים בטור הזכות של אלבום הסיכום. מאמציו כללו מאבקים מול דרג מדיני הפכפך ובעייתי כשלעצמו, כשהוא נאבק בעניינים של תקציב, של מדיניות בשטחים, של קביעת סדרי עדיפויות. האיש שאף-אחד לא חשב שהוא יחולל מהפיכה קטנטנה אפילו, עשה בשקט שורה של שינויים, לא מספיקים ולא בכל התחומים, אבל תוך קושי לבצעם בגוף המורכב מאנשים שיותר מכל אוהבים את הקיים המוכר ואת חלקת אלוהים הקטנה שלהם. מול טענות קשות על סירבול ואיטיות, רשומים נסיונות והצלחות לייעל, לצמצם, לשפר, להתקדם. לכן, אפשר להעריך שרב-אלוף לוי נפרד מצה"ל ובגבו תמרורים לא בלתי נחשבים.

יציאת צה"ל מלבנון, ואחרי שעמד מול התוצאות הקשות של מלחמה שלא הוא עמד בראשה, הרבה בזכות יכולתם של לוי והמטה הכללי ללחוץ על הממשלה ולהעמיד אלטרנטיבה לישיבה מרה וכואבת שם, אלטרנטיבה שבירידית סיכולה היתה לעלות לא רק בדמים אלא

לוי הפתיע. אשף יחסי הציבור מצד אחד ועקשן בלתי מתמסר לעצות מצד שני

גם בקריירות שלו ושל אנשיו; שיקום הצבא אחרי לבנון – אינטנסיביות האימונים, עבודה בלתי נלאית של תכנון בלחץ מצוקת תקציב וזמן כשהנזקים מצטברים ההולכים ומשפיעים על כל סדר ומורל הצבא. התמודדות עם קיצוצים חסרי תקדים של תקציב הבטחון וארגון הצבא בהתאם, תוך כורח לא סימפטי לפטור הרבה אנשים ובעודו לוחם לשיפור תנאי השכר והשבת כבודם של אנשי הקבע; חיסול משבר החתימה לקבע וההתנדבות לקורס קצינים; תכנון ארוך-טווח של שדה הקרב, תפיסת הבטחון והשיבוץ במסגרת תכניות עבודה והצטיידות: הקמת מפקדת חילות השדה שאיש לא האמין בה (גם לא הוא עצמו) ושעכשיו כבר אפשר להגיד שהיא עובדה מוגמרת ומכרעת לאיזון מבנה הכוח בצה"ל ולתיפקודו היעיל יותר; הקמת תשתית לפריסה של בסיסים ברוח תפיסת אימונים וארגון חדשה של החיילות ובסיסי ההדרכה שלהם; ההארגון המערך הלוגיסטי ומערך אכ"א; תירגול מפקדות בהיקף הגדול ביותר מאי-פעם, תוך שהוא נותן יד חופשית לרב-תגרל אלוף משה בר-כוכבא לגעת בהרבה מלקחי ופצעי טעויות העבר בתרגילים שנעשו תוך כדי העבודה השוטפת; הכשרת קצינים ומפקדים בכל הרמות.

רשימה חלקית, כמו גם חלקיותה של רשימת הטעויות, רובן פרי חולשות אנוש. חלקן נלעגות, מרביתן לא הרות-אסון. אם יש עשירונים בדירוג רמטכ"לים, לוי ודאי לא היה רמטכ"ל מהעשירון התחתון. יתכן שבהשוואה לאלה שקדמו לו ולאלה שיבואו אחריו, נתגעגע אליו ודירוגו עוד יעלה. במידה ושופטים הצלחתו של רמטכ"ל לא על-פי הדרך בה ניהל מלחמות, אלא על-פי האופן שבו נמנע ממלחמות והחזיק צבא הרתעתי – ארבע שנים היה שקט. וזה שווה לא מעט, שווה מספיק כדי להידרש לאמירה הבנאלית – צה"ל נפרד בעוד יומיים מקצין וג'נטלמן, דגם שראוי למלא בו את השורות.

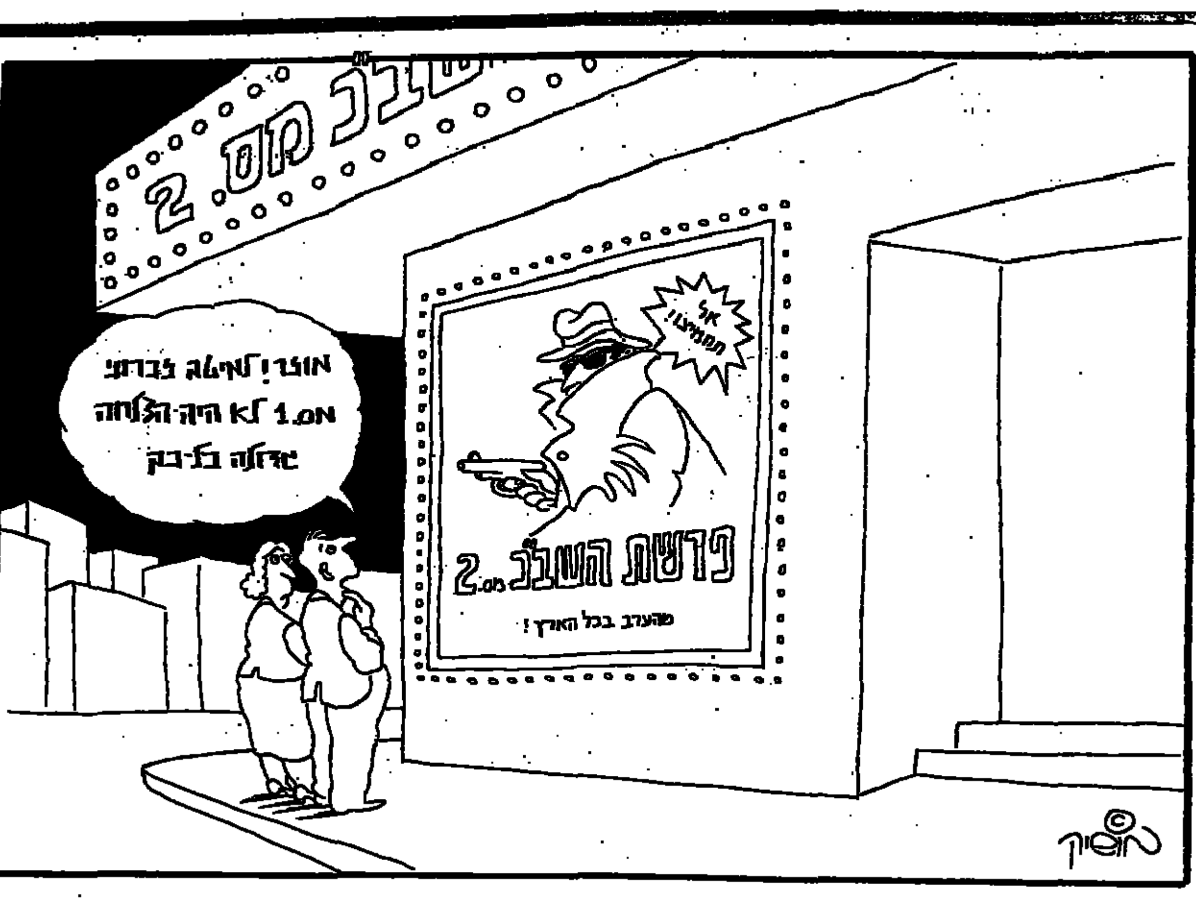

„המפטר" הגדול של המדינה / אריה ארד

זכות או חובה? זכות

מבחנו העיקרי של רבין אינו בפרשות שהיה מעורב בהן אלא בשאלות המרכזיות של מדיניות הבטחון

צריך לומר מיד כי פרשת פולארד היא כשלון חמור של מערכת הבטחון. אולם עם כל חומרתה, לא נושא זה עומד במרכז פעילותה של מערכת הבטחון, ובוודאי אין זה הנושא העיקרי שלפיו שר בטחון נבחן. משום כך, הנסיון למתוח ביקורת כוללת על יצחק רבין או אפילו על מערכת הבטחון כולה הוא נסיון שאין לו הצדקה עניינית.

כאשר קיבל רבין את תפקיד שר הבטחון לפני שנתיים וחצי, היו הבעיות העיקריות, שניצבו לפני המערכת שהופקד עליה, לבנון ואבטחת הגבול הצפוני, תוך כדי התמודדות עם קיצוץ בתקציב. היה צריך להחזיר את הצבא לכשירות לאחר מלחמה מתישה, שהיתה טעונה תיחזוק והפקת לקחים. כל אלה המתינו בשלהי 1984 לשר הבטחון החדש. גם יריביו אמרו אז, כי למקום הנכון הגיע האיש הנכון. על כן יהיה זה מישגה לבחון את שר הבטחון על-פי הנושאים שהסעירו את דעת-הקהל – פרשת השב"כ, פרשת אירואן ופרשת פולארד. וגם אם פרשיות אלה שנויות במחלוקת, הן לא היוו את מוקד העשיה במערכת הבטחון בשנתיים וחצי האחרונות. יתרה מזאת, בשניים משלושה מקרים מדובר בעניינים שהם באחריות ראש הממשלה, או שראש-הממשלה נטל לעצמו את הטיפול בהם.

השב"כ נתון לאחריותו הבלבדית של ראש-הממשלה, וזה היה רשאי לטפל בבעיה ללא שיתוף איש משריו. ראש-ממשלה בעל שיעור קומה היה בוודאי מטפל בפרשה לבדו, ללא שיתופו של גורם נוסף. נכון שרבין, שנקרא להשתתף בטיפול בבעיה לאחר שנוצרה, התנגד לחקירה משפטית, אולם צריך לזכור שגם היועץ המשפטי יצחק זמיר לא צידד בחקירה. זמיר הציע להדיח את ראש השב"כ ללא חקירה. סביר להניח, שאילו היה רבין ראש-הממשלה, כך היה נוהג. הדחת ראש השב"כ היתה כורח בנסיבות שנוצרו, כפי שנעשה לבסוף בנסיבות פחות נוחות, אולם העובדה שדבר זה לא נעשה מלכתחילה, אינה יכולה להיזקף לחובתו של רבין. גם הפרשה האיראנית נוהלה כולה ממשרד ראש-הממשלה באמצעות מקורבי ראש-הממשלה דאז, להוציא את מנכ"ל משרד החוץ. כעבור זמן אף החליף ראש-הממשלה את הצוות הראשון והציב במקומו את איש אמונו שהופקד על המשך הטיפול. אם נעשו מישגים במהלך הטיפול – מה שכלל אינו בטוח – הם נעשו על-ידי איש זה ועל-ידי מי שבסמכותו פעל וכידוע לא היה זה יצחק רבין.

בפרשת פולארד מצבו של רבין קשה יותר. העסק הביש נעשה תחת אפו במשרדו שלו. אין חולק על כך שרבין לא ידע על הפעלת סוכן יהודי-אמריקאי בארה"ב, וכיוון שכך גם לא אישר זאת. עוד לפני פרוץ הפרשה התעורר חשדו לגבי אופן פעולתה של הלשכה לקשרי מדע, מה שבוודאי היה מביא אותו לפתרון יסודי ביחס לגוף זה. לרוע המזל, התפוצצות הפרשה קדמה לפתרון, והטיפול בה ובספיחיה הועבר למשרד ראש-הממשלה. המישגה הגדול של רבין היה כאשר אישר את מינויו של אביאם סלע למפקד בסיס תל-נוף בעיתוי אומלל, ועניין זה, יש לומר, שייך גם למסכת רחבה יותר שבה נוקט רבין גישה שנויה במחלוקת.

רבין הוא הרמטכ"ל השני המכהן כשר הבטחון. מעניין, כיצד שני אנשים שונים מאד זה מזה – דיין ורבין – נוקטים גישה דומה בעבודתם מול הרמטכ"ל. שניהם כרמטכ"לים ידעו הנחתות מלמעלה של שרי-הבטחון, וכשבאו לכהן כשרי-בטחון נרתעו מלנהוג כך כלפי הרמטכ"לים שלהם. כך דיין, כך רבין. אולם תירוץ-הסבר זה לא היה נכון עד הסוף אצל דיין ואינו נכון עד הסוף גם אצל רבין.

כאשר כיהנו בן-גוריון ואשכול כשרי-בטחון, הם היו האנשים החזקים ביותר במערכת הפוליטית ורמטכ"ל כלל לא העלה על דעתו לערער על החלטותיהם לפני גורמים שמחוץ למערכת. לא כך הרמטכ"לים בימי דיין ורבין השרים. דיין, שר הבטחון היה נתון למעשה בין רמטכ"ל מקורב לראש-הממשלה, שנגישותו אליה היתה שווה לנגישותו של דיין או אף גדולה ממנה, ובין שרים אחרים, מקורביה של גולדה מאיר. מצבו של רבין מזכיר משהו את מצבו של דיין, אם כי במשהו בלבד. גם עוצמתו מול מנהיג המפלגה מוגבלת, שכן רבין נחשב עדיין למקור איום פוטנציאלי, בחינת כבדהו וחשדהו.

מאז שהיה רבין לשר-הבטחון ועד עתה, היה עליו לעבוד עם רמטכ"ל שלא הוא מינה, רמטכ"ל בעל נגישות לצמרת המדינית. כמעט בכל מצב עלולה היתה מחצית הממשלה להעדיף את דעת הרמטכ"ל על דעתו של שר הבטחון, ולאו דווקא מטעמים ענייניים. רק עתה, עם מינויו של דן שומרון, עשוי מעמדו של שר-הבטחון מול הרמטכ"ל להתחזק. עוד נותר לראות, אם למד רבין את הלקח ואם יגלה מעתה יותר נחרצות מול הרמטכ"ל, כפי שנהג דוד בן-גוריון כלפי הרמטכ"לים שמינה. יש סימנים המעידים על כך. אילו למשל רצה אמיר דרורי להישאר בצבא, היה רבין כופה אותו על דן שומרון כפי שכפה את שומרון על משה לוי (כמו שכפה בן-גוריון את רבין על צבי צור וכמו שכפה לוי אשכול את עזר וייצמן על רבין). אבל מבחנו העיקרי של רבין הוא ככלות הכל לא באלה, אלא בשאלות המרכזיות של מדיניות הבטחון; אבטחת גבולות המדינה, במיוחד בצפון; החזרת כושר ההרתעה לצה"ל והגברתו לשם מניעת מלחמה; התכוננות למלחמה וקיום הבטחון השוטף – כל זאת תוך כדי התאמת הפעילות למסגרת התקציבית המצטמקת.

רבין השכיל ליצור מערכת אבטחה בצפון, שבמסגרתה [illegible] ביותר את מספר הנפגעים בפעולות, [illegible] בטחונם של יישובי הגבול. במצבים משתנים הצליח להקטין את סכנת המלחמה לרמה הנמוכה ביותר מאז 1977, כאשר הפסיד את ראשות-הממשלה. זו עדות לכושר ההרתעה של צה"ל ועדות לתבונתו ולתגובותיו למתרחש בזירה המזרח-תיכונית.

צה"ל נתון עתה בתהליך אינטנסיבי של יישום לקחי מלחמה, המתבטא בהתאמת תורות-לחימה, בהתאמת מסגרות ובהצטיידות. מסתבר, שלמרות מה שנגזר מההצטמקות התקציבית, נרתעו כל הצבאות הערביים מלהעמיד במבחן את כושר ההכרעה של צה"ל. זה אולי המעט שאפשר לומר עתה בעניין זה. הטרור נגד מטרות ישראליות ויהודיות בארץ ובעולם עומד על רמה נסבלת וגם התסיסה בשטחים אינה קשה משהיתה בעבר, כפי שקורה בזמנים של פעילות מדינית נמרצת, הגורמת, בדרך כלל, לתסיסה בשטחים. כלומר, התחושה כי אפשר שתהיה תזוזה לעבר מו"מ לשלום תובעת מחיר במונחים של בטחון שוטף.

ההצטמקות התקציבית הטילה על מערכת הבטחון עומס, שכן דימויו האישי והפוליטי של שר-הבטחון ("אני המפטר הגדול של המדינה") הוא הבעיה הפחות קריטית. רבין הסכים ליטול על עצמו סיכון עצום והשכיל להעמיד את הסיכון הבטחוני על מינימום. מעט מאד אישים היו מוכנים ליטול על עצמם סיכון כזה, ובעניין זה רבין נהג לא כשר בטחון, אלא כראש-ממשלה. הראיה הכוללת שלו – הבטחונית-כלכלית-חברתית-תעשייתית – מקיפה יותר משל שרי הבטחון שקדמו לו.

רייגן-הארט-שולץ-גורבצ'וב - שבוע אמריקאי / אמנון דנקנר, וושינגטון

עידן חדש ניגון חוזר

גרי הארט מוביל במשאלי דעת-הקהל ומקדים את מתחריו משתי המפלגות. כדי לנסות להפר את רוע הגזירה עושה עכשיו רייגן מאמצים להשיג הסכם עם מוסקווה

שתי התמונות החשובות והמשמעותיות של השבוע האמריקאי התרחשו הרחק ממוסקווה של שיחות שולץ-גורבצ'וב, של הסיכוי להסכם לצמצום החימוש ושל ההתרגשות על רקע הריגול בשגרירות. בטכס ציורי שנערך בראש גבעה סלעית והשופה לרוח בקולורדו הודיע גארי הארט כי הוא מציג מועמדותו לנשיאות ארה"ב. במסאצ'וסטס ריקדו מאתיים צעירים נלהבים מחוץ לבית-המשפט שזיכה את איימי קארטר וארבעה-עשר מחבריה מאשמה של הסגת גבול והפרת הסדר הציבורי שעה שהפגינו נגד גיוס תלמידי האוניברסיטה שלהם לעבודה בסוכנות הביון המרכזית.

והחגיגה לכבוד איימי קארטר הטילה לרגע את ארה"ב, שצפתה בה בטלוויזיה, לעידן אחר. כל קרייני החדשות טרחו לומר בדברי הקישור שלהם כי שנות השישים חזרות אלינו פתאום. ואכן הצעירים המזוקנים והצעירות בחצאיות הארוכות והרחבות ובידיהן פרחים, ההתלהבות והשלטים, השירה והמחאה, הכל הרעיד נימים נסתרות של נוסטלגיה.

גם במעמד עם גארי הארט שהיה בעצם מגוחך כפי שרק מעמדים פוליטיים בארה"ב יכולים להיות מגוחכים, ביקש מביימיו לרמוז לעידן אחר הפעם לעתיד עתיד חדש בסוף-רייגן. הארט, כמין משה רבנו מהדרני, עמד על ראש הגבעה מול העתונאים המרחפים מקור הבוקר המקפיא של הרי קולורדו כשהוא נטול-מעיל, כאורח מודגש, להבלטת דימויו הצעיר, הבריא וההדרי, ומסר את תורת העידן החדש של נשיאותו המתבקשת: הפסקת האובססיה הרייגנית של עיסוק במאבק הבין-מעצמתי, הפניית המבט פנימה אל נגעי החברה ומדיניות-חוץ של רצון טוב, של סיוע לעולם השלישי.

הארט מוביל בראש במשאלי דעת-הקהל, מקדים את מתחריו הדמוקרטים ומכה גם את המועמדים הרפובליקאים העיקריים, סגן הנשיא ג'ורג' בוש ומנהיג המיעוט בסנאט בוב דול. מוקדם מדי, כמובן, להגיע למסקנות נחרצות בשלב כה מוקדם של המירוץ לבית הלבן, אולם יש הסכמה של פה אחד בקרב המשקיפים הפוליטיים כאן כי הנשיא הבא של ארה"ב יהיה דמוקראט.

כדי לנסות להפר את רוע הגזירה הזאת, עושה עכשיו רייגן מאמצים ביחסיו עם מוסקווה. הוא עושה את זה בשביל המפלגה הרפובליקאית שלו, מתוך תקווה כי הישג שלו עם הרוסים יעלה את מניותיה, אולי את מניות המועמד הרפובליקאי לנשיאות, ישאיר אותה בבית הלבן. הוא עושה את זה בשביל ההיסטוריה: – אין לו שום רצון להיכנס לספרי תולדותיה של ארה"ב כנשיא שהתחיל יפה אבל סיים עם שערוריית-אירואן ועם המדיניות הכושלת והשערורייתית בניקרגואה. הסכם היסטורי גדול ועגול על צמצום רציני של החימוש הגרעיני נראה כמו משהו שאפשר לעזוב עימו את הבמה בחן ובהוד.

ההסכם שמדובר עליו השבוע במוסקווה בשיחות בין גורבצ'וב לבין שולץ אינו ההסכם הגדול שעליו דיברו רייגן וגורבצ'וב ברייקיאוויק. אין מדובר כאן על מאגרי הנשק המאיימים ביותר – טילים בין-יבשתיים, המוצבים על אדמת ארה"ב ועל אדמת ברה"מ ומכוונים אל הערים הגדולות ומתקנים אסטרטגיים של שתי המעצמות. בשלב הראשון מדובר בטילים בעלי טווח בינוני המוצבים על אדמת אירופה משני עברי מסך הברזל. אלה טילים בעלי טווח של 1800 – 5000 ק"מ ועל פי המצב היום יש בידי הגוש המזרחי 1323 כאלה בעוד שבידי מדינות מערב אירופה, 316 בלבד. את אלה הציע גורבצ'וב להסיר כליל, כשהוא מאמץ למעשה הצעה אמריקאית ישנה. האמריקאים בלעו את הלשון ואמרו לרוסים כי יפה מאד שהם מאמצים את ההצעה שלהם אולם, בכל זאת, נותרה בעינה בעיית משגרי הטילים לטווח קצר באירופה. אם יפורקו כל הטילים הבינוניים יישארו מדינות נאט"ו בלי הגנה גרעינית, מכיוון שאין להן משגרים בטווחים קצרים של 500 – 1800 ק"מ, בעוד שלברית ורשה יש כ־150 מהם. הרוסים נענו מייד בוויתור נוסף; בסדר, אמרו, אנו נסכים להסיר גם את הטילים קצרי הטווח. שוב עמדו האמריקאים מול בעייה בהסכמה עם הרוסים על פירוק הטילים הבינוניים והקצרים הם משאירים את בעלות בריתם בנאט"ו בנחיתות בולטת בכוח-אדם ובחימוש קונוונציונאלי. פירוזה הגרעיני של אירופה משאיר את הזירה לטנקים, רגלים והליקופטרים, ומאזן זה עושה את ממשלות לונדון בון ובריסל להיסטריות. לנאט"ו יש כוח אווירי של 3700 מטוסי קרב ומסוקי תקיפה לעומת 8000 של היריב. 80 חטיבות קרביות לעומת 190 של ברית ורשה. 19,600 טנקים לעומת 32,000 של הקומוניסטים.

זאת הסיבה ששולץ השיב על ההצעה הרוסית להרחיק מאירופה גם את הטילים קצרי הטווח, כי אינו יכול לענות לפני שיתייעץ עם בעלות-הברית בנאט"ו. האם יהיה הצעד הבא נסיון להשיג איזון אירופאי גם בשטח הצבאי הקונוונציונאלי? בלי ניסיון כזה יהיו לנשיא רייגן בעיות עם מדינות נאט"ו, כשירצה לחתום על הסכם לצמצום החימוש הגרעיני.

ולא רק איתן. גם בתוך הממשל ישנם גורמים ובראשם מזכיר ההגנה וויינברגר המתנגדים לכל הסכם עם הסובייטים, רואים בגורבצ'וב מאחז עיניים, וב"גלאסנוסט" שלו בלוף, ודוחקים בנשיא להמשיך להתייחס לברה"מ כאל "אימפריית הרשע". יש מומחים כאן הסבורים כי אין זה מקרה שדווקא ערב צאתו של שולץ למוסקווה פרצה מחדש שערוריית הריגול בשגרירות ארה"ב במוסקווה ונופחה מעבר לכל פרופורציה. מומחים אלה אומרים כי המקרה התגלה בחודש אוגוסט שעבר אף כי לא הפך אז למוקד ההתעניינות הציבורית. מישהו, הם טוענים, דאג לשלוף את העניין מן המגירה ולנפח אותו כדי ליצור אווירה של חשדנות שתפגע בסיכויים להגיע להסכם במוסקווה. מומחים אלה הזכירו את השערורייה שפרצה לפני שנתיים, ערב פסגת ז'נווה כשהתגלה שהרוסים פיזרו אבקה רדיואקטיווית בשגרירות ארה"ב במוסקווה. ההיסטריה היתה רצינית ולבד מהפגיעה ביחסי שתי המדינות, התנבאו אז שעובדי השגרירות ילקו בסרטן עד שהתברר כי כל הסיפור היה עורבא-פרח לכבוד הפסגה.

ההשערה הרווחת היא כי למרות ההתנגדות מחוץ ומבית יותר רייגן לאיזשהו הסכם עם גורבצ'וב בעניין הגרעיני, הסכם שיביא את גורבצ'וב לחתימה חגיגית בוושינגטון כאורחו רשמי, ואת רייגן אל דפי ההיסטוריה, כפורץ הדרך לקראת ביטול החימוש הגרעיני. זאת תהיה כמובן רק הצגה – לרייגן אין די זמן, די רצון ודי רצינות להתעסק בבעיות החימוש הגרעיני. אבל מה הם החיים על-פי רייגן, אם לא הצגה.

הרבה אנומליות יש בממשלת האחדות וזו אחת מהן/עליזה ולך

ויפול מודעי על פניו (פעמיים) ויצחק

השבוע מלאו שנה להדחתו של יצחק מודעי ממשרד האוצר ותשעה חודשים להרחקתו ממשרד המשפטים. מודעי הבא בתור להתפטר מהממשלה בידיעה שלאחר „פגרה" של שלושה חודשים, עם הרוטציה בראשות הממשלה, יחזור אל שולחן הממשלה. שרי מפלגת העבודה ניסו למנוע את החזרתו לממשלה, אך נכנעו מפני התעקשותו של יצחק שמיר לגמול טובה לחבר מפלגתו שלא העמיד אותו במבחן „הפקרת פצע בשכם". אילולא התפטר מרצונו, היתה התייצבות שרי הליכוד לצדו, מול ראש הממשלה שמעון פרס, מסכנת את הסכם הרוטציה. שמיר מילא את התחייבותו למודעי – „בבוא היום יבוא על שכרו" – אך לא הצליח למצוא לו סידור בסידור-העבודה המיניסטריאלי. קשה לקרוא לישיבות מליאת הממשלה, כמה שעות בימי א', בימסה ההולמת את המטבח שנהגה כמו שר, אך במה שנוגע ליצחק מודעי אי אפשר לבוא בטענות אליו.

„אפשר לבלבל את בני המעיים אבל אי אפשר לבלבל את השכל. עדיין כולם מדברים לא על ההצלחה של פרס אלא על ההצלחה של מודעי בבלימת האינפלציה"

עם כישורים טבעיים ונרכשים (מהנדס כימאי, כלכלן ומשפטן) כמו שלו, על אף תכונות אופי מסויימות שהן בעוכריו, קשה למתבונן לאראמוציונאלי לראותו באכזבתו טעה שסר אחד חולש על שני משרדי ממשלה. הרבה אנומאליות יש בממשלת האחדות הלאומית, וזו אחת מהן. את זמנו הפנוי מעשיה ממלכתית יכול היה יצחק מודעי לנצל לשיקום מפלגתו אילו היו יחסיו עם עמיתיו במפלגה הליבראלית תקינים. אלא שכמו עם יריביו גם יחסיו עם שותפיו הפוליטיים מעורערים, והפנאי הכפוי עליו מתועל לדרכים עקלקלות. איחוד המפלגה הליבראלית עם „חירות" לכלל מפלגה אחת עשוי להיטיב עם מודעי. ב„חירות" מעריכים את תרומתו הסגולית יותר מאשר במפלגה הליבראלית, והיריבות עם דוד לוי, למשל, בוודאי יראה משב-רוח רענן בהשוואה ליריבות עם גדעון פת ואברהם שריר. עם זאת יש לציין, שעד כה לא הקל מודעי עצמו על האיחוד עם „חירות", אף שמבין עמיתיו בצמרת המפלגה הליבראלית הוא ותיק המצדדים במיזוג, וגם עכשיו חוששים בו שותפיו שעוד יציב מכשולים במשא-ומתן המסכם לקראת האיחוד.

השיחה עם יצחק מודעי התקיימה בסוף השבוע שעבר במשרד ראש הממשלה בתל-אביב. מודעי היה נינוח ומאופק. מן הסתם נכשלתי בגידויו למרקרות לשון כמו אלה שנעץ בעבר בשמעון פרס. אחרי הראיון הקשבנו שנינו לראש הממשלה יצחק שמיר יורה חצים מורעלים בממלא-מקומו שמעון פרס. סגנון ההתבטאות של שמיר שיחזר את הרצובות הרשע של מודעי, וביום המחרת חזר למטבעות-הלשון שהביאו להרחקתו מהממשלה. כמו שאמר אשכול על אחד השרים בממשלתו, ש„הוא ממש [illegible] הבעיה היא שאנחנו לא יודעים באיזה [illegible] הוא [illegible]", כך אין לצפות מראש מתי יתפוצץ מודעי.

– אתה אחד השרים בעלי היכולת והכישורים הרבים יותר בממשלה ואתה מובטל. איך אתה מתמודד עם הניגוד הזה?

„אם הממשלה והמדינה יכולות להתמודד עם זה אז אני בסך הכל החלק הנפעל ולי קל יותר. נכון שאני צריך למצוא לי עיסוקים אחרים, ואני מוצא. על-פי התחזיות שלי גם לא יארך הזמן, בין שממלא-מקום ראש הממשלה וחבריו יתרצו, ובין שלא יתרצו".

– אתה מעריך שהבחירות קרובות מאוד?

„אני צופה שאחרי הפסח המתחים יתחילו להציב תוצאות שיטילו מגבלות על המשך עבודת הממשלה בעוצמה כזאת, שאני חושש כי תקרב בחירות חדשות".

– מה יהיו מוקדי המתיחות?

„חלקם כבר הסתמנו, למשל נושא הוועידה הבינלאומית. אם אנחנו מדברים על טווחים יותר ארוכים אני גם לא בטוח כל כך ביציבות הכלכלית, אם כי אני מקווה מאוד שהמצב יציב. אני לא יכול להימנע מהתייחסות לנתון כמו גידול היבוא ב-24.5 אחוז ברבע הראשון (73 אחוז יותר מאשר בתקופה המקבילה אשתקד). זה גידול מפחיד יותר מהאינפלציה. ברוך השם שיש לנו רזרבות טובות מאוד במטבע-חוץ, אבל גם זה לא לאורך ימים".

– באיזו מידה הגידול ביבוא מסכן את התפקוד התקין של הממשלה?

„זה פשוט מוסיף מתחים בעבודת הממשלה. אני יודע מה זה לעבוד תחת לחץ של אינפלציה הולכת וגדלה כשאתה עומד מולה אידיאותם. זה מתסכל וזה יוצר מצב שבו נוטים להטיל את האשמה זה על זה. בעוד שלממשלה במחצית הראשונה של כהונתה היו יעדים ברורים, לפחות שניים שאנחנו מכירים, במחצית הזאת לא מצליח להסתמן אפילו יעד משותף אחד לשני חלקי הממשלה. לי יש גם ניתוחים של פרופילים אישיים של הנפשות הפועלות, וכל אלה מביאים אותי למסקנה שהממשלה הזאת תגיע לקץ דרכה עוד בשנה הקלנדרית הזאת. הכנת השוחד, תהליכי העבודה, תחושת התסכול בציבור ותחושת האידיאולוגים כביכול להוליד תוצאה של אישיות ניתוק בתהליך השלטוני".

– הזכרת את היעדים של המחצית הראשונה מול האידיאולוגים במחצית השניה. את היעדים הציב מי שעמד אז בראש הממשלה, כי הוא רצה לקדם אותם. מדוע אינך מותח ביקורת על העומד בראש הממשלה בימי היעדרות יעדיה?

„אני איני מסכים שאת שני היעדים הציב שמעון פרס. הוא רוצה את הקרדיט בשביל שני היעדים האלה, אבל לא הוא הציב אותם. אם להציב פירושו להגיד מה היעדים, כל אדם ברחוב ידע שצריך לייצב את המשק ולהבריח את האינפלציה והתחושה הכללית היתה שאי-אפשר להמשיך להתבוסס בבוץ הלבנוני. נכון שראש הממשלה עזר גם בראשון וגם בשני, אבל הוא לא יכול לקחת את הקרדיט להם. מה שקורה היום הוא תהליך הפוך. לא זו בלבד שאין יעדים מוגדרים משותפים אלא שיש יעדים מוגדרים נפרדים".

– מה אתה מעדיף כאשר אתה בוחן את הביצועים של אדם – שיהיו לו יוזמות תבוננות לקדם אותן, או אמירה כמו „ישראל לא צריכה ליזום שום דבר"?

„השאלה אינה עומדת כך. אם האינטרפרטציה בשאלה היא שכל עשיה טובה מאי-עשיה, אני אומר לא, עשיה שלילית רעה מאי-עשיה והיא מסובכת מאוד. זה משיב על שאלתך. מי אמר שכתחום הפוליטי צריך לעשות כל הזמן? היו 29 שנים שבם חברים השותפים בממשלה שהיו מליכים בממשלה, לא עשו שום דבר להשגת השלום עם שכנינו מסביב. מה זה התחיל לבעור עכשיו? ולהגיד 'עת רצון'? תלוי באיזה מחיר. כל עת היא עת רצון כאשר אתה מוכן לשלם מחיר כבד, בוודאי מחיר גבוה משטחי המולדת".

– אם התחזית שלך לגבי הקדמת הבחירות תתגשם, באיזה מצב ייתפס הליכוד מהמצב של איחוד למפלגה אחת?

„אנחנו בליכוד איננו מדברים על לוחות-זמנים מסוימים. אנחנו מדברים על האיחוד הלכה למעשה בטווח של חודשיים. זה אפשרי בהחלט. אני רואה בעיות ונושאים שצריך להתייחס אליהם ולפתור אותם, אבל אלה לא סוג הנושאים שהזמן יפתור אותם. זה או שנפתור אותם או שלא נפתור אותם. אם נפתור אותם איני רואה מדוע שלא נפתור אותם בתוך שבוע. למה צריך חודש, או שנה?".

„אם אני לא אגיע למודוס-ויוונדי עם עמית-יריבי, אני מציע שהם יפרשו, או שנשאל את תנועת החירות במי היא רוצה"

– מפני שיש עדיין די מרכיבים שמעכבים את האיחוד הזה, הן במפלגה הליבראלית והן ב„חירות".

„לא, לא, לא. אני חושב שזאת טעות אופטית. אני מבין פחות בתנועת החירות, אבל רק לפני כשבועיים התקבלה שם החלטה על האיחוד ברוב מרשים מאוד".

– בלוזי משמעותה המביא בחשבון קשיים ביישום הסכם האיחוד.

„אני לא סבור כך. אני לא ביזבזתי את השבועיים האלה וקיימתי מגעים לבירור עניינים. אני חושב שאין כוונה לגרום קשיים. אחרי שתנועת החירות דוחה את נושא האיחוד בשנה בגלל המפולה שלה בוועידה, בשבועיים האחרונים אנחנו אלה שמעכבים. היתה לנו עוד איזו התדיינות בבית-המשפט שעיכבה וגם חיכינו לישיבת שרי הליכוד, הראשונה אחרי הוועידה".

– מה מתחייב מצב כדי שתבואו לאיחוד ככלה רצויה ולא ככלה כפויה?

„מאתנו מתחייבים בעצם שלושה דברים: האחד הוא חיצוני – שאנחנו נביא למושב הבא של מרכז 'חירות', בסוף מאי, את המספר המקביל שלנו (כ-1,000 חברי מפלגה) וזו תהיה בעצם ועידת היסוד של תנועת הליכוד. ממנה ייגזרו גם החברים למוסדות האחרים, להנהלה ולמזכירות. על-פי תפיסתי זה צריך להיעשות במשותף, מתוך הגוף הגדול המשותף. השני – ההסדרים עם תנועת החירות: יש אגפים, יש ראשות של מוסדות וכו'. השלישי – התקנון. האם אפשר להיות עם התקנון של תנועת החירות או שהוא דורש תיקונים עקב הצטרפותנו שלנו. יש גם נושאים טכניים כמו שילובי מנגנון, רכוש, כספים".

– אחת הבעיות שמטרידות מאוד חלק מאנשי „חירות" היא עניין הכספים. הללו סבורים שהמפלגה הליבראלית היא מפלגה עשירה והם רוצים להימנע מהטעות שעשו בעת האיחוד עם לע"ם, שבגלל פרצה בהסכם האיחוד העבירה את הכספים שלה להסתדרות העובדים הלאומית, ו„חירות" קיבלה רק את האנשים.

„קודם כל, לא מקבלים רק את האנשים. מה זה פליטי-חרבו? מקבלים וגם נותנים באותו האופן, כמו שלום מקבלים ונותנים. יש פה איחוד של מסגרות. אני יכול לומר חד-משמעית שאין למפלגה הליבראלית שום כוונה לשחק משחקים לא הוגנים. בהנחה ש'חירות' תכניס את כל הקרנות הנוגעות לעניין לתוך הקופה המשותפת, גם המפלגה הליבראלית תכניס את כספיה לקופה המשותפת. אבל אם, למשל, יוחלט שעמותות חוץ אינן חייבות להשתלב, הן לא ישתלבו לא מצד זה ולא מצד זה. הכל יהיה על השולחן ובהסכמה, ואני לא מתכוון לשום קונצים בעניין הזה. גם אין למי להשאיר אותם, הרי לא משאירים מאחור שום דבר".

– יש אסמכתות שיצחק מודעי לא יגיע למודוס-ויוונדי עם עמית-יריביו ויחליט לפרוש מהממשלה?

„ההיפותיזה הזאת לא באה בחשבון. אם אני לא אגיע למודוס ויוונדי עם עמית-יריבי, כפי שאת מכנה אותם, אני מציע שהם יפרשו, או שנשאל את תנועת החירות במי היא רוצה. אני לא חושב שנגיע למצב הזה דווקא עכשיו כשהולכים להתמזג בגוף גדול. אבל גם אילו היה מצב היפותטי כזה, את מתארת לעצמך שמודעי או יריביו היו הולכים לתנועת החירות בלי נדוניה, הנדוניה היתה נשארת דווקא לחלק האחר. מה תגיד תנועת החירות על מצב כזה".

– האם, לדעתך, קל לראש הממשלה לא לכבד את הבטחתו – והרי היתה הבטחה – לא להחזיר לך תיק מיניסטריאלי בממשלה מפני שיש במפלגה הליבראלית עצמה ערעור על מעמדך כראשון מבין שווים?

„אני לא חושב שאחד קשור בשני. אין ערעור בקשר למעמדי כראשון ברשימה במפלגה הליבראלית, אפילו לא בעיצומם של הקרבות. לכן אין הקלה על עמדתו של ראש הממשלה. יכול להיות שהוא מעריך שאף לא אחד ייצא למלחמה בעדי, אבל אני מציע לא לדבר על מלחמות למען חבר, לא במפלגה הליבראלית ולא בליכוד. יבוא יום, פעם בכתוב היסטוריה, ונכתוב גם על זה. מובן שמכבידה על ראש הממשלה העובדה שהוא איננו יכול לא כל כך למלא הבטחה כמו למלא צורך. הבטחה זה דבר חשוב, אבל כשני בהשוואה לצורך, ואני רואה שהוא מתייסר די קשה".

שר מודעי. הוא עוד ישוב

– במה אתה רואה את ייסוריו?

„בתחומים שאני לא חופשי לדבר עליהם, אבל אני רואה".

– האם מכבי בעיניך שהיה נסיון לכרוך את אישור המינוי לשגריר בוואשינגטון עם סידור-העבודה של יצחק מודעי?

„אני לא יודע על שום נסיון לכרוך בין השניים והוא בוודאי לא בא מצדי. אני יודע שזאת היתה תואנה מצד מסוים. זה באמת מין בשאינו מינו. וזה שום כרכו את הרוטציה בחזרת מודעי לממשלה זה לא אותו דבר? בעניין הרוטציה לא היה שום תנאי, רק תאריך, אבל ניצלו את העובדה שיכלו לאיים על תהליך הרוטציה לעשיית מעשים שלא ייעשו".

„במחצית הזאת (של הקדנציה) לא מצליח להסתמן אפילו יעד אחד משותף לשני חלקי הממשלה. לי יש גם ניתוחים של פרופילים אישיים של הנפשות הפועלות, וכל אלה מביאים אותי למסקנה שהממשלה הזאת תגיע לקץ דרכה עוד בשנה הקלנדרית הזאת"

– איך אתה מסביר, אם אתה יכול להסביר, שדווקא שמעון פרס שניהל אתך בעבר מגעים לברית עם המערך ולהסלת הליכוד היה נקמני כלפיך?

„היא הנותנת. נדמה לי ששאלת את השאלה והשבת את תשובה. נכון, השאלה היתה מלאה והתשובה רק חלקית. היו עוד סיבות. בין שאר הסיבות: לרצוח פוליטית וגם לרשת יוקרתית. זה לא הולך. כל הזמן נעשים מאמצים, אבל זה לא הולך. אני אומר שיש לנו עם נפלא. אפשר לבלבל את בני המעיים אבל אי אפשר לבלבל את השכל. עדיין כולם מדברים לא על ההצלחה של פרס אלא על ההצלחה של מודעי בבלימת האינפלציה. איני יודע אם אני ראוי או לא, אבל משפט הציבור הוא כזה. זאת אומרת, הבוחנה לא התממשה ואני מקווה שגם התקווה שעם הזמן ישכחו גם לא תתממש. אני עוד אחזיר לעצמי וגם לגוף הפוליטי שאני שייך אליו את התמורות של המאמצים שהשקענו בקטע ה[illegible] פרי".

– אני חוזרת, אם כן, לשאלה מדוע יצחק מודעי לא יעזוב את מפלגתו, יעמוד בראש כוח קטן יותר, יקבל, כנראה, שניים-שלושה מנדטים בבחירות בזכות יוקרתו האישית, והיה את עולמו כלשון מאזניים בפוליטיקה הישראלית. לשון מאזניים היא מצב אידיאלי.

„זה אולי מצב אידיאלי ללשון, אבל לא כל כך אידיאלי למערכת השלטונית. אני מאמין בכוחות פוליטיים גדולים ואני חושב שהפיצול אינו מביא תועלת למדינת ישראל אלא רק נזק. כי שכעס את הפעם שבחבורה בגוף השולט אינו שואף אף פעם להיות בלשון מאזניים. אולי מי שבא מאופוזיציה עקרה רוצה להגיע ללשון מאזניים. זאת ועוד, אני לא אעשה את הדבר הזה מפני שאני לא רואה את עצמי, כפי שלא ראיתי בעבר, שותף למערך, שאתו יש לי הרבה שוני אידיאולוגי. הרי ידוע לכל שאני חושב שהמערכת המשולבת של ההסתדרות וחברת העובדים היא אנומליה כמו שהבעלות הממשלתית על כל כך הרבה רכוש היא אנומליה. ההיא מיזוג שאינו במקומו וזו אנומליה שאינה במקומה. הרי ברור שאני חושב כחלק משורש הרע של המשק ושל החברה הוא ההצבדרות האידיאולוגית לאורך ולרוחב, גם של הון, גם של שכר וגם של זכויות. כל המדינה הזאת צבודה, והשאלה היא על איזה וו היא תלויה. אני חושב שהיא תלויה על וו מסוכן מאוד. היתה גם אי-הבנות שלי לקרוא צמיחה למה שהוא בעצם חליבה".

– מתפרסמים נתונים על עודף הכנסות, של יותר ממיליארד דולאר, שיכלו להיות מנוצלים לצמיחה. אני מתריבה שאנשי האוצר מכים היום על חטא על שלא ניצלו את השנה הזאת.

„אם הם מכים על חטא, זה לא על זה עצמם אלא על החזה של מישהו אחר".

– התכוונתי לומר, שיכול להיות שראש הממשלה שמעון פרס דיבר באמת על צמיחה ולא רק על הזרמה לתיגזרים הקשורים למפלגת העבודה, כפי שנטלתם אליו מטעמים מפלגתיים צרים.

„ראש הממשלה שמעון פרס הכריז עוד במארס של השנה שעברה שתהיה צמיחה עם או בלי מודעי. עם מודעי זה לא הלך, למה זה לא הלך בלי מודעי? הרי הוא השיג את מבוקשו. מהסיבה הפשוטה שזה בלתי אפשרי אורגנית. אגב, הכסף הזה הוא לא עודף. פעם אחת מישהו צריך להעמיד את העובדות כהווייתן. אנחנו ידענו שלאוצר ייכנסו עודפי כספים גדולים מאוד אם נצליח להוריד את האינפלציה. אני מדבר על הכנת תקציב 85/86, שהוכן בדצמבר 1984. אפילו היו לנו הערכות. אם אני זוכר נכון, ופה אני לא ערב, היתה בתיבול הכנסות המדינה הערכה של 1.2–1.9 מיליארד דולאר, נדמה לי. הכסף הזה גם היה מיועד למה שאנחנו קראנו או-שינוי מבני ואחר-כך קראו לזה רפורמה. אנחנו לא העלינו בדעתנו שאפשר להתנות את הרפורמה של הקלות במס בביטול פטורים מפני שאז היו אומרים: אתה משקר לנו, אתה לוקח מהעניים ונותן לעשירים. לא העלינו אפילו בדעתנו לגעת בפטורים, ורוב הסכומים האלה נועדו בעצם לכסות את הגרעון השוטף בהקטנת ההכנסות. במקום זה לקחו וחילקו את הסכומים לכיסוי הקטנה בעלות השכר. חלק הארי של הסכום הזה הלך לביטוח הלאומי, תמורת 5 האחוזים שהיו צריכים לחזור עליהם".

– הביטוח הלאומי אינו של מפלגת העבודה.

„אני לא טוען שהביטוח הלאומי הוא של מפלגת העבודה, אלא שהכסף הלך ליעדים שהם בהחלט לא צמיחה. זה היה הורדת עלות העבודה ולא צמיחה. חוץ מזה נא לזכור, שבשנה שחלפה היה תקציב נוסף, והוא עבר בשקט כזה. לאנשים מסויימים יש מזל. תקציב נוסף בשיעור 12 אחוזים, ולא ראיתי כותרת אחת בעתון. אמרו רק שהגרעון לא גדל. תודה רבה. כשאתה מקבל עודף של קרוב ל-2 מיליארד דולאר, למה הגרעון צריך לגדול? אם אני צריך לסכם, צמיחה איננה אמצעים לכשעצמם. תשפוך כסף למשק, תקבל צמיחה? צמיחה מחייבת קודם כל הכנת הקרקע, הכנת הבראיות לצמיחה (זה הרפורמה במס-הכנסה), הכנת האמצעים הטבעיים לצמיחה (זה הרפורמות בשוק ההון), העלאת הפריון (זה הרפורמות בהצמדה). אני צריך לומר שכל המשק שלנו דורש ריאורגניזציה די בסיסית, אבל את זה אפשר לעשות רק בהדרגה. דווקא בעניינים היסודיים האלה אני רואה שיש איטיות, וזה לא קרדיט מיוחד לממשלה. אל שר האוצר אין לי טענות, הוא היה צריך ללמוד מחדש את כל הבעיות. המשאבים היו בשפע, אבל התהליכים שאני עמדתי על סף החלתם הופסקו. זאת היתה שנה קריטית והיא לא תחזור. אני לא רואה בשש-שבע השנים הבאות שנה דומה לשנה שהיתה. מובן שנסים תמיד יכולים לקרות, אבל הם לא סבירים. השקעות הצמיחה תחסרנה לנו, והרזרווה לא תחזיק עד אין קץ".

– כל התעשיינים זועקים שמה שמחסל אותם הוא מעלות ההון היא עלות השכר.

„אני לא מסכים עם התעשיינים. התפיסה שלי אומרת שהשכר בישראל נמוך בהשוואה לשכר בחו"ל ואי אפשר להעלות על הדעת בכלל להשאיר אותו ברמה הזאת ולקוות להגדלת הפריון ולכל הדברים הטובים. אי-אפשר להיות לאורך שנים עם פערי שכר ענקיים כאלה בין אירופה למדינת ישראל, בוודאי לא בין ארצות-הברית למדינת ישראל, כי אנחנו לא קוריאה הדרומית. צריך לתקן את השכר והשאלה היא באילו משאבים מתקנים אותו. מתקנים אותו באמצעות העלאת-הפריון, שהוא עידוד הצמיחה, שהיא הגדלת התמורה לעובד. אני גם לא כל כך מתרשם כזה שהעובד מקבל תמורות יותר גבוהות מאשר ההון. בשלב הגידול ההון מושקע והתמורות עוד לא באו. אחר-כך התמורות של העבודה מתייצבות והתמורות של ההון גדלות. זה כך מטבע הדברים, תלוי באיזה עיתוי תופסים את העניין".

„אני מבין שהיועץ המשפטי תולה את הקולר בעיקר בכך שהוא אינו יכול להסתדר עם שר המשפטים, יכול להיות שאילו אני הייתי שם הייתי בא אליו בטענות, כי הייתי אומר לו: אתה לא בסדר, אני בסדר"

– האם יש משהו שאתה מתגדרם עליו מתקופה שהיית שר עם תיקים?

„במשפטים אני יכול לומר שפשוט לא הספקתי. ישבתי במשרד המשפטים בסך הכל שלושה חודשים ואפילו לא חצי בלעדי היה בפני, אפילו לא רבע. הספקתי רק לטעום, להריח. חילקתי את זמני ללימוד המשרד ולעיסוק בבעיות בוערות. נא לזכור שהיו לי שב"כ, יועץ משפטי, פולארד נכנס לתמונה, מה עושים ואיך עם דמיניוק, נקש בעורף עם לחצים מכל הכיוונים. באותי לעצימה של בעיות והייתי צריך להקדיש להן זמן. אילו מישהו ידע כמה זמן אני הקדשתי רק להאזנה לטלילים בנושא השב"כ, יחד עם היועץ המשפטי לממשלה. כשאני אומר שעות ארוכות, זה שעות ארוכות מאוד, ואחר-כך דיון על התיק הזה ושקלא-וטריא מה יותר כדאי ומה פחות, במידה שסמכויות שר המשפטים היו ובמידה שהייתי מכותב בעמדות של היועץ המשפטי לממשלה".

– איך מתגרם על מינויו של יוסף חריש ליועץ המשפטי לממשלה?

„לא, לגמרי לא. אני הספקתי לעבוד אתו בסך הכל חודשיים, כי לקח קרוב לחודש עד שהוא נכנס לעניין. כל מה שאני ראיתי אצל מר חריש הוא מבריק. אני לא הכרתי את הצד האדמיניסטרטיבי והארגוני. מה שאני יודע היום אני יודע יותר מקריאה ומשמיעה מרחוק, ואני מבין שהיועץ המשפטי תולה את הקולר בעיקר בכך שהוא אינו יכול להסתדר עם שר המשפטים. אז איך אני יכול לבוא אליו בטענות? יכול להיות שאילו אני הייתי שם הייתי בא אליו בטענות, כי הייתי אומר לו: אתה לא בסדר, אני בסדר".

– אתה בכלל לא מריר?

„אין לי סיבה להיות מריר".

– יש לך, אני מתרשמת, דימוי עצמי די טוב, ולכן היית צריך להיות מריר בגלל הבטלה.

„יש לי דימוי עצמי די טוב, אבל אין לי שום סיבה להיות מריר מפני שאני קיבלתי גם את הדבש וגם את העוקץ. את העוקץ קיבלתי בכך שהיה עלי לסיים את תפקידי בתוך תהליך, בתוך שהנב. אני מצר על הצורה ועל נקודת התפר, שהיתה מאוד לא נוחה, מפני שאחד צבר את המשאבים ולא הספיק אפילו לסמן את הדרך השימוש בהם. אבל קיבלתי גם את הדבש. ירד ממני נטל כבד מאוד ועבודה מאומצת מאוד. לא אחריות, כי אם התבקות תיכשל אני אהיה אחראי לה עד סוף כל הדורות. לכן האחריות לא ירדה ממני, אבל מהנטל של העשיה היום-יומית, מהמאמץ האישי נדמה לי שאני יכול לומר שניצלתי, כי אני לא הייתי מפסיק את הקצב והתכביות היו עוד מודבנות את הקצב. אין לי סיבה להיות מריר גם מפני שהמקצוע שאני בחרתי ואני עוסק בו, פוליטיקה, הוא כמו גלגל המזלות. הוא מסתובב כל הזמן וקשה מאוד לדעת איפה הוא ייעצר בתחנה הבאה. יש לי יתרון מבחינתי שהוא מסתובב ולא עומד במקום".

משפט דיבה/ יוסי מלמן, סינטיה מאן •

אסד נגד ה„וול סטריט ג'ורנאל"

שמעתם פעם על ידידיה אטלס? ה„וול סטריט ג'ורנאל" שמע עליו, ועוד איך, בעיקר לאחר שפרסם את סיפורו של הפרילאנסר הישראלי. ריפעת אסד, כתב אטלס, הוא „סנדק" לעסקי הסמים בלבנון. אסד לא אהב את הייחוס, את תיאורו כראש רשת הפצת הירואין ואופיום במזרח התיכון. התוצאה – משפט דיבה בבלגיה

במבט ראשון נראית תביעת הדיבה שהוגשה לאחרונה לבית משפט בבלגיה נגד העתון האמריקאי „וול סטריט ג'ורנאל", בלתי מתקבלת על הדעת. עורכי הדין הבלגיים שנשכרו להגן על העתון ניצבים בלי ספק בפני מכשולים משפטיים המקשים על איסוף עדויות והכנות קדם משפטיות אחרות. ואולם על אף הקשיים הצפויים להם, ואולי דווקא בעטיים, מנסים מנהלי העתון להסתיר את עצם קיום התביעה ולהמעיט מחשיבותה. הם לא הסתירו את הפתעתם כשפנינו לאחר שנודע לנו על התביעה לקבל את תגובתם. רוברט סאק, היועץ המשפטי המיוחד המייצג את „דאו ג'ונס" חברת האם של העתון, ניסה לטעון כי המדובר „במקרה משפטי רגיל, כמעט מעשה של יום יום", לפחות מבחינת הקונצפט המשפטי שלו. ובכל זאת, זהו מקרה מיוחד במינו. מה שהופך אותו ליוצא, או למוזר, אינו מיקומו אלא לשמו של התובע. זהו ריפעת אל אסד, אחיו הצעיר הידוע לשימצה של נשיא סוריה. על אף שהוא מצוי בגלות רשמית למחצה בפריס, ממשיך ריפעת אסד לשאת בתוארים רשמיים מטעם סוריה ובצבאה – סגן נשיא וגנרל. על הפרשה אפשר לומר עוד דברים רבים, אם כי קשה לתארה כ„מקרה רגיל של יום יום" כמלותיו המתחמקות של רוברט סאק, ולא רק בגלל התובע, אישיות בכירה במדינה זרה התובעת לדין את ה„וול סטריט ג'ורנאל".

ריפעת אל אסד תובע מה„וול סטריט" פיצוי כספי סמלי כסך פרנק בלגי אחד, חמש אגורות ישראליות מהעתון המתמחה בסיקור ענייני כלכלה. עילת התביעה היא כתבה לאו דווקא בעלת עניין כלכלי שפורסמה במהדורתו הבינלאומית של העתון המודפסת בבריסל ב-11 לאוגוסט 1986. בכתבה כונה אסד בשם „סנדק" האחראי לסחר סמים בלבנון. בתביעת הדיבה שלו טוען אסד כי הכתבה מתארת אותו כראש רשת הפצת הירואין ואופיום בכל רחבי המזרח התיכון.

הרשימה שנכתבה על ידי עתונאי פרילאנסר בשם ידידיה אטלס, מתארת את השתלטותו בגיבוי או שלא בגיבוי (זאת יוכח במשפט כמובן) של אסד על עסקי הסמים באזור „תוך שהוא משתמש במטוסים ובטנקים במקום תותי המקלע המוכרים כל כך לצופי הקולנוע". הכתבה העריכה את רווחיו של הגנרל הסורי ממסחר בסמים במיליארדי דולרים. מחבר הרשימה טוען כי תחת פיקודו הישיר של ריפעת אל אסד נוהגו הטנקים והחיילים הסוריים על קציר יבולי החשיש בשדות בקעת הלבנון, המקור לשני שלישים מאספקת החשיש בעולם. אכן, אין זה סוד, סוריה שולטת בבקעת הלבנון. אבל כך אטלס נטל לעצמו את החירות לקבוע – בהסתמך על מקורות מודיעין מערביים – כי „פגישות קבועות נתקיימו בין אסד לחברים בכירים בקבוצת הסידור של אבו ניזאל „הידועה במעורבותה במסחר הסמים" עם נציגי אש"ף „בכל הנראה בענייני ביזנס, רוצה לומר כסחר הסמים".

אסד המתלונן אומר בכתב התביעה שלו כי הסיפור הוא כזוב, משמיץ, מוציא את דיבתו רעה ומהווה „התקפה בלתי נסבלת על הכבוד (של אסד)". הוא מבקש על כן פסק דין שיקבע את כזבותו של הסיפור ויגן על המוניטין שלו. ההאשמותיו של ידידיה אטלס הן כה קשות ומחולטות, עד שאפילו נציגי העתון מודים כי הם מתקשים לאשש ולאמת אותן. בצר להם הם פנו בבקשת עזרה אל ישראל. משפטני ה„וול סטריט ג'ורנאל" נמצאים בקשר עם אחת מנציגויות ישראל בארה"ב והם מתעתדים לבקר בישראל כדי לנסות ולאסוף מידע, בעיקר מודיעיני, שיאפשר להם להוכיח את אמיתות הכתבה.

מה מוזר בכל הפרשה הזאת? מניעיו של ריפעת אל אסד. כמעט בדרך קבע משורטט דיוקנו בתקשורת המערבית כשל הדונז'ואן מושחת, רודף נשים ואיש צבא צמא דם. כיוון שכך מתעוררות שאלות מדוע החליט להגיש את כתב התביעה שלו ומה הוא מבקש להשיג. מבחינה פוליטית ריפעת אסד הוא מעמסה על שלטון אחיו. הוא מוכר כסמל שחיתות המשטר הסורי וכמי שנאבק בכל הכוחות השונים המאבקים על השלטון שירש חפאז אל אסד. מבחינה צבאית, נודע ריפעת ביעילות הברוטאלית שלו, כמדכא כל התנגדות ואופוזיציה למשטרו של אחיו הנשיא. יכולת זו הפכה אותו לחיוני ביותר. כמובן בכיר לא רק בעדה הביעום העלאוית השלטת (על אף ההתנגדות השיגאה כלפיה מצד הרוב הסוני מוסלמי), אלא בחוג המשפחתי המצומצם האוחז בשלטון, עמד ריפעת בראש כוח צבאי מיוחד שתפקידו היה להגן על הנשיא ושלטון המשפחה. יחידה זו גדלה במרוצת השנים והיתה לדיוויזיה – „הכוחות המיוחדים". גדודי הצבא שלו היו מעורבים בדיכוי האכזרי של ההתקוממות נגד המשטר ב-1981 בעיר אל חאמה, עשרים אלף מתושבי העיר נהרגו בקרבות שפרצו כאשר מורדים בראשות תנועת האחים המוסלמיים ניסו לחסל את שלטון משפחת אסד.

התובע ריפעת אסד. שה„וול סטריט ג'ורנאל" יתגונן

היות שריפעת אל אסד כה שנוי במחלוקת אילץ את אחיו חאפז לוותר על שירותיו החיוניים והיעילים, ובגאות הכתיות בפרוזדורי השלטון בדמשק, ביקש אותו לצאת לגלות מרצון, כדי לא להרגיז יותר על המידה את שאר תומכיו-אויביו בצמרת. בשנים האחרונות נשלח ריפעת אל אסד כמה פעמים לגלויות פוליטיות כמוסקבה (שבאחת מאוניברסיטאותיה השיג תואר דוקטור לפילוסופיה) ולפריס, שבה הוא מתגורר כיום אלה. ואולם, התארים הפוליטיים והצבאיים לא נשללו ממנו והוא ממשיך ליהנות בהם. הגם שפקידים סוריים הסבירו לנו באורח פרטי כי מה שלא יעשה ריפעת אל אסד הוא עושה זאת על אחריותו שלו ואין לכך קשר לממשלה בדמשק.

בחינת נסיותיו של ריפעת ניתן היה לעשות בשנה שעברה באמצעות ראיון בתחנת הרדיו „אירופה אחת", עם פייר מריון, מי שהיה ראש שירות הביון של צרפת. בעקבות סידרת פיגועי טירור בקיץ 1982 הציע מריון, כך סיפר בראיון, לחסל את הטרוריסטים שהיו מעורבים בפעולות וכן כמה דיפלומטים מסוריה, לוב ועיראק שהעניקו להם סיוע. נשיא צרפת פרנסואה מיטראן שהתחלחל מהצעתו של ראש שירות הביון שלו דחה אותה על הסף ובמקום זאת שלח אותו לפגישה חשאית עם ריפעת אל אסד. המפגש המוזר התקיים בוילה של אסד בפרברי פריס, לא הרחק מורסאי. „הגעתי לוילה", אמר פייר מריון לתחנת הרדיו, „שהיתה מוקפת שומרים חמושים מכף רגל ועד ראש ולאחר חיפוש בבגדי ובכלי מצאתי עצמי יושב פנים אל פנים עם מי שנחשב ראש תומכת הטירור במזרח התיכון". מריון ביקש מאסד שיפעיל את השפעתו על הטרוריסטים לבל יתחדשו מעשי טירור על אדמת צרפת והגנרל הסורי אכן הבטיח ועמד בדיבורו.

הצורך האידיוטי של ה„וול סטריט ג'ורנאל" להגן על עצמו מפני אסד אינו נעלם מעיניו של רוברט סאק. לא רק, הוא מעיר, שסוריה היא מדינה בלתי דמוקרטית שאין בה חופש העתונות אלא שהיא זוהתה בגלוי עם מתן חסות לטירור בינלאומי. הבעיה היא שלרוברט סאק כלל לא ברור מה עליו להוכיח בבית המשפט בבריסל. בארה"ב או בישראל תביעות נגד לשון הרע מתבררות על בסיס הוצאת דיבה, שקר וזדון כפי שעלה במשפט שרון נגד השבועון „טיים". שרון לא זכה בתביעה הכספית שלו כיוון שלא הוכחה כוונת זדון מצד השבועון, אף-על-פי שחבר המושבעים בניו-יורק קבע כי השבועון הוציא את דיבתו רעה כשקשר את שרון לטבח הפלסתינאיים במחנות הפליטים סברה ושתילה. בבית המשפט בבלגיה לעומת זאת אומר היועץ המשפטי של ה„וול סטריט ג'ורנאל", אין זו רק שאלה של אמת ושקר, לצד אלה נבחנת גם הסוגיה האם העתונות נהגה באחריות.

החוק הבלגי לא יתיר לפרקליטי העתון לדרוש את הופעת ריפעת אסד על דוכן העדים. קשיים אלה מכתיבים לעתון אסטרטגיה משפטית פשוטה – „אנו מנהלים חקירות כאן בארה"ב ובחו"ל כדי לנסות לאסוף מידע" מדגיש רוברט סאק. „המאמר של ידידיה אטלס", הצטרף ג'ים אמברוזיו דובר ה„וול סטריט ג'ורנאל" בניו-יורק, „היה מאמר של הבעת דיעה ופרשנות ומכיוון שמדיניותנו היא לאפשר לקשת מגוונת של כותבים להביע את דעתם מעל דפי העתון – פרסמנו אותו. ניסינו אמנם לברוק את דעותיו של הכותב ואת הרקע שלו, אך לאמיתו של דבר אין לנו מדיניות ברורה או ביקורת סטנדרטית, וכל מקרה נבדק לגופו בהתאם לעורך המעורב בפרסום". מה שדוברי הג'ורנאל אינם יודעים, או שאינם מעוניינים לספר, היא העובדה שמר ידידיה אטלס מתגורר באחת ההתנחלויות בגדה, הוא ישראלי ממוצא אמריקאי המפרסם רשימות בעתונים יהודיים בארה"ב. ברשימות אלה הוא מרבה לתקוף את התקשורת הבינלאומית על יחסה העוין כביכול לישראל וליהודים. רק לאחרונה בא אטלס חשבון עם ה„לוס אנג'לס טיימס". יהיה זה בתוק הגורל אם דווקא אטלס יגרום לאחד העתונים המכובדים והרציניים ביותר בעולם – עתון שתפוצתו היא הגדולה ביותר בארה"ב, כשלושה מיליון עותקים ביום – להתנצל בפני אחד האישים המפוקפקים ביותר בעולם.

מנהלי ה„וול סטריט" ומשפטניו מודעים לקשיים הניצבים בפניהם. „אנו מתייחסים למקרה בכובד ראש", מציין רוברט סאק „אם המאמר הוא נכון ומדויק לא היינו רוצים להגיע למצב שניאלץ להכחיש".

האם אין אמת במה שהתפרסם ב„וול סטריט", או ליתר דיוק, אם יהיה קשה להוכיח? מר סאק אינו רוצה לחשוב על אפשרות כזו, אפילו בחלומותיו הגרועים.

* סינטיה מאן היא עיתונאית אמריקאית העובדת בבוסטון ובקונטיקט.

חיים חפר: שירים שכאלה / נעה גל

אבל אף פעם לא נספיק הכל

ביום ראשון, ערב החג, תקרין הטלוויזיה הדרן לשיריו של חיים חפר. הוא כתב לחבר'ה בפלמ"ח ולצ'יזבטרון, ל"בצל ירוק" ול"גשר הירקון", ל"תרנגולים" וללהקות הצבאיות ובעצם למי לא. בכתיבתו חלם ונלחם, כאב וגרם כאב, אהב ונאהב. ומה עוד יבקש המשורר?

בראשית שנות החמישים, כשחזרו הבוגרים הביתה ממלחמת העצמאות, עלו רבים מהם, לוחמי הפלמ"ח, לאוניברסיטה העברית להשלים את השכלתם שנקטעה עשר שנים לפני כן. חיים חפר וכרמלה אשתו גרו בבית השייח, רכוש נטוש, באבו־טור. חיים למד ספרות כללית והיסטוריה. ברח' רמב"ן 15 ברחביה, גרו נתיבה בן יהודה ובעלה, פנחס אביבי. אביבי למד פיסיקה ופילוסופיה. בירושלים גרו בצריף בשכונת בקעה גם דן בן־אמוץ והלן אשתו האמריקאית.

דוד אפרתי, איש לח"י, חיים גורי, עמיקם גורביץ, יודל מרמרי, צבי יעבץ שלימד וכבר עבד על הדוקטורט שלו בהיסטוריה, דן הורוביץ והיתה גם הדה בושם, סטודנטית להיסטוריה ולספרות אנגלית. החבורה היתה פותחת את היום בקפה "עטרה", בוויכוח יומי על ספאיי ומפ"ם, בערב היו צוכים בשאריות קוניאק "פינק" ובארבע לפנות בוקר היו עוברים לשתות במושבה הגרמנית. שם היתה יוצאת מדי לילה שבועה: "יותר לא נוגעים בכוסית".

ביום כיפור דן בן־אמוץ היה מבשל את הארוחה המסורתית והחבר'ה היו באים לאכול אותה סמוך לקבר השייח, בביתו של חיים וכרמלה. באותם ימים אירגן חיים חפר את הפסטיבל הראשון. היה זה ביום הסטודנט. מכיוון שהלימודים לא היו בדיוק העניין המרכזי העיקרי שבו הם עסקו, מתבקשת השאלה מה, למשל, התפרנסו? "שאלה טובה", אומר פנחס אביבי, היום פרופ' לפיסיקה: "חיים, למשל, התפרנס מהשירים שכתב".

בראשית שנות ה־60 ירדו חיים חפר ודן בן־אמוץ לשפלה וקנו את מועדון "התמאם", שנודע אז ככמה להשמצות או כ"משמיץ לצרכך". היתה זו פתיחה למה שהתבסס ברבות השנים והיה למשהו ישראלי כליבך – חיים חפר־התמאם־חיים חפר־פסטיבלים־להקות־חיים חפר.

מוטי קירשנבאום: "... חלק מדבריו הם החריפים שקראתי בעתונות העברית. הם חודרים לעצמות... הוא יודע להטות את המלה לכיוון הרצוי לו"

אבל עוד לפני כן היו הכשרה ופלמ"ח ומלחמה. דרך ארוכה ורבה היתה.

בימים אלה של חשבון פתוח בין הדור ההוא לבין עצמו (יורם קניוק נגד מיכה פרי. מתי מגד נגד ה"פלמ"ח". פרי נגד אורי מילשטיין. נתיבה נגד מה שהיא מכנה ה"מפאיניקס") דור הנראה במבקש לתתוך ולנגוס במיתוס הפלמ"חניקי, מתכרסמת מעט שכבת הפאתוס והפאתטיות הצ'יזבטים והבלופים, ה"חבר'ה הטובים", שתמיד מוכרחים "להיות בעניינים", חבורה שהיתה מעין כת סגורה־מאוד מכל שביקשה להגן על עצמה ולשמור את הרוח והערכים שנשאה עמה, הלכה והסתגרה.

"זה אולי קצת פרנואידי לחשוש שאפשר למחוק את הפלמ"ח", אמר השבוע מישהו שניסה לנתח את התנהגותה של "משפחת הפלמ"ח"; שכמו הותירה את קמטי התקופה במשלט בצד הדרך והגיעה עד כאן רכובה על ג'יפ שמנועו עדיין לא דמם. ובכן, לא. עדיין לא פירקו אותם, אף־על־פי שצימחו כרס והתברגנו והפכו לממסד.

מבקריהם אומרים שבאהבת המולדת שלהם יש הרבה פיקציה. שבעצם מדובר באנשי צבא חסרי שאר רוח, בנוסטלגיסטים. ממישהו אפילו שמעתי ביטוי מוזר. השמאלץ שלהם, אמר, הוא שמאלץ של פלדה.

הצד השני אומר שהם היו, והינם, בוגרים נפלאים, מלח הארץ. כל מה שעשו רע במלחמת העצמאות, אם בגדו בממסד, זה מפני שב־48' לא היתה ברירה. לא. הם לא ששו אלי קרב.

חיים חפר הוא "המשורר הלאומי של הפלמ"ח". אומר רחבעם (גנדי) זאבי: "רק לפלמ"ח יש אוסף של שירים וספרות שנוצרו במסגרותיו. הפלמ"ח שישב בשולי הקיבוצים ספג מרוח האינטלקטואליה הפועלית של תנועת העבודה וליכד אוסף של איכות אנושית".

בשרון עולה עכשיו ריח פרדסים, ניחוח משכר. הפריחה תלויה קלילה על הענפים וכל משב רוח משיר את פרחי ההדר הלבנים אל הקרקע כמו פתיתי שלג. שטיח לבן. כך היה גם במארס 43'. 12 בנות ו־30 בנים באמצע "השמינית", חלקם אף צעירים יותר, חניכי תנועת "המחנות העולים" מתל אביב, חיפה, רעננה וירושלים, מחליטים לעזוב את הלימודים ולצאת להכשרה המגוייסת הראשונה של הפלמ"ח.

חיים חפר, אז חיים פיינר, חבר תנועה מרעננה כותב לחבריה:

"יום של פריץ עוד נזכור/
יום של פריץ לא נשכח/
לגבורינו נמסור כאן תורה/
איך היו הימים בפלמ"ח/
ידעו שיר הם ורקוד בבידוד/"

בעיתונים מבשרות הכותרות כי "הרוסים תוקפים מעוזים גרמניים בחזית הרוסית המרכזית". הנאצים משמידים יהודים־ראשונים של גטאות. בצרפת מתנהלים קרבות המחתרת כמלחמה של ממש. מתסטמרי פותח במתקפה בתוניס. "הבימה" מעלה את "האדמה הזאת". לפני ההצגה, שתתקיים באולם "מוגרבי", ישמעו דברי ברכה שישודרו גם ב"רדיו ירושלים". בעמוד האחורי: "נהג זהירות במכוניתך, אל תסע בה שלא לצורך". בטור הברכות מברכים את ד"ר ישעיהו ליבוביץ לרגל נישואיו.

את הנערים והנערות המגוייסים שולחים לקיבוץ אשדות יעקב. ילדים טובים מבתים פועליים ספוגי אידיאולוגיות חלוציות של אנשי העליה השניה והשלישית, פועלי בניין, חקלאים, מורים. לאחר חודש ב"אשדות" עוברת ההכשרה לקיבוץ דפנה. מכאן ואילך יקראו בשם "הכשרת דפנה" מחלקה ד' פלוגה ו'. במחלקה חברים גם אנשי "הפלוגה הירושלמית" דני מס ויחיעם וייץ. בין מפקדי הכתות מיכה פרי מתל אביב והמ"מ דב צסיס מנהלל. החבר'ה המפונקים הביאו מהבית שמיכות ותחתונים. גם מכנסי שבת. הבנות הביאו חולצות רקומות והצאיות "הפועל". בגדי חאקי ושינלים עשויים שמיכות קיבלו מהפלמ"ח.

חברי המחלקה שכנו בצריפים מעברו האחר של נהר הדן. מן העבר השני – חברי הקיבוץ. בדפנה אכלו לקרדה ושוב לקרדה ועוד פעם לקרדה. קמו מוקדם בבוקר לעבודה בבית הנרושת לשימורים "אשר־גת־דימון" לקלף את הפרי לריבות ולמיצים. הבנים עבדו גם בסוריה, פתחו "צלחות" לעצים וניכשו עשבים. בקיץ ישנו תחת כילות. על פתחי החלונות סגרו מפחד יתושי האנופלס, רשתות. הקדחת היתה עדיין מחלה נפוצה. בחורף בוססו בבוץ כבד בחצר הקיבוץ. מדרכות עדיין לא נסללו. בדפנה הוחדרו בנערים "משטר צבאי", ש"מיד יבינו לאן הגיעו". בהיכנסך לצריף המ"מ עברת לדום מתוח. בכך הסתכמו המשמעת הפורמליות. לכל צעיר טירון קראו או "בנחן". עשרה ימים בחודש היו מוקדשים לאימונים, בימים האחרים עבדו. הבנים והבנות עברו את מסלול האימונים יחד. מסעות מפרכים, שיעורי ניווט, התמצאות בשטח. התגנבות יחידים בשדה חרוש בין הרגבים. המ"מ היה עומד על הגבעה מנגד ומיידה אבן בכל מרפק שהתרומם מן התלם. גם הבנות למדו לנעוץ כידונים בשק. המ"כ היה צועק לעברן "אני רוצה לראות רצח בעיניים".

בצריפים היו מתווכחים על ההבלגה ועל המאורעים הערבים ועל מדיניות הבריטים והדרך התגובה עליה. פעם בששה שבועות היו יוצאים לחופשה בעיר. "בננה ספליט" על־יד מוגרבי, היו מלקקים גלידה ב־11 גרוש או נוסעים לבקר אצל החברים בירושלים. לדפנה היו חוזרים מצויידים בקופסאות קרטון שארזה כהן אמא מיני מאפה, ממתקים ופירות.

"התופש תם. נצא לדרך/
הכייף היה כמו תוף/
אפשר היה עוד לכייף כאן ערב/
אבל אף פעם לא נספיק הכל",

כתב חיים חפר.

במחלקה לא פרחו רומנים סוערים, להוציא את אורי ורוחל'ה. החבר'ה, פרי חינוך תנועתי פוריטני בעצם, היו "מציצים" לבנות ומגניבים מבטים. ה"נועזים" היו מעזים לחבק אותן בחיבוק כאילו חברי.

חיים אהב את רבוקה. רבוקה היתה בתת עור ושיער.

חברים שלו, של חיים, אומרים שהיה אחד מהחבר'ה. לכל מסיבה או אירוע היה חורז

"הפלמ"ח הוא סיפורו של יורם קניוק, זו גם גבורתו של מיכה פרי ומכות רצח שחטפו ערבים ממקלות של טוריות על פי סיפורה של נתיבה בן־יהודה... כל זה הפלמ"ח"

חרוזים ומנציח את התורה. הוא היה מספר אחרי חרוזים מתוריות סתמיות, יומיומיות, שנשטפו אחר־כך בזרם המאורעות ואילולא נכתבו להן מנגינות רוסיות, הושרו – היו נשכחות. בלילות היו קומזיצים מסורתיים, והיה פולחן בישול הקפה שיגלוש־לא פחות משבע פעמים ורק אחר־כך ימזג לפינג'אן.

השירים שכתב חיים חפר הם בעיני אנשי המחלקה יומן מחלקתי, תיעוד התקופה.

"בין שתי זרועותיו של הדן/
שם בדשבה ישבנו פרטיזן/
הוא גאה ואמיץ/
בשלטון של עריץ/
ילחם וראשו לא ישח/
כי זה גדול חבר פלמ"חי".

חיים, אומרים חבריו, התבלט בחוש היסטורי. כבר אז כתב "בספר לנכדינו". ההווה היה בעיניו עבר של סבא. ב"היו זמנים" כתב: "יבוא יום ועוד תשב אל מול האח וגם הגב יהיה כפוף כחוטטרת. ותזכר אז בימיך בפלמ"ח". לחפר היתה מצלמה והוא היה מצלם את החבר'ה. יוסי מהמחלקה אמר שגם זה היה חלק מתחושת הזמן האופיינית לחפר. לחג הפסח כתב הגדה בחרוזים. וכשעמדה המחלקה לעזוב את דפנה איבר, למסיבת הפרידה, אופרה. החתן – הפלמ"ח. הכלה – נערה ושמה דפנה. הזוג המאוהב נאלץ להפרד כשהחתן יוצא למלחמה. כלתו נפרדת ממנו לשלום...

את שנת ההכשרה השניה עוברים חברי מחלקת דפנה בקיבוץ תל־יוסף. ושם נפרדות הדרכים. חיים חפר לוקח חלק ב"סזון". ברח' בילו 12 בתל־אביב הוא שומר על משה סנה. הוא שומר עליו עם אקדח מאוזר ארוך הקנה, וחיים ה"קצר" לא מסתדר עם הקנה המגיע עד מותניו. פליטת כדור בין צלעותיו היתה רק עניין של זמן.

חיים חפר נולד בסוסנוביץ, פולין. כשהיה בן 11 עלו הוריו ארצה יחד עם שרה, אחותו הגדולה. אביו, ציוני מנעוריו, פתח חנות להלבשה ברחוב אחוזה במושבה רעננה. בבית הספר הצטיין חיים במקצועות ההומניים. חשבון לא היה הצד החזק שלו. למסיבות הכתה כתב כתריזות בוסר: "חלל חלילי ידידי היקר, חלל חלילי וישמע הבקר". החיבורים שלו היו בסדר. "היה לנו מורה רוויזיוניסט". הוא אומר, "לחיבורים תמיד הכנסתי את רצח ארלוזורוב".

לחברים שליגלגו על קומתו ותולשתו הגופנית היה אומר, "בפולניה למדתי בקורס לאיגרוף". חפר לא התבייש בפולניותו, אף פעם לא העלים את היותו ילד גולה. הוא נטמע ללא תסביכים. "הם נשאו את עמם עלי שכם", כתב ולא היתה זו פראזה מליצית. במלחמה על סיפורי ההיסטוריה של הארץ בעתיד הרחוק, ידאג חפר שלא יעוותו עובדות, ויכתוב כדי שלא ישכחו מי בדיוק עשה מה ואיך.

חברי ה"חוליה", אליה הצטרף אחרי ה"סזון", נשלחו מפלוגות הפלמ"ח לקיבוץ איילת השחר. בין השנים 1943 – 1946 הבריחה החוליה יהודים מגבול סוריה־לבנון בארבעה נתיבי הבריחה. על־פי ידיעות שהתקבלו במטה המוסד בחיפה הועבר קשר אלחוטי לחוליה באיילת השחר, והם שסימנו את מועד היציאה לפעולה.

המבריחים היו מקבלים את העולים, משיטים אותם בסירות באגם החולה אל הקיבוץ, ושם הפכו הילדים מסוריה ומלבנון ל"צברים" שיצאו לטיול ב"אגד" בבגדי "אתא".

חיים הצטרף לחוליה בחורף 1945. "הוא היה איש סיור טוב", אומר חברו חיים גופר, "היו אלה ימי שיא בפעילות. היינו יוצאים לפעולות לילה לילה. חיים חצה או הרבה את שבילי תל־אל־קארי והדרדרה".

"בין גבולות, בין הרים ללא הדרך
בלילות חשוכי כוכבים,
שיירות של אחים מבלי הדרך
למולדת אנו מלווים" – כתב חפר מילים שלימים היו להמנון העליה הבלתי לגאלית.

על ימי העליה הבלתי לגאלית בונה חפר את גאוותו החיילית־מבצעית. הוא לא ישב באוהל המפקדה על תקן של פייטן כשאחרים עשו את המלאכה. הוא צעד בשורה כאיש פעולה. "בשביל מה התאמנו אם לא כדי לצאת לפעולות? איך אפשר לכתוב על קרבות בלי להיות תחת אש? זו היתה בושה לא לקחת חלק. ההגנה היתה מופקדת על שמירת קור רוח, אנחנו רצינו פעילות", הוא אומר.

עם אנשי "המחנה האחר", הרוויזיוניסטי, ניהל לאורך השנים מאבק רווי השמצות הדדיות. חפר נחשב, בצדק, ל"משמיץ בתפקיד". "כשהאצ"ל שלח חמור נושא חומר נפץ לתוך השוק הערבי בחיפה זה נקרא פרי באושים", אמר בראיון (אייל חלפון, "העיר") "אותנו חינכו לירות כאשם. אצלם היתה צביעות גדולה, חוץ משירי ז'בוטינסקי הכתובים ביד אמן, אין להם שום דבר... אין להם מסורת ותרבותית".

"הגורמה היתה סוהר הנשק", אמר חפר השבוע, "אבל המושג נשק, לכשעצמו, אינו טהור. בנשק יורים וגם הורגים. הפלמ"ח זה סיפורו של יורם קניוק, זו גם גבורתו של מיכה פרי, זה גם מכות רצח שחטפו הערבים עד זוב דם ממקלות של טוריות, על־פי ספרה של נתיבה בן־יהודה. היו גם מקרים שאנשים השאירו חברים פצועים בשדה עד שמתו. זו היתה מלחמה. אנשים לקו בהלם קרב או נאלצו לסגת. כל זה הפלמ"ח. אבל אלה היו הזריגות זו לא היתה הגורמה". במארס 1986 כתב חיים חפר במקמה את השורות:

ובבוא יום פקודה דוד לוי לא יהיה לך מנחם ומנוחם/ ואש תצא מזרועות של גבול הלבנון/ ותיגע באש הבאה מירוחם/ ובכל טירות גוש אמונים יעלה העשן. / והאבק מכל עמקי החבילות. / ועלה תעלינה בהרי שומרון כל עיירות "לחם" וה"מובטלות"...

ראש מועצת אריאל, רון נחמן, התלונן נגד חפר במשטרה על שעבר – על פי החוק הפלילי – עבירה של הסתה למרד. חפר מצידו תבע ב־1983 את הנהגת בית"ר העולמית על שימוש בשיריו בחוברת "שירון בית"ר" שהופצה בלא הסכמתו ובלא ציון שמו. לדעתו, היתה בכך הפחתת ערך יצירותיו, משום שנוצר הרושם ששיריו גובשו ברוח בית"ר.

הרבה איומים, בטלפונים ובכתובים, ספג חפר במשך שנות כתיבתו. חבר קרוב אומר שניסה, לא פעם, להזהירו, לעורר את תשומת ליבו לסכנה. חפר, על־פי התרשמותו של החבר,

"היום לא אכתוב שבחים ללא מצרים לטנקיסטים, או חרוז נלהב על כך שליד מסעדה רואים מכונית של תנובה"

מפחד ומתחזק. "הוא תמיד מוכרח להילחם במשהו. להיות בקו הראשון. העובדה שהוא מאוים מחזקת אצלו התחושה שהוא עושה שליחות. זה מגרה אותו. לפעמים נדמה לי שהוא צורך".

בעקבות "כוכב אדום בשמי סיני", סיפור מסעו של מאו טסה טונג במדבר סין, הציע חיים חפר ליגאל אלון, מפקד הפלמ"ח, להקים להקה שתבדר את החיילים, ממש כמו הלהקה ששרה והופיעה בפני שתתפיו של מאו למסע הארוך.

את שייקה אופיר (גולדשטיין) הכיר מהפלי"ם. יש מצחיקנית אחת, אמר אופיר, נעמי פולני. נעמי פולני הכירה את יואל זילברג, אקורדיוניסט, וכבר היו ארבעה בלהקה שחיים קרא לה בדצמבר 1947 ה"צ'יזבטרון". במקום ללוות שיירות לירושלים הלכו חברי הצ'יזבטרון בעקבות היחידות וביצרו אותן.

יגאל אלון שאל, מה צריך. אקורדיון, אמרו לו. שלחו פתק לזרובבל גלעד, התרבותניק של הפלמ"ח, וקיבלו 10 לירות לקנות אקורדיון. חיים, אומרת נעמי פולני, היה הכותב, המארגן והמפעיל. לצ'יזבטרון היו ארבע תכניות פזמונים וסקצ'ים. חיים פרסקו, משה וילנסקי, סשה ארגוב ודוד זהבי כתבו מנגינות. אל החבורה הצטרפו מאוחר יותר רבקל'ה מרמר, היום קרמר, גדעון זינגר, מרגלית בנאי, יהודה עפרוני ושלמה ברשביס וכרמית מירון מהסטודיו של "הבימה". חיים כתב אז את "דודו" "מוטי", "בת־שבע", "רותי", "חיי הג'יפ", "הפלמח"ניק מחפש את המחר" – השיר הראשון שהלחין ארגוב. נתיבה בן־יהודה אומרת: "כל מלה, כל שיר חדש היו עוברים מיד ליד בהתרגשות ונלמדים בעל פה. המוראל שלנו היה בתחתית. חיים עשה לפלמ"ח מה שלא עשה איש לפניו ואחריו".

"היום כשאני מסתכלת על החומר של הלהקות – שירה, פזית, הספרית, – מה זה כל זה?" אומרת־שואלת רבקל'ה קרמר, "החומר של חפר בא מהחיילים וחוזר אליהם. הוא סיפר עליהם, כאב את כאבם, סיפר את סיפור הקרבות שלהם, את הגעגועים לחופשה, לבית".

עוד אחד שחזר לאורך שנותיו של חפר, הוא אולי החשוב ביותר במילון החפרי: חברות וחברים, הרעות. כל אחד מהחברים שלו ביקש להדגיש את החברות של חיים חפר. חפר, כולם אומרים, הוא חבר.

אי אפשר לסמוך עליהם, על החבר'ה, בענייני זיכרון. דן בן־אמוץ זוכר שהכיר את חיים בבית רוזנברג בקודס. על הכרמל. חיים חפר זוכר שההיכרות היתה בקיסריה ב־1945. כך או כך, בכל 13 בחודש היו הפלימניקי"ם חוגגים. חיים ודן, ה"מצחיקנים" היחידתיים, היו כותבי החומר. בערבים אלה היתה עריסתו של "ילקוט הכזבים", ואם כי הספר יצא שנים רבות לאחר מכן – בראשית שנות ה־60 – החומר נדבר אז, במסיבות סביב המדורה.

דן בן־אמוץ: "חיים הוא חבר טוב. הלכתי איתו רק עד מחצית הדרך. הוא נשאר חלוץ ואני לא. הוא ציוני חיובי ואני לא. הוא סוציאליסט ואני לא. מבחינה פוליטית דרכינו נפרדו". וישנם החברים מהפלמ"ח: יוסי, חיים ויונתן וסימה, כרמלה, רוחל'ה ואיצ'ה ממבוש ושאול ביבר וירוחם כהן, ויגאל ויצחק וחיים ו"גנדי". הידידים תמיד מתלוצצים על החיבוך בכתפיים ענודות בדרגות ואחר־כך בחליפות שר או מנכ"ל. יצחק הוא היום יצחק רבין. חיים הוא חיים בר־לב. חפר אוהב את הקירבה הזו. "אין מה לעשות, ולא צריך לעשות", אמר אחד החברים, "אלה החברים שלו, על באמת".

חברות מיוחדת – הגובלת בהערצה בעיניים עצומות – היתה לחפר עם יגאל אלון. מוקף בתכורה תומכת (ונתמכת) שבה חפר ואחרים חברי פלמ"ח, חיכה נסיך ארץ־ישראל לתפקיד ראש הממשלה. בעיניהם היה מנהיג מורם מעל כל מחלוקת. כששואלים את חפר מה היה לך יגאל אלון, עיניו מתלחלחות, מתמקדות בנקודה בלתי מזוהה. הוא חושב רגע ואומר: "מנהיג אמיתי. חבל שאין היום כדוגמתו."

ב־1975 מינה אלון את חפר לנספח תרבות בלוס־אנג'לס. הלשונות הרעות השתלחו במינוי, בממנה ובממונה. עם כל הצביעות, אמר חפר, לא הייתי מתמנה לתפקיד אילולא התאמתי לו. אני ידעתי ש־16 מ"מ זהו מידה של סרט ולא קוטר של לוע תותח. הבאתי אנשי קולנוע מפורסמים לארץ, קשרתי קשרים עם תעשיית הקלנוע.

כשהתחלפה ממשלת המערך בממשלת הליכוד המשיך לשבת בלוס־אנג'לס. לדבריו אמר לו אלון: לא נוטשים עמדה באמצע הקרב. אחרים התקשו לסלוח לחיים חפר על שקיבל את פרס ישראל בשנת 83' דווקא מידי ממשלתו של מנחם בגין. קיוו שברגע האחרון יאמר תודה, לא. הוא לא אמר. ככל הנראה חפר התייחס בעניין זה, ליד המקבלת יותר מאשר לנותנת. "תנועת העבודה וערכיה, אומרים חבריו, הם עמוד האש לפני המחנה שלו, גם אם יישאר בודד, והמחנה שוב לא יהיה מחנה. אם יחשוב את הדבר לנכון, יתקוף ללא חשש גם את אנשי מחנהו". "זה לא מוטיב של שנאה העובר בין הדברים", מסביר חפר. "זה מוטיב של כעס. הכי נוח להסתדר עם אנשים שתענוג לכייף איתם. משה דיין. אריק שרון, שבמסה שלו אפשר היה לשתות קוניאק טוב. על דיין כעסתי כי עוד לפני מלחמת ששת הימים ראיתי שהוא משחית את העם. ראיתי איך בן־גוריון מעלה לדרגות קצונה פרוטקציונרים של המפלגה רק בזכות היותם אומרי הן".

באפריל 1964 כתב חפר את המקמה הראשונה שלו "מזמור לדוד". ושם, בין היתר נאמר "אתה ששלחת לתקוף את לטרון כמו במלחמת קרים". "נו, באמת חיים, אמרו לי מקורבים אלי, מפא"יניקים טובים. הדברים זיעזעו רבים", הוא אומר. ישנם גם חברים שנשרו בדרך. כשעמוס קינן תקף את חיים על חולשתו לכסף, לדברי קינן, הסתיימה החברות בינתיים עוד לפני שקינן גמר את המשפט. שנים לא החליפו מלה. החברים קוראים לתכונה הזו "אלמנט רכושני". אם צריך לכתוב מקמה לבית הזרושת "פניציה" או לעיריית בית שמש, חפר לא יעמוד בפרוזה של המשורר הלידי שחרוזיו אינם מוצגים למכירה. הוא יכתוב ויתפרנס.

פזמונים כתב יותר מ־1000, מימי הצ'יזבטרון, "לי לה לו" "בצל ירוק", רביעיית מועדון התאטרון בתמאם, "היה היו זמנים", שירי התופש לאיציק מאנגר ומופע היחיד של יהורם גאון. "התרנגולים" בהשוואה לכל אלה – היתה תופעה יוצאת דופן. נעמי פולני ביימה. חפר כתב. ארגוב הלחין. "חם, ישר מן התנור, הייתי לוקחת את השיר מחיים והולכת איתו הלאה", אומרת נעמי פולני. "שיר השכונה", "הרחוב במסתה", "האם האם", "אם תרצי" ורבים אחרים. פולני: "הכתיבה שלו היתה מתוך דיאלוג בינינו. התחביר שלו יוצא מן הכלל. כל מה שנאמר הוא מתומצת, מדויק, אין מוץ. כל מלה מספקת. חיים משלים חרוז עם פתיחת רעיון, לא לאורך השיר, זה נותן דינמיקה".

בעקבות "כוכב אדום בשמי סין" הציע חפר לאלון להקים להקה שתבדר את החיילים. כך הוקם הצ'יזבטרון

"ציפור הנפש" שכתב עם דן בן־אמוץ, זיוה ידיב, בועז עברון, עמוס קינן, היתה מעין "דבר אחר" של "ידיעות אחרונות" בשנות השישים.

כששמע ד"ר הרצל רוזנבלום על פעילותם הפוליטית ב"שסח 9" נאלצו להתפרק. חיים ודן המשיכו את "ציפור הנפש" לבדם בכוחות עצמם, כתבו השקיעו. דן היה המפיק, מסתובב ברח' דיזנגוף ומוכר עיתונים. ההרפתקה הסתיימה מהר. בשנת 1965 חזר חפר לכתיבה מסודרת ב"ידיעות".

"חפר לא חדל להגיב. הוא אינו מתעייף. דבריו נכתבים בדם לבו", אומר מוטי קירשנבאום, "אבל לעיתים מופרת הפרופורציה בין הלל לפלמ"ח לתיעוב תנועת החירות. חלק מדבריו הם מן החריפים שקראתי בעיתונות העברית. הם חודרים לעצמות. הוא יודע לנסח במלים את הדברים שתודמים לאוזניים, יודע להטות את המלה לכיוון הרצוי לו".

היה מי שניתח את כתיבתו של חפר עד שנת 1977, כפייטני, מתרגשת ומרגשת. אפילו את הכיפות הסרוגות הוא אהב. אחרי 77' החל לכתוב כמי שנגזלה ממנו ארצו ומדינתו, פיתח כתיבה עם שרירים. את מאקמות הנצחון שלאחר מלחמת ששת הימים, "הצנחנים בוכים", "מסדר הנופלים", "חזק מהיר ובאופן אלגנטי" יקראו בקול רוטט בכל יום עצמאות יחד עם "מגש הכסף" של נתן אלתרמן. "כל המאקמות של ששת הימים היו מתלהמות מדי", אמר חפר בראיון לנחום ברנע ב"כותרת ראשית", "היום לא אכתוב שבחים ללא מצרים לטנקיסטים, או חרוז נלהב על כך שליד מסעדה רואים מכונית של תנובה".

דן בן־אמוץ: "הוא נשאר חלוץ ואני לא. הוא ציוני חיובי ואני לא. הוא סוציאליסט ואני לא"

ועוד לאחר המלחמה ההיא: "אני זוכר את תמונה מעבר למרחק ולזמן: יצחק שדה, מימינו יגאל אלון ומשמאלו משה דיין. אני עובר בהרי ירושלים ובשבילי הנגב הרושב: את זה שיתרו יצחק רבין, את זה חיים בר לב. אני מביט את הקורוסט הזה בהנאה ואנאנה, וכבן בכל זאת לא הצליחו לפרק את הפלמ"חיזי".

אחר כך באה מלחמת יום הכיפורים וחפר כותב: "בקשת מחילה – אשמנו בגבהות לב.

היום הזה הספר פתוח ודפים חדשים נכתבים בו, ומילים נחרתות על הלוח.
וכל אות חותבת בבשר
וכל אות נגעצת בכאב.
היום אנחנו יודעים – אשמנו בגבהות לב"
הדברים הללו נכתבו באוקטובר 1978.

חיים חפר עם שושנה דמארי (מימין) ועם יגאל אלון. שירים לכלם

פרימו לוי. מוות/אלי שאלתיאל

היסוד הכימי של המִלים

מאגר ההתנסות של פרימו לוי – אושוויץ – היה גם מאגר ההשראה ליצירתו. אהבתו לכימיה שימשה לו להגדרה ולתיאור תחנות חשובות בפרשת חייו. נדרשת מידה רבה של כשרון ספרותי וטעם טוב כדי לנצל אמצעי לא שגרתי זה ולעשותו לעמוד השדרה של יציאת ספרות

הידיעה על מותו של הסופר האיטלקי־יהודי פרימו לוי בביתו בטורינו לפני ימים אחדים הסבה כאב, צער ותדהמה לאוהביו שהלכו ונתרבו בשנים האחרונות. הסופר בן ה־67 החל לפרסם לאחר מלחמת העולם השניה, אך כרבים ממעריצי כתיבתו התוודעתי לספריו אך לפני שנים אחדות, ולהיכרות זו התלוותה התחושה המופלאה של גילוי מעורר ציפיות.

לפני חודשים אחדים יצא בספריית "אופקים" ספרו הקצר והמקסים של סטיוארט ה' יוז, "אסירי תקווה", המגולל את סיפורם של הסופרים היהודים באיטליה. הספר מעורר בקוראיו את הרצון להעמיק את ההיכרות עם חבורה מופלאה זו של יוצרים, שבשל מחסומי שפה לא זכו להערכה שלה הם ראויים בקרב קוראי עברית בישראל. לציבור זה, השקוע בחיבוטים קשים על מהות היהדות ובחיפושי זהות נואשים, גילה קצה אורה של תשובה אחרת, לא שגרתית, על טיבו של הגורל היהודי, תשובה לאנשים החילונים בישראל המבקשים להיאחז באמונתם כי ייחודה של היהדות הוא ביסודות שאינם קשורים בהכרח עם מקורות משיכה והזדהות. ימי מלחמת העולם השניה, ובתוכם במחנה הריכוז אושוויץ, היו לפרימו לוי מאגר ההתנסות האישית שממנו שאב את השראת יצירתו. שנים אחדות לאחר המלחמה פרסם את ספר זכרונותיו "אם זהו אדם", ומאז היה הספר למופת במה שמכונה במקומותינו "ספרות השואה". עיקר גדולתה של יצירה פשוטה־לכאורה זו הוא באופטימיות היסודית שבה. פרימו לוי שרד מן התופת, ואף שהתוודע לוודאותה של ההתבהמות האנושית לא איבד את התקווה באדם. מאז פרסם ספרים רבים ובכולם ניכר חותמו של הכותב. לוי התברך בתכונה נפלאה, שעיקרה ביכולת הנדירה לקרב אליו את קוראיו. בלא להידרש למתיקות לא טבעית הוא מניח לאישיותו התמה לפרוץ מדפי ספריו ויוצר בלב קוראיו תחושה של חיבה ושל הכרות.

בספרות בת זמננו בלט והתנשא פרימו לוי כאחד היוצרים האנושיים ביותר. המכיר את כתביו מתקשה להאמין להשערה כי ייתכן שמותו לא נגרם כתוצאה מתאונה מהירידה אלא מהתאבדות. אשתו מסרה לעיתונאים כי בחודשים האחרונים קץ הסופר בחייו. ואולי לא יכול פרימו לוי לעמוד בגלי ההערצה והתהילה שהופנו אליו מכל עבר, בשנים האחרונות?

בן דודו של פרימו לוי וידידו, איש ירושלים פרופסור דן סגרה, פרסם לפני חודשים אחדים ספר זכרונות מקסים ושמו "זכרונותיו של יהודי ברימול" שבו הוא מתאר בחן ובקסם את ייחודה הנפלא של יהדות איטליה. לקהילה קטנה ועתיקה זו נודע תפקיד מכריע באיחודה של איטליה במאה התשע־עשרה, שהרי יותר מכל שכבה אחרת במדינה מוכה ושסועה זו ביטאה קהילה זו את אחדותו של העם האיטלקי ואת שאיפתו לריבונות לאומית. פרימו לוי נולד בטורינו ב־1919, גדל והתחנך באיטליה הפאשיסטית אך התוודע אל האנטישמיות ואל גילוייה רק בשלהי שנות השלושים. עד אז עסק במרץ ובהתלהבות בלימודי הכימיה ואכן המקצוע שרכש בשנים אלה העסיקו עד לשנים האחרונות.

באושוויץ הכיר בראשונה את יהדות מזרח־אירופה ושם אף התוודע מעט ללשון היידיש ותרבותה. היכרות זו היתה בסיס לספרו "אם לא עכשיו, אימתי?" המתאר את פרשת מעלליהם של פרטיזנים יהודים בימי מלחמת העולם השניה. בזכרונותיו לא הכחיש פרימו לוי כי בספרו זה ביקש להעלות את יחסו לשאלה שהסעירה את העם היהודי לאחר השואה: כלום הלכו המומתים כצאן לטבח? פרימו לוי אינו נאחז בסטריאוטיפים של גבורה יהודית המוצגת מהקשרה. גיבוריו הפרטיזנים היהודים אינם מתריסים במעשיהם נגד הרבים שהומתו, וגם במאבקם בנאצים ובגיסותיהם הם שומרים על צלם־אנוש ומתחבטים בשאלת הרצח והמלחמה.

דומה כי הספר שקירב יותר מן האחרים את תהילת גדולתו של לוי לעולם המערבי היה "איל סיסטמה פריודיקו" (הטבלה המחזורית). ספר זה יצא לאור במקור האיטלקי בשנת 1975, אך רק ב־1984 ראה אור בתרגום אנגלי בהוצאת שוקן בניו־יורק ומיד עורר גלי הערצה והתפעלות. מרבית מבקריו ומשבחיו קוננו על מחסומי השפה שהסתירו סופר חשוב זה ועל מו"לים קצרי־ראות שנדרשו להם עשר שנים כדי להבין כי יש למהר ולהחיש את תרגומו של ספר נפלא זה.

בספר, הבנוי פרקי זכרונות, מגולל פרימו לוי תחנות חשובות בפרשת חייו, אגב רימומה של האהבה השניה הגדולה שלו, הכימיה. 12 פרקי הספר מכונים בשמות של יסודות כימיים, והסופר־הכימאי נאחז בתכונותיהם של יסודות אלה כדי להאיר פיסות חיים וחוויות מרתקות. הקורא בספר מתרשם כי נדרשה מידה עצומה של כשרון ספרותי וטוב טעם כדי לנצל אמצעי לא שגרתי זה ולהפכו בגימיק מעושה לעמוד השדרה של יצירה, שאף שעניינה מעין נסיון באוטוביוגרפיה אין היא מקפידה לשמור מסגרת כרונולוגית ברורה.

הפרק הראשון בספר המכונה "ארגון" – אחד הגזים האצילים, האינרטיים – מיוחד לתיאור הרקע המשפחתי של הסופר ושל קהילת יהודי פיימונט. כמנהגו של כל ספר יסוד בלימוד הכימיה פותח פרימו לוי בתיאור תכונותיהם המיוחדות של הגזים המכונים אצילים או נדירים ומרגיש כי עיקר ייחודם בהתבדלותם, בהימנעותם מהתקשרויות כימיות עם החומרים הסובבים אותם. ארגון זה מצוי באוויר שאנו נושמים ואין לתאר חיים עלי אדמות בלעדיו.

תכונות אלה הוא מוצא גם במשפחתו הענפה ובאורחות חייה. פרק זה המצטיין בהומור נפלא מדגיש את אהבתו והערצתו של פרימו לוי למלה, לשפה. מתברר כי לקהילת יהודי פיימונט היתה שפה יהודית, מעין ז'רגון יהודי עלום ולא נודע. בליל של מלים עבריות, בעיקר עיוותים מצחיקים להפליא של מנהגים משפת הקודש, שימש את היהודים בנסיונותיהם להתבדל מן הגויים סביבם. אין זו התרחקות הכרוכה בהינתקות מן הסביבה הזרה המקיפה אותם. השפה המשונה הזאת – שפרימו לוי מביא בסיפורו כמה מדוגמאותיה המשעשעות – ביקשה לשמר את קו ההגנה העלום המבדיל בין היהודים לשכניהם הנוצרים.

מספריו מתבלטת דמותו של פרימו לוי כאדם עדין, הנמנע מן האמירה הבוטה, אציל ובעל חן כובש. כמה מצער שסופר מקסים זה, שכתביו ולבטיו כל־כך להוויתנו לא זכה בחייו להתגלות בינינו ושאנו לא מיהרנו להביע את ההוקרה הרבה שהוא ראוי לה. יש סופרי שואה גדולים ומפורסמים מפרימו לוי, אך דומה כי קוראיו בעתיד יגלו כי יותר מאחרים השכיל סופר־נצרף זה לעמוד על מהותה של התופעה ולהבין את המסרים שיש לספה ולהעביר לדורות הבאים.

פרימו לוי. נמנע מן האמירה הבוטה

נשים סופרות (ב') / כרמית גיא

מרי גורדון ומלחמתה בצנזורה העצמית

המחשבה שגם אם אינך נשואה, גם אם את חיה לבדך אינך פסיבית, היא לדעת מרי גורדון מקור של כוח שלא היה לנשים בעבר. בכל פעם שאני קוראת במשלי את „אשת חיל מי ימצא", אומרת גורדון, אני חשה אפיסת כוחות גמורה

מרי גורדון. מבית יהודי טוב. תצלום – ניצן שורר

מרי גורדון נחשבת היום לאחת הסופרות הצעירות החשובות ביותר בארצות־הברית. ספרה „חיסול חשבונות" התקבל בהתרגשות רבה בחוגי מבקרים וקוראים, וכל דבר היוצא מאז מתחת ידה זוכה לתשומת־לב מיוחדת.

בראשונה התוודעתי אליה בזכות ספרה. למעשה, עלי להתחיל בסיפור כמה שלבים קודם לכן. נתבקשתי לתרגם את ספרה של מרי מקארתי, „זכרונות של ילדות קאתולית". ואני, שכל חיי חשבתי שילדות יהודית, עם אמא יהודיה וכל השאר, היא הדבר הקשה ביותר שיכול אדם להעלות על דעתנו, נדהמתי לגלות שאין היא מתקרבת אפילו לעוצמת החותם שמטביעה הילדות הקתולית במי שגורלו גזר עליו להיוולד למשפחה כזאת. עולם המושגים הקתולי מוטבע בילד בעוצמה שאינה מותירה לו אפילו סדק קטן שבקטנים בין המגבלות, האיסורים והחובות הבלתי נסבלים. רק מרווח מיקרוסקופי ניתן להנאות ולשעשועים. עד כדי כך שעצם המושג הנאה הופך למלת גנאי, שאדם טהור מן הראוי לו שיתרחק ממנה כמו מאש. מי שלא התנסה בחיים אלה יתקשה לדמות אותם לעצמו, ורבים שהתנסו, מתקשים להשלים אתם. הסקרנות שעוררה בי התופעה הזאת הביאה אותי א ספרה של מרי גורדון. זה סיפורה של איזבל מור, שלאחר שנים ארוכות של טיפול מסור באביה, מגלה שעד שלא תמלא את כל חובותיה לעברה, עד אשר לא תחסל את כל החשבונות, אין היא זכאית לאושר ולחיים משלה.

מרי גורדון עצמה היתה עשויה להיות בתה של מרי מקארתי, ועולמם של הקאתולים באמריקה מעסיק אותה רבות בכתיבתה. גם בעצם הימים האלה היא כותבת רומן חדש שיעסוק בהגירתם של האירים הקאתולים לאמריקה. היא בת לאב יהודי שהתנצר ולאם קאתולית ומורה, שהיא מכירה היטב את שני העולמות. לדעתה, מתמצה ההבדל שבין החינוך הקתולי לחינוך היהודי גם ביחס אל הגוף. בעוד שהיהדות כופה טקסים ופולחנים מיוחדים לכל פעולה של הגוף, החל מנטילת ידיים „לפני" ו„אחרי" וכלה בתפילות ובטבילה וכיוצא באלה, הרי הקתוליות מתכחשת לעצם קיומו של הגוף. כל מה שנוגע בו, טמא מעצם טיבו ומהותו.

הגוף הוא דבר מלוכלך, וההתכחשות לו היא אידיאל שיש לדבוק בו בלא לסור ימינה או שמאלה. החיים הם אך מסך ארוך של ירידה למן רגע הלידה ועד המוות. אך אנחנו בני־אדם, החיים בעידן המודרני, ולמדנו כבר מזמן את חשיבותם של הדחפים, היצרים, הצרכים. הקונפליקט הנוצר בין שתי תפיסות מנוגדות אלה הוא הגורם למצוקה כה קשה, אך גם מהווה מקור אדיר של כוח. מי שמצליח להתגבר על המחסום הזה, אינו מתרגש עוד משום קושי בעולם ומסוגל לכול.

מרי גורדון, הנראית כמו ילדה מבית יהודי טוב, אומרת שבכל פעם שהיא קוראת את הפרק במשלי „אשת חיל מי ימצא", היא חשה אפיסת כוחות גמורה. האשה הזאת נדרשת לספק את מלוא צורכי המשפחה, לשאת ולתת עם עולם ומלואו, לטוות בפלך, לעשות צדקה, ומה לא – רק לעצמה אינה דואגת: אין לה רגע של פנאי או רגע של פינוק. היא אמורה להסתפק רק בשבחים ובדברי ההלל וההודיה של בני המשפחה ולשאוב מהם את האנרגיה להמשיך ולשרת את סביבתה. האשה מתבקשת ליטול עליה את האחריות המלאה לכל אשר קורה סביבה, לה ולאחרים. הכל בזכותה והכל באשמתה. אם היא מקופחת – זו אשמתה. אם מתעללים בה, אם מכים אותה ומשפילים אותה – אין זו אלא אשמתה בלבד. אם אונסים אותה – עליה למצוא את האשם בתוכה. אך לדעת מרי גורדון, התרומה הגדולה של הפמיניזם היתה השחרור מן העול הכבד הזה. לא הכול באשמתי, יכולה עכשיו האשה לומר, זכותי לומר „לא", לא להיות קורבן. והידיעה שלא רק לי זה קורה, שגם לאחרות קשה, שגם האחרות נאבקות, היא מעיין גדול של כוח.

הפמיניזם לא שינה את הסיסמה „לא זו הדרך". אדרבא, הוא פתח דלתות רבות. הוא לימד את הנשים, שיש יותר מאפשרות אחת, שהחובה המוטלת עליהן היא לבחור בעצמן. אחת האופציות שנפתחו לפני הנשים בזכות המהפכה הפמיניסטית היתה אופציית הפרישות. למי שגדלה בבית־הספר קאתולי, בחברת נזירות, אין זו מהפכה גדולה כל־כך. היא יודעת שהנזירות אינן בהכרח מטורפות אבודות והיות מיניות פרועות. אבל לאחרים, הרחוקים מעולם המושגים הזה, זוהי מהפכה של ממש. המחשבה, שגם אם אינך נשואה, גם אם את חיה לבדך, אינך פסיבית, אין זה איזה פגם נורא, סוד קשה שעליך לשאת כאות קין, היא, לדעת מרי גורדון, מקור של כוח, שלא היה לנשים בעבר. היא אינה רואה בה אופציה מאושרת, היא שמחה להיות בחיק משפחתה, אך הידיעה שהבחירה בידיה מחזקת אותה.

מרי גורדון עצמה הגיעה אל הפמיניזם בסוף שנות השישים, כמו רבות רבות אחרות, בזכות ספרה של דוריס לסינג „מחברות הזהב". אין היא מחפשת הגדרות. השאלה אם יש ספרות נשים, אם־לאו, אינה מעסיקה אותה. איך היא מייחסת כל חשיבות לשאלה אם יש לכתיבה הנשית תחביר או סגנון מיוחד. את זאת היא משאירה למבקרים. לדעתה, כל עוד יש מוציא־לאור אחד הטוען, שנושא זה או אחר אינו מעניין ואינו חשוב, משום שהוא „עניין של נשים", הרי „אם הצד שכנגד אומר לך שיש ספרות של נשים, אז כנראה יש, ועליך להתמודד עם השאלה הזאת". בעיניה מתמצה הנושא בקביעה, שהנשים חשובות, שעולמן חשוב, ושהנושאים המעסיקים אותן חשובים. הגיעה השעה, סבורה גורדון, שהנשים יחדלו לכפות על עצמן צנזורה, להיכנע לתפיסה ש„ענייני נשים" אינם מעניינים ואינם חשובים לעומת „העניינים הגדולים". עליהן להעמיד את עצמן במרכז.

באחת הסדנאות בכינוס הסופרות שהיה בירושלים לפני כשבועיים קראה מרי גורדון סיפור קצר שכתבה. הוא עוסק בבחורה, באשה שלא נישאה, שלאיש אין בה צורך בעצם. אשה מיותרת. אפילו ידידיה סובלים אותה אך בקושי, וכאשר היא מתאבדת בסופו של דבר, השאלה אינה „למה היא עשתה זאת?" אלא „למה לא עשתה זאת קודם?". הכאב הנורא שעלה מתוך הסיפור הפיל דממה על הנוכחות.

הכינוס בירושלים היה למרי גורדון תגלית גדולה. לא בדיונים האקדמיים, אלא במפגש עם נשים מכל רחבי העולם, ובידיעה כי בדנמרק יושבת אשה וכותבת שירה גדולה, שעד כה לא הגיעה אל אוזניה; שבקניה נאבקת אשה אחרת ומקדישה את חייה ליצירת שפה חדשה, לכתיבת מילון ולבניית דקדוק, על מנת ששפת עמה לא תאבד, והיא לא תזדקק לשברי ידיעות בשפה האנגלית על מנת להתבטא. האחווה והחום שקרנו מכל עבר היו לה חגיגה של ממש. היא חושבת שתמימות ופרגון כאלה לא ייתכנו בכינוסי גברים, שם התחרות והיריבות צצות ועולות מעל לפני השטח כעבור רגע. הכתיבה היא עיסוק בודד מאוד. כל ימיה היא יושבת בודדה עם מחברת ועט, ושום הגדרה ספרותית שבעולם אינה באה לעזרתה. אבל מפגש כזה, האזנה לכתביהן של נשים שמעולם לא שמעה את שמן קודם לכן, ועתה מצאה אצלן הד לדברים הממלאים את עולמה, העשיר אותה וילווה אותה, לדבריה, עוד זמן רב.

כנגד הקו

מאת אהרן מירסקי

מקידמת הימים קירבנו אלינו את המעשה הספרותי והתחברנו אליו חיבור אמיץ יותר מעמים אחרים. טעמים נכבדים היו לנו לעשות כן. אבל הסופרים העברים הראשונים, שלא היה בתרבותם לא מכחול ולא מפסלת, וידם המזיקה בצפורן חרט־אנוש בלבד, באלה כתבו על הגליון גם קולות גם מראות ודמויות למלא חסרונן של שאר מיני אמנות. על־ידי כך נהייתה הספרות העברית גם מצויירת ומגולפת ומנוגנת. ובתנ"ך רואים את הקולות, וממששים את העושר, ושומעים ריבת עצי יער ומחיאות כפים של נהרות, ובתלמוד יש סכיעות עין של קול, ורואים דברים שלא ניתנה רשות לעין לראות, ושומעים רוחות מספרות, ואבנים המשיחות זה עם זה. והפייטנים הקדמונים כתבו שירים שכולם תמונות, תמונה בכל שורה, במספר השורות בשיר כן מספר ציוריו ודימוייו ומשוי מראיו, עד שהיה השיר כאלבום של תמונות. את מראה הכהן הגדול סיפרו ברמיוני ציורים: "כאהל הנמתח בדרי מעלה" "כבוד הנתון בתוך גינת המרי" "כבר המציץ מבין החלונות". ואת עמנו לאחר חורבן הבית דימה ר' אהרן הכהן בן מרזון מעכו בשיר שהוא דימויים כולה: "כארז בארץ ציה, כבן בחיק נכריה", כן בשלושים ואחד דימויים. כל הטעמים האלה הטעימה השירה העברית לקוראיה, ואף הוא שסייע לארוך את דבקותם של היהודים בספרות בכל החושים וכוחות הנפש.

ודאי, לאומות העולם ספרות רבה, וכוחותיה גדולים, ושלה הולך כקול הברך של רומי. ושאונה והמונה מגיעים אל כל אוזן, והביאה לעולם שלל מראות, היפים בתוארים כפסילי אליליהם, ונוי בתביהם כובש כל עין להתפעל מתבונת אמנותם וחכמתם. אבל אנחנו, כבעלי אומנות ותיקים בסקפוע הכתב, יש לנו למדוד את ספרות אירופה במידות שלנו, במידות הפנימיות של הספרות של האומה הישראלית, שקיבלנו מן המשוררים הראשונים אבירי השיר ואבות המוסר, שקיבלו מן הפייטנים שכל מאווייה והמיה של כנסת ישראל הומים בפיוטיהם, שקיבלו מחכמי התלמוד שבידיהם משקלות לשקול כל דבר טוב וכל דבר רע, וכל דבר יפה ויופיו, וכל כעור וכיעורו, והם שקיבלו מן הנביאים אדוני הספרות, שבכתביהם אוצר כל תמורת כל יופי של ספרות.

באמת עמד חכם אחד אריך אוארבך, ומדד את שיטת המקרא בספרות זאת שיטת הומירוס, ואמר שפרוזודותיהן שונות זו מזו, וכל אחת מהן עושה צורה לעצמה. ספרות יוון מרבה במראות עיניים, ובספרות העברית אין כל תמונה וכל תבנית, וכל הכתוב בה אינו אלא לעין הלב.

מחמת סמיות עין שנסתמאה עינינו בשעה של רפיון, מיופיה של ספרות העמים, לא בדקנו אותה כראוי, ולא בחנגו את מהותה, ולא שיערנו את תוצאות פעלה. רק שמואל דוד לוצאטו, שבעל כוח היה להתייצב כנגד חכמי ישראל וסופרי בני דורו, הסתכל בטבעה של ספרות ההלנים ובטבע ספרות האברהמיים, אלה הכינויים שעשאם סמלים לספרות אירופה ולספרות ישראל. הוא שקל יתרונות כנגד יתרונות, ומגרעות כנגד מגרעות, וגילה דעתו על גבהות מדרגתה של ספרות ישראל מן הבחינה האנושית, ועל מעלתה שהיא למעלה ממעלת ספרות יוון.

כטבעם של הגויים שלא נשתנה מקדמת הימים עד היום, כך ספרותם טבעה לא התהפך, וכטבעה אז כן גם היום. על כן נוכל למצוא פתרון וסבר לענייננו שלנו בדברי הבירורים שלחכמינו הקדמונים, שדיברו אל אנשי זמנם וגם דיברו בענין הנבואה, אף־על־פי־כן רשאים אנו לראות את דבריהם מכוונים לימים שאין בהם נבואה, כימינו. אלה כתבי סופרים.

החכמים הציגו את משה כסמל לתרבות ישראל וספרותו, ואת בלעם כסמל לספרות הגויים, שקלו אותם זה כנגד זה, ומצאו כי שקולים הם. היאך? הם דרשו פסוק בפרשת "וזאת הברכה", שנאמר שם ("דברים" לד, י): "ולא קם נביא עוד בישראל כמשה". עמדו החכמים ודייקו ואמרו: בישראל לא קם, אבל באומות העולם קם, ומנו בלעם (ספרי). הכיצד? הם קראו את שירי יוון וראו כי יפים הם, ורבה מידת האמנות שבחכמת עשייתם. ואם באים להודיע משפט על הספרות העברית ועל ספרות יוון, אי אתה יכול לומר: שלנו יפה משלהם. הנה עמד גיאורג ברנדס, ששקל בפלס ספרות עמים וסופרי עולם, וחיווה דעתו על ביאליק, ופיחת מגדולתו. אולי בשוגג עשה כן שלא קרא כל כתביו, או משום שלא קראם עברית. וזה משפטו שחרץ: ביאליק אין מאורות הומור בשירתו. והוריד את ביאליק דרגה אחת למטה ממשוררי עמים אחרים, המצויינים בשארי מעלות וגם הומור בשירתם.

לא יתרון מעלה של כשרון כתיבה לנו על אחרים, ולא זו סגולת ספרותנו שמחמתה עלינו להחזיק בה ולשמור עליה ולהתגאות בה. ולא בזאת אנו נמדדים. אלא במה? גם את הדבר הזה אמרו חכמינו, כמעשה שעשה אריך אוארבך בימינו עשו הם בימיהם. אלא שאוארבך בידו מידה חיצונית, מידה של צורה ודרך כתיבה. אמת היא רומזת לקורא ומזמינה אותו ליכנס פנימה, אבל המידה עצמה חיצונית היא. ברם חז"ל בידיהם מידה פנימית, המודדת גוף משמעות הדברים, ומגמתם, והתכלית שאליה הם מביאים. הוא מה שיראים היום מלהוציא מן הפה: מידת המוסר. שהספרות העברית כל עיקרה להדריך את הבריות בדרך הטוב, ולהראות להם את אורח החיים, להזהירם מפני הסכנות ולעורר את מידת הרחמים בלבבות. ואילו ספרות הגויים מעמידה פרצות בעולם, ומביאה את הבריות לידי קלקלה, ומרבה אכזריות בחיים. החכמים (במדבר רבא ריש בלק) הציגו גם כאן את הנביאים מצד ישראל, ומצד אומות העולם את בלעם, ומדדו אותם זה כנגד זה, וכך אמרו בלשון חכמתם התמצבה: ראה מה בין נביאי ישראל לנביאי אומות העולם: נביאי ישראל מזהירין את ישראל מן העבירות וכו', ונביא שעמד מן הגויים העמיד פרצה לאבד את הבריות מן העולם והוא מה שביקש בלעם לשטוף את ישראל בזנות, ולא עוד אלא שכל הנביאים היו במידת רחמים על ישראל ועל אומות העולם, שכן ירמיה אומר (מח, לו): "לבי למואב כחלילים יהמה". וכן יחזקאל (כז, ב): "בן אדם, שא על־צר קינה". וזה (בלעם) אכזרי עמד לעקור אומה שלימה חנם, על לא דבר". וכן פירש רש"י בישעי' טו, ה: לבי למואב יזעק, נביאי ישראל אינם כנביאי אומות העולם: בלעם היה מבקש לעקור את ישראל על לא דבר, ונביאי ישראל מתאוננים על פורענות הבאה על האומות.

זו ביקורת הספרות אשר מבט עינה מחודד כרומח, ודברה כסכין חריפה, וכתנית משונצת ליכנס לפני ולפנים, ומסתכלת בנפש, ולא בפנים המאופרות, ומבעד המאפר היא צופה את טבע הדברים, ורואה מה החפץ, ומה מגמת פניה של הספרות, מה גידוליה היא עשויה לגדל, ולהיכן היא מוליכה אם למעלה או למטה. הלא יש בלשוננו מלה לדבר הזה: תַּבְלִם, מה טובה יביא הדבר הזה לבני? ומה שחזו החכמים הגידו מתוך הכרת אומץ תוקפה של האמת.

בדורות האחרונים שקהו כמה כוחות באומה הישראלית קהה גם כוח הביקורת. ומשנגלתה לעינינו ספרות אירופה, מיד לימדנו עצמנו לידבק בה ולהתרפק עליה. האם יש צורך לספר את נוי יופיה של ספרות עמי רוסיה וצרפת ואנגליה ושאר עמים באירופה? מי שתה מיינה ולא נשתכר, מי הסתכל בפניה ולא הוכשף? אבל הספרות הזאת הכוללת בפאר והדר, ובאמנות סיפור של רוב דברים – על רובה או על מקצתה, חל עליה משפטם של חכמינו גלויי העיניים, שראו את רזיה והבינו לאופיה, כי זו ספרות שאינה באה ליישובו של עולם, כעמי אירופה כן ספרותם מורתם, הכזיבה לכל מי שנתעה לראות בה תורה שתמכיה מאושר. זו ספרות שאכזריות בשרשיה, שמצד מסורתה היא משוכה מכתביהם של עובדי אלילים, וכשנתיישבו חייהם כלפני אלף שנה, נכתבו ראשוני פסוקיהם בסיפוריהם של ליסטים. לכן אין תימה, שביום אסוננו עמדה מנגד, ועל דמנו עמדה, ולא עצרה אפילו טיפת דם אחת מדמנו לבל תישפך.

צריכים אנו לידע וחייבים אנו לידע ספרות גויית זו שאנו מתהלכים עמה, ומשמשים לפניה, ומשתדלים להזדמות אליה, מה היא בינה לבין עצמה, ומה פעולתה הממשית שהיא עושה, ומה דוגמא שיכולים סופריה להיות לנו. לפי ההשקפה של עמנו, הדרגה הראשונה של תרבות אלו שבע מצוות בני נוח, שבכללן עבודה זרה גילוי עריות ושפיכות דמים. ספרות זו אינה מיוסדת עליהן. הן החיבור של בעל הרוח הגבוהה בשירת אירופה, זה "יסורי ורתר הצעיר" של גתה, המדבר בו רמות, והוא ספר שכולו לב, כשנתפרסם בקרב הבריות הביא חורבן לעולם, וגרם לבחורים בני עמו, שסופו נפשם בכפם, ושיבשה רוחם לדורות שלמים, והכניס בהם רוח עועים להיות מתאווים למות (גיאורג ברנדס, "ספרות המהגרים", 38). הוא מראה דוגמא מה עשה אדם אציל זה, משכיל, ובעל מחשבות, ואמן בציור, מה עשה כשלא הגיע לו חפצו בעולמו. מה עשה? נטל אקדחו בידו, כיוונו כנגד ראשו, וירה. בדרך זו הראה לבחורי עמו לילך, ואם על אחיהם לא חמלו, עלינו לא כל שכן. גם בצרפת עמדו סופרים ועשו כמעשהו, וכתבו חיבורים לחורבנו של עולם (שרל נודיה, שם 82; פייר דריסטנקר, 72־73). ופושקין ראשון למשוררים של הרוסים בדורות שלפנינו, והמינגווי האמריקאי שהפליא עולם בקולמוסו, והיה כרוך שלנו, זה וזה ירו זיקים ומוות אל עצמם. ואילו המשוררים והסופרים היהודים ברוסיה, פרץ מארקיש ואיציק פפר וחבריהם שלא נגעה ידם באיש לרע, וביקשו אך נשימת חיים לאפם, קוראיהם של פושקין וטולסטוי וגורקי – ברצח רצחום.

ואם הסתכלנו בפניה של ספרות אירופה ובמוצאה, וראינו בעיניה ניצוצות זרים דולקים, שנפשם גם בהתעדנה מוליכה אל שערי שאול, ה"שלום בית" אין בלשונה, אם ראינו כך, אין לנו אלא לילך אל בית הספר שלנו, וכאשר הילדים לומדים פרשת "ניצבים", נקרא יחד עמהם את הדברים הכתובים בפרשה, והם נוגעים אל הספרות העברית. וכך נקרא: "העידותי בכם היום את השמים ואת הארץ החיים והמוות נתתי לפניך, הברכה והקללה, ובחרת בחיים, למען תחיה אתה וזרעך".

גם באופן הכתיבה, מה שרגילים לקרוא: הצורה, היינו דרך הסיפור והתיאור, (זה הדבר שהבדיל בו אריך אוארבך בין סיפור העקידה לבין האודיסיאה) גם בזה באנו לידי ביטול הישן. כדרך שסופרי אומות העולם כותבים את סיפוריהם, כך נכתב הסיפור העברי. השמות: שמות האנשים והמקומות, והנסיבות, והלשון – הם בלבד המודיעים כי הסיפור עברי הוא. אבל לא באלה ניכר אופיו של סיפור, אלא איך המעשה מסופר – בזה ייבדל סופר מחברו. ואין צריך לומר שבזה ייבדל סופר יהודי מסופר שאינו יהודי. ומה הם היום הסימנים והתכונות להיבדל בהם סיפור עברי מסיפור של גויים? כל הפנים שוות.

וכאן מקום שתשאלוני: מה טיבו ומה תוארו של סיפור זה, שאתה קובל כי איננו, או כמעט איננו? אביא דוגמה לדבר, סופר יהודי היה שכתב רומן, רומן קצר לפי המידות של סופרי הגויים, אבל כפי הטבע וכפי הרוח היהודית יש בו די. ואף על פי שכתבו באידיש, לענייננו אין בזה נפקא מינה, זה שלום עליכם. סופר גדול זה, לא רק את טוביה החולב כתבו במסירת קולמוס מעם ישראל, גם אותו רומן יהודי הוא מתוכו ומברו, זה הסיפור "פרקי שיר השירים", והוא בתרגומי י"ד ברקוביץ לעברית. סיפור זה מצד תוכנו דומה ל"יסורי ורתר הצעיר", בכמה צדדים הוא שווה לה כאן צעיר בעל אהבה, וכך גם כאן. כאן יסורים וכאן יסורים. כאן אהבה של אכזב, וגם כאן אהבה שהיתה בכזיב. כאן הנאהבת מתארסת לאחר, וגם כאן כך. וכאן וכאן בעל המספר זה הצעיר, המתענג באהבתו תחילה, ומתייסר בסופו. ועוד דברים כיוצא באלה, שהם מלבוש הסיפור, והנה בסיפור של שלום עליכם, האוהב והנאהבת ילדים רכים הם "מספר שנותינו יחד (שלו ושל לילי) לא יגיע גם עד עשרים" כך מספר שימק האוהב. בילדותם נקשרו נפשותם יחד. ואהבתם זכה מכל סיג ומזוככת. זה חן הילדה עליו, וזו חינו עליה. סופר זה ידע דעת ואמת. מקום שמתבקשים להיאמר דברי תמימות לאמיתם, שבני אדם פיקחים יאמינו לתמימותם, ילדים הם המדברים, ומספרים מה שהם רואים בעיניהם התמימות. כך כאן וכך בספרו "מוטיל בן פייסי החזן", ועוד. אף בסיפור האהבה שאנו מדברים בו, ביקש לספר אהבה בתמימותה, צלולה, פיה ואמנת, ועשה ציור של ילדים.

והנה ב"יסורי ורתר הצעיר" מתכתבים עיונות שוורתר אומרם. דבריו סובבים על אדם ועל טבע ועל האמנות. ובפיו דברי פילוסופיה כבאומים של פאוסט. ומדבר על ענייני החברה גבוהה גבוהה, על סדריה וכלליה, ודבריו במליצות רמות, כגון: כל העולם בית־כלא, והוא מלא איסורים. ומה מתירה החברה לאדם? לצייר דמויות בהיותו על כותלי בית כלאו. כשקרא נפוליאון את הספר וראה את הרעיונות הנשגבים על החברה של הבחור המאוהב, תמה עליו. נפוליאון ושאל את גתה: "מה עניין ביקורת החברה אצל מעשה האהבה?"

בסיפור היהודי האהבה של היתר היתה, ונקיון לב וטוהר נפש, אהבת רֵעים האהובים יושבי בית אחד, המתגדלים בנעוריהם יחד. וכשמתבגרת שימק כי לילי ניתנת לאחר, והיה הדבר משום שרחוק ממנה בינתיים, נטרף לבו עליו. וכשהם, הוא ולילי, מתוועדים, היה ויעודם ויעוד של פרישות. שימק כנס את צערו בקרבו, ובשברון לב חוזר לאחוריו, ואינו משגש חייה של לילי. ואילו בסיפור האלמאני, ורתר זה הוזיזהו מפני לוטה לבל יתחבר אליה, כי מאורסת היא לאחר, וזה ורתר אינו נרתע, אלא דוחק עצמו אליה, ונקשר עמה בקשר רשעים. ולאחר שכבר היתה לאיש, לאלברט, עוד רצה ורתר להיות שלישי להם.

הסיפור של שלום עליכם בלועים בו פסוקי שיר השירים, והם מבטאים בלשון ציוריהם את המתרחש ואת הנאמר בסיפור, בתוכי הפרקים ובסיומיהם. והסיפור גופו כעין מדרש על שיר השירים, מדרש חדש, סיפור מודרני ושיטת מדרש מוליכה אותו מעניין לעניין. פרקים הנחתמים בפסוקים נדמים למאמרי מדרש שפסוק בסופם, ורק לשון "שנאמר" אין בסיפור. "פרקי שיר השירים" בנו של המדרש הוא או נכדו; לא יתכן ולא יצוייר שיוולד סיפור הכתוב כך אילולא היה המדרש בעולם. סופרי האומות אם ידעו לקרוא את הסיפור הזה באידיש או בעברית של ברקוביץ, הדיבור היה נעתק מפיהם מקנאה; הם היו ממששים אותו ומריחים את ריחו, ומודדים ושוקלים אותו, לידע איך יוכלו לפרוש ממנו משהו ליטול לעצמם.

ביניים ובינתיים נתחלפו מערכות בספרות: יצאה הרומנטיקה ובא הריאליזם, יצא הריאליזם ובא הסוריאליזם, ובא הסימבוליזם, ובאו שברי ההרהורים של הפסיכואנליזה, אסכולה יוצאת ואסכולה נכנסת אך דבר אחד עומד ולא ישנה: זו ההבדלה בין ספרות עם ישראל לספרות הגויים, כאשר היתה כן היא. ואנחנו היום כבן מלך החוזר על הפתחים.

החסידים מסופרי אומות העולם חצבו באמרי פיהם, איש בעמו, והשתדלו הרבה לנטוע מידות מוסר ורחמים, ולא נצמח מהם כלום, לא ברוסים ולא בגרמנים ולא בשאר עמי אירופה. אפשר שהנצרות שרחמיה אכזריים עיכבה שיהיה המוסר והרחמים מכונים כנגד הטבע האנושי, ויהיו דרכי החיים נשקלים ונכרעים על פיהם. אפילו אמרות המוסר של קונגפרצה, הוא קונפוציוס, שהם חכמת בני קדם, אינם אלא כטיפה כנגד מה שכתוב כים התורה והתלמוד שלנו. ואין לנו ללמוד מעמי אירופה ואף לא מאותים בענין זה אפילו דבר של כלום.

ושלום עליכם מה לשון הוא אומר? אחי סופרי עם ישראל, נחלה לנו גדולה ורחבה: עשרים וארבעה ספרים, וש"ס ומדרש ואגדה ופילוסופיה ושירה ועוד ועוד. ומימי בארנו עמוקים לשאוב מהם בלי קץ ובלי שיעור. "פרקי שיר השירים" ו"טוביה החולב" אלה דוגמאות לפירות גננו. מצוותנו כי נכתוב ככתוב יהודים. או או יאמרו סופרי עולם: בואו ונלך אל סופרי היהודים ללמוד מהם, כי שמענו חרשת הבצורות עמהם, בכתביהם. ואם תלכו אל סופרי הגויים לעשות כחוקת ספרותם, תשחיתו את נחלתכם, וברעב ובחרפה תימק הספרות העברית. ואתם בחרו בטוב.

וכאשר תעבור רוח התעתועים מן הארץ, וכחזור תעבור, האלוהים בורא הכתב והמכתב עוד ישלח דבריו אלינו לכתוב על ידי סופרי ישראל.

(דברים ב"בית הסופר", ירושלים, ט"ו בטבת תשמ"ז)

מרק דרצ'ינסקי

★

אל גנת אגוז ירדנו
על שביליה הסתובבנו
בקוציה נאחזנו
בשיחים סבוכים נרקענו
בשם ערוגות רוינו
ענבי־עכבית קטפנו
שחוק ורנן פה מלאנו
אל גנת אגוז ירדנו
ממגדיה בה אכלנו
זה את זה בה כבדנו
זה מזה את זה חטפנו
שם נפרדנו גם נפגשנו
בין אבי הנחל נתנו
אל גנת ילדות ירדנו

מוסקבה, 11.12.84

★

פשוטה היא משמעות
גלי שלגים בוורוד
דוברת דומיתם,
עונה בהם צחורים.
שעה שיחדרו
אל תוך הלב פנימה –
יפשירו עד מי כפור,
יקפיאו עצמות.
אני על השמרים
תקפא הנשמה
וציוני גולה ילבינו
לאורך הדרכים.

מוסקבה, 17.12.84

על כל הפשעים

נובלה מאת אהרן אפלפלד

פרק ג'

מאוחר יותר קרא "מינה" כאילו היתה יושבת בחוץ. הקול חזר אליו קטוע ובלא הד. חדר הצריף היה רחום ומסודר, כפי שראה אותו לראשונה, דבר שסייע לרגע את חרדתו. ודאי יצאה לטייל, נעזר הוא במשפט מימים עברו. מייד ניגש לפרימוס להכין ספל קפה.

הקפה והסיגריות הפשירו את שיירי אגליו והוא ישב ליד השולחן. כמה כתמים ירוקים ריפרפו לנגד עיניו ונמוגו בלא לשייר בו כל תחושה. ולרגע נדמה היה לו, כי לא אותו אדם חזר לכאן אלא מקצתו, פלג משלו נותר תלוי על גבי הרכסים ועתיד בעוד זמן לשוב לכאן. תיאו הרים את ראשו והביט דרך החלון המרושת הארצה. כמו תר אחר אותו חלק של ישותו שנשאר ברכסים.

שעה רבה ישב, לוגם לאט את האור וטועם בכל לגימה איזו מרירות מוכרת. בצהרים יצא החוצה וקרא בקול "מינה". הקול נתהדהד הפעם, היכה גלים וחזר אליו חזק מקולו. מענה לא בא. שמש בהירה עמדה ברקיע והפילה את קרניה הקרות על הקרקע הלחה. כמה ציפורים עמדו על הענפים העשורים ולא השמיעו כל ציוץ.

רק מאוחר יותר נזכר, כי היה ברעתו להגיע אל הכפר. איזו סיבה כבושה שהיתה מעיקה על חזהו פרצה החוצה בגניחה קצרה ונבלמה. אילו היה מישהו מושיט לו ספל קפה נוסף היה מודה לו מאוד.

למה יצאה בלא לחכות לי, חלף הכעס על שפתיו. אך מיד תפס, כי אשה שבשוקיה פצעים עמוקים, לא תרחיק. יש לצאת מיד, בעוד אור, ולחפש אותה בסביבה. היא ודאי יושבת באחד השקעים ומצפה לו. המחשבה המעשית הזו הקימה אותו על רגליו, אך לא הוציאה אותו החוצה. הוא הדליק סיגריה והכין לו ספל קפה. המחשבה, שיש כאן מלאי של קפה וסיגריות לחודשים רבים, שימחה אותו באופן אנוכי ביותר.

עתה היה ברעתו לצאת לשדה ולקרוא בקול: "מינה מינה", אך מיד הזליף, שלא יעשה כן, אלא יפנה לכיוון ששם פגש אותה לראשונה. היה בטוח, משום מה, כי ימצא אותה במקום. הוא עמד והשמיע את המשפטים הבאים: "מה לך מינה שיצאת, כלום לא ידעת שאשוב במהרה". הוא הקיף את המקום בלא אומר אך דבר לא זע. במרחקים נשמעו כמה התפוצצויות. הן היו עמומות ובלא כל משב של איום. לאחר מכן בכל זאת קרא "מינה מינה" כיוצא ידי חובתו. רגליו משכו אותו חזרה לצריף והוא חזר.

הערב ירד עתה גינוח ושקט. האורות השקופים, הקרירים, התרפסו על ארן החלון ושיוו לו מראה של חלון ביתי. הוא הדליק את הפרימוס. הלהבה הכחולה השמיעה זמזום נושן ומוכר.

הוא שתה את הקפה והדליק סיגריה וניסה להיזכר כיצד תעה בדרך. אך כמו להכעיס, לא זכר דבר. אדרבא, נדמה היה לו שהלך בדרך הנכונה, ואם היה ממשיך היה מגיע. באין משים קרא את הוראות הקבע התלויות על הקיר. היו שם כמה מנחים צבאיים שלא הבין, והוא ניסה לנחש את משמעותם.

הכעס הכבוש שב אליו במפתיע. הוא נזכר בפליטים שעיכבו אותו בדרך. פניהם נראו עתה שמוקים מרוב ישיבה ליד התנור. לצאת החוצה, הישיבה ליד התנורים מבערת את הפנים. צריכים לצאת לעבודה או לרוץ, אבל לא לשבת ליד התנורים. כל מי שיימצא יושב ליד התנורים, יורה. משונה, כבר שנים לא שמע את המלה מנודה. כל שנות המלחמה לא השתמשו במלה הזו. ועתה כמו יצאה ממחבואה והתייצבה עירומה. שעה רבה עמד על מפתן הצריף בלא תנועה. כמה מלים התרוצצו במוחו. אחרות מהן זכר ושמח לקראתן. ובכל זאת התעייף מן היום ומן העמידה, ובלא מחשבה יתירה ניגש למיטה, קיפל את רגליו ונרדם תחתיו.

כשהקיץ כבר התרפס האור בחלון. הוא ישב על המיטה. היעלמה של מינה לא הטריד אותו אלא באופן שטחי. משל מדובר באיזו אי הבנה קטנה שתיושב בקרוב. במוצא העבודה היו האנשים רבים בלילה על פיסת לחם ולמחר נפרדים לנצח. הצער כמו בטל מן הלב. רק איזו תחושה חזקה שניזונה מן הרעב כי החיים הללו, האכזוריים והאורעיים, סופם שיעגנו במחוז אחר. משונה, תחושה זו לא עשתה את האנשים טובים יותר. האנשים רבו על כל פיסת מזון ועל כל פיסת מקום פני בחמרה ובזעם. עתה ראה את פניהם באיזו בהירות קרה: פנים שידעו את חרפת הסבל אבל לא נזרכבו, רק נתעלגו ונתכערו. גם עכשיו ידע כי אסור לבוא אליהם בטרוניות ובכל זאת לא יכול היה לכבוש את הסלידה שנעשה בו. הניחו לה לצאת. יש לה פצעים עמוקים ברגליים. למה אתם מתנכלים לה, זעם. משל לא היתה אותה מינה אלא שבויה בידיהם.

לאחר מכן הלך וכרונו והתרוקן. הוא חש כיצד הוא מתרוקן. הדקות גלחצו פנימה והעיניים כמו נעצמו מאליהן. פחד אחז בו. נדמה היה לו שלעולם לא יראה עוד את פני אמו האהובה. הוא הושיט את ידיו ונגע ברגלים. הרגלים עמדו יציבות על הקרקע. היציבה הזו שימחה אותו והוא פקח את עיניו.

הוא פנה משום מה דרומה. האור שקידם אותו בבואו לכאן זרם עתה סמיך ובשפיעה רבה. הצאלים הזיקים פזורים היו לאורך הבקעה עד לשפתה. הרכסים התנשאו עירומים וריקים.

שעה רבה הלך. וככל שהדרים הלכה ונתעצמה בו התחושה, כי שוב הוא הולך באותו תוואי ישר שהוא ראה בצאתו מן המחנה, תוואי רחב, ריק מבני אדם, אשר יובילו הישר ובקלות כעל גבי נהר הביתה.

היתה זו, כמסתבר, אך אחיזת עיניים.

"יש לך סיגריה", הפתיע אותו קול.

"מה", נזרד מהקריאה.

"סיגריה אני מבקש".

לרגליו שרוע היה גבר כבן ארבעים, עוד בלבוש האסירים, פיו פתוח, חיוך עילג שמוס על שפתיו.

"יש לי", אמר תיאו וחש להגיש לו סיגריה.

האיש הגיש את הסיגריה לפיו ואמר: "תודה מקרב לב. אני מתבייש. השיעבוד הזה לסיגריות מוריד אותי שאולה. אינני יודע כיצד להתגבר על זה. אני מוכן לוותר על הכל. אין לי צורך לא באוכל ולא בשתייה. על הסיגריות איני יכול. זוהי תולשה איומה. בושה, שאין מלים לתאר אותה.

"ומה אתה עושה כאן", שאל תיאו שלא בנימוס.

"לא כלום". ובאומרו כמו נהיה חיוכו עילג יותר.

"והיכן חבריך לצריף".

"פנו מזרחה. קשה היה לי לשאת את שמחתם, את שביעות רצונם. אני, על כל פנים, מעדיף לשבת כאן. אולי יתחולל בי איזה שינוי".

"ולא קשה לך הבדידות".

"אין כאן בדידות. אנשים תאבי חיים מקיפים אותך מכל עבר. אני שונא אנשים תאבי חיים. החמדנות הזו מכוערת מכל כיעור. אבל מה אני יכול לעשות. אין לי ברירה. אני מכור לסיגריות. וכאן, על אף הכל, אתה מוצא בדל. מישהו נותן לך או אתה גונב".

תיאו קרס על ברכיו והגיש לו אש. הלה ינק כמה יניקות, התבונן בסיגריה בעינים שוקקות, ואמר: "מן המין המשובח". לא היה במראהו, לא כאב ולא צער אלא מין שקיפות חרה, לאמיתו של דבר מין חיוורון חוק, מבושש בכמה בהרות עור.

ובעוד הם ניצבים זה מול זה, פילחו כמה יבבות כוזות את האוויר הדומם.

"מי צועק", שאל תיאו בקול רם.

"מלקים את הבוגדים ואת המלשינים. לא שמעת". חיוך לאיד פשט על פניו של האיש וכיער אותן כליל.

"למה אתה שמח".

"אני".

"פניך, על כל פנים, הביעו שמחה לאיד".

שפתיו של האיש המידו הבעה ולבשו ארשת של שאט נפש. "לא אבקש ממך דבר, יש בך משהו רע".

"למה אתה אומר לי זאת", נסוג תיאו קמעה.

"אני אומר מה שאני מרגיש. הגיעה השעה לומר את האמת. כל השנים התאפקתי".

"על איזו אמת אתה מדבר".

"על אפסותם של בני אדם, קמצנותם, כסילותם ורשעותם".

"אני קמצן, הרי נתתי לך סיגריה".

"תודה, לא נתת בנדיבות לב. הייתי צריך לבקש".

"אינני מבין".

"אל תיתמם. אתה יודע בדיוק. אני מתעב קמצנים".

"מה הייתי צריך לעשות".

"לא לחכות. להציע ביד נדיבה. עכשיו אתה מבין".

תיאו התכוון להשיב לו, אך לא השיב. הוא המשיך והלך. פליטים הקיפו את ההר מכל עבר. הם רבצו לרגלי העצים הנמוכים שקטים ובוהים. מכאן יכול היה לראות את חלקי פניהם, את הרגלים היחפות והחבולות.

היה ברעתו לפנות אל הרכסים שממול ולהסתלק, אך מיד הבין, כי לא יוכל לעשות כן, עליו לשחרר תחילה את מינה. המחשבה, כי מינה שבויה עתה באחד האוהלים, מוקפת אנשים המאכילים אותה סרדינים ומשננים לה, כי עליה להיות עם כולם, כי בכל הדורות היו היהודים ביחד, וגם עכשיו אסור להם לפרוש מן הציבור. המחשבה הזו, הבעיתה אותו – והוא הרים את קולו ובלא קול צעק: "שחררו את מינה. תנו לה לצאת לחופשי".

תיאו זכר עתה באיזו בהירות מכאיבה את פניו החיוורים של האיש, שנעץ בו את עיניו ופצע אותו. רגע ביקש לחזור על עקבותיו ואל האיש, להעמידו על טעותו ולנזוף בו, אך מיד התחרט וחזר כלעומת שבא.

לאחר מכן היה ברעתו לחזור אל הצריף, להדליק את הפרימוס ולהכין לו כוס קפה. המחשבה כי השאיר את הצריף פתוח ומופקר, הטרידה אותו ממקומו. היה זה אך פרפוס של רגע. הוא נזכר כי בא לכאן לחפש את מינה ועד אשר לא ימצא אותה לא ישוב אל הצריף. הוא הסיר את הכובע והדליק סיגריה ומיד הוקל לו.

"אני מחפש אשה בשם מינה", פנה הוא אל אחד הפליטים השרועים, גבר כבן חמישים עוד לבוש בבגדי אסירים.

"את מי אתה מחפש", אמר האיש בפיזור דעת גמור.

תיאו הבין, כי שאלתו השבה ריקם ועמד לפנות הצידה, ובכל זאת התאמץ וקרא בשמה של מינה, כמי שנכון לעשות הכל, גם להתבזות.

"לא שמעתי עליה", אמר האיש בטון חסר סבלנות.

תיאו הבין במפורש, כי שגה בפנייתו זו, ולא ניסה לתקן עוד, אך האיש כמו התעשת ואמר ברצינות משונה: "אין טעם לחפש. למה להשלות את עצמנו".

"למה אתה אומר לי זאת", דיבר אליו תיאו בשקט אך במרירות.

"משום שאין טעם לחפש", עמד האיש על דעתו.

"מאין לך הבטחון הזה שעה שמדובר באשה, שאך לפני יום ראיתי אותה, דיברתי עמה ושתיתי עמה ספל קפה".

"אם כך הדבר, אני מבקש את סליחתך", אמר האיש, לא כל כך מתוך הכרת טעותו אלא כדי להיפטר ממנו.

"יצאתי לחפש מזון טרי בכפר וכשחזרתי כבר לא מצאתי אותה", ביקש תיאו להסביר.

"ודאי תמצא אותה. יש הרבה פליטים למטה".

"הצרה היא שאני לא יודע את שם משפחתה".

"אתה ודאי זוכר את פניה".

תיאו התבונן בו משל ביקש הלה לגזול ממנו את שארית התקווה, אך האמת היתה מרה יותר. פניה של מינה נפוגו מזכרונו, ספק אם יכיר אותה בערימת הפליטים, שדומים זה לזה לא רק בלבושם.

"למטה יש הרבה פליטים", קרא האיש בקול כאילו כבר התרחק תיאו עמר.

הדממה מסביב היתה גמורה, הפליטים הפזורים על פני הרכסים לא השמיעו כל רעש, אבל למטה, באחד המכתשים התרוצצו, כבתוך יורה, המון פליטים. מכאן הם נראו נמוכים, זריזים, גמלי אדם הסבוכים זה בזה באין מוצא.

"אין לי כל חשק להימצא שוב בקרבתם", גילה לו תיאו, שלא במתכוון, את סודו.

"גם אני לא הייתי יורד לשם בכל הון שבעולם", השתמש הלה במטבע לשון מימים עברו.

"למה", העמידו תיאו במבחן.

"מפני שהם מזכירים לי את מחנות העבודה", אמר האיש בפשטות.

"ואתה מתכוון להישאר כאן כל הזמן".

"מוטב לי לרעוב מאשר להיות בחברתם. כאן לפחות אין רעש. הרעש מוציא אותי מדעתי".

תיאו הבין היטב את כוונתו, נכון יותר את תחושתו, כי תחושה דומה קיננה גם בו.

"מי היא אותה אשה שאתה מחפש אותה", דייק במקצת את קולו.

"פגשתי אותה לפני ימים אחדים", סתם תיאו ולא פירש.

"אל דאגה, אתה תמצא אותה. אתה עוד אדם צעיר. השנים לפניך".

"אני בכל זאת דואג", אמר תיאו. רוח קרה הסתננה אל חולצתו, והוא אמר: "קר היום לא כך".

הזר הרים את עיניו ואמר: "לי לא קר עוד".

תיאו ידע בדיוק למה תרמה המלה "עוד" שהלה השתמש בה, גם ידע שאין בה שמץ של התנשאות או עשיית רושם ובכל זאת היה משהו מאיים בצלילה של המלה והוא התרחק. שב עמד על רכס. עייפות נפלה עליו אך הוא לא היה רעב. שיירי הלחם ושיירי הנקניק הפזורים על הארץ רק הבחילוהו וניכר היה, כי האנשים שישבו כאן לפני זמן־מה גם הם בוחלו במזון הזה.

אני חוזר אל הצריף. אין טעם בהתרוצצות הזו. בינתיים יתפסו לי את הצריף ולא יהיה לי דבר, לא ספל קפה ולא קופסת סיגריות. בצריף יש לי הכל. המלים חלפו במוחו והוא חש צמאון. הצמאון זירז את רגליו והוא פסע כמה פסיעות. אך רגליו, כמו בחלום, כבדות היו ומרותקות.

ובעוד הוא עומד, ניגשה אליו אשה צעירה ואמרה: "יש לך אולי סיגריה. הבהלת אותי. נדמה היה לי שאתה חייל גרמני".

"זהו שלל", אמר תיאו ומיד הצטער שהשתמש במלה זו.

"יש לי אוכל די והותר, אבל סיגריות אין לי". כל שנות המלחמה טבועות היו בפניה הצעירות. אך מבעד הנפיחות בצבצו כמה תווים דקים ועדינים וניכר היה, כי הצעירה באה מבית טוב, למדה בגימנסיה, הוריה אהבו אותה והיו גאים בה. הגילוי הזה שימח אותו והוא נצטחק.

"למה אתה צוחק", הפתעה הנערה.

"נזכרתי במשהו".

"במה, אם מותר לי לשאול".

"נזכרתי בגימנסיה".

"אני למדתי בכיתה העליונה. המלחמה פרצה באמצע בחינות הבגרות ועכשיו אין לי שום תעודה".

"אין לך מה לדאוג. תמיד אפשר להשלים", נמצאו המלים בפיו.

"שכחתי הכל. אין לי מושג. בשעתו הצטיינתי במתמטיקה ולאטינית ועכשיו נדמה לי כאילו לא למדתי דבר".

"זה רק נדמה לך".

"אני מקווה. יש לי רצון ללמוד. תמיד הייתי מסורה ללימודים". הצעירה לבושה היתה בבלויים ופניה הנפוחות, הבלתי רחוצות, הביעו איזו תמימות נעורים כאובה. משל נתפסה במקום לא לה.

"אני מתכוונת להמשיך בלימודי. אני מקווה כי יקחו בחשבון את שנות המלחמה".

"זה מובן מאליו. זה על פי התקנון", שבה אליו במפתיע לשונו האזרחית האבודה.

"זה יובן", תמהה הנערה, "אתה בטוח".

"אני בטוח", אמר.

"סליחה", אמרה.

לא הרחק, בשלולית, התפלש אחד המלשינים. התחנן על נפשו. שני גברים לא צעירים עמדו מעליו ובידיהם קרשים. "גם אני איבדתי את כולם, חוסו עלי", התחנן הלה, מנסה להסיר את הבוץ שדבק על פניו. האנשים, שהיו שרועים מסביב, לא התערבו בפעולת ענשין זו. "חוסו עלי", פנה המוכה אל האדישים, אך דווקא פנייה זו עוררה עליו את כעסם של המלקים הללו והנחיתו עליו את קרשיהם. היו אלה כנראה לא מכות חזקות. כי הלה המשיך בתחנוניו.

"חשבת שאין דין ואין דיין", פנו הם אליו בלשון שזכרו מן הבית.

"לא באשמתי האמינו לי. יש אנשים שיכולים להעיד עלי כי עזרתי להם".

"אל הנקמות הופיע, אל נקמות", הריעו ביחד והנחיתו על גבו את הקרשים. מכאן זה לא נראה כענישה של ממש אלא כהצלפה שאין עמה אכזריות יתר, ובכל זאת צווח הלה בקולי קולות.

"למה מכים אותו", שאלה הנערה.

"שיתוף פעולה", קיצר תיאו.

השמים הלכו והתבהרו, הרכסים הוארו, האנשים גררו זרדים והבעירו מדורות. ריח תפוחי אדמה צלויים עמד באוויר. מדי פעם היה צחוק פולח את ההלל ונבלע בו.

"למה אינך הולכת להתרחץ", פנה במפתיע אל הנערה.

"אתה צודק", נבהלה ונרתעה.

"יש לך בגדים".

"לא". צחוק עילג נשי פשה על פניה הנפוחות.

"כולם השיגו בגדים ורק את התעצלת", ביקש לומר אך לא אמר.

בינתיים הידפו המכים מקורבנם ושבו לנוח על הסלע. המוכה לא מש מהשלולית. הוא היה קרוס על ברכיו, שקוע בבוץ והתבונן סביבו. הפחד לא סר מפניו. ידיו מיששו כל העת את הקרקעית כמו ביקש להתחפר.

"למה שיתפת פעולה. למה הלשנת", פנה אליו אחד המכים. "הרי ידעת כי העונש יבוא במוקדם או במאוחר. הפשע אינו משתלם".

"מה יכולתי לעשות. אדרבא, הגידו לי מה יכולתי לעשות". פנה הוא אליהם בתחינה, כאילו לא מדובר היה בדיני נפשות אלא באיזו עיסקה שהסתבכה.

"אם כן אתה מודה", ניסה המלקה לתפוס אותו בלשונו.

"לא שיתפתי פעולה. הכריחו אותי. כולם יודעים שהכריחו אותי. אני יכול להוכיח זאת".

"עוד מעט יגיע לכאן בית דין שדה. הם כבר ישפטו אותך. הם יודעים את המלאכה".

"אני איבדתי את כולם. אין לי איש בעולם. נשארתי לבדי". הקיץ הלה מתוך בכיה.

"אל תגיד אני", קטע אותו אחד המלקים.

"אלא איך להגיד".

"אל תגיד אני. אתה איבדת את האני שלך. אתה אפס".

לשמע המלים האלו נתחייך, משום מה, המוכה.

"מותר לי לאכול משהו. לא אכלתי מאז הבוקר".

"לאכול אתה מבקש. עליך לצום. לבקש מחילה מהאנשים. לזחול ולצעוק חטאתי".

"אני מפחד", אמר האיש. "אתם לא רואים שאני מפחד. כל הזמן אתם מפחידים אותי", לסלם הלה באיזה שקף משונה. המלקים לא הגיבו על כך.

תיאו הרים את עיניו, מסתבר, שגם האחרים עמדו והתבוננו במחזה זה שהתנהל עתה בעצלתיים, יותר מתוך הקנטה מאשר בכעס ממש. איש לא הגיב או הביע דעה. כאילו לא מדובר היה בדיני נפשות.

"עליך להתרחץ. תרגישי יותר טוב", פנה שוב אל הנערה.

הנערה נתחייכה. משל מדובר היה בפעולה פשוטה שהיא לא השיגה אותה בשכלה. היא שיפשפה, חלף הרהור במוחו של תיאו.

וכדי לאשר זאת שאלה: "היכן אפשר להתרחץ".

"למה את שואלת. בכל מקום. יש כאן פלגים די והותר. מים חסרים לך?"

"אתה מגרש אותי", נרתעה כבעל חיים נגוף.

"אני לא מגרש אותך. שאלת אותי והשבתי לך. כלום לא שאלת?"

"רציתי להתרחץ, ודאי שרציתי. אבל אין לי בגדים להחליף, מה טעם ברחיצה כשאין בגדים".

"הפצעים יעלו מוגלה. כבר מעלים מוגלה. את לא מרגישה".

תיאו ישב תחתיו. איזו עייפות, שהוא נוהר מפניה, הלכה ולפתה אותו. לשווא ניסה לגבור עליה. עיניו הלכו ועצמו בתוקה והוא נרדם.

כשהתעורר כבר היה הלילה פרוש על פני הרכסים. פה ושם הבהבו אורות המדורות, מן המכתש הרחוק עלו וטיפסו לכאן קולות אדם בהמייה גועשת. קשה היה לדעת אם זוהי מריבה או שמחה. בשלולית הרדודה רבץ המוכה בתנוחה רגילה. פניו המרוחים בבוץ לא נראו משום מה אומללים. המכים כנראה נטשו אותו לנפשו והלכו.

"מה עשית", פנה אליו תיאו בלשון עניינית.

"שום דבר. אינני יודע מה רוצים ממני", הקיץ.

"למה, אם כן, אינך יוצא מהבוץ".

"אני מפחד. המכים הזהירו אותי לבל אעז לצאת. אני מחכה לבית דין שדה. אינני יודע מתי יגיעו לכאן. אולי אתה יודע. אינני מבקש אלא משפט הוגן".

"אתה מרגיש אשם", הרים תיאו את קולו.

"איבדתי את כולם. אין לי איש בעולם. אתה הרי מבין זאת".

"אתה מרגיש אשם, אני שואל אותך".

(המשך בעמוד הבא)

מכון גנזים (?)

עתיד „נחמד ונקי" במעלה צביה/יעל פישביין

אימן מאמין לכל דבר

המוסדות המיישבים – הסוכנות והתק"ם – נתונים היום במילכוד. לבכירים במוסדות ברור עתה שמעלה צביה הוא ישוב „אימני", שחבריו דוגלים ברעיונות שאינם מתיישבים עם הציונות ועם התנועה הקיבוצית. אם ירצו להסיר את חסותם ממנו, יצטרכו להודות כי נפלו קורבן למעשה הונאה וזאת אין איש שש לעשות.
באידיאולוגיה ובמעשה של כת ה„אימן" יש אלמנטים מנוגדים לבסיס הערכי שעליו מושתת הפלוראליזם הדמוקרטי. התעלמות ואי נקיטת עמדה עלול לפגוע בחברה כולה. זכויות האזרח אליבא דליאו, מייסד הכת, הם „רעיונות היפיים ורעל קומוניסטי".

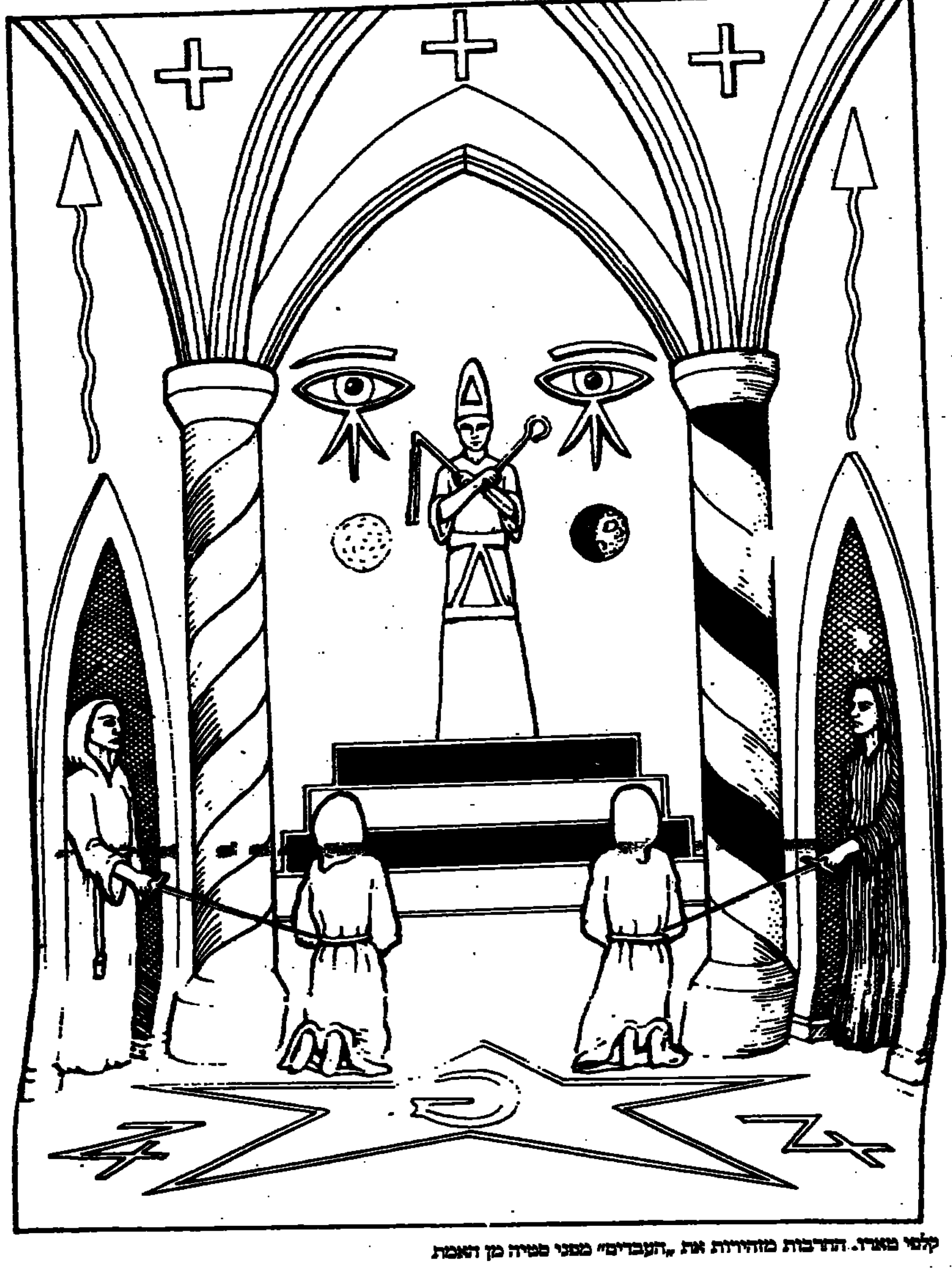

קלפי טארו. ההדרכות מזהירות את „העבדים" מפני סטיה מן האמת

„אדם צריך להיות מאושר עם הרעיון שהוא עומד להפוך ליחידת עבודות (slave unit). וזהי לשון אחת התפילות שעל חברי כת האימן לשנן. ההשתעבדות מרצון לבעלי הדרגות הגבוהות היא אבן פינה בתורת הכת ומי שאינו מוכן לקבל על עצמו השתעבדות זו מאבד את הסיכוי להימנות עם חבריה. העבדות היא אמונה טוטלית במנהיג. „עליך לזנוח את האמת שלך

„אילו היו צריכים לקטוע את רגלך כדי לאפשר לליאו שנת חיים נוספת, האם היית מוותר על גאוותך?" נשאל המצטרף ל„אימן" והתשובה המחוייבת היא מובנת מאליה.

ולאמץ את רעיונותי", מטיף ליאו בכתביו. על המאמין לזנוח את אישיותו, תשוקותיו, רצונותיו ולהתמסר כולו לכת ולמנהיגיה. „אילו היו צריכים לקטוע את רגלך כדי לאפשר לליאו שנת חיים נוספת, האם היית מוותר על גאוותך" נשאל המצטרף והתשובה המחייבת היא מובנת מאליה. עליו לכפור בכל התורות הקיימות במוסר המקובל, בדמוקרטיה, בשוויון בין בני־אדם, ולהאמין רק בתורה האימנית. עליו לזנוח גם את כל קשריו הנפשיים המשפחתיים והחברתיים ולהתחבר אך ורק עם „הגבורים". עליו לזנוח גם את כל קשריו הנפשיים המשפחתיים והחברתיים ולהתחבר אך ורק עם הגבורים", שהם חברי הכת. הפרס על העבדות והויתור הוא זכיה בעתיד. חזון העתיד של ה„אימן" מעורר פלצות. האנושות כולה תחלה ותישמד, ורק גבורי האימן ישרדו בשל טוהרתם. „טוהר הגזע האנושי יהפוך לתרופה של בריאות תקינה", הגה מייסד הכת.

תורת ה„אימן" היא בליל של רעיונות שנהגו על־ידי ריימונד ארמין – ליאו – סוכן ספרים ופושט רגל בריטי. נציגי הכת מפיצים אותה באמצעות הרצאות וספרים, שרובם המכריע אינם מסורים לעינו המבקרת והשופטת של הציבור הרחב. הנימוק לסודיות האופפת את הפעילות הרוחנית הוא שבני־אדם מחוץ לכת אינם מסוגלים להבין את רעיונותיה הנאצלים מכיוון שדרגת התפתחותם נמוכה מדי או במלותיו של ראש הכת: „אנשים לא יבינו אותך, הם אינם מסוגלים. יש פער עצום בין הרמה שלך לרמה שלהם. ובמקום אחר „אל תשליך פניניך בפני החזירים, שמא יפנו נגדך וישסעוך". הודרת המסך על התורה הכיתתית והצגה כרובת של רעיונותיה האמיתיים אינה מקרבת. תופעה זו תורות בכיתות הבולטות בארץ ולא במקרה. המודיות מאפשרת להן מרחב מחיה ומסלקת מהדרך כל התנגדות אפשרית. כלפי חוץ מופיעה הכת כחבורה נחמדה, תמימה משהו, שכל תכליתה לשפר את חייהם של בני־אדם. ה„תורה" מוצגת כאוסף רעיונות בלתי מזיקים, קצת מטופשים, שהתגובה המתבקשת עליהם היא ביטול או סקרנות. אך ככל שמתעמקים בניתוח הרעיונות מתגלה האמת המסוכנת. הכיתות אינן חבורות נחמדות ותורותיהן אינן תורות תמימות. אלה ארגונים מתוחכמים, רבי עוצמה המפיצים רעיונות אנטי־דמוקרטיים מסוכנים ומשתמשים בשלל אמצעי שכנוע הכרוכים בשטיפת מוחם של המצטרפים אליהם. המתבונן מהצד מתקשה להבין איך בני־אדם נבונים, ישרים ורודפי אמת מסוגלים לאמץ לעצמם „אמת" שסתירותיה, פשטנותה ורדידותה כה קלים לזיהוי. התשובה לתמיהה נעוצה בשיטות השכנוע המתוחכמות. בשלבים הראשונים אין מציגים את התורה כולה. קודם כל מרככים את ההתנגדויות, מרדימים את ההגיון, מיישנים את השכל הישר ורק אחר־כך מזריקים, טיפין טיפין את „האמת" החדשה.

המצטרף נתבע לזנוח את אישיותו הקודמת ולפתח תלות מוחלטת בקציני האימן: הקשב, אל תתווכח, אל תחשוב. התרגל לכך שאתה שוגה באופן תמידי", אומר ליאו. כמו בכל תורה המתיימרת לספק הסבר על העולם ל„אימן" הסבר המוכיח יותר מכל ספרי מדע בדיוני. בהסבר זה יש למצרים הקדמונים תפקיד מרכזי. התפתחותם, אליבא דאימן, הוא השיא שאליו הגיע המין האנושי. כל מה שבא אחר־כך אינו אלא הסתאבות. „המצרים הקדמונים הגיעו לכדור הארץ ממקום אחר. הגזע האנושי לא צמח פה, היתה הגירה. זה מוכרח להיות כך מפני שאחרת לא היינו מרגישים כמיהה לשוב הביתה כל הזמן. הבית בבירור אינו הגלקסיה שלנו", טוען הוגה התורה ומתאר פנטסיות שאפשר למצוא בשפע בספרות המדע הבדיוני. הרקע הרמיזני הוא כר להסברים להתנהגות הנדרשת מהמאמינים. המדריך הבכיר בכת, האשר, הוא בעל מוח גרעיני. יש לו חומרי שיכוך שבאמצעותם הוא מונע מתלמידי ה„אימן" חשיפה מוקדמת מדי לכוחות גבוהים. התלמידים אמורים להישמע למדריך ומעמדם הוא כשל „עבדים".

בפירוש של מייסד הכת, ליאו, לקלפי הטארו, מתואר האשר כמי שמחזיק בידו אנקול ושוט כסמל לסמכותו ולמנהיגותו. ההדרכות המופנות אל התלמידים ה„עבדים" הן אזהרה לכך שכל סטיה ימינה או שמאלה מהאמת האימנית נושאת אתה עינויים וכאב.

החברה האימנית היא חברה בעלת היראכיה נוקשה. בראש הפירמידה מצוי המשולש הקדוש, שבקצהו העליון ניצב ליאו הנמצא בקשר של קודשה עם המלאכים שבחרו בו. הקשר עם המלאכים הוא חיוני, „אבל כשליאו והמשולש טובעים בבצה של בעיות החיים – כסף, מקום לגור בו ודברים טריוויאליים אחרים – הפרקטיקות והריטואלים של המשולש הולכים

„היפטר לחלוטין מרגשותיך", מורה ליאו בכתביו. להיות נכון פירושו להיות מנותק. אחרים יקראו לך מר לא־מרגיש, אבל זה פשוט לא חשוב.

לאיבוד והקשר הנחוץ עם המלאכים, המלאכים שלנו, יכול להיות אז קטן ביותר. וכשאתה חושב על התוצאות שנובעות מכמות קטנה של קשר, שכבר ראינו, כדאי שתחשוב איך זה יהיה בגדול". בדרך מתוחכמת ומעורפלת במתכוון יוצר כאן ליאו קשר בין רווחתם החומרית של ראשי הכת לבין היכולת והכישורים המופלאים, המובטחים לחבר מן השורה. ככל שאיש אימן יתרום יותר כסף, כן תגדל כמותם ואיכותם של הכישורים המובטחים, כגון, טֶלֶפַּתיה, ראיית העתיד, ראיה אלקטרית, קבלת ידע אוטומטי, יכולת שליטה באנשים אחרים, וייהפך ל„קונסטרוקציות מולטי־קוסמיות, יצורים מעודנים מבחינה אלקטרית", המופעל על־ידי מהויות רדיו־אקטיביות ו„בעלי מנגנונים המסוגלים לשנות את הגנטיקה האנושית". רעיון המפתח הוא שתמורת כניעה מוחלטת ותרומות כספי נדיבות זוכה איש האימן בכוחות על־אנושיים. אין להסכים להנחה שהאדם נוצר בצלם אלוהים. הייעוד האנושי הוא להפוך ליוזרה של „אלוהי על" (SUPER GOD). בנאום שנשא לפני מאמיניו בישראל וגם בכתביו נקב ליאו בהוכחה פיסית לעליונותם של אנשי האימן והיא התרככות הגולגולת. „האם נגעתם בזמן האחרון בראשכם?" שואל ליאו את מאות מאמיניו ב„סנטר" ברמת השרון. „יס", ענו כולם במקהלה. „זה התחיל, הדבר המופלא הזה קורה רק לאנשי אימן."

קלף אחר מקלפי הטארו ממחיש ביתר שאת את רעיון הציות – קלף האיש התלוי. התליה מסמלת „מעשה גדול של אמונה," טוען בעל תורת ה„אימן". לאיש שתלה את עצמו „אין שום אפשרות לדעת בדיוק כלשהו אל מה הוא קשר את עצמו או אם יצליח. הרגל שנותרה חופשית מסמלת שהמחוייבות לא הושלמה עדיין. העובדה שהאיש תלוי במהופך מדגימה את היחס ההפוך שבין הידע והנסיון של החיים הרגילים לידע ולנסיון של המציאות (האימנית. י.פ.), כך שכדי להתקרב לאמת אתה צריך להיות מסוגל להימלט מהתניות התרבות, אף שזה יגרום לעתים קרובות לאי־נוחות ואתה תהיה נתון לביקורת מצד אלה השקועים בבורות החיים הרגילים. הכסף הנופל מכיסי התלוי מלמד שכאשר אתה מכוון את עצמך למטרה גבוהה יותר, כעיקרון ראשון, אתה מרופף את הקשר לחיים תרבותיים ולנכסי העולם הזה כבסיס וכמניע של מעשיך".

מין, רגשות ופוליטיקה, הרגשות הרגילים והמין הרגיל, אומר ליאו, מפריעים להתפתחות האישית ואינם רצויים בין ליידי וג'נטלמן. בסמינר שערך האימן לחברי הוועדה הבין־משרדית לבדיקת הכיתות נשאלו חברי הכת על יחסם למין. דובר האגודה דאז אורי בדרדור פלט „יש אנשים שמאוננים בביתם ויש כאלה שעושים דברים גרועים יותר". האהבה המקובלת בין בני זוג גוזלת את האנרגיות שצריכות להיות מתועלות לאימן כגוף, למנהיג ולקשר עם הכוחות והמהויות. „האם לא חשבת מה קורה לנערה הבוכה כאשר החבר שלה עוזב אותה? ובכן מה שקורה, היא הופכת לסקסית. ואם זה קורה יותר מדי פעמים היא תהפוך לזונה מרצון", מזהיר ליאו. הפירוש של ליאו לקשר בין המינים הוא „מעבר של כוחות גבוהים בין הג'נטלמן והליידי..." בהתאם לחוקים ולעקרונות ולא בהתאם לאישיות ולרגש". „היפטר לחלוטין מרגשותיך" מורה ליאו בכתביו. „להיות נכון פירושו להיות קפוא, להיות מנותק. עליך להודות לעצמך שמעתה ואילך לא יהיה איכפת לך דבר כלשהו, יהיה אשר יהיה. כדאי שתפתח עמדה של ריחוק משועשע. התייחס לכל דבר כמו לכוס תה, שום דבר אינו נורא. אחרים יקראו לך כמובן מר לא־מרגיש, מר לא־איכפת, האדון קהה הלב קהה לרגש, אבל זה פשוט לא חשוב.

אימוץ דמותו של מר לא־מרגיש בראשית הדרך הוא חיצוני בלבד וחל על כל דבר. בהמשך נוצרת הפנמה של ההתייחסות הזאת תוך מיקוד האנרגיה הרגשית בליאו, באימן וב„עצמי", המזוהה עם שניהם. לצד הג'נטלמן קהה הלב מציב ליאו אידיאל נשי משלים. „האם מעולם לא שמת לב איזה עור יפה יש לליידי קרירה ומרוחקת?", הוא שואל. אנשי אימן מקפידים בצורה קיצונית על נקיון פיסי ומה שמכונה באימן ניקיון אלקטרי, שנעשה על־ידי צלצול פעמונים ופיזור קטורת. ואולם לנקיון באימן יש פנים נוספות: „אנו מנסים באופן תמידי לנקות את נרצותינו מטומאת הפסולת של עצמנו שהיא מסוגים רבים, כולל זה שהיא חומקנית, מתאיידת, נמלטת מאתנו ומכילה טיפות קטנות הנדבקות בכל מקום", כותב ליאו. במקום אחר הוא כותב כי הזבובים, החרקים, החיידקים והמחלות אינם מעשי ידיו של אלוהים ואין הם אלא גלגול פיסי של כוחות נלווים באדם כמו רשע, עינויים, שנאה, חרדה, חשדות. האנשים שאינם אנשי אימן ו„אין להם עונג, אידיאה מרכזית ובית", הם אנשים ש„אין בהם שום דבר בריא" ועל כן הם „לא מחליפים תחתונים, לא פותחים חלון בלילה, מפיצים ריח של עובש... מספרים בדיחות גסות ויש להם רעיונות מלוכלכים". הצד המשלים של עגינה באימן הוא התרחקות והתנתקות מהחיים שבחוץ, המכונים „תרבות הזיים". על חבר הכת להתרחק ולהיטהר לא רק בגופו וברגשותיו אלא גם להתרחק מקרוביו השייכים לעולם שמחוץ לכת. זוהי הסתה ברורה נגד הורים. „מצבו של היתום טוב יותר, מפני שאינו סובל מהשחתה שהיו משחיתים אותו הוריו. ההורים הם רודנים", טוען ליאו ומוסיף כי הלחצים שמפעילים ההורים מובילים לאישיות הצויה והופכים אותך ל„שקרן חסר אחריות, גנב, אנס, רוצח, וסקס מניאק". ההתנתקות מהעולם כוללת פיתוח יחס אדיש לבעיות חברתיות ופוליטיות של החברה מחוץ לכת.

למצרים הקדמונים יש תפקיד מרכזי – התפתחותם, אליבא דאימן, היא השיא שאליו הגיע המין האנושי – כל מה שבא אחר־כך אינו אלא הסתאבות. „המצרים הקדמונים הגיעו לכדור הארץ ממקום אחר. זה מוכרח להיות כך, מפני שאחרת לא היינו מרגישים כמיהה לשוב הביתה".

בעדויות בני משפחותיהם של חברי האימן נאמר לא אחת כי חברי הכת מתנגדים לחלוטין לפוליטיקה וכי נמנעו מלקחת חלק בבחירות לכנסת. כמו כן קיימות עדויות על כך שאינם קוראים עתונים. השתתפותם בחברה הדמוקרטית היא פאסיבית בלבד. בעיני ליאו „הדמוקרטיה היא פשרה עם הבורות", במקום אחר הוא כותב:

„כמה מרשים לחיות בעולם שבו אין מקום לפוליטיקה, משום שכל דבר קבוע ונבון ואינו מוטל בספק" – כלומר, עולמו של ה„אימן". „המוח לא „שם" על פוליטיקה, אבל הוא ודאי יתעניין בה מחר אם אני אחשוב שהפוליטיקה מתחילה להפריע לענייננו", הוא כותב.

ה„אימן" שואף לשלוח זרועות על פני העולם כולו. אם זה יתגשם נוכל לייסד שליטה בעולם בעזרת מה שאנו נותנים להם". „הלהט המיסיונרי," קובע ליאו, הוא „איכות חיונית". „עוד ועוד יבואו בדרך הזאת עד שנראה את היום שהדבר הזה יהיה גדול ורב". איש אימן משליך מאחוריו את המוסר המקובל. זכויות האזרח אליבא דליאו הם „רעיונות היפיים ורעל קומוניסטי." השופטים בבתי־המשפט צריכים להיות אנשים הגונים ונוכלים כאחד, מכיוון שאדם הגון אינו יכול לשפוט אדם בלתי הגון, שכן הוא קדום דעה. מי שרוצה להיות „משהו מיוחד" כאנשי האימן מוכרח לשכוח את ערכיו ונימוסיו, כשהם עומדים בדרכו. „מוסריות פירושה נחיתות ומה שנחוץ הוא נחוץ, בין אם הוא נוח ובין אם לא". על איש האימן להבנות את עצמו נגד דרישות החיים מחוץ לכת ונגד מה שנחשב „שם" כטוב. בעתונות, בפרסומים שונים של הארגון, במכתבים ובראיונות, מרבים ראשי האימן לדבר על ערכים של „רוח ישראל סבא", על מדינה שתהיה אור לגויים, על ישראל שלמה מקימית. המהות האמיתית של [illegible] האנושות כולה תתנוון, תרקב. ה„בלתי רקבים" יתהלכו עם אלוהים. אנשי ה„אימן" לא יוכלו לקבל את המרקבים. הביציות והזרע יהיו באופן אוטומטי זיווג בלתי הולם ויתאפשרו רק לידות מגזע מסויים ובלשונו של ליאו „לידות משושלת גניאלוגית מסויימת".

באידיאולוגיה ובמעשה של כת ה„אימן" קיימים אלמנטים מנוגדים לבסיס הערכי שעליו מושתת הפלורליזם הדמוקרטי. התעלמות מנקיטת עמדה עלולה לפגוע בחברה כולה. יש לבחון בקפדנות אם יש להרשות שאנשי כיתות כאנשי האימן ישמשו מחנכים ומורים. היכול אדם המחזיק בתורה המנוגדת לערכיה היותר בסיסיים של הדמוקרטיה להנחיל את הערכים שהוא מתנגד להם בכל מאודו? לא פחות חמורה מזו היא השאלה אם יש להתיר שאנשים הנמנים עם הכיתות יהיו מפקדים בצה"ל. האם אדם הכופר במוסר המקובל יכול להוביל חיילים למלחמה ולשמור על טוהר הנשק? מה יהיה, למשל, יחסו של אדם כזה להרג נשים וילדים?

קלפי טארו: היחס ההפוך בין המציאות הרגילה לבין המציאות האימנית

בחוץ פעמונים, בפנים אימן

איש־ים בשטח תשע, בין עכו לצפת, מתקיים זה שלושה חודשים הזיווג המוזר ביותר שאפשר להעלות על הדעת בין התנועה הקיבוצית לכת האימן. כחמש־עשרה משפחות של אנשי אימן ותיקים, שהתאגדו לגרעין המכנה עצמו „עתיד", הצליחו להערים על אנשי הסוכנות והתק"ם וקיבלו רשות להתיישב בנקודה „מעלה צביה" הנקראת על־שם צביה לובטקין, מראשונות התנועה הקיבוצית.

„הם נראו גרעין טוב, גרעין סימפטי. לא ידענו דבר על עניין האימן" מספר אחד מאנשי התק"ם, שתמך בשעתו ביישוב הגרעין. אך כשעלו על הקרקע, החלו להגיע קטעי מידע מחשידים וערב אחד הגענו אליהם לביקור. מעלה־צביה שהיה יישוב מוזנח נעשה לפתע מקום נקי ומסודר. בכניסה הוקם שער הדומה לשער הניצחון. המבנים חולקו לאולמות, לכל אולם ניתן שם. בקצה העמד שולחן עם פרחים ולאורך הקירות סודרו כיסאות. באחד האולמות ראיתי פעמונים, מזרקת מים מלאכותית ומין אנטנה מוזרה". התפאורה המוזרה עוררה את חשדם של אנשי המוסדות המיישבים. חלקם קראו את דו"ח הוועדה לבדיקת הכיתות בישראל ואז התברר להם שהתפאורה המוזרה היא בעלת משמעות דתית מובהקת לכת האימן. באולמות נערכים שיעורי הכת וטקסי הפולחן. הפעמונים ומזרקת המים משמשים לטיהור, והאנטנה משמשת לקליטת „כוחות ומהויות" מהחלל, שבאמצעותם נעשים אנשי אימן בעלי „איכויות" קסמיות המבדילות אותם מיתר בני תמותה.

בבירור שנערך עם אנשי מעלה צביה הם הכחישו בהתחלה כל שייכות לכת. במשך הזמן הודו שהם „מושפעים" מהאידיאולוגיה של האימן אבל הכחישו כל שייכות לכת עצמה. אחר־כך הודו שהשתייכו בעבר לכת אבל עזבו אותה.

היום נתונים המוסדות המיישבים – הסוכנות והתק"ם – במילכוד. לבכירים במוסדות אלה ברור שמעלה צביה הוא יישוב „אימני" שחבריו דוגלים בתורה שאינה מתיישבת עם הציונות ועם התנועה הקיבוצית. אבל אם ירצו להסיר את חסותם ממנו, יצטרכו להודות כי נפלו קורבן למעשה הונאה והאיש כידוע אינו שש לעשות זאת. חמור מכך, משמעות התורה האימנית אינה ידועה היטב בציבור ובין הגורמים המיישבים יש רבים התומכים בגרעין „הנחמד והנקי". דוגמה לסכנה הכרוכה במתן היתר רשמי ליישוב היא העובדה, שבאחרונה הוצע לאחד מאנשי מעלה צביה תפקיד חינוכי בכיר במועצת משגב. אם האיש המתוכנן יצא לפועל, תינתן בידי איש אימן השפעה שתוצאותיה אינן ברורות.

איך הצליחו אנשי האימן להונות את המוסדות המיישבים? שיחזור התהליך יש בו כדי ללמד על השיטות שנוקטת הכת במגעיה עם העולם החיצוני.

התורה האימנית אוסרת לחשוף את סודותיה הפנימיים של הכת לפני בני אדם רגילים המכונים „חזירים" או „חמורים". הונאה, הכחשה והעמדת־פנים כלפי חוץ הם בגדר מצווה. חברי גרעין „עתיד", שחלקם יוצאי קיבוצים, החלו את המשא־ומתן עם הגורמים המיישבים כבר לפני שלוש שנים. באותה עת השתייכו חברי הגרעין לאימן וכשהחלה הוועדה לחקר הכיתות בישראל לחקור את הנעשה בכת, הגיעו לוועדה עדויות תמיכה בכת, החתומות בשמות כמה מחברי „עתיד". כשהתברר לחברי הגרעין שהתחברותם באימן עשויה לסכל קבלת אישור עליה על הקרקע, החליטו ככל הנראה „לרדת למחתרת" ולהעלים כל רמז להתחברותם בכת. כך קרה שח"כ עדנה סולודר, הידועה כלוחמת נגד תופעת הכיתות, לא חשדה כלל שחברי הגרעין „הנקי והנחמד" הם למעשה אנשי אימן, ולאחר שנפגשה אתם נתנה הסכמתה לאשר את העליה למעלה צביה.

שלושה חודשים אחרי העליה על הקרקע ואחרי שהוצבו במקום עזרי הפולחן האימני: פעמונים, מזרקות, אולמות פולחן, תפילות אימן חתומות על־ידי המנהיג ליאו ואנטנה לקליטת מהויות, עדיין מכחישים חברי הגרעין את שייכותם לכת ואוחזים בטענה לגליסטית שקשה להפריכה. „איננו חברי אגודת האימן", הם אומרים. (אגודת האימן רשומה כמלכ"ר). ספרי האגודה אינם פתוחים לביקורת ואפילו היו פתוחים אין בהכרח חפיפה בין אנשי האימן הרשומים בספרי האגודה לבין חברי הכת. הציבור הרחב והמוסדות אינם מכירים עדיין את הכיתות ואמונותיהן ועל כן אין הם מודעים למטרותיהן האמיתיות ובהן עשיית נפשות וצבירת כוח. המסווה החביב והניגוח אופייני לחלק מהכיתות המיסטיות והאימן בכללן. המקרה של מעלה צביה מוכיח מדיניות זו.

המלא והריק

מאת טליה רפפורט

אלכסנדר ארכיפנקו, מאה שנה להולדתו, במוזיאון ת"א שד' שאול המלך ת"א

התערוכה המשותפת שערך מוזיאון ת"א יחד עם הגאלריה הלאומית בוושינגטון במלאות מאה שנה להולדתו של ארכיפנקו מצטיינת במספר מובנים:

ראשית, שיתוף הפעולה של מוזיאון מקומי עם מוסד נכבד כמו ה„נשיונל גאלרי" בוושינגטון הוא אירוע ראשון מסוגו בארץ.

שנית, התערוכה מלווה בקטלוג־ספר מעוצב להפליא (בעברית ובאנגלית) שבו מאמרים יסודיים ומאלפים של שתי האוצרות – נחמה גורלניק (מישראל) וקתרין יאנסקי־מיכאלסן (מארה"ב). מלבד ניתוח שיטתי של יצירות ארכיפנקו במוזיאון ת"א, כולל השוואות והשפעות, נחמה גורלניק גם ערכה מחקר כמעט בלשי על תולדות אוסף המוזיאון, על האספן גרין שתרם אותו ועל האספן המקורי שקיבץ את היצירות הללו לפניו.

שלישית, התערוכה כוללת מלבד הגרעין הבסיסי של אוסף גרין ומלבד היצירות שנמצאות בארה"ב גם עבודות נוספות שהובאו מארצות שונות באירופה, כך שמתקבלת תמונה עשירה יותר על יצירתו של ארכיפנקו, ובמיוחד של הפרק החשוב והמרתק ביותר בהתפתחותו, שחל בפאריס. כהשפעת הקוביזם בין השנים 1908־1920, לפני שעזב את אירופה ועבר לארה"ב ב־1923. מאחר שהשלב האמריקאי ביצירתו פחות מוכר בדרך כלל, מעניין לראות גם עבודות מייצגות משנים אלו ולהיווכח בשמחה שהמוזיאון שלנו, שמחזיק במבחר מרכזי מעבודותיו המוקדמות זכה במיטבו של ארכיפנקו.

רביעית, התערוכה מגוונת מאוד מבחינת האמצעים, החומרים והטכניקות שבה והיא כוללת רישומים, ציורי שמן, פסלי גבס, טרה־קוטה, ברונזה, פסלים צבועים וכן מה שארכיפנקו כינה „ציור־פסל". אף שהתערוכה כולה סובבת סביב דמות האדם, ובעיקר האשה, יש בה הרבה ואריאציות של הנושא, בדרגות שונות של הפשטה, בפיסולים חומריים מגוונים ובעיצובי חלל בלתי שיגרתיים.

ונקודה חמישית, לא פחות חשובה, התערוכה מוצבת בשפה בצורה מרשימה ותענוג להתבונן בה.

בשיחה עמו, שפורסמה בכתב העת הצרפתי „המאה ה־20" בחורף 1936, חודשיים לפני מותו, הצהיר ארכיפנקו כ„אני מאמין" שלו, ש„התכונה החשובה ביותר של אמן היא כושר ההמצאה" ובכך הוא כאמת מצביע. ארכיפנקו תיאר עצמו כמורד מתחילת הדרך. מבית הספר לאמנות בקייב, שם נולד, סולק משום שהתנגד לקו האקדמי השמרני ששלט בו וגם בפאריס עזב את „בית הספר לאמנויות יפות" אחרי שבועיים בלבד. הוא סיפר, כי החל לפסל ברוסיה ב־1904 וכבר ב־1905 הציג בחנות בכפר פסל צבוע באדום בשם „ההוגה". כך שהחידוש של צביעת פסליו החל, לדבריו, עוד לפני פאריס, שאליה הגיע ב־1908. שם התיידד עם אנשי גרעין האוואנגארד הפאריסאי – לוהה, אפולינר, ליז'ה, לה־פוקונייה, גלייז, מצינגר ואחרים וכבר ב־1910, כשהציירים הקוביסטים הציגו תערוכה קבוצתית ראשונה ב„סלון העצמאים" הציג ארכיפנקו לצידם יחד עם דישאן־ויון בתור פסל „קוביסטי", אף כי בשלב זה עדיין לא הסתמנו אצלו סממנים קוביסטיים מובהקים.

אחד הפסלים שהציג בתערוכתו הראשונה – בפאריס היה „עצב" מ־1909, שאפשר לראותו עתה אצלנו במוזיאון. זהו פסל עץ קטן וצבוע של אשה עירומה ושחומה שראשה נוטה הצידה, וכפות ידיה הענקיות מוצבות בתנוחות אורגנס טכסית. לפסל אופי פרימיטיביסטי־אקזוטי בהשפעת גוגן והוא בנוי מבאסה גושית, קומפאקטית ואטומה. אין בו עדיין כמעט כלום מן השפה הקוביסטית החדשנית שיפתח ארכיפנקו בשנים ספורות אחר כך, שפה שתכלול גם את הריק כחלק מן הפסל, והוי אחת ההמצאות החשובות ביותר שלו. עם זאת מעניין לראות מאין החל ארכיפנקו את דרכו, כדי להעריך כראוי עד כמה הוא נועז ומקורי בהמשך.

גם פסליו „אם וילד" ו„אשה עם חתול" מ־1911 עדיין שומרים על הגוש הקובייתי הסגור והדחוס, פרופורציות מוגזמות, עיצוב סכימאטי־מסוגנן של כפות רגליים, ידיים וראשים ואווירה ארכאית כבדה.

במקביל לפיקאסו, שעבר שלב של השפעה איברית ואפריקאית ב־1906 ורק לאחריו ובסיוע האבנות הפרימיטיביות, הגיע לפרוץ ב־1907 ולפתוח שלב חדש ומהפכני ביצירתו עם "העלמות מאביניון", גם ארכיפנקו עבר תהליך דומה בפיגור קל אחריו. גם אצלו שימש השלב הפרימיטיביסטי קרש זינוק לשפה הייחודית והמורכבת שפיתח מ־1913 ואילך.

כבר ב־1912 (עם תקדים חלקי אחד מ־1910) מתחילים להסתמן בגוף הנשים שפיסל ארכיפנקו קווי־מיתאר ערבסקיים זורמים ובהדרגה חודרים לעבודותיו גם סממנים קוביסטיים. הדבר מתבטא תחילה בקצביים הזוויתיים שמקורם בקוביזם האנאליטי, שב־1912 הגיע לשיאו והחל לעבור מפנה לעבר הקוביזם הסינתטי. פישוט, הפשטה, קיטוע פני השטח ופירוק הנושא ליסודות ההנדסיים המרכיבים אותו — כל הצעדים הללו שהם תמצית התהליך הקוביסטי, ניכרים כבר בבירור בקולאז'ים של ארכיפנקו מ־1913.

ארכיפנקו „שתי נשים" (1920)

ב„פסלון ג'יאומטרי" מ־1914 מתחיל ארכיפנקו לשחק גם בהיפוכי צורות קעורות וקמורות, אמצעי שמוכר במסיכות ובפסלים אפריקאיים, אומץ על ידי פיקאסו ובעקבותיו גם על ידי ארכיפנקו.

חידוש מהפכני של ארכיפנקו, שמתחיל בשנים אלו, הוא הכנסת החלל הריק לפיסול והוא נחשב לאחת מתרומותיו העיקריות לפיסול המודרני. הוא הצהיר על כך כבר ב־1912 באומרו, כי „הפיסול עשוי להתחיל במקום בו החלל מוקף על ידי חומר". והופעת החור, שנוכחותו בפסל ממשית לא פחות מזו של הגוש המלא, ניכרת גם ב„פסלון ג'יאומטרי" וגם ב„היאבקות", שניהם מ־1914. בעקבותיו יאמצו זאת גם ז'אק ליפשיץ והנרי מור. 1914 היא שנת המפתח המשמעותית ביצירתו של ארכיפנקו ובה יצר גם את ה„ציור־פסל" הראשון שלו „אשה עם מניפה". היו שהתייחסו לעבודות מסוג זה כאל „יצורי כלאיים" מתוך זלזול מסויים, אך דווקא בשילוב זה של מישטח ציורי ונפח תלת־מימדי, מתבטא, בסיכומו של דבר, מקוריותו הרבה ביותר של ארכיפנקו.

תכונה מרכזית נוספת המאפיינת את עבודותיו המרשימות מסוג זה, כמו „אשה עם מניפה" מ־1914, „אשה ליד שולחן הפירכוס" מ־1916, או „אשה בכורסה" מ־1918, היא השימוש בחומרים רכים ושונים, כמו עץ ופח צבוע ואף בחפצים מצויים כמו בקבוק זכוכית, משפך מתכת ועוד. נטייה זו היא תוצר ישיר של הקוביזם הסינתטי של פיקאסו ובראק מ־1912 ואילך, שנתן לגיטימציה להכנסת חומרים יומיומיים, זולים ואפילו גרוטסקאות לתוך יצירת אמנות.

קתרין יאנסן מיכאלסן, האוצרת מטעם הגלריה הלאומית בוואשינגטון מזכירה, אגב, במאמרה את האיקונה הרוסית כמקור השראה אפשרי ל„ציור־פסל" של ארכיפנקו, שכן היא מהווה תקדים מוכר של שילוב חומרים לא מקובלים לתמונה צבעונית.

ארכיפנקו יצר בעבודות אלו תחושת עומק ופרספקטיבה על ידי שילוב רכיבים תלת־מימדיים אמיתיים עם פרטים אשלייתיים מצויירים. העבודות מסוג „ציור־פסל" ניזונו בצורות גיאומטריות סכימאטיות מצד אחד ובסגנוניות עזה ותמה מצד שני. הגב' מיכאלסן מציינת, שהיסוד המפתיע ביותר כאן הוא דווקא הצבע הבוהק והצורמני הזה והיא רואה ב„ציור־פסל" ספונטאניות, רמיזה ושחרור מאילוצים אסתטיים, תכונות שעשויות להתאים, לדבריה, לאווירה העכשווית, האוהדת אקלקטיות ובוחלת בדוגמאטיות.

השיא ביצירותיו של ארכיפנקו בנושא האשה, לדברי נחמה גורלניק, היא „האשה" מ־1920 – קונסטרוקציה מונומנטלית (187X82X13) עשויה פח על גבי לוח מכוסה בד יוטה צבוע. בה כבר ויתר ארכיפנקו על הצבעוניות הזוהרת והסתפק במתכת מבריקה ובגווני רקע נייטראליים, אך ברק הפח המשקף את הסביבה, מעניק לה מימד חללי נוסף.

הגישה המאוחרת של ארכיפנקו מצטיינת, כדברי נחמה גורלניק, „בפשטות יחסית, בהירות הקומפוזיציה והרקע, בייצוג סכימאטי יותר של הנושא, בצבעוניות שקטה יותר ובהסתמכות על היבטים פיסוליים יותר מאשר על יסודות ציוריים אשליתיים".

„ציור־פסל" גדול וחשוב נוסף מ־1920 „שתי נשים", שנחשב בזמנו לאבוד, הגיע אלינו עתה מן המוזיאון הלאומי בבלגראד ומבין היצירות האחרות זהו, בעיני, המעניינת ביותר. היא עשויה פח צבוע בפוליכרום ומורכבת ממערכת סבוכה של מישטחים צבועים ורצופים, חלקם קוביסטיים־זוויתיים ואחרים גלויים, מתעקלים ומרמזים לגופות שתי הנשים. בשל מיגוון הצורות, הצבעים והדוגמאות פני השטח, מזכירה קתרין מיכאלסן כאסוציאציה השראתית מעניינת את כנסיית סט. באזיל המפורסמת במוסקבה, בעלת המיגדלים הכיפות הבצליות הססגוניות, שמעוטרות אף הן בצורות ישרות ומפותלות לסירוגין.

בהמשך מאמרה עוסקת מיכאלסן בהרחבה בשנותיו של ארכיפנקו בארה"ב עד למותו ב־1964 אך, לטעמי, יצירותיו משלב זה הרבה פחות מוצלחות. כבר ב„גברת מתכת" מ־1923, השנה שבה עזב את אירופה, אפשר לראות וואריאציה דקוראטיבית, מורכבת וסתמית יותר של ה„אשה" החזקה מפח מ־1920. בפסלי העץ והטרה־קוטה הצבועים משנות ה־30 ואילך כמעט שלא נותר דבר מן השפה המורכבת והעשירה בתחילת דרכו. אפילו „קליאופטרה" מ־1957 שמנסה לחזור לצבעוניות הזוהרת, לצורות הגמישות ולשילוב החומרים המגוון של יצירותיו בעשור השני למאה, אינה מצליחה להחיות את הפלאסטיות המרשימה של „האשה עם המניפה" או „האשה שליד שולחן הפירכוס".

התערוכה היפה, המחקר המעמיק שקדם לה והקטלוג המצוין, שלושתם יחד נותנים תמונה מקיפה על יצירת ארכיפנקו, על שלבי התפתחותו, המצאותיו הצורניות המתוחכמות, סגנונו המיוחד ותרומתו לתולדות הפיסול המודרני.

תערוכה מצחיקה

דניאל זק, גלריה בוגרשוב, רח' בוגרשוב 60 ת"א.

מזמן לא נזדמן לי לצחוק בתערוכה שאינה תערוכת קאריקטורות, אבל בתערוכה הזו ממש צחקתי. אינני מתכוונת ללגלוג, אלא לצחוק ממש, כמו זה שפורץ מפינו לשמע בדיחה מוצלחת. איני יודעת אם דניאל זק ישמח לדעת, שתערוכה שלו מצחיקה אנשים מסויימים (ואני לא היחידה). יתכן שהוא עשה מה שעשה ברצינות תהומית, אבל מה לעשות, אותי זה מצחיק.

הגלריה המרווחת ריקה לגמרי ועל קירותיה תלויים בשורה אופקית ארוכה עשרות מדפים זעירים, שעליהם מונחים, זוגות זוגות, דמויות־צעצוע קטנטנות, צבעוניות ונטולות אך מגוחכות־ראש. לאורך קיר אחד הן פשוט שוכבות בנחת, בקטע אחר – ארבעה זוגות יוצרים מעין קשת של מניפה, שעולה ונפרשת מעל המרפק והשיא נמצא על הקיר, שלאורכו מבצעים אנשי הצעצוע הזעירים והאחידים הללו שורת תנוחות שונות של משגלים על מדפיהם הקטנטנים.

קשה לי להתייחס לתערוכה הזו כמבצר ראש גם אם היא פרי מחשבה רצינית ונושאת מסר כזה, כמעט באנאלי על מצבו של האדם, שמבוטא באמצעים לא מקוריים במיוחד, אלא רק זעירים במיוחד. נקודה אחת חייבים, בכל זאת, לזקוף לזכותה של התערוכה – את העובדה שהיא מפתיעה ומשעשעת. לא יותר מזה, אך גם לא פחות.

כוח מתמסמס

אבי עזרא, גלריה מימר, רח' פינסקר 57 ת"א.

לפני חודשים אחדים הציג אבי עזרא ב„מימר קטן" רישומי שחור־לבן מעניינים, שבהם צפו עינים עזות מבט בין שאר קווים וצורות, חלקן מופשטות. עתה מוצגים בגלריה „מימר" הגדולה ציורי צבע שלו לצד כמה מהרישומים ההם. גם בציורים הגדולים מופיעים אותם הפרצופים ועיניים, כשהם שתולים בין מריחות צבע, גוונים, מירקמים חומריים ושפע טיפולים מן הסוג המתהל העכור. לדעתי, כל הציוריות הזו מרככת וממסמסת אותם והם מאבדים מכוחם. הרישומים חזקים ומוצלחים הרבה יותר.

תעתועים

בוקי שוורץ – בגלריה גילי כ. רח' גליקסון 7 ת"א.

בוקי שוורץ הציג בעבר בארץ ובחו"ל תעתועי ראיה שונים על־ידי מראות, וידיאו וכדומה. גם בתערוכתו הנוכחית הוא עדיין „עובד עלינו בעיניים" באמצעות פעלולים אופטיים מורכבים. פסלי הקיר הללו הם קונסטרוקציות תלת־מימדיות, שבנויות ממשטחי עץ בכל מיני צורות וגדלים, שתלויים בזויות שונות. חלקים מסויימים מצופים מראות ועליהן מודבקות רצועות נייר צבעוניות. כל מבנה מסובך כזה מכוון לכך שבסופו של דבר הצופה שיציץ לתוכו דרך חור קטנטן, יראה השתקפויות רבות הזוגיות הצורות אשליית עומק ויתפעל מכך שכל הפסים הצבעוניים שעל המראות משתלבים בפנים לדגם תבניתי שלם, מלבן למשל, שהוא, כמובן, אשלייה בלבד.

המיבנים עצמם הם פיסול גיאומטרי שיגרתי למדי והתוצאה הנראית בחור ההצצה היא פעלול מתוחכם ותו לא. בניית מערכת כל כך מורכבת, שכפיסול גם אינה מרשימה במיוחד, לשם שעשוע חזותי מוגבל למדי, היא, לדעתי, מאמץ מוגזם יחסית לתוצאות. מה שיש בתערוכה הוא בעיקר עיצוב נאה פלוס טריק נחמד, שמתמצה מהר מדי.

דפדוף ראשון

ספרים חדשים

מאת אבי טנא

ארץ־ישראל

כל תוכנו סיפורים

ארץ חמדת / מאת יואל רפל / מירון / 168 ע'.

כאומר בשער הספר: „לא ספר היסטוריה, אך כל תוכנו סיפורים מן ההיסטוריה". הללו נתונים באחד־עשר פרקים הערוכים כארבעה שערים: בעקבות האבות, אמוראים בארץ הקודש, פגעי טבע, בשערי ירושלים. בין הסיפורים, על נדודי קבר דוד ועל סיוריהם של מפרשי תורה בארץ הקודש, על הר תקווה (הלא היא המושבה האמריקאית שעל מקומה יושב כיום בית־הספר התל־אביבי „שבח"), על בצורות ומלחמה בארבה, על הרעש שהחריב את צפת בשנת תקצ"ז (היא 1837), ועל בניינה של ירושלים מחורבנה של צפת במאה השבע־עשרה. הסיפורים פורסמו בעבר בעיתונים שונים והם גם ב„דבר השבוע". ייזכרו לשבח הפורמאט האלבומי והאיורים. הספר עצמו הוא ראשון לספריית ארץ־ישראל של ההוצאה.

השביעי בסידרה

תיאור ארץ ישראל – הגליל / מאת ויקטור גרן / תרגם מצרפתית חיים בן עמרם / יד בן־צבי / 339 ע'.

שמונה מסעות ערך החוקר הצרפתי גרן במאה הקודמת בארץ הקודש ושבעה ספרים הפיק מן המסעות הללו – לתאר בהם את הגיאוגרפיה, את ההיסטוריה ואת הארכיאולוגיה של חבלי הארץ. כולם יצאו כסדרם במסגרת הספריה לתולדות היישוב היהודי של יד בן־צבי וזה שבידינו הוא האחרון לסידרה. למען שעה. „בשעה תשע ועשרים מזרח השמש, מכוונים לרגלי הגבעה הקרויה ג'בל סנטור, ועליתי עליה. בשעה תשע וחמש־עשרה דקות הגעתי לכיכר עליונה התלושה על המישור מרום שבעים וחמישה מטרים בקירוב, ושוליה מחוזקים בקיר תמך. מעל לכיכר הזאת עצמה, המעובדת כיום, מתרומם כמין דד סגלגל אולי לגובה שמונה מטרים, והיקף בסיסו כמאתיים מטר. הוא היה מכוסה לפנים בבניינים, אך הם נמחו. ייעודם היה מן הסתם צבאי". הכרך, כמו שאר כרכי הסידרה, עשיר בהערות המתרגם. בסופו מפתח מפורט לשבעת הכרכים.

אסופות

והיה אם לא

השלום דור דור חורשיו וחוזיו / כינס, העיר והקדים מבוא אברהם יסער / ספריית פועלים / 251 ע'.

בראש האסופה הזאת 237 מובאות מן התנ"ך הכוללות בתוכן את התיבה „שלום" להטיותיה (והדעת נותנת שאת אלה מייחס המכנס לדורשי השלום). בתוכה פנימה מצאנו בין השאר גם מאמר של לנין על מלחמות צודקות ובלתי צודקות, שבו נכללו קביעות כמו „אנו מבינים שאי־אפשר לבטל את המלחמות ללא ביטול המעמדות והגשמת הסוציאליזם" (ותמהני אם לכך היתה הכוונה כשנקבעו הדורשים בשער הספר). עוד כאן קטעים מקטעים שונים, עתירי־הערות, משל הרמב"ם ושפינוזה, קאנט וטולסטוי, מארקס ואנגלס, ראסל ובובר, גאנדי וישעיהו לייבוביץ ועוד כמה וכמה שוחרי שלום. בפתח הדברים קביעת המכנס: „והיה אם לא יכותתו חרבותם לאתים נרע אנן עוד ועוד בלהכות". בסופו מגילת האומות המאוחדות.

אמנות

הרישום והסיסמוגרף

אנה טיכו / מאת אלישבע כהן / 72 ע'; אביבה אורי / מאת דורית לויטה / 124 ע' / כתר הקיבוץ המאוחד.

שני ספרים בסדרת „אמנים ישראלים" (בעריכתו של מרדכי עומר) שכבר זיכתה אותנו לפני כן בשלושה ספרים ועתידה להעניק לנו, לפי המובטח ברשימה העטיפות, עוד שבעה. „אנה טיכו", מוכיחה לנו אלישבע כהן, „חשה מוקדם מאוד שהרישום הוא הוא המדיום האמיתי שלה, ובכל זאת ניסתה ידה פעם בציורי־שמן... ציוריה לא היו מוגבלים אך ורק לתחום הנופים... כמובן מסוים ראתה... בפניו של האדם סוג אחר של הנוף... קלטה תמיד את ירושלים ואת יהודה בגוני שחור ולבן". על אביבה אורי אומרת דורית לויטה: „רישומיה... אשר תוארו על ידי רבים כדרמטאותיים, ספונטניים, עצבניים ומלאים שרטוטים, אכן נתפסים כמו אמיתות של סייסמוגרף המדבר בשפת האקספרסיוניזם הלירי... מה שנתפס כאקספרסיבי, אינו רק סוג של זעם, אלא אף סוג של משמעת... לגבי אביבה אורי העולם הוא מקרוקוסמוס משולב של תרבות וטבע... [היא] יודעת שאבדה לנו היכולת להגיע לידי הבנה מיתית עם העולם". בשני הספרים על תולדות חייהן של הציירות, ועל ההשתקפות ביצירה, וכן תמונות לרוב. העיצוב (של רוחמה ש.) ראוי לשבח.

מדע

לא היסטוריה

מקרני רנטגן ועד קווארקים / מאת אמיליו סגרה / תרגם מאנגלית עמנואל לוטם / כתר / 331 ע'.

אמיליו סגרה, מאותם בני ישראל שנולדו על גדות הטיבר, מי שיצק מים על ידיו של פרמי וגילה בעצמו את האנטי־פרוטון ואף הוכתר בשל כך בפרס נובל בפיסיקה (ב־1959) יוצא לספר על פיסיקאים מודרניים (מאז סוף המאה הקודמת ועד ימינו אנו) ועל תגליותיהם. „הספר", אלה דבריו, „אינו מתיימר בשום פנים להיות ספר היסטוריה של הפיסיקה המודרנית, ועוד פחות מכן, ספר ללימוד פיסיקה. תחת זאת, יש בו סקירה המבוססת על התרשמות מן המאורעות, כפי שנגלו לעיני במהלך הקריירה המדעית שלי". האישים והנושאים נבחרו, כדבריו, באורח סובייקטיבי, ובכלל מצינו ייצוג ישראלי בדמותו של יובל נאמן. בספר עשרה נספחים עתירי נוסחאות וביבליוגרפיה משל העורך המדעי של התרגום (יששכר אונא) המקיפה את כל המקורות העבריים הרלוונטיים. לחובבי פיסיקה ולשוחרי דעת.

צבא

בריגדיר הרגלים / מאת הוארד קיפנברגר / תרגם מאנגלית מנחם אבירם / מערכות – סדרת קלע / 376 ע'.

מיג'ר ג'נרל קיפנברגר הזה את מלחמת העולם השנייה כמפקד הגדוד שגויס באי הדרומי של ניו־זילנד. בראשו יצא ליוון ולכרתים ועמו המשיך ללוב. אחר־כך נעשה למפקד הבריגדה החמישית ואסר מלחמות במדבר המערבי ובאיטליה (בכלל זה באל עלמיין ובמונטה קאסינו). הספר פורש את זכרונותיו ומציג אגב כך גם בעיות של ניהוג בינוני, שיתוף־פעולה בין־חילי, לחימת לילה, לחימת הרים ולחימת ערים. עוד שם, שוב ושוב, על חשיבותו המכרעת של הגורם האנושי (וגם הערה כמו „הנני מצדד נלהב בלוחמה בנחת רבה ככל האפשר"). העובדה שלפנינו מהדורה שלישית (הראשונה ראתה אור ב־1956) מלמדת שלא לחינם הוגדר כ„ספר־הלקח המובהק של מג"ד ומח"ט".

מלחמה

מנהיגות ותושיה

סערה באוקטובר / מאת אלישיב שמשי / מערכות / 117 ע'.

סערה אכן היתה כידוע באוקטובר 1973. אבל הסערה שבשם הספר הזה היא רק שמו של גדוד צנחנים בפיקודו של המחבר. בתוך שלושה שבועות עשה הגדוד הזה כאלף קילומטרים על שרשראותיו בהגנה, בהתקפה, בהתקדמות ורדיפה, בקרבות שריון בשריון, בשטחי מדבר ובשטח בנוי. על פעליו כותב יצחק רבין בפתח הספר: „המנהיגות הצבאית, שיקול הדעת הנכון, בחישות הדעת, הדבקות במשימה, התושיה – כל אלה ניבטים אלינו מתוך המלים המעשיים, והם לנו לברכה וללימוד לקחים לעתיד לבוא". בספר, המתאר את כל אלה, גם תמונות ועשר מפות.

סיפורת

חשבונותיו של דוד

אלוהים יודע / מאת ג'וזף הלר / תרגם מאנגלית מאיר ויזלטיר / עם עובד – ספריה לעם / 349 ע'.

המלך דוד זקן בא בימים. כיסוהו בבגדים, הביאו לו את אבישג, ולא ייחם לו ונפשו לא תדע מנוחה. ראשית, היא מתאווה לדודיה של בת־שבע, אלא שזו לא נלהבת עוד לשעשועים של ימים עברו וכל דעתה נתונה להמליך את שלמה בנה. שנית, דוד לא מרוצה במיוחד מן היורש המיועד. שלישית, זכרונות העבר מבעתים אותו. רביעית, הוא משקיף על הדברים מנקודת־הראות שהלר דאג להציבו בה. לכן הוא יודע לגדף ביידיש ולבוא חשבון עם מיכלאנג'לו שפיסל אותו כערל, ולהתלונן לא רק על גחמותיהם של שמואל ושאול ומיכל אלא גם על הגניבות הספרותיות של שקספיר. כל אלה מצטרפים יחד לקומדיה עסיסית ששורתה האחרונה מעידה עליה בבירור: „אני רוצה שישיבו לי את אלוהי; והם שולחים לי נערה". ואולי נאמר את עיקר שבחי הספר אם נזכיר שהוא מעורר רצון לעיין מחדש בסיפור המקראי המקובל.

„הדרים" חדש

חוברת „הדרים" מס' 6 ראתה אור בימים אלו. יהודה עמיחי, פנחס שדה, ישראל פנקס ואבות ישורון עונים, על סידרת שאלות זהות, הנוגעת בתהליך העבודה שלהם על שיר.

בשירה משתתפים: לאה איילון, יוחאי אופנהיימר, ישראל בר־כוכב, זלי גורביץ, יונה וולך, אריה זקס, ליהי חנוך, יוסף יחזקאל, אבות ישורון, אייל מגד, דן פגיס, יהודה קפלן, דליה רביקוביץ, אהרן שבתאי, אנטון שמאס, יוסף שרון ופנחס שדה.

נסים קלדרון דן במאמרו „הרגשת המקום", בשירו של זך „יבשת אבודה". מנחם בן, במאמרו „אין שירה בלתי מובנת" מדגים את מיידיותה של השירה.

יוחאי אופנהיימר כותב על שירת מאיר ויזלטיר ושמעון זנדבנק על דן פגיס.

בתרגום: נתן זך מתרגם את המשורר האמריקאי פיטר אוזרין, דן דאור את הרצאתו של שיימס היני האירי על השירה, דורון קורן את עזרא פאונד, עמינדב דיקמן את מאיקובסקי וחלבניקוב ודוד וינפלד את אברהם סוצקבר.

„מיפגש תנ"" עם ישראל אלירז

מיפגש תנ, שבו יעלה המשורר ישראל אלירז חוויות והרהורים על ההבנה, ...טיולים, ישודר ב„קול־ישראל", ברשת ב' ביום ב', שביעי של פסח, 20 באפריל, בשעה 12.00. זהו מיפגש עם מקומות ילדות בירושלים, בגליל, בפאריס בלווית מוסיקה וקטעי ספרות (שן פו, מרסל פרוסט, בקט, קאלווינו, ויטמן, זך ואחרים). בתבנית זו ישמעו לראשונה שירים מספר שיריו החדש של אלירז „טיול" (הוצאת „ספריית פועלים").

על כל הפשעים

(המשך מהעמוד הקודם)

„מאין לך".

„אני רואה".

„יש לך אולי סיגריה. סבלתי די והותר. כבר קיבלתי את עונשי בעולם הזה, הגב שלי שבור לחלוטין. הם היכו אותי בקרשים".

תיאו הושיט לו סיגריה.

„תודה לך מקרב לב. אזכור לך זאת לעולמי עד. עשית מצווה גדולה".

„צא מהבוץ", דיבר אליו בשאט נפש.

„אני מפחד. הם מפחידים אותי יותר מהגרמנים. אני אשאר עד תום ההליכים. אין ברירה. מה אני יכול לעשות. לאן אברח. מוטב לי להיות כאן, אולי. בכל זאת נשאר מישהו בחיים".

תיאו הניח לו ושב אל התלולית. הימים האחרונים כמו נשאו אותו על גלים כבדים ואיטיים. עתה כמו עמדו הגלים מזרום. הוא חש את השקערורית הלחה תחת רגליו. נעמד רגע. מה יש למהר, אמר לעצמו כאילו לא עמד. איזה פחד רחוק בא ועטף אותו. אדם אינו חרק, אמר לעצמו. אבל דווקא משפט זה, שהוא שמע אותו פעמים רבות בהבעות שונות ומשונות כמו נתקע במוחו. הוא עשה העוויה בראשו ופנה לאחור. המראה לא היה שונה כאן: ערב עם ריח עשן, אחדים עמדו ליד מדורות ואחרים נחו שרועים ליד הגזעים. שני ילדים צווחו בקולי קולות. נראה שמישהו הלם בהם בחוזק יד. למה אינכם קמים ויוצאים מכאן, עמדו המלים בגרונו, יש מרחבים. למה להצטופף במקום אחד. כלום לא למדנו: הסכנות אורבות מכל עבר. אך כמו בחלום היה פיו בלום, רגליו כבולות, איזה רעד פירכס באצבעותיו.

„יש לך סיגריה", קם איש מרבצו. היה זה אדם גבוה לבוש בבגדיו הישנים מהבית. קולו העיד על איזו עדינות ישנה וטובה.

„יש לי", אמר ליאו והושיט לו סיגריה.

„אני מודה לך מאוד", אמר כדרך שהיו אומרים בביתו של תיאו ובאותה הטעמה עצמה.

„מוינה, לא כך". נפלטו המלים מפיו של תיאו.

„מאין לך", אמר האיש וחיוך של רווחה פשה על פניו.

„שמתי לב להגייה".

„אני עצמי שכחתי את הכל", אמר האיש והשפיל את ראשו. „לאן הוא מתכוון להגיע".

„הביתה, ישר הביתה".

„אתה צודק, אתה צודק".

„במה אני צודק", נרתע תיאו.

„בהחלטתך".

ניכר היה, כי פנים עדינות אלו ידעו לפנים את שיקול הדעת והסדר ועתה, כמו בצטמצמו לכדי איזו תהיה מהססת. תיאו ביקש להושיט לאיש מעט בטחת לב, אך הלה כל כך שקוע היה באובדנו ולא חש בכוונתו הטובה.

„אדם צריך תחילה להגיע הביתה, לא כך".

„נכון, ידידי הצעיר", אמר האיש בהכנעה רבה.

עתה התחרט תיאו על שנטע בלבו של האיש תקוות שוא. האיש חש, כנראה, באולת ידו של תיאו ואמר: „צריך להיות ברור, אינני מצפה לנסים".

פרק ד'

לאחר מכן ימים קרים ובהירים. על פני הגבעות הנטושות, בצלם של שיחים נמוכים, רבצו הפליטים באין מעשה. המלשינים המוכים לא נמלטו. הם רבצו מתחת אחד השיחים. אלמלא פניהם השרוטות לא היו שונים מהשאר. גם הם אספו זרדים, הדליקו מדורה ושתו קפה. המבוגר שבהם לא חדל להתלונן על אכזריותם של מלקיו. הוא דיבר בקול צורם וישן. כאילו לא מדובר היה אלא בעיסקה. אך משהסיר הלה את חולצתו הקרועה והראה לחברו את גבו, היה ברור שאין זו תלונת־שוא והגב לרוחבו היה נפוח, זרוע פצעים וצלקות.

„צריכים לשים לך יוד על הגב". אמר חברו בנעימה שהיתה בה לא מעט סלידה.

„מאין אקח יוד".

„ראיתי אצל אחד הפליטים בקבוק שלם. צריכים לחפש אותו".

„לא איכפת לי שום דבר", אמר המוכה והחזיר את חולצתו הקרועה על גופו ומיד מזג ספל קפה. „דבר אחד אני מוכרח לומר לך: הם היו אכזריים יותר מן הגרמנים".

„אותי היכו על הרגלים. בצינור גומי הרביצו לי", ענה לו חברו אשר ישב על הארץ בפישוט רגליים. „עתה לא אוכל לזוז מכאן. מי יודע מה עוללו לרגלי. עכשיו, כשכולם משוחררים. אני כבול ככלב".

„אתה צריך לנוח", פטר עצמו חברו במלים הללו.

„נכון, אתה צודק. כאן יהיה הסוף שלי. אין לי טענות. לכל אחד יש סוף. והסוף שלי יהיה כאן. לא תיארתי לעצמי שזה יהיה כאן דווקא. מילא. כל אחד והסוף שלו".

„אל תדאג, האנשים לא יעזבו אותך". קימץ הלה במלים.

„אני לא דואג. אני יודע שיעזבו אותי. גם אני לא הייתי טוב מהם. גם אני עזבתי והלכתי קדימה. מה יש לי לצפות מאחרים. למה יהיו אחרים טובים ממני".

„אתה צריך לנוח ולהתגבר על הכאבים".

„מנוחה אינה מרפאה רגליים שסועות. את רגלי הם קרעו לגזרים. אני מפחד להתיר את הסמרטוטים. מי יודע מה אמצא שם".

„אתה צריך להסיר את הסמרטוטים כדי לאוורר את הפצעים. גם אני מאוורר אותם".

תיאו ישב במרחק מה מהם וקלט כל מלה שיצאה מפיהם. קולותיהם נשמעו צלולים וחותכים ובאיזה ניקור עד לעצמות.

„אתה צריך להסיר את הסמרטוטים כדי לאוורר את הפצעים", שב ודיבר האיש בקול חרוך ובאיזה עניניות מפחידה.

„אין לי שום רצון לראות את הפצעים".

„אם אתה מתעקש, אין לי מה להוסיף".

הם ישבו ושתו קפה בלא להחליף עוד מלה. ברור היה, כי בעוד זמן־מה יזוזו כולם מכאן והלה עם הרגלים החבושות לא יזוז. איש לא יחוש לעזור לו, גם לא חברו, אשר לפני רגעים ניחם אותו בכמה מלים חיצוניות.

תיאו ביקש לקום ולגשת אליהם, אך הם היו כה שקועים בעצמם. כמו השיגו זה עתה כי לגביהם לא תמה המלחמה, לגביהם היא נמשכת. הוא חש איזו קירבה אליהם.

לא הרחק מהמלשינים ישבו ארבעה גברים ושיחקו קלפים. ידיהם המחושות נעו בזריזות רבה. לאמיתו של דבר ניסו להפנט איש את רעהו, כל אחד מהם העמיד פנים שיש בידו הקלפים הנכונים והגורפים. הרזון הוסיף כוח להבעת פניהם. נשכח מהם כי אך לפני שבועיים היו כלואים, רעבו ללחם, והעמיסו פחם בידים פצועות. המשחק לכד אותם כבמלכודת.

תיאו הלך לאט ובלא להרחיק. המרץ, שפעם בו אך לפני ימים אחדים, ניגר מתוכו. הוא ידע: אך יניח את גופו על הארץ יהיה כאחד מהם. הוא אסר על עצמו את השכיבה וגרר את רגליו ממקום למקום. לבסוף, מחוסר אונים, קרס גם הוא ליד אחד האוהלים.

„מאין" שאל איש בקול של ימים עברו, קול יהודי להכעיס.

„למה לך לדעת", השיב תיאו בריסון.

„כבר אסור לשאול. יהודי כמוני, נדמה לי".

„אסור להטריד".

„שאלתי לתומי".

„אין כאן תום".

„אלא מה יש כאן, זדון", אמר האיש והרים את פלג גופו העליון.

„יש כאן אי התחשבות, אם לדייק".

„אני מבין אותך. עכשיו אני מבין אותך". אמר האיש והשתרע פרקדן על הקרקע. הערב דמדם באור חזק. האנשים הדליקו מדורות חדשות, צלו תפוחי אדמה והתווכחו בקולי קולות. הקולות זמזמו באוזניו של תיאו בצרימה. רגע ביקש לקום ולצעוק: הס. לא לדבר, לא להתווכח. נחוצה לנו דממה גמורה. בושה לדבר בקולות כאלה.

הלילה ירד וזעמו של תיאו שכך בו. האנשים ליד המדורות נראו עתה נמוכים וחסרי סבר, גלמים הנעים בקפיצות משונות, לא עליזות. „מחר אני יוצא מכאן. לא תראו אותי עוד לעולם", רעדו המלים בפיו אך לא נשמעו.

מאוחר יותר ניגש אל אחת המדורות וביקש ספל קפה. האשה הגישה לו את הספל בכוונה ובידיים רועדות ומיד הוסיפה: „אם תרצה עוד יש לנו: יש לנו בשפע".

„די לי והותר", אמר תיאו ושב אל מקומו.

הקפה היה חם וטעים והוא לגם את המשקה בלגימות צמאות. כל המאורעות, מאז השחרור, נראו לו עתה כעטופים בערפל סמיך, וכאן כמו שקעו אל תוך עיסה דביקה. „מינה", התרומם לפתע וקרא בקול. איש לא הגיב לקריאה זו. הוא אחז בספל ולפת אותו, כמו עשה את המוטל עליו.

לא עברו רגעים והוא נרדם. גם על שנתו חפה אותו ערפל סמיך. הוא אמנם שמע, ראה והתווכח, אך לא היה בכל אלה להוציאו מתוך העיסה שהוא טבע בה.

בשנתו ראה את מינה, יושבת במרחק מה ממנו אך בלתי־מושגת. נהר צר אך עמוק חצה ביניהם. חבל שלא נרשמתי לקורס לשחיה אמר, אמי לא הרשתה לי כיוון שהמורה לשחיה לימד את הנערים לא בבריכה אלא בדאנובה. אני מצטער ששמעתי בקולה. מינה קלטה את קולו ומיד הגיבה. הדאנובה היא מאוד מסוכנת. גם הורי לא הרשו לי לרחוץ בה. עכשיו אני בעל מום, אמר תיאו והצביע על המלשינים. מינה התבוננה במלשינים אך לא גילתה בהם כל דופי. „אילו היית רואה את גבו היית מבינה על מה אני מדבר. חבל", אמרה מינה „שאין לי יוד".

„לו את דואגת, למלשין את דואגת", התרעם תיאו בשנתו. „אותי את עוזבת והולכת".

„לא עזבתי אותך. אני כאן. בשחיה של דקה אתה מגיע אלי".

„מפני שלא למדתי לשחות בשל כך את הולכת ועוזבת אותי".

כשהתעורר עוד עמד המראה לנגד עיניו. חשכת היום נמוגה בחשכת הלילה. מסתבר, כי המדורות בערו כל הלילה, האנשים לא ישנו. האשה הוסיפה בידים רועדות להגיש קפה. תיאו ניגש אליה בזהירות וביקש ספל קפה.

„באת בזמן", קידמה את פניו. „יש סיר חדש של קפה".

„תודה", אמר תיאו בהכרת תודה.

„אין בעד מה. חבל שאין לנו לחם. הלחם אזל. קח מן העוגיות היבשות. הן טעימות".

תיאו הרכין את ראשו, נסוג בזהירות ואמר, „תודה".

„לא משלי. מצאנו את זה במחסנים. האנשים צמאים. כל שנות המלחמה לא שתו. אפילו מים לא נתנו להם. שתה יקירי, הקפה מחיה נפשות".

„תודה. אין לי שום דבר לתת לך".

„אין צורך. אני מגישה ברצון. אם יש טעם כלשהו בחיים, הרי זה הקפה. איבדנו את הכל. מה נשאר לנו, הגד לי. אני ממילא לא יכולה לישון. מעתה ועד עולם לא אישן. אני מגישה ברצון".

„את דתית".

„לא, יקירי", אמרה בקול מופתע. „הורי, אמנם, היו אנשים דתיים אבל לא אני. גם בעלי המנוח וגם ילדי. לא הלכנו לבית הכנסת. עכשיו אני מצטערת שלא הלכנו בחגים לבית הכנסת. בעלי המנוח היה קומוניסט והתנגד בכל תוקף. למה אתה שואל".

„נדמה היה לי שאת דתית".

„מה יכול אדם לעשות במקום הזה. המחשבות רק מטריפות את הדעת האם הוא מוצא פגם בעשייתי".

„לא. אני החלטתי ללכת למנזר", נפלטו המלים מפיו של תיאו שלא מרצונו. „במנזר יש מרחב, האנשים לא מגובבים אלה על אלה. יש חומות".

„אני", אמרה האשה, „אני יהודיה. ילדי היו יהודים. איני יודעת מה לומר לך".

„אני חושב כל הזמן על המנזר".

„מה הוא מצפה למצוא שם".

„הרבה שקט והרבה מוזיקה. קשה לי לשאת את הרעש הזה".

„אני אשה פשוטה לי לא מפריע שום דבר".

„ואת לא סובלת מהרעש".

„לא".

האשה היתה כבת חמישים. ידיה רזות ושחומות. היא עבדה בהעמסת פחם ברציפים וכך ניצלה. בעלה ובניה לא ניצלו. תיאו היה טעון מלים ורצה לדבר באריכות על הצורך הדחוף להגיע אל המנזרים, ששם השקט רב ורק שם בין העצים הגבוהים אפשר יהיה להחלים, אבל כתמיד ברגעים של התרגשות רבה נאלמו בו המלים, והוא עמד קפוא והתבונן באשה זו שעמדה בדמדומי הבוקר והגישה כשפחה קפה לאנשים זרים ויגעים שלא טרחו להודות לה ולו במלה אחת.

כששב אל מקומו חזר ונזכר בפניה היפות של מינה. ברור היה לו עתה, שגם היא החליטה כמותו לנטוש את החיים האלה ולהסתפח אל המנזר, ואין טעם עוד לחפש אותה בין הרובצים כאן. עליו לצאת ולחפש אותה בהרים אחרים, ריקים מאדם, ששם שוכנים המנזרים.

בינתיים נטפל אחד הפליטים אל האשה המגישה וטען ברוגז, שהיא מפלה אותו לרעה ואינה נותנת לו לחם. האשה נשבעה בכל הפשטות, שאם היה לה לחם היתה נותנת לו בשמחה אלא שאין לה, אף לא פרוסה אחת.

האיש, משום מה, לא הרפה ועמד והקניט אותה. היה זה פליט נמוך ורזה, שבהינף יד אפשר היה לגרשו, אך איש לא התערב והלה עמד על מקומו והקניט. תיאו ישב והתבונן בו. תחילה לא עוררו העוויותיו רוגז, אך ככל שעמד והקניט לא יכול עוד, ניגש אל האיש ואמר לו בשקט: „למה אתה מקניט את האשה".

„היא לא נותנת לי לחם. לכולם היא נותנת ורק לי לא".

„האשה אינה חייבת לך דבר", קיצר.

„למה היא נותנת לכולם ולי היא לא נותנת. מה רע עשיתי לה. איני שונה מאחרים".

„מפני שאותך היא לא אוהבת".

האיש, כנראה, קלט את זעמו של תיאו ונסוג. מכאן ואילך היה יושב ומתבונן וככל שישב גבר בו הכעס. כבר הייתי יכול להיות רחוק מכאן. אלמלא העיכוב כבר הייתי חוצה את ההרים. הלילות לא הביאו מרגוע לנפשו. אדרבא, הקושיה היתה מפילה עליו עוגמת נפש.

ובעוד הוא יושב ניגש אליו אחד הפליטים ואמר: „למה לא תיקח לך משהו לאכול. למטה יש ערמה של שימורים, עוגיות ופירות יבשים".

„אין לי חשק. אני לא רעב", דחה תיאו בזהירות את עצתו של האיש.

„אדם צריך לאכול", דיבר הלה בקול נשי ומרגיע.

„אני לא רעב", דחה תיאו בריסון את בקשתו החוזרת של האיש.

„אתה חייב לאכול", לא הירפה ממנו.

„אני לא חייב לאיש דין וחשבון, עכשיו אני בן חורין. מחנות העבודה חוסלו. איש לא יאמר לי מה לעשות", לא התאפק עוד.

„אני לא רוצה להתערב, חלילה, אך אחרי המלחמה אדם צריך להתחזק. שלוש שנות רעב רוששו אותנו, לא כך".

„מה אתה רוצה ממני", ביקש תיאו להניח לו.

„לא כלום. אני מבקש ממך לאכול. עכשיו יש לנו מה לאכול. צריכים לאכול כדי להתחזק", חזר באופן כפייתי. תיאו ידע, שאין שום זדון בדבריו של האיש, ואין הוא מתכוון להזיק לו ובכל זאת לא עמדה לו סבלנותו והוא אמר: „אל תציק לי".

„אסור לי להניח לך לגווע. אני, על כל פנים, אינני יכול להרשות לך".

„אל תדבר אלי", הרים תיאו את קולו.

„לא אדבר עוד", אמר האיש והרים את שתי ידיו ופנה ללכת.

תיאו, משום מה, הוסיף: „אל יתערב איש בעניני זולתו. שנים רבות היינו ביחד. עכשיו הגיע הזמן שכל אחד יהיה לעצמו. היחד הזה הביא עלינו אסונות רבים. עכשיו כל אחד לעצמו. אל יתערב איש בעניני זולתו".

„מה לעשות", אמר הפליט. „איני יכול להיגמל מהרגלי הקודמים. מה אני יכול לעשות".

תיאו, כנראה, לא קלט את התשובה: הוא המשיך בשלו: „הגיע הזמן להיפרד. ימצא כל אחד את מנוחתו באשר ימצא".

„אתה צודק. אני שוטה, מה אני יכול לעשות. קשה לשרש פגמים ישנים". האיש הלך והתרחק. לא עבר זמן וגם תיאו קם על רגליו, ובלא לפנות לאיש יצא לדרך.

תחילה התכוון לחזור לצריף אך מיד שינה את דעתו ופנה לכיוון התוואי אשר לאורכו פסע ימים אחדים. הוא נשם את הגבעות בלא צער ובצעד מהיר גלש אל הבקעה. היתה זו בקעה עמוקה וצרה. ריח חריף של תלתן כסוח עמד באוויר. מסתבר כי הרוח בא ממרחקים. כאן לא היתה נפש חיה. אפלה ירוקה רבצה מתחת לגזעים והדממה היתה כבדה ובלתי מופרעת. „אני בדרך אל התוואי", אמר לעצמו. לאמיתו של דבר שמח, שהוא הולך ומתרחק מן הפליטים. הוא גמע את הדרך בתאוה ובלא מחשבה. לא עברה שעה ולא נשמע עוד קול אדם, אף לא רסיס.

נציבות שירות המדינה
מודיעה על מכרז פומבי קיבוצי מס' מק/4/87

למשרות מפקחי/ות מס באגף מס הכנסה ומס רכוש בתחום השומה ושומת ניכויים

המשרות הן בדרגות ט"ז-י"ט 1 של הדירוג האחיד או 4-7 בדירוג האקדמאים במדעי החברה והרוח. כן משולמת תוספת שכר בשיעור של 30% המהווה הטבת שכר מיוחדת לעובדי מסים.

למעבדת אלקטרוניקה בגוש דן
דרושים

הנדסאי/טכנאי אלקטרוניקה

(משרה 35)

** לתפקידי פיקוח על העברת פרוייקטים מפיתוח לייצור בתחום מערכות קשר.
** איפיון בדיקות סופיות וביצוען.
** בעלי נסיון של 4 שנים לפחות.
** בוגרי בתי ספר מקצועיים

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב למחלקת משאבי אנוש ת.ד. 39522 תל-אביב מיקוד 61394 בצירוף קורות חיים, מספר טלפון ומספר זהות לקביעת מועד לראיון

– סודיות מובטחת –

לחברת הלנה רובינשטיין
דרוש

איש מכירות

הכישורים הדרושים:
- צעיר, נמרץ ודינמי
- מגורים באזור ת"א
- ניסיון במכירת מוצרי צריכה, עדיף בענף התמרוקים.

לקביעת ראיון, לפנות בכתב יד לת.ד. 7130 ת"א, מיקוד 61070, למס' 4.

מכון התקנים הישראלי

דרושים

1. ראש מעבדה לקרקע ודרכים
- כישורים נדרשים:
א. מהנדס אזרחי עם התמחות במכניקת קרקע.
ב. נסיון הנדסי בתחומי הקרקע ביסוס וסלילה של 10 שנים לפחות.
ג. ידיעת השפות העברית והאנגלית.
ד. כושר ונסיון בהפעלת צוות עובדים ומערכות פקוח.
ה. כושר נהול משא ומתן.

2. מהנדס בנין בכיר
לתפקיד סגן מנהל סניף באר-שבע.
- כישורים נדרשים:
א. בעל נסיון מקצועי רב.
ב. בעל כושר ניהול צוות עובדים.
ג. ידיעת שפות עברית ואנגלית.
ד. מקום מגורים – ב"ש, או נכונות להעברת מקום המגורים לב"ש.
ה. חדשי עבודה ראשונים באזור ת"א.

3. תוכניתן עם נסיון של שלוש שנים לפחות על IBM 38 ו-RPG 3

4. טכנאי/ת טקסטיל.
קורות חיים יש לשלוח למכון התקנים הישראלי, מנהל כח-אדם רח' האוניברסיטה 42 רמת-אביב מיקוד 69977.

סמל המחוגה סמל האיכות

לעבודה פקידותית מעניינת
בחודשים מאי-יוני-יולי
דרושים

צעירים
לאחר שרות צבאי
עם תעודת בגרות

במקומות הבאים:

תל-אביב	פרדס חנה	בני-ברק
חולון	קריות-ים	באר-שבע
רמת גן	עכו	אשדוד
פתח-תקוה	רחובות	אשקלון
כפר-סבא	תל-חנן	נתיבות
הרצליה	נצרת	קרית מלאכי
רמלה	עפולה	ירושלים
נתניה	קרית שמונה	נהריה
חיפה	טבריה	צפת

נא לפנות טלפונית
03-332990, 03-332392 מיום 21.4.87

לחברת שיווק תוכנה
דרוש/ה

יועץ/ת תוכנה

דרישות התפקיד:
1. הכרה מעמיקה במערכות הפעלה למחשבי IBM גדולים.
2. יכולת לנהל מו"מ ברמה גבוהה עם לקוחות.
3. הדרכה ותמיכה בלקוחות.

נא לשלוח קורות חיים בכתב-יד לת.ד. 45 הרצליה

לחברה המפעילה מתקני לונה פארק מידים
דרוש

מנהל טכני ותחזוקה כללית למתקנים

בעל ראש פתוח, כושר אילתור ואירגון, ידע נרחב בחשמל (עדיפות לבעל תעודה), וידע טכני כללי. הכרחי נסיון בהפעלת צוות עובדים. העבודה היא בשעות לא שגרתיות, ומתאימה במיוחד לחשמלאי ואיש אחזקה בתעשיה (מכונות וציוד), וכן לנגדים טכניים (מיל).
עדיפות לבעל רכב. התחלת העבודה מידית, חופש פעולה רחב בתפקיד למתאים.

לקביעת ראיון נא לפנות לת.ד. 28311 תל אביב. ולציין טל' להתקשרות.

תנובה הרדופיינט
דרוש

1. נהג – רשיון ג'
2. **מרכיב לעבודה במפעל.**
5 ימי עבודה.
רח' אמעל 15 קרית אריה פ"ת טל. 03-9241246

דרושה
בתבנית מעולה
אנגלית + עברית
עם ידע בהפעלת מעבד תמלילים
להתקשר 03-295858

דרוש
מפעיל לשרטוטר
תעשייתי והובלות, בסביבות תל-אביב
טלפון 03-839756, 03-813139

לאלקטיס בע"מ
החברה המובילה בפקסימיליה
דרוש

טכנאי שרות

לאחזקת מכשירי פקסימיליה.
בוגר בי"ס טכני, 4 שנות לימוד לפחות בעל נסיון בתחום התקשורת ושליטה באנגלית.
לפנות 03-7518121.

כתיבה מכנית והנדסה בע"מ
שד' ירושלים 164 חולון
דרושים:

★ **מהנדס חשמל—** לתכנון שינויים לכלי טייס, עדיפות למטוס פאנטום
★ **מהנדס אוירונאוטיקה** – לתכנון ופיקוח של שינויים לכלי טייס, עדיפות למטוס פאנטום.
★ **טכנאי חשמל/חמ"מ** פאנטום – בכיר למעקב ביצוע עבודות על מטוסים
★ **מהנדס מכונות –** עם נסיון ב-וללות
★ **כתבנית עברית/אנגלית** – בעלת נסיון על מעבד תמלילים רצוי מסוג WANG
★ **דפס** – מנוסה למכונות מולטיליט וגסטליט ⅛, ¼

העבודה במשרה מלאה, באוירה נעימה, 5 ימים בשבוע. העבודה מיועדת לנשים וגברים כאחד המעוניינים יפנו לריקי ברמן טל. 03-5562555 החל מתאריך 21.4.87

למפעלי דפוס כתר ירושלים
דרושים

★ **מונטג'רים**
★ **דפסי אופסט**
★ **טכנאי ייצור – איש תפ"י**

אפשרות למתן הכשרה מקצועית במקום לחיילים משוחררים בוגרי בתי ספר מקצועיים.
לפנות למח' כוח-אדם טל' 02-521201

לחברה בינלאומית
לתרופות וציוד רפואי
דרוש

תועמלן רפואי

לאזור תל-אביב והמרכז
כישורים דרושים:
★ נסיון בתעמולה רפואית ובציוד רפואי
★ ידיעת השפה האנגלית על-בוריה
★ עד גיל 35 + רשיון נהיגה.
למועמד המתאים מובטחים תנאי שכר נאותים והטבות.
נא לפנות לטל' 03-611765 או בכתב יד לת.ד. 14175 תל-אביב.

איתנית
מוצרי בניה בע"מ
דרוש

איש שחת שדה לצנרת

לעבודה באיזור המרכז
— גיל עד 35
— בעל רשיון נהיגה
— נכונות לעבוד בשעות לא רגילות
— מגורים באיזור המרכז
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב יד בצירוף קורת חיים לת.ד. 32 נהריה — 22100.

RAD
data communications ltd.
דרושה

שרטטת מכונות מנוסה ודינמית

הכישורים:
- נסיון קודם בשרטוט חלקי מכונות והרכבות לציוד אלקטרוני.
- נסיון קודם בשרטוט אלקטרוני — יתרון.
- ידע בגרפיקה של פנלים ושלטי אלקטרוניקה.
- נסיון כתיבה עם לדרו.
- יכולת לעבודה בתנאי לחץ.
- 3 שנים נסיון לפחות.

5 ימי עבודה בשבוע 07.30-17.00
ארוחות צהרים ואפשרות להסעה מסודרת מגוש דן
נא לפנות בכתב יד ולפרט קורות חיים, השכלה ונסיון קודם למחי כח אדם, רד תקשורת מחשבים בע"מ, רחוב הברזל 8, תל אביב 69710
כל הפונים יענו ••• סודיות מובטחת

רד תקשורת מחשבים בע"מ... חברה צעירה ודינמית...
אנו מפתחים, מייצרים ומייצאים מוצרים ומערכות בתחום תקשורת מחשבים.

למיפעל למבלטים ומכבשים
דרושים:

– **מהנדס/הנדסאי**
לתיכון מבלטים אוטומטיים.
– **הנדסאי**
לתיכון והפעלת מכונות אלקטרוארוזיה
טל. 053-683754
053-683755

מלון לרום
קלאב הוטל טבריה
דרושים

אנשי צוות בידור

הכישורים הנדרשים:
★ שירה ★ נגינה ★ תנועה ★ משחק והרבה מצב רוח.
טכנאי קול בעל ניסיון מוכח של 3 שנים.
תפאורן ומעצב
צוות ספורט
★ מציל ★ יוגה ★ מחול אירובי
★ מתקני ספורט נוספים.
מועמדים מתאימים יפנו לסמדר טל: 06-791888

מועצה אזורית מעלה יוסף

מרכז אזורי גרנות ד.נ. גליל מערבי
טל: 04-807571-4

מכרז לניהול בי"ס תיכון איזורי גליל מערבי

המועצה האיזורית "מעלה יוסף" מבקשת הצעות מועמדים לניהול בי"ס.

תיאור תפקידי המנהל
1. ייזום, תכנון, ביצוע ופיקוח על כל הפעולות החינוכיות והמנהליות של המוסד.
2. אחריות לכח האדם וניהולו.
3. אחריות למבנה המוסד, לציוד המקצועי המשקי ולתקינות התחזוקה.
4. אחריות לביצוע תקציב בהתאם לחוקים ולנוהלים.

דרישות המשרה
1. השכלה גבוהה ומושלמת ברמה .B.A או B.Sc רצוי M.A או MSc
2. רשיון הוראה קבוע לכל כיתות בי"ס על יסודי.
3. נסיון של 5 שנים לפחות בהוראה ובניהול בי"ס על יסודי רצוי בי"ס מקיף שש שנתי.
4. כושר הדרכה פדגוגית.
5. כושר ניהול צוות עובדים וקיום יחסי עובדים תקינים.
6. רצוי נסיון בפעולות של חינוך משלים.
7. ידיעת עקרונות המנהל החינוכי ידיעה של חוקי החינוך ותקנותיו.
8. כושר מנהלי רב ונסיון משרד ומשק של מוסד חינוכי.
9. כושר לקיים מגעים בכתב ובע"פ עם גורמים ממשלתיים מוניציפליים ומוסדיים אחרים.

[illegible]

מכרז לניהול בי"ס מקיף.
המועד האחרון להגשת הצעות עד ד' באייר תשמ"ז 6/5/87.

יעקב יעקב
יו"ר המועצה

לאופנת להב
בבית שמש דרושים

מחסנאי ראשי
* בעל נסיון קודם

[illegible]
* בעל נסיון קודם

מבקר מתפרות
* בעל נסיון בביקורת טיב וידע בתפירה.
5 ימי עבודה בשבוע
לפנות בטלפון 02-912771-3 לנולדה

לבית מרקחת גדול
דרוש/ה
עובד/ת למח' תמרוקים
עדיפות לבעלי נסיון וידיעת שפה זרה
לקביעת ראיון 03/280644

לתבלינים [illegible]
חברה לעמילות מכס ותובלה בינלאומית
דרוש:
פקיד רשוי
03-335071 אלי

עיריית תל-אביב-יפו
מינהל החינוך, הנוער והתרבות

דרושים

★ **מורים לשנה"ל תשמ"ח**
לחטיבות הביניים ולחטיבות העליונות במקצועות: אנגלית, צרפ'...
תנ"ך בנות, ספרות, לשון, מקרא, נ"ב, מדעי החברה, מתמטיקה, פיזיקה, כימיה, ביולוגיה. מורה למתמטיקה בבי"ס לחינוך מיוחד (לכיתות ד' – י"ב).
[illegible]
נא להצטייד במסמכים על השכלה וממליצים ממקום העבודה האחרון

★ **מהנדסים או הנדסאים להוראה**
במקצועות: תורת החשמל, מכונות חשמל, מחשבים למנחות.
המעוניינים יפנו לאגף לחינוך על יסודי בבנין העיריה, חדר 223, טל. 438712 438044.

דרוש

מנהל חשבונות

סוג 3
לפרטים לפנות לבשמת
03-[illegible] "סיולי הגליל"

אורגניקס בע"מ
ת.ד. 360, יבנה 70650 טלקס 341982

דרושים

למחלקת יצור לבורנטים תעשייתיים

(או בעלי מקצוע דומה)
נסיון קודם אינו הכרחי.
נא לפנות בכתב יד [illegible]:
אורגניקס בע"מ, ת.ד. 360, יבנה 70650

דרוש/ה
פקיד/ה
ידיעה טובה באנגלית הכרחית
טלפון 03-379111 מח' כוח אדם

עוזר/ת למחלקת שיווק

בחברה מסחרית העוסקת ביבוא ושיווק מתכות באזור רחובות. דרושה ידיעת אנגלית. רצוי בעל/ת ניסיון בהפעלת מחשב/הדפסה ועם רקע טכני.
לפנות בכתב לת.ד. 3 מזכרת בתיה 76804

רחוב שוקן 27
קרית המלאכה
תל-אביב

מתף
מתף-מיחשוב תעשייתי ופיננסי בע"מ

דרושים

מועמדים לעבודה פקידותית

* העבודה מתנהלת במשמרות
* על המועמדים להיות בעלי השכלה של 12 שנות לימוד.
מקום מגורים – ת"א והסביבה
לפרטים ולקביעת ראיון נא לפנות לגבי שרונה ולעמנואל טלפון 03-838163 או 03-695256 בין השעות 09.00-14.30

למשרד הובלה בת"א
ד-ר-ו-ש

סדרן חוץ

להיפרש מקומות עבודה
לפרטים לפנות: 03-333607
03-337055
03-331296

למוסד בנקאי גדול
ד ר ו ש :

יועץ ארגוני

דרישות התפקיד:
* איבחון ויעוץ ארגוני במגוון בעיות ארגון ותפעול.
* סיוע למהנדסי תעשיה וניהול בתחום מדעי ההתנהגות.

הכישורים הדרושים:
* תואר שני בפסיכולוגיה ארגונית או התנהגות ארגונית.
* מכוונות לעבודה מעשית וישומית.
* ידע וגישה לניתוח כמותי.
* נסיון בעבודה מעשית של כ-3 שנים.

מקום העבודה: המרכז בת"א.
* התפקיד כולל נסיעות לנסיפים במקומות שונים בארץ.
* מקום המגורים בגוש דן.

* * *

* לעובד תינתן הכשרה משלימה לפי הנדרש בתחום הנדסת תעשיה וניהול.

המעונינים מתבקשים לפנות בכתב יד המפרט רקע אישי ומקצועי לת.ד. 23032, ת"א מקוד 61230 עבור "מס 426".
– סודיות מובטחת –

למלון ימית
בתל-אביב דרושים
★ **מצילה** לבריכה
★ **חשמלאי** עוזר או מעשי עם רשיון
★ **מלצריות נאות**
★ **חדרניות**
טל' 03-651111

קבלן לשלד
מעוניין בבנית פרויקט גדול לקט"גים
03-9640735
050-23425

תקרות אקוסטיות
דרושים
מרכיבים
בעלי נסיון
03-858819 03-881454

דרוש
מהנדס
לעבודות פיקוח על בניה באזור ת"א
03-5464391

לחברה יצרנית בתל-אביב
דרוש/ה
מנה"ל/ת חשבונות
עם חמש שנות נסיון לעבודה במשרה קבועה. נסיון בהנהלת חשבונות – מידי.
טלפונים: 328360
03-335128

דרוש
נהג אוטובוס
למשרה מלאה לא בשבת
03-787939
03-703296
תנאים טובים

לאלרן מחשבים
דרושים
אנשי מכירות
עם ניסיון
נא לפנות לדוד מויאל טל: 03-7517828 7511893
7517819 7511882

תעשיות אלקטרוכימיות (פרוטארום) בע"מ
אזור התעשיה הדרומי, עכו, ת.ד. 2357
לאגף השיווק דרוש

מהנדס כימיה או כימאי

בעל נסיון בתהליכי עיבוד פי.וי.סי סוספנסיה ו/או פי.וי.סי אמולסיה או חומרים טרמופלסטיים אחרים.
נא לפנות בכתב לסמנכ"ל לשיווק.

למשרד תכנון ופיקוח לעבודות כבישים ותשתיות
דרוש
שרטט / עוזר מודד / מפקח
טל: 03-217217
03-266487

עיריית תל-אביב-יפו
מינהל החינוך, הנוער והתרבות

מרכז קהילתי "בית-דני"

דרושים
למרכז קהילתי "בית-דני"

★ **מדריכים חברתיים - לכל הגילאים**
כישורים נדרשים: בוגרי תנועות נוער, אנשי הדרכה, בעלי נסיון בהדרכה

★ **מדריכי אומנויות - לילדים ומבוגרים**
כישורים נדרשים: מורים מוסמכים, בוגרי המדרשה לאומנות או בוגרי האקדמיה לאומנות, בעלי נסיון בהדרכה

בירור פרטים נא לפנות למזכירות "בית-דני" [illegible] קבלה לעבודה טל' 378277.

דרושים

לחברת אמניר ד ר ו ש :
לניהול מתסן חלקים, מחסן מוצרים וקניות

מנהל מחסנים וקניות

התכונות הדרושות:
– נסיון של מספר שנים בניהול ותפעול מחסן גדול ומגוון.
– ידע ונסיון בהפעלת מערכת מחשב ממוחשבת
– נסיון בניהול משא ומתן עם ספקים לקניות וכו'.
– הכשרה מקצועית בתחום ניהול מחסנים.
– סיכויי קידום ותנאים טובים
אזור מגורים מועדף: הרצליה, נתניה, חדרה.
רק מועמדים העונים על התכונות הדרושות יענו.
– סודיות מובטחת –
לפנות לת.ד. 96 חדרה עבור מחסנאי

[illegible]
השמ"א 1981
[illegible]

למוסד פיננסי גדול
באזור תל-אביב
דרושים:

מועמדים להפעלת מחשב

כישורים דרושים:
- לאחר שרות צבאי או שרות לאומי.
- בעלי תעודת בגרות מלאה
- לבעלי נסיון - יתרון.
- עד גיל 35.

– העבודה גם במשמרות אחה"צ והלילה

המעוניינים יפנו בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 23032, תל-אביב 61230 עבור "מס' 430".

איתנית
מוצרי בניה בע"מ
דרושה

מזכירה בכירה בלשכת המנכ"ל

הכשורים הדרושים:
★ נסיון בניהול משרד
★ שליטה מלאה בעברית ובאנגלית, שפות נוספות — יתרון.
★ הדפסה עברית אנגלית וידע בהפעלת טלקס.
★ עדיפות לבעלת השכלה אקדמאית.

על המעוניינות לפנות בכתב יד בצרוף פרטי קורות חיים ונסיון קודם בעבודה לת.ד. 32 נהריה
— סודיות מובטחת —

גדות, תעשיות פטרוכימיה בע"מ — מפרץ חיפה
למשרדנו בתל-אביב
דרושה

מזכירת הנהלה ראשית

הכישורים הדרושים:
★ ידע בניהול משרד ממוחשב
★ כושר ניהול צוות עובדים
★ שליטה מלאה בעברית ואנגלית, דיבור והדפסה
תנאים טובים למועמדת המתאימה
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים למנהל כח אדם ת.ד. 1780 מפרץ חיפה.

לפנימיה דתית לאומית
דרוש/ה

עוזר/ת לטבח

טלפונים
03-782578
03-791405

למוסד פיננסי גדול בת"א
דרושים:

עובדי מבדק ומשלוח

* עבודה במשמרות.
לא נדרש נסיון קודם.
המעוניינים יפנו בכתב יד ובצרוף קורות חיים לת.ד. 23032, ת"א מיקוד 61230 עבור "מס' 100".
— סודיות מובטחת —

צבעים לרכב
דרוש:

מפיץ

בעל ידע נסיון וכושר הפצת צבעים לרכב מתוצרת ארופאית ידועה.
המעוניינים יפנו לת.ד. 1049 ת"א 61009. עבור "צבעים לרכב"

ש.ה.ב שרותי הובלה בצובר בע"מ
דרוש

טכנאי מיומן

לעבודות אחזקה במסוע סדום-צפע.

למועמד דרוש ניסיון באחזקה ואפשרות לאתר תקלות ולתקנן כיאות, עדיפות תינתן לדוברי אנגלית.
המשכורת תקבע בהתאם לכשורים וליכולת. יש לצרף תולדות חיים.
את התשובות יש להפנות אל: מ.ו. פטרגיל ש.ה.ב שרותי הובלה בע"מ ת.ד. 91 באר-שבע 84100.

S.H.B. Transportation

A vacancy exists for a skilled fitter/Millwright to assist in the maintenance of the overland conveyor system between Sdom and Tsefa.
The successful applicant will be experienced with heavy industrial plant and be capable of analysing faults and carrying out the necessary corrective repairs. A working knowledge of English would be a benifit. The salary will be commensurate with experience and ability. A brief C.V. should be attached to the application.
Apply in the first instance to:
M.W. Fothergill
S.H.B. Transportation Ltd. p.o.b. 91 Beer-Sheva 84100

קבוץ יגור
מחפש
טבח
להתקשר טלפון 04-848100
מזכירות בשעות הבוקר

מושב עידן
מחפש
מציל/ה מוסמך/ת
להתקשר טלי 057-81381 לגל
במשרד: 057-81125

לפרסם מודעה!
דחף סניפים
ב דחף תקבל יותר ובמחירי העיתון

ת"א דחף מרכז — סמטת בית השואבה 6 (פינת אלנבי 69) טל' 622547
ת"א דחף דיזנגוף — רח' דיזנגוף 118 (מול כסית) פתוח 24 שעות טל' 239952
ת"א דחף בן יהודה — רח' בן יהודה 9 (מול קולנוע סנרמה) טל' 656120
ת"א דחף אלנבי — רח' אלנבי 123 (ככר המשטרה) טל' 614433
חיפה דחף — רח' הרצל 5 (הדר) טל' 645333/4
ירושלים דחף — רח' יפו 43 (ככר ציון) טל' 226335
דחפון שרות מודעות טלפוני טלפון 03-611001
ובעוד 50 סניפי דחף בכל רחבי הארץ

לפעמים אתה צריך פרסום. תמיד דחף

אורט ישראל

דרושים – למשרד הראשי בתל־אביב

1. חשב/ת־שכר

בעל/ת נסיון של 3 שנים. עדיפות לבקיאים בהכנת שכר־מורים.

2. מנהל חשבונות מדופלם

בעל נסיון של 5 שנים במערכת ממוחשבת.

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב־יד למחלקת הכספים, ת.ד. 16087 ת"א (61160) בצרוף העתקי תעודות על השכלה ונסיון – עד ליום ה־30/4/87

לחברת ביטוח

דרוש

מנהל סניף תל־אביב

על המועמד להיות בעל ידע ונסיון מעשי בבטוח, ואישיות מתאימה לניהול סוכנים וצוות אדמיניסטרטיבי.

למועמד מוצעת משרה עם אתגר מקצועי, אחריות, סמכויות ושטח פעולה נרחב לפיתוח פעילויות החברה. השכר בהתאם.

סודיות מוחלטת מובטחת

נא לפנות בכתב לת.ד. 729 תל־אביב 61007 ולציין: „ביטוח" – אישית למנכ"ל.

למפעל עתיר ידע במרכז הארץ

דרושים/ות

★ משרה מס' 1430:

מהנדס/ת הנדסאי/ת כימיה:

– בעלי ידע ונסיון בחומרים מרוכבים, ו/או ציפויים, שליטה בשפה האנגלית, ניסיון של שנתיים לפחות.

★ משרה מס' 1431:

מהנדסי תעשיה וניהול:

– בתחומים הבאים:
★ מערכות ענ"א וניב"מ, הכנסת ציוד מחשבי ותקשורת.
★ תכנון ובקרת יצור, מחסנים אוטומטיים.
★ תכנון יצור חישובי עומס וכו'.
★ פיתוח מערכות מחשב מקומיות, רצוי נסיון במערכות C.E.D ו/או A.S
★ לווי ובקרת פרוייקט מרכזי ועתיר ידע, עדיפות לבעלי נסיון בלווי פרוייקטים גדולים בתעשיה.

★ משרה מס' 1432:

מהנדס/ת תו"נ/כלכלן/ית:

★ מעקב תקציבי, פרוייקט הצעת מחיר וחישוב כדאיות. נסיון של 2 שנים בתעשיה הכרחי.

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב ולפרט קורות חיים, השכלה, נסיון, ומספר תעודת זהות אל ת.ד. 683 פ"ת 49106 (נא לציין על המעטפה את מספר המשרה המבוקשת).

מועמדים מתאימים יענו

סודיות מובטחת

לסמינר התיכוני אמריקאי ע"ש אלכסנדר מוס

דרושים:

מדריכים

לנוער אמריקאי בגיל תיכון,

לתוכנית למודי יודאיקה והסטוריה יהודית במחזורים מאי ויולי 87.

מגורים במקום.

הכישורים: מגיל 21, דובר/ת אנגלית ועברית שוטפים, נסיון בעבודה עם נוער, ייעוץ פרטי וקבוצתי, רקע ביהדות עדיף תנאים מעניינים.

מזכירה בכירה

למשרה מלאה – כולל הדפסה ותיוק באנגלית עבודות תרגום, כשורים בארגון.

אחות דוברת אנגלית

לעבודה בחדשים (ליד נתניה)

לקביעת ראיון נא להתקשר לטלפונים 052-33405, 052-22539

לקיבוץ מסילות

דרושות

מורות

לשנת תשמ"ח לכיתות ב' וה'.

עדיפות ראשונה במגמת קליטה וניסיון עבודה בקיבוץ

להתקשר בבוקר מלפני בערב 06-580211

06-580311

לרחן – נע בע"מ

יבוא ושיווק חלקי חשמל לרכב

דרושים:

סוכנים עצמאיים הפעילים בענף

רכב תהבה

03-624650 03-908104

03-340223 יאיר או אבנר

הנדסאי־מהנדס אלקטרוניקה

לכתיבה טכנית

מ.ב. מור כרמי בע"מ

טל. 052-78313

דרוש

מכונאי איש אחזקה מעולה

לצמ"כ מיידי

מראשל"צ והסביבה

03-942424

חברה מסחרית בינלאומית

המפתחת קשרי מסחר ופרויקטים חדשים בחו"ל מחפשת עובדים העונים על הדרישות והנתונים הבאים:

א. אקדמאים.

ב. שולטים בשפה מערב אירופאית ברמה גבוהה.

ג. בעלי רקע ונסיון בתחום שווק, מכירות ויחסי אנוש בחו"ל.

ד. גילאי 27 עד 35.

ה. מצב בריאות תקין.

מועמדים שימצאו מתאימים יעברו תקופת הכשרה ארוכה בארץ לקראת יציאתם עם משפחתם לחו"ל.

המעוניינים מתבקשים לכתוב לת.ד. 33471 מיקוד 61336 ת"א, עבור „משאבי אנוש", בצרוף פרטים אישיים כולל מס' ת.ז., קורות חיים ונסיון קודם.

רק פנים מתאימים יענו.

סודיות מובטחת

לצה"ל דרושים:

א. מהנדסי בנין/חשמל לשרות קבע

נתונים אישיים נדרשים:
1) גיל עד 35
2) לאחר שרות צבאי – יועדפו קצינים
3) מגמות נדרשות: בנין, אדריכלות, חשמל – זרם חזק

להרשמה ולקבלת פרטים נא לפנות ללילי לטל': 03-616155

ב. בעל ידע ונסיון של 5 שנים לפחות

באחזקת מערכות אלקטרו־מכניות (מערכות חשמל, מיזוג אויר, פיקוח ובקרה) ידע באלקטרוניקה תעשייתית יהווה יתרון.

יש לפנות לת.ד. 2126 רמת־גן

יחידת האבטחה בגבול ישראל־מצרים

דרושים

בוגרי יחידות קרביות לתפקיד בטחוני

שכר: עד 1,400 ש"ח לחודש + הטבות רבות נוספות, כגון דיור, ארוחות, נסיעות ומענקים.

הכישורים הדרושים:

★ לוחמים ביחידות שדה (עדיפות למסיימי קורס פיקודי). ★ בעלי כושר גופני גבוה, פרופיל רפואי 82 ומעלה (בעלי משקפיים יחוייבו בעדשות מגע רכות) ★ עד גיל 27 ★ עבר ללא דופי ★ בוגרי 12 שנות לימוד ★ דוברי השפה האנגלית (ערבית־יתרון).

הקבלה לעבודה מותנית במעבר קורס.

ועדות קבלה תתקיימנה במשרדי חברת "השמירה" בע"מ, רח' בן־יהודה 77, תל־אביב, קומה ג', בימים רביעי וחמישי (22-23.4.87) בשעות 09.00-13.00.

על המועמדים להצטייד בתעודת זהות, פנקס מילואים, תעודת שחרור, פנקס שבוי ו־3 תמונות.

למפעל בגבעתיים

דרושים

★ מהנדסים

★ הנדסאים

★ טכנאים לעבודות אחזקה

★ בעלי ידע באלקטרוניקה ובאלקטרוניקה דיגיטלית, רצוי בתחום הטלויזיה והטלויזיה במעגל סגור.
★ יכולת עבודה עצמאית.
★ כושר ללימוד והכרת ציוד חדיש.
★ בעל תעודת הסמכה ממשלתית או דיפלומה.

לקבלת פרטים נא לפנות לת.ד. 26489 תל־אביב, עבור מחלקת הנדסה.

קבוץ כפר גלעדי

מציע

לאקדמאים בגילאים 32 – 25

הזדמנות להתפתחות מקצועית

המעוניינים לנסות מסגרת חיים אחרת תוך כדי קידום ורכישת ניסיון במקצועות שרכשתם.

דרושים לנו:

מורים, מורות, אחיות, כלכלנים, מנהלי ורואי חשבונות. תעשייה וניהול חקלאות. מלונאות, מהנדסים והנדסאים.

פרטים נוספים במזכירות כפר גלעדי מיקוד: 12210 או לטלפונים 06-946491 06-946435 04-383529

לבית הספר באלוני יצחק לשנת הלימודים תשמ"ח

דרושים

★ מורים אקדמאים

לתנ"ך, ספרות, הסטוריה.
עדיפות לבעלי נסיון בהכנה לבחינות בגרות.

★ מדריך חברתי

להתקשר לטלפון: 06-389090

קומפיוטשר בע"מ

פקידה / מזכירה

בוגרת תיכון ואחרי שירות צבאי למשרה מלאה הדפסה אנגלית/עברית הרחה

03-7510940

למזכירה.

החל מיום ג'.

לעבודה בטחונית בארץ ובחו"ל דרושים

יוצאי יחידות קרביות

הנתונים הדרושים:
★ גילאי 21–28.
★ שרות צבאי ביחידות שדה כלוחמים (הכרחי קורס פיקודי) עדיפות לקצינים.
★ ידיעת השפה האנגלית ו/או שפה אירופית אחרת.
★ כושר גופני טוב ובריאות תקינה (פרופיל 82 ומעלה).

אנו מציעים:
★ עבודה מעניינת ורבת אתגר בארץ ובחו"ל.
★ תנאי שכר טובים והטבות מיוחדות למתאימים.

המעוניינים העומדים בכל הדרישות לעיל, יפנו בכתב לת.ד. 39350 ת"א מיקוד 61392 עבור מ.מ. יצרוף תולדות חיים ופרטים אישיים מלאים כולל מס' ת.ז. והטלפון.

– פונים מתאימים יענו –

הכפר הירוק ע"ש לוי אשכול

דרושים ראשי מגמות ומורים

מורים במקצועות:

למשרות מלאות:

★ אנגלית ★ מתמטיקה ★ מחשבים ★ פיסיקה/כימיה ★ ביולוגיה ★ היסטוריה/אזרחות.

למשרות חלקיות:

★ גאוגרפיה ★ מכונאות ★ אופנה (ציור אופנה וטכנולוגיה טקסטיל) ★ אלקטרוניקה ★ מיחשוב ובקרה

נא לפנות בכתב יד להנהלת הכפר הירוק ע"ש לוי אשכול מ. 47800

לחברת תעופה דרוש/ה

עורך/ת דין

בעל/ת נסיון של 7 שנים לפחות השולט/ת בשפות עברית ואנגלית.

הצעות בצירוף תולדות חיים ופרטי השכלה ונסיון להפנות לת.ד. 2776 תל־אביב עבור „חברת תעופה".

עדיפות תינתן לעו"ד הבקיא/ה בחוזים ודיני עבודה.

סודיות מובטחת.

דרושים

מצילים

לעבודות הצלה בבריכות באזור השרון

נא להתקשר 052-915959
052-915878 בשעות העבודה.
053-55262 בערב

דרוש

מנהל חשבונות עצמאי

בעל נסיון מסוגל לבצע לבדו את כל הנהלת חשבונות מעקב וגביה לקוחות עבודה עם מחשב.

לפנות טלפון 03-284521 (מיום ג')

מנהל אדמיניסטרטיבי

רצוי נסיון כקצין שלישות בצבא, לחברה דינמית העוסקת בכתיבה והוצאה לאור של ספרות טכנית

מ.ב. מור כרמי בע"מ
טל. 052-78313

לחברה התעשייתית בנתניה

דרושים/ות

למחלקת היצוא

1. פקיד/ת משלוחי יצוא –

הכרחי ניסיון בדוקומנטציה של יצוא ושליטה באנגלית.

2. מזכיר/ת שיווק

בעל/ת שליטה מלאה באנגלית; עדיפות לבעל/ת ידע בצרפתית או גרמנית.

המשרות מלאות 5 י"ע בשבוע 8.00-17.00.

נא לפנות בפירוט קורות חיים לת.ד. 33250 ת"א, 64927, עבור כוח־אדם.

למוסד בנקאי גדול

דרוש/ה

יועץ ארגוני

כישורים:

★ תואר שני (או לקראת סיום) במדעי ההתנהגות.
★ נסיון של שנתיים לפחות בעבודה ייעוצית או בתחום דומה.
★ גיל עד 40

נא לפנות בכתב יד, תוך ציון פרטים מלאים, לת.ד. 7130 ת"א 61070 עבור מס. 5

קורקר האופנה של כל הזמנים

דרושים

1. מנהל/ת משרד בעל/ת נסיון עם ידע בהנהלת חשבונות בעל/ת הופעה נאה

2. איש/ת מכירות בעל/ת נסיון

לפנות טלפון 03-200193 לצביקה.

למודיעין אזרחי דרוש

מפקח שמירה לאזור ת"א

★ תושב ת"א או הסביבה הקרובה
★ בעל רכב וטלפון
★ כושר ניהול מו"מ עם לקוחות

לקביעת ראיון אישי לפנות טלפונית 03-269165 לאהובה

למרכז לקידום הילד בפתח־תקוה

דרושה

מרפאה בעיסוק התפתחותית

לעבודה ברבע משרה

הפרטים לפנות לבבי בפל. טלפונים פתח־תקוה 03-652111 03-657522

דרוש כימאי

למכירה של ציוד מדעי בתחום הכימיה האנליטית
נסיון במכירות
שליטה טובה באנגלית – הכרחית
תפקיד בעל אתגר אישי ומקצועי
השתלמויות בארץ ובחו"ל
תנאים בהתאם לכישורים
סודיות מובטחת

נא לפנות בכתב יד ולפרט קורות חיים

איסטרוניקס בע"מ

ת.ד. 39300 תל אביב 61392

לודזיה רוטקס

דרושים:

★ **מסיק דוודים** בעל הסמכה
★ **גזרן** למוצרי טריקו
★ **עובדת סלילה ושזירה**
★ **עובדות לאריזה וביקורת**

הסעות מחולון, בת־ים, יפו.
לפנות למפעל איזור התעשיה חולון, רח' הסתר 2. טל. 807111.

בוא תרגיש לודזיה

לפרסום פוגל דרוש ארט־דירקטור

התקשר/י לצבי לוין טל: 221229 בשעות העבודה, או הביתה טל: 429184 בשעות הערב.
סודיות מובטחת

למשרד רואי חשבון בפתח־תקוה

דרוש

מבקר־בכיר

לפנות: ת.ד. 629 פתח־תקוה

נור פרסום חוצות דרושים

1. גרפיקאים/ ביצועיסטים

2. מדפיסי משי

3. פקידה ליום עבודה מלא

+ הדפסה במעבד תמלילים.

המעוניינים יפנו טלפונית ל־03-9223113.

דרוש/ה

פקיד/ה

למחלקת יצוא/יבוא

בעלת נסיון ושליטה בשפות גרמנית ואנגלית הדפסה והפעלת טלקס. למשרה מלאה.
סודיות מובטחת • תנאים טובים למועמדים
לפנות לדרך יפו 25 ת"א, טלפון 03-651155
בואו לעבוד בבית האופנה מס. 1 בישראל.

המוסד לביטוח לאומי

דרוש/ה רופא/ה מומחה

בסניף רמת גן

תיאור התפקיד: יועץ למנהל הסניף ולפקידי התביעות והשיקום בכל העניינים הרפואיים העולים מן התביעות לגמלאות.

אחראי מקצועי לפעולות הרופאים והוסכמים והועדות הרפואיות.

הכישורים הנדרשים: רישיון ישראלי לעסוק ברפואה; תעודת מומחה באחד המקצועות האלה: רפואה פנימית, רפואת המשפחה, בריאות הציבור או אחד המקצועות הכירורגיים.

הערות:
א. המשרה בשעות העבודה הרגילות.
ב. המועמדים למשרה ייבחנו בכתב.
ג. הדרגה תיקבע בהתאם לכישוריו ולניסיונו של המועמד ולפי מסלולי הקידום שנקבעו למשרה.
ד. את הבקשות, בצירוף תעודות השכלה, יש להגיש למח' כוח־אדם, המוסד לביטוח לאומי, שד' וייצמן 13 ירושלים 91909, בטופס בקשה למשרה פנויה (מדף 2115) עד 30 באפריל 1987.

אפרתי־מדפיס ניהול פרוייקטים

למשרדנו דרוש

מהנדס/הנדסאי אזרחי

בעל נסיון של 10 שנות עבודה בתאום ופיקוח מבנים.

נא לפנות בכתב לאפרתי־מדפיס, שד' בן־גוריון 78, תל־אביב 64515.

מלונות דן

למלון דן ת"א

דרושים/ות

אחראי/ת מכבסה

בעל/ת וסון

בל־בוי

חדרנים/ות

מלצרים/ות ללובי

המעוניינים/ות המתאימים/ות יפנו למלון דן ת"א הירקון 99 – מח' כ"א בין השעות: 11.00 – 15.00.

דרושה

מזכירה מנהלית

★ בעלת נסיון של 5 שנים לפחות
★ ידע בהדפסה אנגלית/עברית במעבד תמלילים
★ בעלת יוזמה עצמית

נא לפנות לאנגלו סכסון 03-286181

אנגלו סכסון זה נכס בשבילך.

לחברה גדולה לשיווק רהיטים בתל־אביב

דרושים

1. איש מכירות מעולה

בעל נסיון רב בענף

2. רפד

בעל נסיון רב

3. מורט (פוליסוריצ'יק)

בעל נסיון רב

– העבודה קבועה ותנאים טובים למתאימים –
לפנות בכתב בציון פרטים מלאים
לת.ד. 16573 תל־אביב

לחברת נסיעות גדולה, למחלקת תיירות נכנסת

דרוש/ה

Tour Operator

שפת אם צרפתית וידיעה טובה בעברית ואנגלית
למשרה מלאה.
להתקשר לטל. 289756/7

למרקורי דרושים

1. מחסנאי מקצועי

2. סוכנים

לאזור המרכז והדרום.

ניסיון של 3 שנים, רכב מסחרי חובה, גיל 25-40.

שכר טוב מובטח למתאימים.

לפנות 03-336571-2-3 לאודי

למפעל תעשייתי בנוה חן דרושים

שרותי קצין בטיחות לתעבורה ורכב

לפנות בכתב יד לת.ד. 9201 ת"א מיקוד 61091.

למלון פלזה טבריה

דרוש

פסנתרן/זמר

לעבודה קבועה

לפנות אילנה – יחסי ציבור

06-792233

לחברה קבלנית בת"א

דרושה

מזכירה עצמאית

עברית/אנגלית, כולל הדפסה לניהול משרד

טל. 03-219462, 03-216967

מלון שרתון פלאזה ירושלים

דרוש

מנהל מזון ומשקאות מנוסה

נא לפנות בכתב + קורות חיים אל מנהל כוח אדם
המלך ג'ורג' 47 ירושלים

דשנים וחומרים כימיים בע"מ

קבוצת כימיקלים לישראל

40 שנות עצמאות

מהנדס מזון / מהנדס כימאי

צעיר

לפיתוח מוצרים לתעשית המזון

כישורים דרושים:
★ עדיפות לבעלי נסיון של שנתיים בתהליכי מיצוי
★ בעל יוזמה ורצון להכנס למשא מתפתח וחדשני
★ יכולת לנהל צוות עובדים
★ שליטה בשפות עברית ואנגלית

למתאימים מובטחת עבודה מגוונת ושבוע עבודה בן 5 ימים

אם הנך בעל הכישורים הנ"ל, נמרץ ובעל יוזמה ואינך חושש להתמודד עם אתגר מקצועי ואישי הנך מוזמן לפנות בכתב עם פרוט קורות חיים, השכלה ונסיון עבודה קודם אל מחלקת משאבי אנוש, ת.ד. 1428 חיפה 31013.

המודעה מיועדת לנשים וגברים כאחד

סודיות מובטחת

בואי ניצור כימיה!!!

פרויד. ספר חדש / „אקונומיסט"

מוצא הנוורוזות

באחד החיבורים המוקדמים שלו משנת 1915 ביקש פרויד לפרוש את היסודות התיאורטיים של הפסיכואנליזה. פרויד עצמו השמיד את עותקי החיבור אולם לאחרונה נמצא עותק שנמסר לביולוג ההונגרי פֶרֶנצי. החיבור „פנטזיה פילוגנטית" מתפרסם עתה לראשונה

זהו מאורע רב משמעות: ספר חדש מאת – לא על – פרויד. זמנו 1915, וזהו אחד מתריסר חיבורים שפרויד כתב בתקופה המוקשת בקריירה שלו, כאשר ביקש לפרוש את היסודות התיאורטיים של הפסיכואנליזה. אף שתכנית זו ננטשה, מראה החיבור את אחד מהוגי

זיגמונד פרויד. הדעות השתנו – העותקים הושמדו

הדעות המשפיעים ביותר במאה הזאת בנקודת מפנה בקריירה שלו. כאשר הוא מנסה להסביר לקהילה מדעית רחבה יותר כמה מרעיונותיו בדבר הנפש.

נכון שתחילה אין הדברים נשמעים כך. הכותרת של פרויד היתה „מבט על נוורוזות ההעברה", מה שנשמע משעמם אבל איננו כך. ישנם שני סוגי נוורוזות. „נוורוזות ההעברה", כגון חרדה ואובססיה, הן הפרעות נפשיות מתונות יחסית: אפשר לדבר עליהן עם הפסיכואנליסט, ולהעביר על-ידי כך רגשות ודעיונות מעברו של המטופל. הנוורוזות מן הסוג השני, „נוורוזות נרקיסיסטיות", נקראות בדרך כלל פסיכוזות. אלה הן סכיזופרניה, פרנויה ומאניה-דפרסיה. פרויד שיער כי רק נוורוזות ההעברה ניתנות לטיפול על-ידי פסיכואנליזה; הפסיכוזות המושרשות עמוק, כך חשב, אינן ניתנות לכך.

הדברים נשמעים אולי כשייכים אך ורק לחדר הייעוץ של הפסיכואנליסט. אבל בחלקו השני של החיבור, לאחר שדן בסוגים שונים של נוורוזות ופסיכוזות, שקל פרויד את האפשרות שהללו קשורות במשהו רחב הרבה יותר: באבולוציה. אם המאה התשע-עשרה היתה תקופה של תגליות „מקרוסקופיות" – האבולוציה, התרמודינמיקה – והמאה העשרים תקופה „מיקרוסקופית" – פעולת המוח, מבנה האטום, הרי החלק השני של החיבור, הספקולטיבי, הוא חוליה מחברת בין שתי התקופות.

הכותרת (שניתנה על-ידי העורכת) מתייחסת לחוליה המחברת: פילוגנסיס פירושו האבולוציה של שבט או גזע. פרויד חשב כי מה שהיום נחשב כפתולוגי או מעכב את החיים אצל היחיד אפשר שנתהווה לפני זמן רב משום שהיה בו יתרון לשבט האנושי. הפרנויה, למשל, שהוא ניתח אותה כהגנה מפני ההומוסקסואליות, היתה בה אולי תועלת בעבר כדרך להבטחת המשך קיומו של השבט. לדעתו של פרויד, מחלות נפש, כגון סכיזופרניה, אינן מקבילות למחלות הגוף, כגון שפעת: הוא חשב שעולמו של הנוורוטי הפסיכוטי קשור לעולם הטראומטי של הפרהיסטוריה.

התיאוריה של פרויד היתה כזו: אלה המוגדרות היום כ„נוורוזות ההעברה" (כלומר, חרדה) עזרו לאדם של עידן הקרח להתאגד בקבוצות, שנשלטו אחר-כך בידי פטריארך עריץ, שרק לו הותר לקיים יחסי מין עם הנשים בקבוצה. אלה המוגדרות היום כפסיכוזות היו קשורות עם השלב הבא (שפרויד תיאר לראשונה ב„טוטם וטאבו" ב-1912 והרחיב את הידיעה ב„פנטזיה פילוגנטית"). פרויד חשב שהאב השליט תחילה סירס, או ניסה לסרס, את בניו כדי להגן על המונופולין המיני שלו. זה הוביל לאובדן הליבידו אצלם, תכונה אופיינית לסכיזופרניה. הבנים נמלטו וחיו יחד; הפרנויה עזרה להם לשרוד. במערכה האחרונה, קמו הבנים על אביהם והרגוהו. האבל שלהם הוביל למאניה-דפרסיה. כדי להשקיט את מצפונם, הם הפכו את דמות אביהם לסמל טוטמי. מכאן נבעו לא רק צווי הטאבו על גילוי עריות (שהיו כעין צוואה אבהית שהוצאה לפועל רטרוספקטיבית) אלא, בבוא הזמן, מסורות חברתיים ודתיים.

פרויד ראה בזה תיאור מדויק של מה שהתרחש לפני אלפי שנים ולא כמשל על ההתנהגות האנושית. קשה לקבל זאת כאלטרנטיבה רצינית לתיאוריה הדארווינית. הדארווין הסביר את מוצא המינים במונחים של מה שניתן להעביר לדור הבא בפריה ורביה – במונחים מודרניים, בגנים. להופעה של כוהן נוסף אפשר לתת הסבר גנטי. להתנהגות המורכבת שפרויד עוסק בה אי-אפשר לתת הסבר כה פשוט (אם כי סכיזופרניה יכולה, כנראה, להיות תורשתית). אפילו כמשל, „פנטזיה פילוגנטית" מעוררת ספק. שכן פרויד טעה לגבי היבט מכריע של התיאוריה האבולוציונית. הוא האמין בתיאוריה שהיום פוסלים אותה של לאמארקיזם, או ברעיון שתכונותיו של בעל חיים, שנרכשו על-ידי ההורה, מורשות לבנים ומושפעות משימוש או מאי-שימוש. לפי האבולוציה הפרוידיאנית, הנוורוזות מועברות לדור הבא כמו תכונות נרכשות.

למה, אם כן, כדאי לקרוא את „פנטזיה פילוגנטית"? קצת משום שחיבור זה זורע אור על חשיבתו של פרויד בשלב חשוב בקריירה שלו. פרויד תכנן תחילה לפרסם את שורת החיבורים, שחיבור זה הוא אחד מהם, כספר בשם „הקדמות למטפסיכולוגיה". בסופו של דבר ראו אור רק חמישה חיבורים: שבעת האחרים, כך סברו, הושמדו בידי המחבר. עורכת „פנטזיה פילוגנטית", אילזה גרוברידי-סימיטיס, פסיכואנליטיקנית המופקדת על מהדורות פרויד אצל המו"ל המערב-גרמני שלו ס. פישר פרלאג, מצאה את החיבור בארגז מלא תעודות השייכות לעמיתו ההונגרי של פרויד, הביולוג סאנדור פֶרֶנצי.

פרויד השמיד את העותקים שלו מן החיבורים הללו מפני שדעותיו החלו להשתנות לאחר כתיבת „פנטזיה פילוגנטית". חיבוריו המוקדמים – „פשר החלומות", „שלוש מסות על התיאוריה של המיניות" ו„טוטם וטאבו" – התרכזו בקונפליקט שבין האינסטינקטים של האגו – אינסטינקט השימור העצמי והאינסטינקטים המיניים: ב„מעבר לעקרון ההנאה" (1920), הוא התרכז ברעיון בדבר המאבק בין אינסטינקט החיים ואינסטינקט המוות. החיבור „פנטזיה פילוגנטית" מאיר את אותו שינוי שחל בדעותיו.

החיבור חשוב גם משום שהוא יוצא לאור בימים שבהם יש המטילים ספק ביסודותיה המדעיים של הפסיכואנליזה. כמה פילוסופים ופסיכואנליטיקנים סבורים כי שוב אין לראות בפסיכואנליזה מדע „קשה", אלא מדע חברתי. האתגר של הפרוידיאנים, הרוצים להוכיח כי הפסיכואנליזה מוכשרת לטפל בנפש באותה „מדעיות" שהמדיצינה מטפלת בגוף, היא להזים את הספר הזה ולהראות שהנוורוזות עולות בקנה אחד עם השקפתו של דארווין על האבולוציה ולא עם זו של לאמארק.

פנטזיה פילוגנטית. מאת זיגמונד פרויד, ערוך, ובתוספת מסה, בידי אילזה גרוברידי-סימיטיס. הוצאת אוניברסיטת הרווארד.

שישי-אישי / אהוד מנור

חג החרות

„אין לי מושג בסקס כי תמיד הייתי נשואה", כך אמרה שחקנית הקולנוע האמריקנית זא זא גאבור שנולדה בהונגריה, כנראה בשנת 1918. בשנת 1936 נבחרה למלכת היופי של הונגריה, ומאז הספיקה להגר לארה"ב ולהתחתן (ולהתגרש) שבע פעמים. לכן, אולי, אפשר להאמין לה שעה שהיא טוענת:

macho does not prove mucho

משפט זה הוא אולי המשפט היחיד בספר „בכל כוח הלשון" (Hammer and tongues) המציב אתגר בפני מי שינסה

בטי דיוויס היתה נישאת שוב „רק אם הייתי מוצאת גבר שיש לו חמישה עשר מליון דולר ושיהיה מוכן לתת לי את מחציתם לפני הנישואין ולהבטיח לי שימות תוך שנה"

לתרגם אותו באנגלית (הוצאת ג'.מ. דנט ובניו – לונדון). הספר הוא „מילון של שנינות והומור נשיים", שליקטו וערכו שתי נשים בריטיות, מישל בראון ואן אוקונור.

השתיים טוענות שברוב האנתולוגיות הקיימות הייצוג הנשי הוא זעיר ומעליב. „אחרי הכול", הן כותבות בהקדמה „הרי גם גברים שאוהבים להקניט נשים טוענים שהן מדברות יותר מדי..."

את העוול הזה הן מתקנות, במידת מה בספר המכיל יותר מאלף דוגמאות של שנינות והומור נשיים בנושאים כמו גיל, הופעה חיצונית, אומנויות, קריירה, ילדים, בגדים, מוות, גירושין, תהילה, משפחה, מזון, רכילות, אושר, בעלים, עלבונות, ספרות, אהבה, רפואה, כסף, פוליטיקה, דת, מין, הצלחה, מלחמה, נשים וגברים.

הינה מובאות אחדות מן הספר: „נשים מדברות משום שהן רוצות לדבר, בעוד שגברים מדברים רק כאשר הם נדחפים לכך על ידי גורם חיצוני, למשל כאשר אין הם יכולים למצוא גרביים נקיים להחלפה". (המחזאית האמריקאית ג'ין קר).

„גברים הם אותם יצורים בעלי שתי רגליים ושמונה זרועות" (שחקנית הקולנוע האמריקנית ג'יין מאנספילד).

„אני אוהבת גברים המתנהגים כגברים – חזקים וילדותיים" (הסופרת הצרפתיה פרנסואז סאגאן).

„הגבר הזה לא שווה כלום. הוא אף פעם לא היה שווה משהו. אימו היתה צריכה להשליך אותו ולהחזיק בחסידה". (מכתבת הבר, מיי ווסט).

„אושר זה בריאות טובה וזכרון גרוע" (השחקנית אינגריד ברגמן).

„ללכוד בעל זו אומנות, להחזיק בו – עבודה" (הסופרת הצרפתיה סימון דה בובואר).

„הצרה של נשים רבות היא שהן מתלהבות משום דבר ואז מתחתנות איתו". (הזמרת והשחקנית האמריקנית שר).

בשנות החמישים אמרה רעיתו של הסקסולוג האמריקני הנודע אלפרד קינסי: „אני כמעט ולא רואה את אלפרד מאז שהתחיל להתעניין כל כך במין".

מרגרט תאצ'ר, ראש ממשלת בריטניה, איבדה איכשהו את בעלה, דניס, באחד מנמלי התעופה – „איפה דניס?" שאל אותה אחד מעוזריה. „כנראה בחנות ללא מכס", היתה תשובתה.

שחקנית הקולנוע הוותיקה, בטי דיוויס, נשאלה עם היתה מוכנה לחשוב שוב על נישואין. „רק אם הייתי מוצאת גבר שיש לו חמישה עשר מליון דולר", אמרה, „ושיהיה מוכן לתת לי את מחציתם לפני הנישואין, ולהבטיח לי שימות תוך שנה".

המלך אדוארד השביעי נודע בבגידותיו התכופות. רעייתו אלכסנדרה 1844-1925 אשר קיבלה את התנהגותו בהבנה ובסובלנות, אמרה ליד מיטת בעלה הגוסס: „עכשיו, לפחות, אני יודעת איפה הוא שוכב".

הקומיקאית האמריקאית ג'ואן ריברס אמרה: „אני יהודיה, לכן אני לא מתעמלת. אם אלוהים היה רוצה שנתכופף הוא היה מפזר יהלומים על הרצפה". אותה ג'ואן ריברס גם אמרה: „אני מאמינה במשפחות גדולות. צריך שלכל אישה יהיו לפחות שלושה בעלים."

על הופעתה החיצונית של ג'ואן קולינס („שושלת") אמרה הרכילאית הדה הופר: „היא נראית כמי שמסרקת את שערה במקציף ביצים."

בשנת 1963, כשמלאו לה שבעים שנה, אמרה הסופרת האמריקנית, דורותי פארקר: „אם היתה בי טיפת הגינות הייתי כבר מתה. רוב חברי כבר מתו".

את הספר המרנין-הזה שאלתי, לימים אחרים, מנעמי שמר. נעמי שמר, שאחרים מחרוזי החרות

פרנסואז סאגאן: „אני אוהבת גברים המתנהגים כגברים– חזקים וילדותיים"

שלה היו עשויים להעשיר את האנתולוגיה. בשנות השבעים כתבה על אודות מר נרקיס, העוסק בדירוג יפהפיות ויושב לו בפרישמן, ב„פינה לשיפוטכך":

„עוד מעט חמש חמש וחצי,
הוא עוד לא מצא בת זוג.
יש יפהפיות כמו חול
אך הוא הרוג מהדירוג.
וכשהשבת נכנסת
ויוצא כוכב אחד,
מר נרקיס לוקח טקסי
והולך לישון לבד".

זא זא גאבור (למעלה) ואינגריד ברגמן. נשי, בעיקר על גברים

נגינתה הצורמת של „תזמורת על תנאי" / מירי פז

בחזרה אל הקיטש והמוות

ספק אם בביתן התזמורת, מול הגדר החשמלית ושקשוק הרכבות המביאות טרנספורטים אל המשרפות היה אפשר להתגעגע למין. כאילו אין די בדרמה שהתרחשה שם

עם משפט דמיאניוק נפרצו הסכרים לגל של התעניינות מחודשת בשואה, והעיסוק בה מוצא לו אפיקים חדשים. לא רק אימת הקורבנות, גם הזוועות שעשו הפושעים ומשתפי הפעולה. זהו עיתוי מדויק לספרו של תום שגב „חיילי הרשע" (הוצאת „דומינו"), על מפקדי מחנות ההשמדה, ולרשימה מצמררת של יהודה קורן ב„מוניטין" על הקאפו היהודים – נושאים שעד כה כמעט לא נגעו בישראל.

הנכונות ללמוד על צדדים אפלים נוספים של השואה ושל הרייך השלישי והעכשוויות של הנושא יש בהם סיכון מסויים. הם עלולים להצמיח גם גידולי פרא דוחים. זה גם מה שקרה לתיאטרון באר-שבע כשבחר להעלות את „תזמורת על תנאי", סיפורה של תזמורת הנשים במחנה בירקנאו, כאירוע חגיגי לציון ההפקה ה-100 של התיאטרון. המשימה הופקדה בידיו האמונות של שמואל הספרי, מחזאי ובמאי פורה, האחראי לכמה מהישגיו ולהיטיו של התיאטרון הישראלי בשנים האחרונות („אותו ואת בנו", „קידוש", „תשמ"ד" ועוד). הפעם היתה זו בחירה אומללה.

קשה להעלות על הדעת קיטש רע, מזן נחות יותר מזה שעשה שמואל הספרי בהמחזת „תזמורת על תנאי" ובבימויה. ההמחזה נעשתה על-פי ספר שנוי במחלוקת שכתבה פניה פנלון. טבעי, אולי, שפנלון בעדותה ייחסה לעצמה תפקיד מרכזי בסיפורה. טבעי גם שעיגלה, מתחה וחידדה כמה עובדות, לתפארת המליצה והסיפור. ככלות הכל מי אינו רוצה – ובמיוחד מי שאוחז בעט – להקים לעצמו גלעד נכבד מזה שעשויה להקים לו ההיסטוריה. אף-על-פי שמדובר בעדות טריה יחסית, מקוממת ככל שתהא, יש כבר מי שהפריכו חלקים בספרה של פנלון (שלוש מחברות התזמורת עשו זאת לא מכבר בראיון לעידית נחמני, ב„דבר השבוע").

העיבוד הזימרני מאוד מקומם יותר מהספר (וכל סיפול ספרותי בנושא השואה עשוי ליפול במלכודת הזו) ויש בו ריכוז של הקיטש במיטבו. „תזמורת על תנאי" של שמואל הספרי היא פורנוגראפיה לשמה בשל הסטת העניין המרכזי להיבטים שוליים וצדדים, והוצאתם מן ההקשר תוך התעלמות מלב העניין. פורנוגראפיה, משום שאין כאן עיסוק בבני-אדם או ביחסים ביניהם, אף לא במין לשמו; יש כאן עיסוק באברי המין, בגודש ובהעצמה מעוותת.

ב„תזמורת על תנאי" של הספרי יש מעט מאוד דמויות אנושיות. רוב אלה שהוא מעצב הן חלולות: מעין פלקאטים של יצורי אנוש (הדבר בא לידי ביטוי במיוחד בעיצובה של פניה פנלון כקדושה מתענה, הכואבת את הברבריות שמסביבה). הספרי מרבה להתמקד בהיבטים הפורנוגראפיים, פותח למציצנים צוהר, שבעדו יוכלו לראות נשים רעבות למין: אחת מהן מתגעגעת לחזור לחיק הבעל שאמו הסגירה אותה לידי הגרמנים.

ספק הוא אם בביתן התזמורת, מול הגדר החשמלית ושקשוק הרכבות המביאות טרנספורטים אל המשרפות, אפשר היה להתגעגע למין. כאילו אין די בדראמה האמיתית שהתרחשה שם – כשנשים מנגנות ואלסים של שטראוס בקרבת המשרפות – בחר הספרי להעצימה בגימיקים זולים.

באחת הסצינות היותר דוחות בהצגה מתבקשות חברות התזמורת לנגן לפני חולות-רוח כדי לבדוק את השפעתה של המוסיקה עליהן. על הבימה נראות חולות הרוח בתלבושת אסירות ופניהן נתונות במסכות לבנות. אחרי הנגינה הן מסירות את המסכות והפנים הן פניהן של חברות התזמורת. ללמדנו שבתנאים כאלה שפיות ושגעון הם תחומים גבוליים מאוד. נכון שאמנות אינה נדרשת לדיוק עובדתי, אך המאורעות האלה קרובים כל-כך. על-פי עדותה של שולמית כילה, שהיתה חברה בתזמורת הנשים בבירקנאו, לא היה בכלל במחנה ביתן של חולות-רוח. חולי הרוח הוצאו להורג בשלב מוקדם יותר.

אי-שם בשנות ה-60 רווח גל אופנתי, שסחף כמה יוצרים להיפעמות מהיבטים מסויימים של השואה. שאול פרידלנדר ניתח את הקסם שהילכה הזוועה על יוצרים מסויימים במסה המרתקת „קיטש ומוות" (הוצאת „כתר"). תמיד היו כאלה שנמשכו אל הזוועה והפכו אותה לקיטש מסליד; מסליד במיוחד בעיני מי שחוו את הזוועה או היו עדים לה. מילן קונדרה ב„קלות הבלתי-נסבלת של הקיום" עמד על ההיפעמות הדוחה מן הקיטש שלא בהקשר של השואה. לדוגמה הביא את התפעלותם של ליבראלים נאורים בעולם המערבי ממצעדים ומתהלוכות שבהן צועדים אנשים שכם אל שכם, באגרופים קמוצים בצ'כוסלובקיה, וכיצד מעוררת התופעה הזוועה בלב מי שהיה לה עד ואף חווה אותה. זה היה מוקד הניגוד ברומאן של קונדרה בין סבינה הצ'כית לבין אהובה השוויצרי.

העיבוד של הספרי ל„תזמורת על תנאי" הוא נסיגה אל אופנת הקיטש והמוות. חבל על הכשרונות הרבים (של צוות השחקניות במיוחד) והמאמצים שהושקעו בהפקת הקיטש הזה לציון יובל חגיגי של התיאטרון שרשם לעצמו הישגים מרשימים בעבר.